

PRAKTISK HANDBOK OM TILLÄMPNINGEN AV
HAAGKONVENTIONEN AV DEN 19 OKTOBER 1996
OM BEHÖRIGHET, TILLÄMPLIG LAG, ERKÄNNANDE,
VERKSTÄLLIGHET OCH SAMARBETE I FRÅGOR OM
FÖRÄLDRAANSVAR OCH ÅTGÄRDER TILL SKYDD
FÖR BARN

DS-02-18-940-SV-N

**PRAKTISK HANDBOK OM TILLÄMPNINGEN AV HAAGKONVENTIONEN
AV DEN 19 OKTOBER 1996 OM BEHÖRIGHET, TILLÄMPLIG LAG, ERKÄNNANDE,
VERKSTÄLLIGHET OCH SAMARBETE I FRÅGOR OM FÖRÄLDRAANSVAR OCH
ÅTGÄRDER TILL SKYDD FÖR BARN**

utarbetad av den permanenta byrån

Publicerad av
Haagkonferensen för internationell privaträtt
Permanent byrå
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nederländerna

Tfn: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-post: secretariat@hcch.net
Webbplats: www.hcch.net

© Haagkonferensen för internationell privaträtt 2018

Alla rättigheter förbehållna. Denna publikation får inte återges, lagras i söksystem eller överföras på annat sätt eller via andra hjälpmedel, däribland fotokopiering eller inspelning, utan upphovsrättsinnehavarens skriftliga tillstånd.

Utformningen, översättningen (med undantag av engelska, franska och spanska) och distributionen av publikationen *Praktisk handbok om tillämpningen av 1996 års Haagkonvention om skydd av barn* på Europeiska unionens samtliga officiella språk har möjliggjorts genom stöd från Europeiska kommissionens generaldirektorat för rättsliga frågor.

Officiella versioner av publikationen på engelska och franska finns på webbplatsen för Haagkonferensen för internationell privaträtt (<www.hcch.net>). Översättningar av publikationen till övriga språk (med undantag för den spanska) har inte granskats av permanenta byrå för Haagkonferensen för internationell privaträtt.

ISBN 978-92-79-90815-6

Tryckt i Belgien

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING.....	8
2.	ÄNDAMÅLET MED 1996 ÅRS KONVENTION	13
A.	Ingressen till 1996 års konvention	14
B.	De särskilda målen för 1996 års konvention	14
3.	TILLÄMPNINGSSOMRÅDE	16
A.	I vilka stater och från och med vilket datum ska 1996 års konvention tillämpas?.....	17
B.	På vilka barn ska 1996 års konvention tillämpas?	21
C.	Vilka frågor omfattas av 1996 års konvention?	22
	a) Tillerkännande, utövande, upphörande eller begränsande av föräldraansvar liksom delegering	22
	b) Vårdnad, inbegripet de rättigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, och särskilt rätten att bestämma var barnet ska bo, samt umgänge/kontakt, inbegripet rätten att för en begränsad tid ta med barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist	24
	c) Förmyndarskap, godmanskap och liknande institut	24
	d) Förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet	24
	e) Placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller om vård av ett barn genom kafala eller liknande institut	25
	f) Myndigheters tillsyn av den omvårdnad ett barn får av varje person som har ansvar för barnet.....	26
	g) Förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom	26
D.	Vilka frågor omfattas <i>inte</i> av 1996 års konvention?	26
	a) Fastställande eller bestridande av föräldraskap	26
	b) Beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption	27
	c) Barns efternamn och förnamn	27
	d) Myndighetsförklaring	28
	e) Underhållsskyldighet	28
	f) Truster och arv	28
	g) Social trygghet	28
	h) Offentligrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa	28
	i) Åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn	29
	j) Beslut om asylrätt och invandring	29
4.	BEHÖRIGHET ATT VIDTA SKYDDSÅTGÄRDER.....	30
A.	När har myndigheterna i en fördragsslutande stat behörighet att vidta skyddsåtgärder?	31
B.	Huvudregeln: myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist	32
	a) Innebörden av begreppet "hemvist"	32
	b) Vad händer när ett barns "hemvist" ändras?	32
C.	Undantag från huvudregeln	33
	a) Flyktbarn eller barn som fördrivits från sitt hemland	33
	b) Barn vars hemvist inte kan fastställas	34
	c) Behörighet vid internationella bortföranden av barn	34
	d) Behörighet i väntan på ett avgörande i ett mål om äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan barnets föräldrar	39

D.	Vad händer om två eller fler fördragsslutande staters myndigheter är behöriga?.....	41
5.	ÖVERFÖRING AV BEHÖRIGHET	45
A.	När kan behörighet att vidta skyddsåtgärder överföras?	46
B.	Vilka villkor måste vara uppfyllda innan en överföring av behörighet kan äga rum?	47
C.	Överföringsförfarandet	49
D.	Vissa praktiska aspekter i samband med en överföring	52
a)	Hur får en myndighet som vill utnyttja överföringsbestämmelserna reda på till vilken behörig myndighet i den andra fördragsslutande staten den ska rikta sin framställning?.....	52
b)	Hur bör myndigheterna kommunicera med varandra?	52
c)	Andra områden i samband med överföring där kommunikation mellan myndigheter kan vara till hjälp	53
6.	SKYDDSÅTGÄRDER I BRÅDSKANDE FALL.....	55
A.	Vidtagande av skyddsåtgärder i brådskande fall.....	56
a)	När är ett fall "brådskande"?	56
b)	Vad är "nödvändiga" skyddsåtgärder?	57
c)	Hur länge gäller de skyddsåtgärder som vidtas enligt artikel 11?	58
d)	När en fördragsslutande stat har vidtagit åtgärder enligt artikel 11, vilka andra åtgärder bör den vidta för att säkerställa fortsatt skydd för barnet?.....	58
B.	Ska skyddsåtgärder som vidtagits enligt artikel 11 erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention	59
7.	TILLFÄLLIGA ÅTGÄRDER.....	63
A.	När kan tillfälliga åtgärder vidtas?.....	64
a)	Vad avses med åtgärder av en "tillfällig karaktär"?.....	65
b)	Hur länge gäller tillfälliga åtgärder som vidtagits enligt artikel 12?	66
c)	När en fördragsslutande stat väl har vidtagit tillfälliga åtgärder enligt artikel 12, vilka andra åtgärder bör den vidta för att säkerställa fortsatt skydd för barnet?	66
B.	Ska tillfälliga åtgärder som vidtas enligt artikel 12 erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention?	67
8.	VIDTAGNA ÅTGÄRDER FORTSATT GILTIGHET.....	68
A.	Ska skyddsåtgärder fortsätta att gälla trots att ändrade förhållanden har gjort att grunden för behörigheten har upphört?...	69
B.	Vad avses med "ändrade förhållanden" i artikel 14?	69
9.	TILLÄMPLIG LAG PÅ SKYDDSÅTGÄRDER.....	72
A.	Tillämplig lag på skyddsåtgärder som vidtas av en rättslig eller administrativ myndighet.....	73
a)	Vilken lag ska tillämpas av de myndigheter i en fördragsslutande stat som vidtar åtgärder till skydd för ett barns person eller egendom?.....	73
b)	Om ett barn ändrar sitt hemvist från en fördragsslutande stat till en annan, vilken lag bestämmer "villkoren för tillämpningen" av en skyddsåtgärd i barnets nya hemviststat, om åtgärden vidtogs i barnets tidigare hemviststat?	74
B.	Tillämplig lag på föräldraansvar om det inte har skett något ingripande från en rättslig eller administrativ myndighet.....	76
a)	Vilken lag bestämmer tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar som sker utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet?.....	76
b)	Vad händer med tillerkännandet eller upphörandet av föräldraansvar när ett barns hemvist ändras?.....	77
c)	Vilken lag ska tillämpas på utövandet av föräldraansvar?.....	78
d)	Ändring eller avslutande av föräldraansvar genom skyddsåtgärder som vidtas av rättsliga eller administrativa myndigheter	79

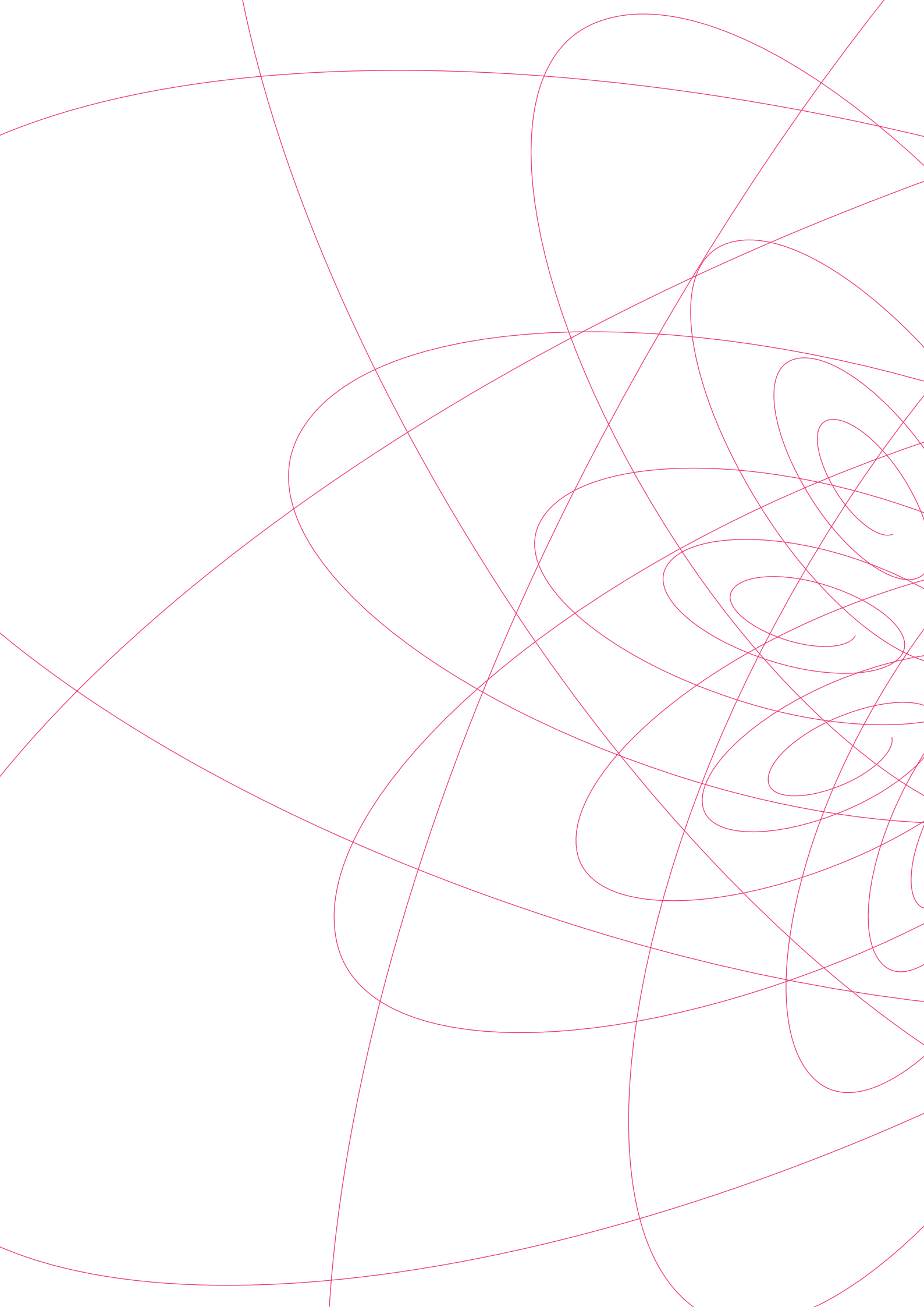
C.	Skydd av tredje man	80
D.	Allmänna bestämmelser om tillämplig lag	80
a)	Gäller bestämmelserna om tillämplig lag även om den angivna lagen inte är en fördragsslutande stats lag?	80
b)	Inbegriper en hänvisning till en annan stats lag en hänvisning till de internationella privaträttsliga reglerna i den staten?.....	81
c)	Finns det några tillfällen då den lagen som anvisats enligt reglerna i 1996 års konvention inte behöver tillämpas?.....	81
10.	ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET AV EN SKYDDSÅTGÄRD.....	82
A.	När erkänns en skyddsåtgärd som viddas i en fördragsslutande stat i en annan fördragsslutande stat?	83
B.	När kan erkännande av en skyddsåtgärd som vidtagits i en fördragsslutande stat vägras i en annan fördragsslutande stat?	84
a)	Åtgärden har vidtagits av en myndighet vars behörighet inte grundades på någon av de omständigheter som anges i artiklarna 5–14 i 1996 års konvention	84
b)	Åtgärden har, i strid med grundläggande förfaranderegler i den anmodade staten, vidtagits inom ramen för ett rättsligt eller administrativt förfarande utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall	85
c)	En person hävdar att åtgärden hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar och åtgärden har vidtagits utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall.....	85
d)	Ett erkännande skulle uppenbart strida mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den anmodade fördragsslutande staten, med hänsyn tagen till barnets bästa	85
e)	Åtgärden är oförenlig med en senare åtgärd som har vidtagits i den icke-fördragsslutande stat där barnet har hemvist, om den senare åtgärden uppfyller kraven för erkännande i den anmodade fördragsslutande staten	86
f)	Förfarandet i artikel 33 har inte följts	86
C.	Hur kan en person vara säker på att ett beslut kommer att erkännas i en annan fördragsslutande stat? ("Förhandserkännande")	88
D.	När verkställs en skyddsåtgärd som har vidtagits i en fördragsslutande stat i en annan fördragsslutande stat?	89
11.	CENTRALMYNDIGHETER OCH SAMARBETE	92
A.	En centralmyndighets roll enligt 1996 års konvention	93
B.	Att utse och inrätta en centralmyndighet	94
C.	Vilket bistånd måste centralmyndigheterna ge?	95
D.	Situationer där det är obligatoriskt för myndigheter att samarbeta / underrätta varandra	97
a)	När en myndighet överväger att placera ett barn utomlands	97
b)	Underrättelse om att ett barn utsätts för allvarlig fara och har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat	98
E.	Särskilda samarbetstillfällen	101
a)	Begäran att en annan fördragsslutande stat ska överlämna en rapport om ett barns situation eller vidta åtgärder till skydd för barnet	101
b)	Begäran om upplysningar som är relevanta för skyddet av barn när en skyddsåtgärd övervägs.....	102
c)	Begäran om bistånd med genomförandet av skyddsåtgärder utomlands.....	103

d)	Begäran om/tillhandahållande av bistånd i ärenden som rör internationella ärenden om rätten till umgänge/kontakt.....	103
e)	Tillhandahållande av dokumentation om vilka befogenheter en person med föräldraansvar eller ansvar för att skydda barnet har.....	104
F.	Myndigheters överlämnande av personuppgifter och upplysningar.....	107
G.	Centralmyndigheters / offentliga myndigheters kostnader	107
12.	FÖRHÅLLET MELLAN 1996 ÅRS KONVENTION OCH ANDRA INSTRUMENT	108
A.	Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 12 juni 1902 rörande förmynderskap för minderåriga?	109
B.	Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i fråga om åtgärder till skydd för underåriga.	109
c)	Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn?	110
D.	Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av andra instrument?	110
13.	SÄRSKILDA ÄMNEN	111
A.	Internationella bortföranden av barn	112
a)	Vilken roll spelar 1996 års konvention i situationer där 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn är tillämplig på bortförandet av barnet?.....	113
b)	Vilken roll spelar 1996 års konvention i situationer där 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn inte är tillämplig på bortförandet av barnet?.....	116
B.	Umgänge / kontakt	118
a)	Vad innebär "umgängesrätt"?	118
b)	Administrativt samarbete mellan stater i internationella ärenden som rör umgänge/kontakt	118
c)	Förhandserkännande	119
d)	Utlandsflytt	120
e)	Rätt till umgänge/kontakt i internationella ärenden där 1980 års konvention och 1996 års konvention är tillämpliga	122
C.	Familjehem, kafala och gränsöverskridande placering på institution	122
D.	Adoption	127
E.	Medling, förlikning och liknande åtgärder för att lösa tvister i godo	128
a)	Underlättandet av samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av 1996 års konvention.....	128
b)	Medling i ärenden som rör internationella bortföranden av barn	130
c)	Barns deltagande i medlingsprocessen.....	132
F.	Särskilda kategorier barn	132
a)	Flyktbarn, barn som fördrivits från sitt hemland eller barn som saknar hemvist.....	132
b)	Barn som rymt hemifrån, övergetts eller fallit offer för människohandel	134
c)	Barn som förs från en stat till en annan efter myndighetsingripanden	137

G.	Barnets egendom	140
H.	Barns representation	142
I.	Anknytningsfaktorer	144
	a) Hemvist	144
	b) Närvaro	146
	c) Medborgarskap	146
	d) Väsentlig anknytning	146
 BILAGA I	 Texten till <i>Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn</i>	 148
BILAGA II	Införlivandecheklista	164

1

INLEDNING

1.1 1996 års Haagkonvention om skydd av barn¹ har förutsättningar att bli ett instrument som många länder kommer att ratificera och använda. I konventionen behandlas en mängd olika frågor i samband med internationellt skydd av barn. Tack vare sin stora räckvidd har konventionen därför universell relevans. Dessutom tillgodoser konventionen ett verkligt och styrkt globalt behov av ett bättre internationellt regelverk vid gränsöverskridande frågor som rör skydd av barn. Genom sitt arbete fortsätter Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå att visa hur utsatta barns situation kan underlättas genom tillämpning av 1996 års konvention. I likhet med 1980 och 1993 års Haagkonventioner om skydd av barn² kombinerar konventionen dessutom internationella rättsregler med samarbetsmekanismer. Att konventionen innehåller samarbetsstrukturer är avgörande för att konventionens mål ska uppfyllas. Sådana strukturer främjar ett bättre informationsutbyte och ömsesidigt bistånd över gränserna och säkerställer att det, trots de stora olikheterna mellan olika länder, finns mekanismer på plats för att omsätta de rättsliga bestämmelserna i praktisk handling.

1.2 1996 års konvention kan bland annat tillämpas på följande kategorier av barn:

- Barn som är föremål för internationella vårdnadstvister eller tvister mellan föräldrarna avseende umgängesrätt eller kontakt med barnet.
- Barn som är föremål för internationella bortföranden (inklusive i de stater som inte har möjlighet att tillträda 1980 års konvention om bortförande av barn).
- Barn som har placerats i alternativa vård- och omsorgsformer som inte rymms inom definitionen av adoption och som därför inte omfattas av tillämpningsområdet för 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner.
- Barn som fallit offer för gränsöverskridande människohandel och andra former av utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp³.
- Flyktningbarn eller ensamkommande barn.
- Barn som flyttar utomlands med sina familjer.

1.3 I många regioner i världen rör sig en stor mängd barn över gränserna. Detta skapar en mängd problem, allt från barnhandel och utnyttjande av ensamkommande barn till den svåra situationen för flyktningbarn och den i vissa fall oreglerade placeringen av barn i utlandet. Vid dessa gränsöverskridande rörelser kan den allmänna samarbetsram som införts genom 1996 års konvention vara till hjälp. Detta gäller exempelvis för södra och östra Afrika,⁴ Balkan, vissa

¹ *Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn.* Alla hänvisningar nedan till "1996 års konvention om skydd av barn" "1996 års konvention" eller "konventionen" avser denna konvention. För själva konventionstexten, se bilaga I.

² *Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn* (nedan kallad *1980 års konvention om bortförande av barn* eller *1980 års konvention*). För mer information om den praktiska tillämpningen av 1980 års konvention, se riktlinjerna för god praxis under 1980 års konvention. Dessa finns på Haagkonferensens webbplats < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice". *Haagkonventionen av den 29 maj 1993 om skydd av barn och samarbete avseende internationella adoptioner* (nedan kallad *1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner* eller *1993 års konvention*). För mer information om den praktiska tillämpningen av denna konvention, se riktlinjerna för god praxis under 1993 års konvention. Dessa finns också på webbplatsen < www.hcch.net >, under "Intercountry Adoption Section" och därefter "Guides to Good Practice".

³ Bestämmelserna i 1996 års konvention kompletterar bestämmelserna i *det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi* (antaget i New York den 25 maj 2000), som trädde i kraft den 18 januari 2002 (den fullständiga texten finns på < http://treaties.un.org/doc/Treaties/2000/05/20000525%2003-16%20AM/Ch_IV_11_cp.pdf >). Se, särskilt, artiklarna 9.3 och 10.2 i det fakultativa protokollet.

⁴ Se punkt 4 i slutsatserna och rekommendationerna från seminariet om gränsöverskridande barnskydd i södra och östra Afrika (*Conclusions and Recommendations of the Seminar on Cross-Frontier Child*

av länderna i Östeuropa och Kaukasien, delar av Syd- och Centralamerika samt många delar av Asien.

1.4 Att Marocko tidigt ratificerade 1996 års konvention var ett viktigt tecken på konventionens potentiella värde i länder vars lagar är influerade av eller bygger på sharialagar. Att 1996 års konvention tog hänsyn till denna speciella användning framgår av att det uttryckligen hänvisas till institutet *kafala* i artikel 3. Deltagarna i Maltaprocessen⁵ har dessutom uppmanat alla länder att noga överväga ratificering av eller anslutning till 1996 års konvention.⁶ I Europa har EU sedan länge insett vilka fördelar konventionen innebär för dess medlemsstater⁷. EU:s egen förordning om föräldraansvar bygger till och med till stora delar på 1996 års konvention.⁸

1.5 Den globala attraktionskraften hos 1996 års konvention beror kanske också på att den tar hänsyn till de många olika rättsliga institutioner och system för att skydda barn som finns runt om i världen. Konventionen försöker inte skapa en enhetlig internationell rätt i fråga om skydd av barn. I detta avseende hänvisar vi i stället till *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* (nedan kallad *FN:s barnkonvention*)⁹. Syftet med 1996 års konvention är snarare att undvika rättsliga och administrativa konflikter och att bygga upp en struktur för ett effektivt internationellt samarbete mellan olika rättssystem i frågor som rör skydd av barn. I detta avseende innebär konventionen en fantastisk möjlighet att bygga broar mellan rättssystem i länder med olika kulturell eller religiös bakgrund.

Protection in the Southern and Eastern African Region) (Pretoria, den 22–25 februari 2010), tillgänglig på < www.hcch.net >, under "News & Events" och därefter "2010".

⁵ Maltaprocessen är en dialog mellan höga domare och regeringsföreträdare från de fördragsslutande staterna i 1980 och 1996 års konventioner och de icke-fördragsslutande stater vars rättssystem bygger på eller har influerats av sharialagar. Dialogen innefattar diskussioner om hur man ska garantera bättre skydd för gränsöverskridande umgängesrätt och rätt till kontakt för föräldrar och deras barn och hur man ska bekämpa de problem som internationella bortföranden mellan de berörda staterna ger upphov till. Processen inleddes vid den domarkonferens om gränsöverskridande familjerätt som hölls i St. Julian's i Malta den 14–17 mars 2004. Processen pågår fortfarande: se < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Judicial Seminars on the International Protection of Children".

⁶ Se punkt 3 i den tredje Maltaförklaringen, som finns på < www.hcch.net > (samma sökväg som angavs i fotnot 5 ovan).

⁷ Se t.ex. rådets beslut 2003/93/EG av den 19 december 2002 om bemyndigande för medlemsstaterna att i gemenskapens intresse underteckna konventionen och rådets beslut 2008/431/EG av den 5 juni 2008 om bemyndigande för medlemsstaterna att i gemenskapens intresse ratificera eller ansluta sig till 1996 års konvention.

⁸ Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar (nedan kallad *Bryssel IIa-förordningen*). Vid publikationen av denna handbok har 26 EU-medlemsstater ratificerat konventionen och de återstående två länderna har åtagit sig att ratificera konventionen inom en snar framtid.

⁹ *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* (20 november 1989). Texten finns på < <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm> >.

1.6 I takt med att allt fler ser styrkorna i 1996 års konvention,¹⁰ och i takt med att antalet fördragsslutande stater¹¹ fortsätter att öka,¹² är tiden mogen för att publicera denna handbok. Handboken är ett svar på den begäran till den permanenta byrån som gjordes vid det femte mötet i specialkommissionen för 1980 och 1996 års konventioner¹³. Av svaren på det frågeformulär¹⁴ som delades ut före specialkommissionens möte framgick att det fanns ett starkt stöd för en handbok om 1996 års konvention. Efter samråd under mötet antogs följande slutsats och rekommendation (punkt 2.2):

”Specialkommissionen uppmanar den permanenta byrån att i samråd med Haagkonferensens medlemsstater och de fördragsslutande staterna i 1980 och 1996 års konventioner påbörja arbetet med att utarbeta praktiska riktlinjer för 1996 års konvention. Dessa ska

- a) ge råd om vilka faktorer som ska beaktas när konventionen införlivas i nationell lagstiftning, och
- b) hjälpa till att förklara hur konventionen ska tillämpas i praktiken.”

1.7 Den permanenta byrån inledde sitt arbete med att utarbeta ett dokument som inriktades på praktiska råd till stater som övervägde att införliva konventionen i sin nationella lagstiftning (i enlighet med punkt 2.2 a). Denna ”checklista” vid införlivande av konventionen slutfördes 2009 och återfinns nu som bilaga II till denna handbok. Ett första utkast till handbok delades ut till staterna¹⁵ under 2009. Även i sin utkastform var handboken tänkt att fungera som ett hjälpmedel för dem. Staterna uppmanades att inkomma med synpunkter på utkastet till handbok så att ytterligare finjusteringar och förbättringar kunde göras före den slutliga publiceringen. Utkastet till handbok reviderades sedan ytterligare en gång och lades fram för slutligt godkännande vid den första delen av det sjätte mötet i specialkommissionen för den praktiska tillämpningen av 1980 års konvention om bortförande av barn och 1996 års Haagkonvention om skydd av barn, som hölls den 1–10 juni 2011 (nedan kallat *specialkommissionens möte 2011 (del I)*). I enlighet med specialkommissionens slutsatser och rekommendationer

¹⁰ Se t.ex. punkt 7 i förklaringen från den internationella domarkonferensen om gränsöverskridande familjeåterförening (*Declaration of the International Judicial Conference on Cross-Border Family Relocation*) (23–25 mars 2010). I familjeåterföreningsärenden erkänns där regelverket i 1980 och 1996 års konventioner som ”en integrerad del av det globala systemet för att skydda barnets rättigheter”. Se även slutsatserna från det domarseminarium om gränsöverskridande skydd av barn och familjer som hölls i Rabat i Marocko den 13–15 december 2010, och slutsatserna och rekommendationerna från det interamerikanska mötet med det internationella Haagnätverkets domare och centralmyndigheter om internationella bortföranden av barn (Mexiko, DF, den 23–25 februari 2011). Samtliga dessa dokument finns på < www.hcch.net > (samma sökväg som i fotnot 5 ovan).

¹¹ Om inte annat anges avses med uttrycket ”fördragsslutande stat” i denna handbok en fördragsslutande stat i 1996 års Haagkonvention om skydd av barn.

¹² De återstående EU-medlemsstaterna (Belgien och Italien) samt Argentina, Kanada, Colombia, Israel, Nya Zeeland, Norge, Paraguay och Sydafrika antas också aktivt överväga att ratificera eller ansluta sig till konventionen. Dessutom undertecknade USA 1996 års konvention den 10 oktober 2010.

¹³ Specialkommissionens femte möte för att granska tillämpningen av *Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn* och den praktiska tillämpningen av *Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn* (30 oktober–9 november 2006).

¹⁴ Frågeformulär om den praktiska tillämpningen av *Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn*, preliminärt dokument nr 1 från april 2006 till specialkommissionens möte i oktober/november 2006 om de civila aspekterna av internationella bortföranden av barn, tillgängligt på < www.hcch.net >, under ”Child Abduction Section” och därefter ”Questionnaires and responses”.

¹⁵ Utkastet till handbok delades ut till de nationella organen och kontaktorganen i medlemsstaterna i Haagkonferensen om internationell privaträtt, samt till centralmyndigheterna i de fördragsslutande parterna i 1996 och 1980 års konventioner. En kopia på utkastet till handbok skickades även till ambassadörerna för de stater i som inte är parter i 1996 och 1980 års konventioner.

uppmanades den permanenta byrån att "i samråd med experter göra ändringar av det reviderade utkastet till praktisk handbok utifrån synpunkterna vid specialkommissionens möte" före den slutliga publiceringen (punkt 54).

- 1.8 Den permanenta byrån är tacksam för de synpunkter som inkommit under de olika skedena av processen, och för skriftliga synpunkter från följande: Australien, Kanada, EU, Portugal, Nederländerna (sambandsdomarens kontor, internationellt skydd av barn), Nya Zeeland, Slovakien, Schweiz, USA, och från flera experter, däribland Nigel Lowe, Peter McEleavy, Lord Justice Mathew Thorpe, samt från organisationen International Social Service¹⁶. Denna handbok hade inte varit möjlig utan den permanenta byråns samlade insatser, och särskilt det arbete som lagts ned av följande personer: William Duncan, f.d. biträdande generalsekretare, Hannah Baker, förste juridisk handläggare, Kerstin Bartsch, förste juridisk handläggare, Juliane Hirsch, f.d. förste juridisk handläggare, Joëlle Küng, f.d. juridisk handläggare, Eimear Long, f.d. juridisk handläggare, och Nicolas Sauvage, f.d. juridisk handläggare.
- 1.9 Som påpekades vid specialkommissionens femte möte 2006¹⁷ måste denna handbok ha en annan inriktning än riktlinjerna för god praxis under 1980 års konvention om bortförande av barn¹⁸. Denna handbok är inte lika inriktad på att tidigare exempel på "god praxis" inom ramen för konventionen ska ligga till grund för framtida praxis, eftersom det ännu inte finns så mycket praxis att utgå från. Handboken strävar i stället efter att vara en lättillgänglig och lättläst **praktisk vägledning** till konventionen. Genom att använda ett enkelt språk, relevanta och lättbegripliga exempel och enkla flödesscheman hoppas vi att denna handbok ska främja förståelsen av hur konventionen är tänkt att fungera i praktiken, och på så sätt bidra till att redan från början skapa och främja god praxis under konventionen i de fördragsslutande staterna. Handboken bygger i stor utsträckning på den förklarande rapporten till 1996 års konvention¹⁹ och bör läsas och användas i kombination med denna. Handboken ersätter eller ändrar inte på något sätt den förklarande rapporten och dess betydelse som förarbete till 1996 års konvention.
- 1.10 Denna handbok riktar sig till **alla** som använder 1996 års Haagkonvention om skydd av barn, vilket inbegriper stater, centralmyndigheter, domare, rättstillämpare och allmänheten.
- 1.11 Observera att den vägledning som ges i denna handbok inte är juridiskt bindande och att inget i handboken kan tolkas som bindande för de fördragsslutande staterna i 1996 års konvention om skydd av barn.

¹⁶ Slutsatser och rekommendationer från specialkommissionens möte 2011 (del I), punkterna 54 och 55, tillgängliga på < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Special Commission meetings on the practical operation of the Convention".

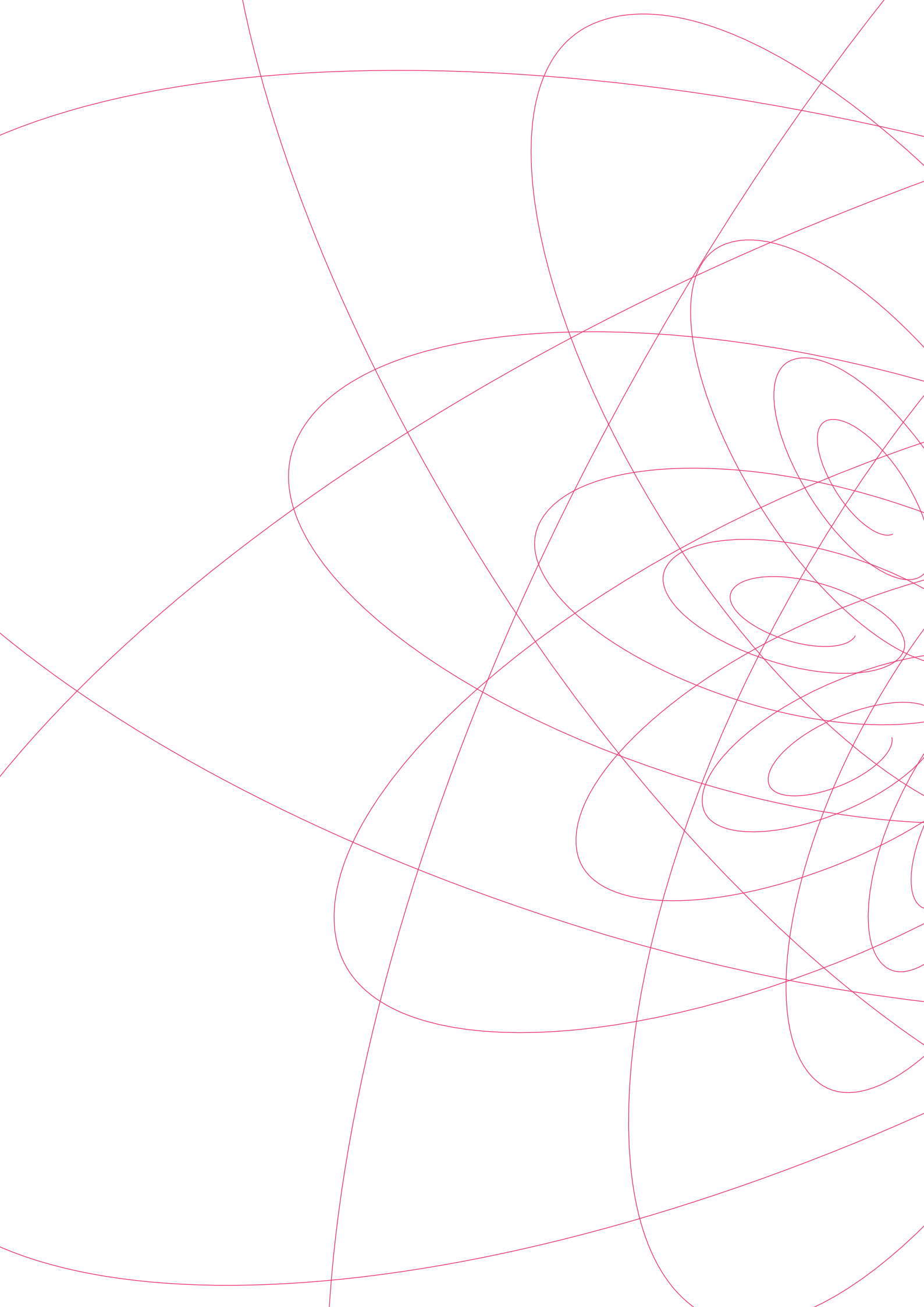
¹⁷ Rapport från specialkommissionens femte möte för att granska tillämpningen av Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn och den praktiska tillämpningen av Haagkonventionen av den 16 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldrans ansvar och åtgärder till skydd för barn (30 oktober–9 november 2006), tillgänglig på < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Special Commission meetings on the practical operation of the Convention".

¹⁸ Alla riktlinjer om god praxis som publicerats inom ramen för 1980 års konvention finns på < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice".

¹⁹ P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention, *Proceedings of the Eighteenth Session (1996)*, Tome II, *Protection of children*, Haag, SDU, 1998, s. 535–605. Rapporten finns på < www.hcch.net >, under "Publications" och därefter "Explanatory Reports". Den kallas nedan för den förklarande rapporten.

2

*ÄNDAMÅLET MED 1996 ÅRS
KONVENTION*

- 2.1 Ändamålet med 1996 års konvention anges i allmänna ordalag i ingressen till konventionen och preciseras närmare i artikel 1 i konventionen.

A. Ingressen till 1996 års konvention

- 2.2 Av ingressen framgår tydligt att konventionen strävar efter att förbättra skyddet för barn i internationella situationer, och därför försöker undvika konflikter mellan rättssystem i fråga om åtgärder till skydd för barn.
- 2.3 Ingressen sätter in detta ändamål i ett historiskt sammanhang genom att hänvisa till 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga²⁰ och behovet av att revidera denna²¹ samt genom att jämföra 1996 års Haagkonvention om skydd av barn med FN:s barnkonvention²². I ingressen anges även de grundläggande principer som konventionsbestämmelserna bygger på, nämligen vikten av internationellt samarbete för att skydda barn och en bekräftelse av att barnets bästa ska sättas i främsta rummet i frågor som rör skydd av barn (det hänvisas till principen om "barnets bästa" på flera andra ställen i konventionen)²³.

B. De särskilda målen för 1996 års konvention

Artikel 1

- 2.4 Mot denna bakgrund anges de specifika målen för konventionen i artikel 1. Som påpekas i den förklarande rapporten till konventionen fungerar artikel 1 ungefär som en "innehållsförteckning" till konventionen²⁴, där artikel 1 a–e i grova drag motsvarar målen i kapitlen II–V i konventionen²⁵.
- 2.5 Det första målet för konventionen, som anges i artikel 1 a, är att fastställa den fördragsslutande stat vars myndigheter har **behörighet** att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom. Lägg märke till att konventionen endast fastställer den relevanta fördragsslutande stat vars myndigheter har behörighet och inte de behöriga myndigheterna i den staten. Behörighetsreglerna anges i kapitel II i konventionen och diskuteras nedan i **kapitlen 4–7** i denna handbok.
- 2.6 Det andra och det tredje målet, som beskrivs i artikel 1 b och 1 c, rör fastställandet av **tillämplig lag**. Det andra målet är att fastställa vilken lag myndigheterna ska tillämpa när de utövar sin behörighet. Det tredje målet är att fastställa vilken lag som är tillämplig på föräldraansvar²⁶ som uppkommer utan ingripande från en rättslig eller administrativ myndighet. De bestämmelser som reglerar dessa frågor anges i kapitel III i konventionen och diskuteras nedan i **kapitel 9** i denna handbok.
- 2.7 Det fjärde målet, som anges i artikel 1 d, är att föreskriva **erkännande och verkställighet** av sådana skyddsåtgärder i alla fördragsslutande stater. Bestämmelser om både erkännande och verkställighet anges i kapitel IV i konventionen och diskuteras nedan i **kapitel 10** i denna handbok.

²⁰ Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i fråga om åtgärder till skydd för underåriga. Den fullständiga texten finns på < www.hcch.net >, under rubriken "Conventions" och därefter "Convention 10".

²¹ Den förklarande rapporten, punkt 1.

²² Ibidem, punkt 8.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem, punkt 9.

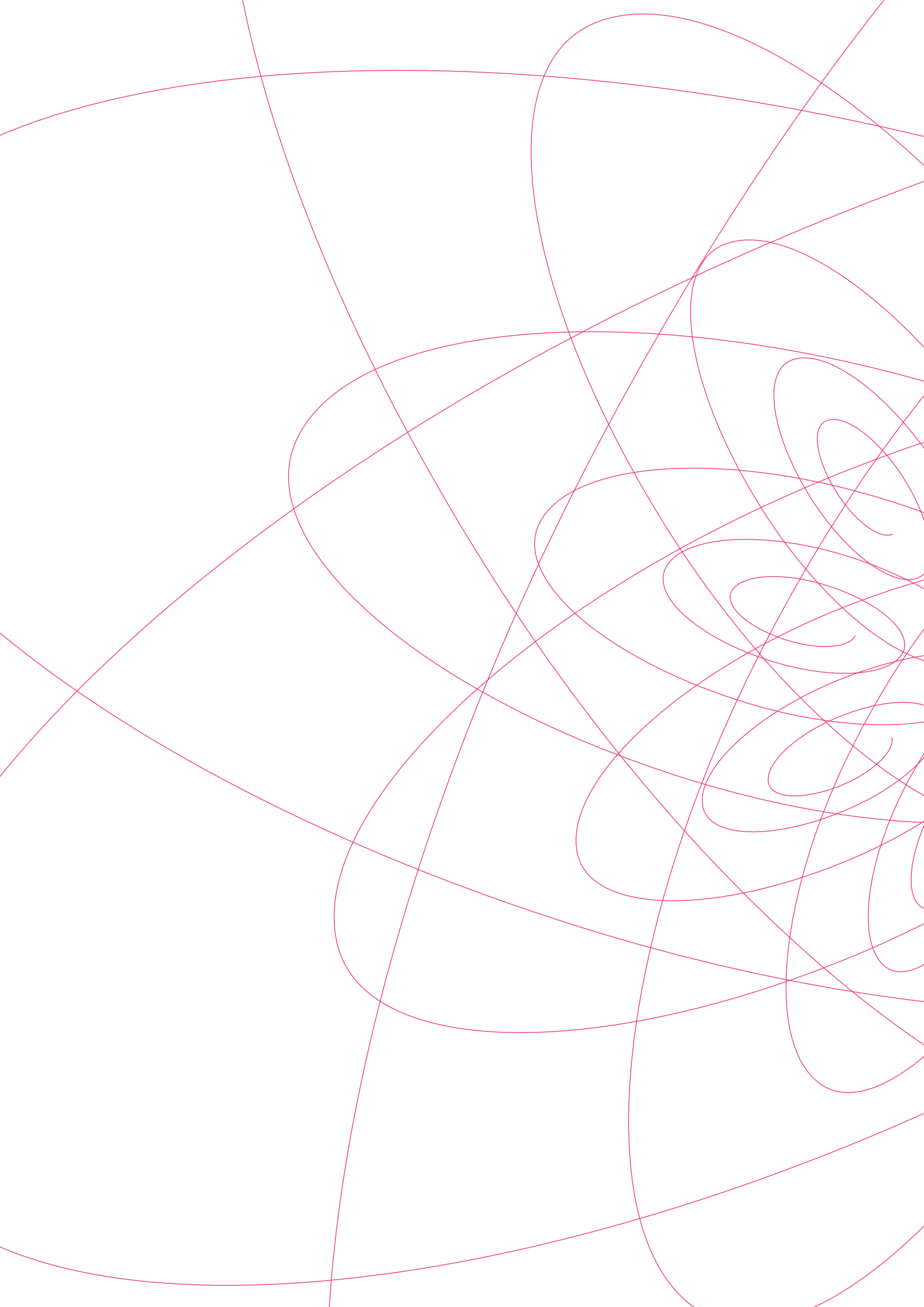
²⁵ Notera dock att både artikel 1 b och 1 c behandlas i kapitel III i konventionen (tillämplig lag).

²⁶ Enligt definitionen i artikel 1.2 i konventionen – se punkt **3.16** och följande punkter nedan.

- 2.8 Det femte och sista målet, som anges i artikel 1 e, är att upprätta sådant **samarbete** mellan myndigheterna i de fördragsslutande staterna som krävs för att uppnå konventionens mål. Detta samarbete beskrivs i kapitel V i konventionen och diskuteras i **kapitel 11** i denna handbok.

3

TILLÄMPNINGSOMRÅDE

A. I vilka stater och från och med vilket datum ska 1996 års konvention tillämpas?

Artiklarna 53, 57, 58 och 61

- 3.1 1996 års Haagkonvention är endast tillämplig på skyddsåtgärder²⁷ som vidtas i en fördragsslutande stat **efter** det att konventionen har trätt i kraft i den staten²⁸.
- 3.2 Konventionens bestämmelser om erkännande och verkställighet (kapitel IV) är endast tillämpliga på åtgärder som vidtas **efter** det att konventionen har trätt i kraft **mellan** den fördragsslutande stat där åtgärderna har vidtagits och den fördragsslutande stat som har begärt att skyddsåtgärderna ska erkännas och/eller verkställas²⁹.
- 3.3 För att veta om konventionen kan tillämpas i ett visst fall är det därför viktigt att kunna fastställa
- huruvida konventionen har trätt i kraft i en viss stat och vilket datum ikraftträdandet skedde, och
 - huruvida konventionen har trätt i kraft **mellan** en viss fördragsslutande stat och en annan fördragsslutande stat och vilket datum ikraftträdandet skedde.
- 3.4 Bestämmelserna om huruvida konventionen har trätt i kraft i en viss stat skiljer sig åt beroende på om den staten har **ratificerat** eller **anslutit** sig till konventionen.
- Konventionen är endast öppen för **ratificering** för de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session, dvs. stater som var medlemmar av Haagkonferensen den 19 oktober 1996 eller tidigare³⁰.
 - Varje annan stat får **ansluta** sig till konventionen³¹.
- 3.5 Konventionen träder i kraft i en stat på något av följande sätt:
- För stater som **ratificerar** konventionen träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att staten deponerar sitt ratifikationsinstrument³².
 - För stater som **ansluter sig** till konventionen träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av nio månader efter det att staten deponerar sitt anslutningsinstrument³³.
- 3.6 För stater som **ansluter sig** till konventionen är väntetiden innan konventionen träder i kraft längre. Alla andra fördragsslutande parter har nämligen under de första sex månaderna efter anslutningen möjlighet att invända mot den statens anslutning. Tre månader efter utgången av denna sexmånadersperiod (dvs. efter totalt nio månader) träder konventionen i kraft i den anslutande staten.

²⁷ "Åtgärder till skydd för barnets person eller egendom" enligt artikel 1 kallas nedan *skyddsåtgärder* eller bara *åtgärder*. Konventionen innehåller inte någon heltäckande definition av sådana skyddsåtgärder, men se artiklarna 3 och 4 och punkterna **3.14–3.52** nedan.

²⁸ Artikel 53.1.

²⁹ Artikel 53.2.

³⁰ Artikel 57.

³¹ Artikel 58. Stater kan endast ansluta sig till konventionen efter det att själva konventionen har trätt i kraft i enlighet med artikel 61.1. Konventionen trädde i kraft, i enlighet med artikel 61.1, den 1 januari 2002, efter den tredje ratificeringen av konventionen (som gjordes av Slovakien, efter det att Monaco och Tjeckien hade varit den första respektive den andra staten att ratificera konventionen). Sedan den 1 januari 2002 har därför varje annan stat kunnat ansluta sig till konventionen.

³² Artikel 61.2 a.

³³ Artikel 61.2 b.

Anslutningen får dock endast verkan på förhållandena mellan den anslutande staten och de fördragsslutande stater som inom denna sexmånadersperiod **inte** har gjort någon invändning mot anslutningen³⁴.

- 3.7 En stat som ratificerar konventionen **efter** det att en annan stat redan har anslutit sig till konventionen kan göra en invändning mot den statens anslutning vid tidpunkten för ratificeringen³⁵. Om den ratificerande staten underrättar depositarien om en sådan invändning, påverkar konventionen inte förhållandet mellan den ratificerande staten och den stat som tidigare anslöt sig till konventionen (om inte, och förrän, den ratificerande statens invändning återtogs³⁶).
- 3.8 När det gäller tillämpningen av konventionen **mellan** fördragsslutande stater innebär detta att konventionen är tillämplig mellan fördragsslutande stater när 1) den har trätt i kraft i **båda** de fördragsslutande staterna, och 2) om en fördragsslutande stat som har möjlighet att göra en invändning mot en anslutande stats anslutning inte har gjort någon sådan invändning.
- 3.9 Invändningar mot anslutningar är något som endast undantagsvis bör förekomma.

Hur hittar jag aktuell information om statusen på 1996 års konvention?

Status Tabellen för 1996 års konvention, som publiceras av Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå, finns på Haagkonferensens webbplats < www.hcch.net >, under rubriken "Conventions", "Convention 34", och därefter "Status Table".

Tabellen ger aktuell information om statusen för 1996 års konvention, inklusive alla ratificeringar av, och anslutningar till, konventionen och eventuella invändningar mot anslutningar.

³⁴ Artikel 58.3.

³⁵ Artikel 58.3.

³⁶ 1996 års konvention innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om återtågande av invändningar mot anslutningar. Inom ramen för andra Haagkonventioner har man emellertid godtagit att det går att återta en invändning (se t.ex. punkt 67 i slutsatserna och rekommendationerna från 2009 års specialkommission om den praktiska tillämpningen av Haagapostille, delgivning, bevisupptagning och anslutning till rättskonventioner (*Conclusions and Recommendations of the 2009 Special Commission on the practical operation of the Hague Apostille, Service, Taking of Evidence and Access to Justice Conventions*), tillgängliga på < www.hcch.net >, under "Apostille Section" och därefter "Special Commissions").

Exempel 3 A³⁷

*Stat A ansluter sig till*³⁸ konventionen den 18 april 2010. Stat B *ratificerar*³⁹ konventionen den 26 augusti 2010. Vid ratificeringen invänder stat B inte mot stat A:s anslutning⁴⁰.

*Konventionen träder i kraft i stat A den 1 februari 2011*⁴¹. Konventionen träder i kraft i stat B den 1 december 2010⁴². Konventionen träder i kraft mellan de två staterna den 1 februari 2011.

Ett beslut om rätt till kontakt meddelas i stat B den 14 februari 2011.

*Eftersom beslutet har meddelats efter det att konventionen har trätt i kraft mellan stat B och stat A ska bestämmelserna i kapitel IV i konventionen tillämpas och beslutet ska erkännas direkt på grund av lag i stat A*⁴³.

Exempel 3 B

Stat C ratificerar konventionen den 21 mars 2009. Stat D *ansluter sig till* konventionen den 13 april 2009. Stat C invänder inte mot stat D:s anslutning.

*Konventionen träder i kraft i stat C den 1 juli 2009*⁴⁴. Konventionen träder i kraft i stat D den 1 februari 2010⁴⁵. Konventionen träder därför i kraft mellan de staterna den 1 februari 2010.

Ett domstolsbeslut om vårdnad och rätt till kontakt meddelas i stat C den 5 augusti 2009. I september 2009 ansöker en av parterna om erkännande och verkställighet av beslutet i stat D.

*Eftersom beslutet om vårdnad och rätt till kontakt meddelades i stat C innan konventionen trädde i kraft i stat D (och därför innan konventionen trädde i kraft mellan de två staterna), är de mekanismer i konventionen som rör erkännande och verkställighet inte tillämpliga*⁴⁶.

*Om båda stater är parter i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga ska dock beslutet eventuellt erkännas enligt den konventionen.*⁴⁷ Om så inte är fallet måste man kontrollera om det finns något regionalt eller bilateralt avtal mellan stat C och stat D som reglerar erkännande och verkställighet av sådana beslut om vårdnad och rätt till kontakt. Om det inte heller finns något regionalt eller bilateralt avtal kan det fortfarande finnas gällande nationella bestämmelser i stat D som kan hjälpa parterna.⁴⁸

³⁷ När det i exemplen i denna praktiska handbok hänvisas till fördragsslutande stater antas konventionen ha trätt i kraft mellan dessa stater innan den aktuella händelsen ägde rum, om inte annat anges.

³⁸ Artikel 58.1.

³⁹ Artikel 57.2.

⁴⁰ Artikel 58.3.

⁴¹ Artikel 61.2 b.

⁴² Artikel 61.2 a.

⁴³ Artikel 23.1 (om det inte fastställs att någon av grunderna för att vägra erkännande föreligger, då erkännande kan, men inte **måste**, vägras – se artikel 23.2 och **kapitel 10** nedan).

⁴⁴ Artikel 61.2 a.

⁴⁵ Artikel 61.2 b.

⁴⁶ Artikel 53.2.

⁴⁷ Artikel 51. Se, särskilt, artikel 7 i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga. Se även punkterna **12.2–12.3** nedan för en diskussion om förhållandet mellan denna konvention och 1961 års Haagkonvention. Se även den förklarande rapporten, punkt 169.

⁴⁸ Ibidem, punkt 178. I denna anges att "[n]aturligtvis får den fördragsslutande staten alltid erkänna tidigare fattade beslut, men detta sker i så fall med stöd av nationella bestämmelser och inte med stöd av konventionen".

Exempel 3 C

Stat E **ratificerar** konventionen den 5 mars 2007. Stat D **ansluter sig till** konventionen den 20 mars 2008. I april 2008 underrättar stat E depositarien om att den invänder mot stat F:s anslutning⁴⁹.

Konventionen träder i kraft i stat E den 1 juli 2007⁵⁰. Konventionen träder i kraft i stat F den 1 januari 2009⁵¹. Stat F:s anslutning påverkar emellertid inte förhållandet mellan stat F och stat E, eftersom stat E har gjort en invändning mot anslutningen⁵². Konventionen träder inte i kraft mellan de två staterna om inte, och förrän, stat E återtar sin invändning mot stat F:s anslutning.

I juli 2009 separerar ett ogift par med två barn. De har hemvist i stat F, men är medborgare i stat E. Det pågår en tvist om var barnen ska bo och med vem. Pappan väcker talan om detta i stat F. Eftersom konventionen har trätt i kraft i stat F har stat F behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnen i enlighet med artikel 5 i konventionen⁵³.

Som svar ansöker mamman hos myndigheterna i stat F om tillåtelse att flytta till stat E med barnen. Myndigheterna i stat F beviljar mamman tillstånd att flytta och beviljar pappan rätt att upprätthålla kontakten med barnen.

Efter att mamman och barnen har flyttat rättar sig mamman inte efter beslutet om pappans rätt till kontakt. Pappan ansöker om erkännande och verkställighet i stat E av beslutet om rätt till kontakt.

Även om konventionen har trätt i kraft i både stat E och stat F har konventionen inte trätt i kraft mellan de två staterna, eftersom stat E gjorde en invändning mot stat F:s anslutning. De mekanismer i konventionen som rör erkännande och verkställighet är därför inte tillämpliga i detta fall⁵⁴.

Om båda stater är parter i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga ska dock beslutet eventuellt erkännas enligt den konventionen. Om så inte är fallet måste man kontrollera om det finns något regionalt eller bilateralt avtal mellan stat E och stat F som reglerar erkännande och verkställighet av sådana beslut om vårdnad och rätt till kontakt. Om det inte heller finns något regionalt eller bilateralt avtal kan det fortfarande finnas gällande nationella bestämmelser i stat F som kan hjälpa parterna.

Exempel 3 D

Stat G **ansluter sig till** konventionen den 13 augusti 2008. Stat H **ratificerar** konventionen den 30 oktober 2009 och underrättar i samband med ratificeringen depositarien om att den invänder mot stat G:s anslutning⁵⁵.

Konventionen träder i kraft i stat G den 1 juni 2009⁵⁶. Konventionen träder i kraft i stat H den 1 februari 2010⁵⁷. Konventionen påverkar emellertid inte förhållandet mellan stat G och stat H, inklusive efter den 1 februari 2010, eftersom stat H har gjort en invändning mot stat G:s anslutning⁵⁸. Konventionen träder inte i kraft mellan de två staterna om inte, och förrän, stat H återtar sin invändning mot stat F:s anslutning.

49 Artikel 58.3.
 50 Artikel 61.2 a.
 51 Artikel 61.2 b.
 52 Artikel 58.3.
 53 Se **kapitel 4** nedan.
 54 Artikel 53.2.
 55 Artikel 58.3.
 56 Artikel 61.2 b.
 57 Artikel 61.2 a.
 58 Artikel 58.3.

B. På vilka barn ska 1996 års konvention tillämpas?

Artikel 2

- 3.10 Konventionen ska tillämpas på alla barn⁵⁹ från födelsen tills de uppnått 18 års ålder⁶⁰.
- 3.11 Till skillnad från 1980 och 1993 års Haagkonventioner om skydd av barn behöver ett barn inte ha hemvist i en **fördragsslutande** stat för att omfattas av tillämpningsområdet för 1996 års konvention. Ett barn kan t.ex. ha hemvist i en **icke-fördragsslutande** stat men ändå omfattas av tillämpningsområdet för artikel 6 (flyktingbarn, barn som fördrivits från sina hemländer eller barn vars hemvist inte kan fastställas), artikel 11 (brådskanie åtgärder) eller artikel 12 (tillfälliga åtgärder) i 1996 års konvention⁶¹.
- 3.12 Lägg dock märke till att om ett barn har hemvist i en **fördragsslutande** stat utgör behörighetsreglerna i kapitel II ett komplett och slutet system som i sin helhet ska tillämpas i fördragsslutande stater. Därför får en "fördragsslutande stat inte utöva behörighet över ett av dessa barn om sådan behörighet inte föreskrivs i konventionen"⁶².
- 3.13 Om ett barn däremot **inte** har hemvist i en fördragsslutande stat får myndigheterna i en fördragsslutande stat, när det är möjligt, utöva behörighet i enlighet med bestämmelserna i konventionen. Det finns dock inget som hindrar myndigheterna från att utöva behörighet i enlighet med nationella bestämmelser⁶³. I så fall är den uppenbara fördelen med att, när det är möjligt, utöva behörighet grundat på bestämmelserna i konventionen att åtgärden kommer att erkännas och vara verkställbar i alla övriga fördragsslutande stater i enlighet med bestämmelserna i kapitel IV i konventionen⁶⁴. Om behörighet utövas utifrån nationella behörighetsgrunder finns det däremot ingen skyldighet att erkänna och verkställa skyddsåtgärder enligt konventionen⁶⁵.

Exempel 3 E

Ett barn har hemvist i och befinner sig i den icke-fördragsslutande staten X. Myndigheterna i den fördragsslutande staten A utövar behörighet för att vidta en åtgärd till skydd för barnet enligt sina nationella behörighetsregler grundat på att barnet är medborgare i den fördragsslutande staten A. Den fördragsslutande staten A har rätt att göra detta men skyddsåtgärden erkänns kanske inte i andra fördragsslutande stater⁶⁶.

⁵⁹ Lägg märke till att konventionen kan tillämpas även om det berörda barnet varken har hemvist eller är medborgare i en fördragsslutande stat. För att tillämpa t.ex. artikel 6 i konventionen räcker det att barnet befinner sig i en fördragsslutande stat. Se punkt 17 i den förklarande rapporten och punkterna **3.11–3.13** nedan.

⁶⁰ För personer som är 18 år eller äldre och som, på grund av nedsatt eller bristande förmåga i sin personliga kapacitet, inte kan skydda sina egna intressen ska Haagkonventionen av den 13 januari 2000 om skydd för vuxna i internationella situationer (nedan kallad *2000 års konvention om skydd av vuxna*) tillämpas om de relevanta staterna är fördragsslutande stater i den konventionen. Se även den förklarande rapporten, punkterna 15–16.

⁶¹ När det gäller artikel 6, se punkterna **4.13–4.18** och punkt **13.58** och följande punkter nedan. När det gäller artiklarna 11 and 12, se **kapitlen 6 och 7** nedan.

⁶² Den förklarande rapporten, punkt 84. Naturligtvis förutom i de fall där artikel 52 är tillämplig, se punkterna **12.5–12.8** nedan.

⁶³ Den förklarande rapporten, punkterna 39 och 84.

⁶⁴ Förutsatt att övriga kriterier i kapitel IV är uppfyllda – se **kapitel 10** nedan.

⁶⁵ Artikel 23.2 a – om skyddsåtgärden vidtas av en myndighet vars behörighet inte grundas på någon av de omständigheter som anges i konventionen utgör detta enligt konventionen en grund för att vägra erkännande. Se den förklarande rapporten, punkt 122.

⁶⁶ Artikel 23.2 a. Se även **kapitel 13**, punkterna **13.58–13.60**, nedan om flyktingbarn, barn som fördrivits från sina hemländer och barn som saknar hemvist.

Exempel 3 F

Ett barn har hemvist i den icke-fördragsslutande staten Y. Barnet har nyligen anlänt till grannlandet B, som är en fördragsslutande stat, till följd av det inbördeskrig som pågår i den icke-fördragsslutande staten Y. Hans by utsattes för en massaker och han har blivit föräldralös. Myndigheterna i den fördragsslutande staten B vidtar åtgärder till skydd för barnet enligt artikel 6.1 i konventionen. Skyddsåtgärderna erkänns direkt på grund av lag i samtliga övriga fördragsslutande stater⁶⁷.

C. Vilka frågor omfattas av 1996 års konvention?**Artikel 3**

3.14 I konventionen fastställs bestämmelser om "åtgärder till skydd för barnets person eller egendom"⁶⁸. Konventionen innehåller ingen närmare definition av vad dessa "skyddsåtgärder" får innefatta. Exempel på omständigheter där sådana skyddsåtgärder får vidtas anges emellertid i artikel 3. Detta är inte tänkt att vara en uttömmande förteckning över exempel⁶⁹.

3.15 Skyddsåtgärder kan därför i synnerhet gälla följande:

a) Tillerkännande, utövande, upphörande eller begränsande av föräldraansvar liksom delegering⁷⁰

3.16 Begreppet "föräldraansvar" definieras i artikel 1.2 i konventionen och omfattar vårdnad eller varje liknande förhållande som avgör föräldrars, förmyndares eller andra rättsliga företrädares rättigheter, befogenheter och ansvar i förhållande till barnets person eller egendom⁷¹. Begreppet ges medvetet en vid beskrivning i konventionen⁷². Begreppet omfattar på en och samma gång både ansvar för barnets person, ansvar för barnets egendom och, generellt, uppgiften som rättslig företrädare för barnet, oavsett vad den aktuella rättsliga institutionen kallas.

3.17 När det gäller barnets person omfattar de "rättigheter och [det] ansvar" som det hänvisas till i artikel 1.2 föräldrars, förmyndares eller andra rättsliga företrädares rättigheter och ansvar med avseende på barnets uppfostran och utveckling. Dessa rättigheter och detta ansvar kan t.ex. utövas genom vårdnad, utbildning, hälso- och sjukvårdsbeslut, genom att fastställa var barnet ska bo eller genom att utöva tillsyn över barnets person och, i synnerhet, hans eller hennes förhållanden.

⁶⁷ Artikel 23.1. Så är fallet om inte en grund för att vägra erkännande anförs i enlighet med artikel 23.2 – se mer i **kapitel 10** nedan.

⁶⁸ Artikel 1.

⁶⁹ För en närmare diskussion av flera av de åtgärder som nämns i artikel 3, se **kapitel 13** nedan om särskilda ämnen. Det bör påpekas att exemplen i artikel 3 inte är rigida kategorier. Skyddsåtgärder kan mycket väl bestå av en eller flera av de angivna exemplen, i vissa fördragsslutande staters nationella lagstiftning kan till exempel placering av ett barn i familjehem (artikel 3 e) även innebära begränsande av föräldraansvar (artikel 3 a). En sådan skyddsåtgärd omfattas helt klart av konventionens tillämpningsområde. Beroende på vilka åtgärder som är tillgängliga i en fördragsslutande stats nationella lagstiftning behöver "skyddsåtgärder" inte nödvändigtvis ha meddelats av en allmän domstol eller förvaltningsdomstol. En tjänsteman på en offentlig myndighet, som t.ex. en polis eller socialarbetare, kan enligt nationell lagstiftning ha rätt att vidta "skyddsåtgärder" med avseende på ett barn, vanligtvis i brådskande fall. Om syftet med åtgärden är att skydda barnet, såvida åtgärden inte faller inom en av de kategorier som anges i artikel 4, verkar den omfattas av konventionens materiella tillämpningsområde.

⁷⁰ Artikel 3 a.

⁷¹ Artikel 1.2

⁷² Se den förklarande rapporten, punkt 14. Uttrycket har inspirerats av artikel 18 i FN:s barnkonvention. Denna beskrivning av föräldraansvar var emellertid inte tillräckligt precis för vissa delegationer. Det är därför begreppet beskrivs mer utförligt i artikel 1.2 i 1996 års konvention.

- 3.18 Begreppet "befogenheter" i artikel 1.2 handlar mer specifikt om att företräda barnet. Det är vanligtvis föräldrarna som företräder barnet men även en tredje part kan, helt eller delvis, företräda barnet, exempelvis om föräldrarna har dött, saknar rättslig handlingsförmåga eller är olämpliga eller oförmögna att företräda barnet, eller om ett barn har övergetts av sina föräldrar eller av något annat skäl placerats hos en tredje part. Sådana "befogenheter" kan utövas i förhållande till barnets person eller egendom.
- 3.19 Den terminologi som används för dessa begrepp varierar mellan olika stater. Exempel på begrepp som används är förmyndarskap, vårdnad, *patria potestas* och "föräldraansvar". Även om begreppet "föräldraansvar" finns i en stats lagstiftning är det inte säkert att begreppet tolkas på samma sätt i nationell lagstiftning som i konventionen. Det begrepp som används i konventionen bör ges en självständig innebörd i konventionen.
- 3.20 Det kan finnas många olika sätt för en person att förvärva föräldraansvar enligt en stats nationella lagstiftning. Oftast identifieras innehavare av föräldraansvar direkt på grund av lag. I många stater beviljas exempelvis gifta föräldrar föräldraansvar direkt på grund av lag när deras barn föds, och i vissa stater har detta utvidgats till att även gälla exempelvis ogifta sammanboende föräldrar. I vissa stater kan innehavare av föräldraansvar identifieras när en viss handling har slutförts, exempelvis om en ogift pappa erkänner ett barn som sitt, om barnets föräldrar senare gifter sig eller om ett föräldraavtal ingås. Föräldraansvar kan även tillerkännas genom beslut av en rättslig eller administrativ myndighet. Begreppet "tillerkännande" av föräldraansvar i artikel 3 a är tänkt att täcka in alla dessa metoder för att förvärva föräldraansvar.
- 3.21 Tillerkännande, utövande, upphörande, begränsande eller delegering av föräldraansvar kan även ske på en mängd andra sätt enligt olika staters nationella lagstiftning. Tack vare sin stora räckvidd säkerställer artikel 3 att alla sådana metoder omfattas av denna bestämmelse, och därmed omfattas av konventionens tillämpningsområde.

Exempel 3 G

Lagstiftningen i den fördragsslutande staten A föreskriver att om en förälder i en testamentsbestämmelse anger vem han eller hon vill ska ansvara för barnets person och/eller egendom efter sin död får den personen föräldraansvar när denna bestämmelse verkställs. Detta tillerkännande av föräldraansvar omfattas av konventionens tillämpningsområde⁷³.

Exempel 3 H

Efter att ett barn har varit utsatt för vanvård och övergrepp vidtar den fördragsslutande staten B åtgärder för att omhänderta barnet och för att föräldrarnas föräldraansvar ska upphöra. Detta upphörande av föräldraansvar omfattas av konventionens tillämpningsområde⁷⁴.

⁷³

Artikel 3 a.

⁷⁴

Ibidem. Vid övergrepp/vanvård kan man i vissa fördragsslutande stater omhänderta barnet från föräldrarna eller vårdnadshavarna men låta föräldrarna eller vårdnadshavarna behålla ett begränsat föräldraansvar. Detta "begränsande" av föräldraansvaret omfattas också av konventionens tillämpningsområde (artikel 3 a).

b) *Vårdnad, inbegripet de rättigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, och särskilt rätten att bestämma var barnet ska bo, samt umgänge/kontakt, inbegripet rätten att för en begränsad tid ta med barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist*⁷⁵

3.22 Detta avsnitt omfattar alla åtgärder som rör omvårdnad och uppfostran av barnet och umgänge eller kontakt med barnet. Sådana åtgärder kan avgöra vilken förälder, eller annan person, barnet ska bo hos och hur umgänget med den förälder som barnet inte bor hos, eller annan person, ska organiseras. Sådana åtgärder omfattas av konventionens tillämpningsområde oavsett vad de kallas i en stats nationella lagstiftning.⁷⁶ I den mån "umgängesrätt" och "vårdnadsrätt" definieras i artikel 3 b, används samma formuleringar som i artikel 5 b i 1980 års konvention. Detta är med avsikt och begreppen "vårdnadsrätt" och "umgängesrätt" bör tolkas på samma sätt för att se till att de två konventionerna kompletterar varandra⁷⁷.

c) *Förmyndarskap, godmanskap och liknande institut*⁷⁸

3.23 Dessa institut har upprättats för att skydda, företräda eller bistå ett barn vars föräldrar har avlidit eller inte längre får företräda barnet⁷⁹.

d) *Förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet*⁸⁰

3.24 Förutom en förälder eller förmyndare kan den "person eller [det] organ" som det här hänvisas till även vara en god man eller en barnadvokat eller en person som under vissa omständigheter har rätt att företräda barnet (t.ex. "en skola eller en person som driver ett semesterboende som ombeds fatta medicinska beslut [om barnet] när den rättsliga företrädaren inte är närvarande"⁸¹).

⁷⁵ Artikel 3 b.

⁷⁶ Se den förklarande rapporten, punkt 20, där följande anges: "Konventionen kan inte göra gällande att den använder uttryck som passar de språkliga särdragen hos alla representerade stater."

⁷⁷ Se mer nedan i **kapitel 13**, punkterna **13.15–13.30**, om rätten till umgänge/kontakt. Se även den internationella databasen över bortförda barn (International Child Abduction Database (Incadat)) på < www.incadat.com > för aktuell nationell rättspraxis när det gäller innebörden av dessa begrepp inom ramen för 1980 års konvention. Dessa begrepp har en självständig innebörd och bör tolkas oberoende av eventuella nationella lagenliga begränsningar.

⁷⁸ Artikel 3 c.

⁷⁹ Se den förklarande rapporten, punkt 21.

⁸⁰ Artikel 3 d.

⁸¹ Den förklarande rapporten, punkt 22.

e) Placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller om vård av ett barn genom kafala eller liknande institut⁸²

- 3.25 Denna punkt tar upp alternativa former av omvårdnad som ett barn kan ges.⁸³ Dessa ska vanligtvis tillämpas om barnet har blivit föräldralöst eller om föräldrarna inte klarar av att ta hand om barnet⁸⁴.
- 3.26 Lägg märke till att denna punkt inte hänvisar till adoption eller förberedande åtgärder inför en adoption, inbegripet placering av ett barn för adoption⁸⁵. I artikel 4 anges uttryckligen att dessa åtgärder inte omfattas av konventionens tillämpningsområde⁸⁶.
- 3.27 Institutet kafala är vanligt i vissa länder som ett sätt att ta hand om barn när de inte kan tas om hand av sina föräldrar. Inom ramen för kafala tas barn om hand av nya familjer eller släktingar. De rättsliga banden med deras biologiska föräldrar kapas dock i regel inte⁸⁷. Kafala kan även vara gränsöverskridande, men eftersom det är ett arrangemang som inte innebär adoption omfattas det inte av tillämpningsområdet för 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner. Användningen av institutet kafala är dock helt klart en åtgärd till skydd för ett barn och omfattas därför uttryckligen av tillämpningsområdet för 1996 års konvention⁸⁸.
- 3.28 Om en myndighet med behörighet enligt artiklarna 5–10 i konventionen överväger att vidta en skyddsåtgärd inom ramen för artikel 3 e (dvs. en åtgärd som innebär placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller vård av ett barn genom kafala eller liknande institut) och en sådan placering eller sådan vård ska ske i en annan fördragsslutande stat uppkommer vissa skyldigheter enligt artikel 33 i 1996 års konvention. Denna fråga, tillsammans med den exakta räckvidden för de skyddsåtgärder som "utlöser" skyldigheterna i artikel 33, diskuteras nedan i **kapitlen 11 och 13**⁸⁹.

⁸² Artikel 3 e. Se även nedan **kapitel 11**, punkterna 11.13–11.17, och **kapitel 13**, punkterna **13.31–13.42**, om artikel 33 i konventionen, som ska tillämpas "[o]m en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, eller ge vård genom kafala eller liknande institut, och om denna placering eller vård ska äga rum i en annan fördragsslutande stat [...]".

⁸³ När det gäller skyddsåtgärder som avser alternativ omvårdnad av barn, se riktlinjerna om alternativ omvårdnad av barn ("Guidelines for the Alternative Care of Children"), formellt antagna genom FN:s generalförsamlings resolution A/RES/64/142 av den 24 februari 2010 (tillgänglig på < http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf >). Riktlinjerna "fastställer önskvärd inriktning på politik och praxis" i förhållande till alternativ omvårdnad av barn, "i syfte att förbättra införlivandet av konventionen om barnets rättigheter och av relevanta bestämmelser i andra internationella instrument om skydd av och välbefinnande hos barn som inte tas om hand eller löper risk att inte tas om hand av sina föräldrar [...]" (se ingressen till generalförsamlingens resolution). Riktlinjerna innehåller ett särskilt avsnitt om "tillhandahållande av omvårdnad för barn utanför det land där de har hemvist" (kapitel VIII). I detta kapitel rekommenderas stater att ratificera eller ansluta sig till 1996 års konvention "för att säkerställa lämpligt internationellt samarbete och skydd av barn i sådana situationer" (punkt 138).

⁸⁴ Vid tolkningen av liknande bestämmelser i Bryssel IIa-förordningen har Europeiska unionens domstol (nedan kallad *EU-domstolen*) funnit att både beslutet att omhänderta barnen och beslutet att placera dem i familjehem omfattas av förordningens tillämpningsområde (se dom av den 27 november 2007 i mål C-435/06, EU:C:2007:714, och dom av den 2 april 2009 i mål C-523/07, EU:C:2009:225).

⁸⁵ Se punkt **3.38** nedan för innebörden av "placering" i detta sammanhang.

⁸⁶ Se punkt **3.32** och följande punkter nedan om artikel 4 i konventionen och punkterna **3.38–3.39** nedan om adoption. Se även det särskilda avsnittet i **kapitel 13**, punkterna **13.43–13.45**, nedan. Slutligen, se den förklarande rapporten, punkt 28.

⁸⁷ De bestämmelser som reglerar institutet kafala ser dock olika ut i de stater som tillämpar det.

⁸⁸ Se den förklarande rapporten, punkt 23.

⁸⁹ Se punkterna **11.13–11.17** och **13.31–13.42** nedan.

f) Myndigheters tillsyn av den omvårdnad ett barn får av varje person som har ansvar för barnet⁹⁰

- 3.29 I denna kategori uppmärksammas att en offentlig myndighets ingripanden för att skydda ett barn inte alltid begränsas till placering av ett barn i en alternativ vårdmiljö. En offentlig myndighet kan även spela en roll vid tillsynen av hur barnet tas om hand av sin egen familj, eller i en annan miljö. Sådana åtgärder omfattas helt klart av konventionens tillämpningsområde eftersom de uppenbart har till syfte att skydda barnets person.

g) Förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom⁹¹

- 3.30 Denna kategori omfattar alla åtgärder som handlar om att skydda ett barns egendom⁹². Det kan exempelvis röra sig om utnämning av en god man för att skydda barnets intressen avseende viss egendom inom ramen för en specifik pågående rättstvist.
- 3.31 Det bör dock påpekas att konventionen inte inkräktar på system som reglerar äganderätten. Konventionen omfattar därför inte frågor som rör materiell äganderätt till egendom, exempelvis tvister om äganderätten till en fastighet.

D. Vilka frågor omfattas inte av 1996 års konvention?

Artikel 4

- 3.32 Det finns vissa åtgärder som uttryckligen har undantagits från konventionens tillämpningsområde. Denna förteckning är inte uttömmande och varje åtgärd som syftar till att skydda ett barns egendom som inte finns med i denna förteckning kan omfattas av konventionens tillämpningsområde.

a) Fastställande eller bestridande av föräldraskap⁹³

- 3.33 Enligt denna bestämmelse undantas åtgärder som fastställer eller bestrider föräldraskapet till ett visst barn eller vissa barn från konventionens tillämpningsområde. Om en ansökan om fastställande eller bestridande av föräldraskapet till ett visst barn ges in till myndigheterna i en fördragsslutande stat måste dessa myndigheter tillämpa sina nationella behörighetsregler för att bedöma om de har behörighet. På samma sätt ska nationella bestämmelser tillämpas i fråga om tillämplig lag och erkännande av utländska avgöranden på detta område.
- 3.34 Undantaget gäller även frågan om huruvida parterna i ett förhållande mellan föräldrar och barn, dvs. barnet och dess föräldrar om dessa är minderåriga, måste godkännas av en rättslig företrädare för att förhållandet ska erkännas. En stat ska tillämpa sina nationella bestämmelser för att besvara frågor som
- huruvida ett barn som erkänts måste samtycka till ett sådant erkännande och måste företrädas i detta syfte om det är under en viss ålder,

⁹⁰ Artikel 3 f.

⁹¹ Artikel 3 g.

⁹² För en närmare diskussion av tillämpningen av konventionen på åtgärder för att skydda barnets egendom, se punkterna **13.70–13.74** nedan.

⁹³ Artikel 4 a.

- huruvida en god man måste utses att företräda eller bistå barnet i en rättstvist som för förhållandet mellan föräldrarna och barnet, eller
- huruvida den minderåriga mamman till ett barn själv måste ha en företrädare i samband med förklaringar om erkännande eller samtycke eller förfaranden som rör barnets rättsliga ställning⁹⁴.

Frågan om **identiteten** på det berörda barnets rättsliga företrädare och huruvida förordnandet av den personen sker på grund av lag eller kräver ett myndighetsingripande omfattas emellertid av konventionens tillämpningsområde⁹⁵.

- 3.35 Undantaget i artikel 4 a i konventionen gäller även den rättsliga ställningen för ett barn som fötts till följd av ett internationellt surrogatavtal.
- 3.36 Fastställandet eller bestridandet av förhållandet mellan barn och föräldrar behandlas inte i andra Haagkonventioner (förutom i förbigående i 2007 års Haagkonvention om underhåll till barn,⁹⁶ där frågan om föräldraskap som uppkommer i samband med ett underhållsärende behandlas).
- 3.37 Undantaget i denna artikel gäller även frågan om huruvida fastställandet av ett barns ursprung (legitimering), t.ex. genom ett senare giftermål eller erkännande av föräldraskap, påverkar barnets rättsliga ställning.

b) Beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption⁹⁷

- 3.38 Detta undantag är mycket omfattande och gäller alla aspekter av adoptionsprocessen, inklusive placering av barn för adoption⁹⁸. Det bör påpekas att ordet "placering" i detta sammanhang innebär ett myndighetsingripande och inte avser mindre formella arrangemang för att ge ett barn omvårdnad.
- 3.39 Efter att en adoption har ägt rum gör konventionen emellertid inte någon skillnad mellan adopterade barn och andra barn. Konventionsbestämmelserna ska därför tillämpas på alla åtgärder som syftar till att skydda adopterade barns person och egendom på samma sätt som dessa tillämpas på andra barn.

c) Barns efternamn och förnamn⁹⁹

- 3.40 Åtgärder som rör ett barns efternamn och förnamn ingår inte i konventionens tillämpningsområde eftersom sådana åtgärder inte anses ha något att göra med skyddet av barnet¹⁰⁰.

⁹⁴ Se den förklarande rapporten, punkt 27.

⁹⁵ Se punkt **3.24** ovan om artikel 3 d.

⁹⁶ Haagkonventionen av den 23 november 2007 om internationell indrivning av underhåll till barn och andra familjemedlemmar, se artiklarna 6.2 h och 10.1 c. Se även artikel 1 i Haagprotokollet av den 23 november 2007 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet, artikel 2 i Haagkonventionen av den 2 oktober 1973 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet och artikel 3 i Haagkonventionen av den 2 oktober 1973 om erkännande och verkställighet av avgöranden angående underhållsskyldighet.

⁹⁷ Artikel 4 b.

⁹⁸ Se punkterna **13.43–13.45** nedan om adoption.

⁹⁹ Artikel 4 c.

¹⁰⁰ Se den förklarande rapporten, punkt 29.

d) Myndighetsförklaring¹⁰¹

- 3.41 Myndighetsförklaring innebär att en minderårig frigörs från sina föräldrars eller förmyndares kontroll. Myndighetsförklaringen kan ske på grund av lag, exempelvis vid giftermål, eller genom beslut av en behörig myndighet. Syftet med myndighetsförklaringen är att frigöra barnet från föräldrarnas kontroll, vilket innebär att det är raka motsatsen till en skyddsåtgärd. Därför undantas myndighetsförklaring från konventionens tillämpningsområde.

e) Underhållsskyldighet¹⁰²

- 3.42 Underhållsskyldighet behandlas i flera internationella konventioner, senast i 2007 års Haagkonvention om underhåll till barn och dess protokoll om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet.

f) Truster och arv¹⁰³

- 3.43 De frågor inom ramen för internationell privaträtt som rör truster har redan behandlats i *Haagkonventionen av den 1 juli 1985 om lagstiftning som är tillämplig på truster och erkännande av dessa*.
- 3.44 Arv behandlas i *Haagkonventionen av den 1 augusti 1989 om lagstiftning som är tillämplig på arv*.

g) Social trygghet¹⁰⁴

- 3.45 Sociala trygghetsförmåner betalas ut av organ enligt ett antal sammanhängande faktorer som exempelvis arbetsort och hemvist för den person eller de personer som omfattas av socialförsäkringen. Dessa sammanhängande faktorer motsvarar inte nödvändigtvis barnets hemvist. Därför ansågs konventionens bestämmelser "mindre lämpade" för sådana åtgärder¹⁰⁵.

h) Offentlighetsrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa¹⁰⁶

- 3.46 Inte alla åtgärder på hälso- och utbildningsområdet är undantagna från konventionens tillämpningsområde. Det är endast **offentlighetsrättsliga** åtgärder av **allmän karaktär** som undantas, exempelvis åtgärder som kräver skolkvarter eller som inleder vaccinationsprogram¹⁰⁷.
- 3.47 Däremot "är placeringen av ett visst barn i en viss skola, eller ett beslut om att han eller hon ska opereras, exempelvis beslut som faller inom konventionens tillämpningsområde"¹⁰⁸.

¹⁰¹ Artikel 4 d.

¹⁰² Artikel 4 e.

¹⁰³ Artikel 4 f.

¹⁰⁴ Artikel 4 g.

¹⁰⁵ Den förklarande rapporten, punkt 33.

¹⁰⁶ Artikel 4 h.

¹⁰⁷ Den förklarande rapporten, punkt 34.

¹⁰⁸ Ibidem.

i) Åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn¹⁰⁹

- 3.48 I den förklarande rapporten anges att detta undantag gör det möjligt för fördragsslutande stater att vidta lämpliga åtgärder, oavsett om det rör sig om straffåtgärder eller utbildningsåtgärder, som svar på brottsliga gärningar som begåtts av barn utan att de behöver se till att de har behörighet enligt konventionen¹¹⁰. I rapporten anges vidare att det för att för kunna tillämpa detta undantag inte är nödvändigt att barnet faktiskt har åtalats (eftersom barn under en viss ålder inte kan åtalas enligt de nationella straffrättsliga förfarandena). Kravet för att tillämpa undantaget är i stället att barnets handling var en handling som utgör en brottslig gärning enligt en stats strafflagstiftning när den begås av en person som är straffmyndig. Behörighet att vidta åtgärder som svar på dessa handlingar omfattas inte av denna konvention utan är en fråga för varje stats nationella lagstiftning.
- 3.49 Det bör dock påpekas att denna tolkning av artikel 4 i inte är oomstridd. En annan tolkning är att undantaget i artikel 4 i endast bör omfatta åtgärder som vidtagits till följd av ett straffrättsligt förfarande som faktiskt inletts mot barnet **eller som vidtagits i enlighet med lagstadgade bestämmelser beträffande straffbara eller brottsliga gärningar**. När ett barn begår en handling som är ett brott enligt nationell lag, men som staten reagerar på, antingen enbart eller utöver straffrättsliga åtgärder, genom att betrakta det som en barnskyddsfråga (t.ex. om en ung person som är inblandad i prostitution/koppleri blir föremål för ett barnskyddsbeslut i stället för att åtalas), omfattas enligt detta synsätt varje skyddsåtgärd som vidtagits enligt barnskyddslagstiftningen av konventionens tillämpningsområde.
- 3.50 Det saknas fortfarande fast praxis på detta område¹¹¹.
- 3.51 Åtgärder som vidtas som en reaktion på dåligt uppförande som inte är brottsligt, som t.ex. att rymma hemifrån eller vägra gå i skolan, omfattas av konventionen¹¹².

j) Beslut om asylrätt och invandring¹¹³

- 3.52 Beslut om asylrätt och invandring undantas från konventionens tillämpningsområde eftersom "dessa är beslut som bygger på staters suveränitet"¹¹⁴. Det är dock endast besluten i sak i dessa frågor som undantas. Med andra ord undantas ett beslut om att bevilja eller neka asyl eller uppehållstillstånd från konventionens tillämpningsområde. Åtgärder som vidtas för att skydda eller företräda ett barn som ansöker om asyl eller uppehållstillstånd omfattas emellertid av konventionens tillämpningsområde¹¹⁵.

¹⁰⁹ Artikel 4 i.

¹¹⁰ Den förklarande rapporten, punkt 35.

¹¹¹ Jämfört med artikel 1.3 g i Bryssel IIa-förordningen, enligt vilken "åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn" undantas från förordningens tillämpningsområde. Se dom av 26 april 2012 i mål C-92/12, Health Service Executive mot S.C., A.C. (EU:C:2012:255), där EU-domstolen konstaterade att "placering av barn [på en sluten vårdinstitution] omfattas av förordningen, även om åtgärden innebär frihetsberövande, när placeringen beslutas för att skydda barnet och inte för att straffa det" (punkt 65, se även punkt 66).

¹¹² Se den förklarande rapporten, punkt 35.

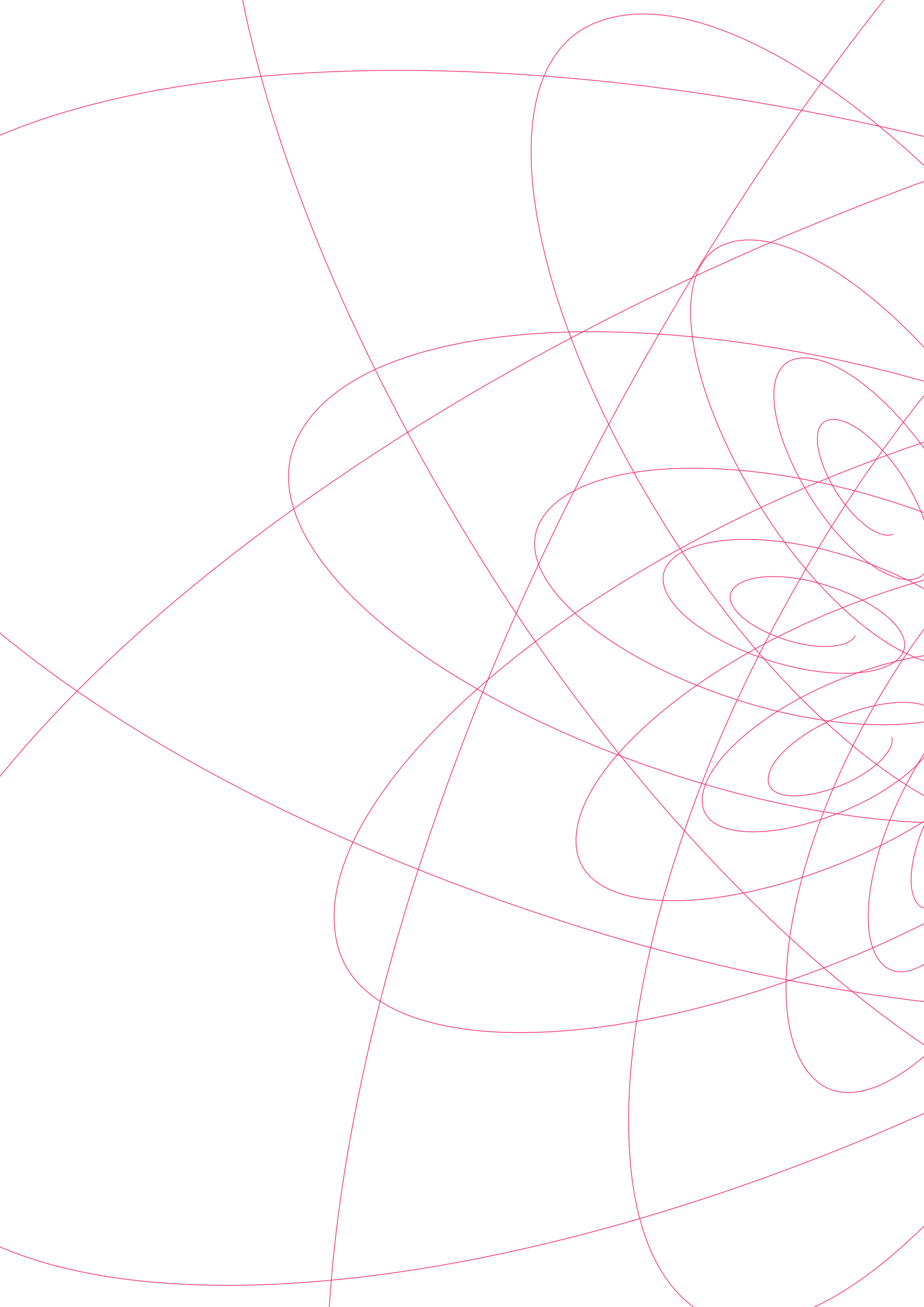
¹¹³ Artikel 4 j.

¹¹⁴ Den förklarande rapporten, punkt 36.

¹¹⁵ Ibidem.

4

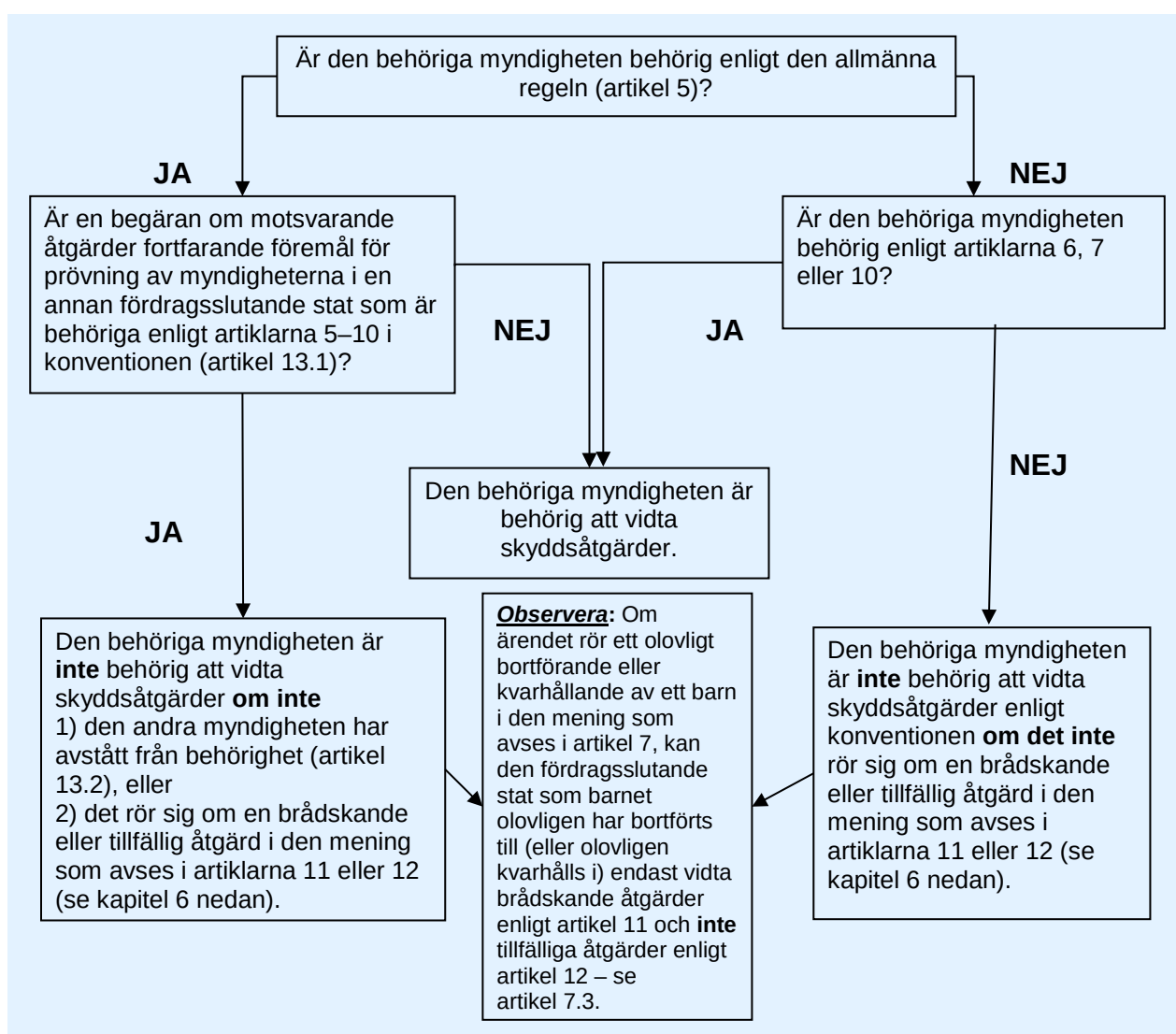
*BEHÖRIGHET ATT VIDTA
SKYDDSÅTGÄRDER*

A. När har myndigheterna i en fördragsslutande stat behörighet att vidta skyddsåtgärder?

Artiklarna 5–14

- 4.1 Behörighetsreglerna anges i artiklarna 5–14 i konventionen. I konventionen fastställs de fördragsslutande stater vars myndigheter har behörighet, men inte den behöriga myndigheten i den fördragsslutande staten. Detta är en fråga för den nationella processrätten.
- 4.2 När en ansökan om åtgärder som syftar till att skydda ett barns person eller egendom inges till en behörig myndighet i en fördragsslutande stat bör följande analys göras för att fastställa huruvida den behöriga myndigheten är behörig att vidta skyddsåtgärder¹¹⁶:

¹¹⁶

Detta diagram ska endast tillämpas på fördragsslutande stater som inte är bundna av alternativa bestämmelser som överenskommit enligt artikel 52.2 i konventionen, vilka ska ges företräde – se **kapitel 12** nedan. EU:s medlemsstater (med undantag av Danmark) måste exempelvis ta hänsyn till bestämmelserna i Bryssel IIa-förordningen. I diagrammet behandlas inte heller en situation där ett barns hemvist ändras samtidigt som en ansökan om skyddsåtgärder lämnas in till de behöriga myndigheterna i den stat där barnet ursprungligen hade hemvist (se artikel 5.2 och punkterna **4.10–4.11** nedan).

- 4.3 Lägg märke till att bestämmelserna om överföring av behörighet (artiklarna 8 och 9 i konventionen) inte behandlas i diagrammet ovan och att en fördragsslutande stat även kan använda dessa som ett sätt att förvärva behörighet i fråga om en ansökan om åtgärder till skydd för ett barns person eller egendom (se vidare **kapitel 5** nedan).

B. Huvudregeln: myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist

Artikel 5

- 4.4 Den grundläggande behörighetsregeln i konventionen är att åtgärder till skydd för barn bör vidtas av de rättsliga eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist.

a) Innebörden av begreppet "hemvist"

- 4.5 Begreppet "hemvist" är den främsta anknytningsfaktorn i alla Haagkonventioner om skydd av barn. Den definieras dock inte i konventionen utan måste fastställas av de relevanta myndigheterna grundat på de faktiska omständigheterna i varje enskilt fall. Det är ett självständigt begrepp och bör tolkas mot bakgrund av ändamålet med konventionen snarare än enligt begränsningar i nationell lagstiftning.
- 4.6 Det finns en mängd ärenden från fördragsslutande stater i 1980 års konvention om bortförande av barn som handlar om att fastställa barns hemvist¹¹⁷. Eftersom hemvist är ett faktiskt begrepp måste man emellertid komma ihåg att man kan bli tvungen att ta hänsyn till olika överväganden när man fastställer ett barns hemvist under denna konvention.
- 4.7 Begreppet "hemvist" behandlas ingående i **kapitel 13** i denna handbok¹¹⁸.

b) Vad händer när ett barns "hemvist" ändras?

- 4.8 Behörigheten är kopplad till ett barns hemvist. När barnet får en ny hemvist i en annan fördragsslutande stat blir därför myndigheterna i den nya hemviststaten behöriga¹¹⁹.
- 4.9 Även om konventionen inte behandlar begreppet "fortsatt behörighet" bör man komma ihåg att en ändring av ett barns hemvist inte innebär att de åtgärder som redan vidtagits upphör att gälla¹²⁰. Åtgärderna fortsätter att gälla tills myndigheterna i barnets nya hemviststat, vid behov, vidtar andra lämpliga åtgärder.
- 4.10 Om barnets hemvist ändras från en fördragsslutande stat till en annan samtidigt som myndigheterna i den första fördragsslutande staten behandlar en framställning om skyddsåtgärder (dvs. under ett pågående förfarande) verkar det av den förklarande rapporten som att principen om att en myndighet förblir behörig oavsett ändringar i de behörighetsgrundande omständigheterna som inträffar under processens lopp (*perpetuatio fori*) inte gäller och att behörigheten

¹¹⁷ För vissa av dessa beslut se Incadat (< www.incadat.com >).

¹¹⁸ Punkterna **13.83–13.87** nedan.

¹¹⁹ Artikel 5.2.

¹²⁰ Artikel 14. För en närmare diskussion om fortsatta åtgärder, se **kapitel 8** nedan.

därför förflyttas till myndigheterna i barnets nya hemviststat¹²¹. I så fall kan eventuellt bestämmelserna om överföring av behörighet beaktas (se **kapitel 5** nedan).

- 4.11 Om barnets hemvist ändras från en fördragsslutande stat till en **icke-fördragsslutande stat** under prövningen av en begäran om skyddsåtgärder ska principen om *perpetuatio fori* inte heller tillämpas¹²². Från och med tidpunkten för ändringen av barnets hemvist är emellertid artikel 5 i konventionen inte längre tillämplig. Det finns därför inget som hindrar att myndigheterna i den fördragsslutande staten behåller behörigheten enligt sina nationella bestämmelser (dvs. bestämmelser som faller utanför konventionens tillämpningsområde)¹²³. Det är dock viktigt att komma ihåg att i detta scenario är andra fördragsslutande stater inte bundna av konventionen att erkänna de åtgärder som den myndigheten vidtar.¹²⁴

C. Undantag från huvudregeln

- 4.12 I artiklarna 6, 7 och 10 anges undantag till huvudregeln, dvs. de tillfällen då myndigheterna i en fördragsslutande stat där barnet inte har hemvist kan vara behöriga.

a) *Flyktingbarn eller barn som fördrivits från sitt hemland* **Artikel 6**

- 4.13 Behörigheten i mål som rör flyktingbarn eller barn som på grund av oroligheter i sitt land har fördrivits från detta grundas på att barnen befinner sig i en fördragsslutande stat. Användningen av uttrycket "barn som fördrivits från sitt land" är tänkt att vara tillräckligt omfattande för att täcka eventuella begränsningar i enskilda staters definition av "flykting"¹²⁵.
- 4.14 De barn som omfattas av denna rubrik har lämnat sina hemländer på grund av situationen där och kan, men behöver inte, åtföljas av en medföljande vuxen och kan, men behöver inte, tillfälligt eller permanent ha berövats sina föräldrars omsorg.
- 4.15 Detta undantag är inte tänkt att tillämpas på andra barn som har fördrivits från sitt land, som t.ex. barn som rymt hemifrån eller övergetts. Andra lösningar enligt konventionen bör tillämpas i ärenden som rör sådana barn¹²⁶.

¹²¹ Den förklarande rapporten, punkt 42. Lägg märke till att en annan lösning valdes i Bryssel IIa-förordningen, se artikel 8. "**Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten** vid den tidpunkt då talan väcks" (vår fetmarkering).

¹²² Se den förklarande rapporten, punkt 42.

¹²³ Ibidem. Lägg dock märke till att i så fall kan den fördragsslutande stat där barnet tidigare hade hemvist fortfarande vidta åtgärder till skydd för barnet **enligt konventionen** om exempelvis artiklarna 11 eller 12 i konventionen är tillämpliga (se **kapitlen 6 och 7** nedan). Se även punkt **3.13** ovan.

¹²⁴ Den förklarande rapporten, punkt 42. Se även punkterna **3.11–3.13** ovan.

¹²⁵ För en närmare diskussion, se **kapitel 13** nedan, punkterna **13.58–13.60**.

¹²⁶ För en närmare diskussion, se **kapitel 13** nedan, punkterna **13.61–13.64**. Se även den förklarande rapporten, punkt 44.

Exempel 4 A

Två barn som är 6 och 8 år gamla lämnar fördragsslutande stat A, där det pågår ett inbördeskrig, tillsammans med sin 18 år gamla moster. Deras mamma dödades i oroligheterna och deras pappa är politisk fånge. De anländer till fördragsslutande stat B och söker asyl där. Enligt artikel 6 i konventionen är fördragsslutande stat B behörig att vidta åtgärder för att skydda barnen, exempelvis placera dem på ett boende eller ge deras moster föräldraansvar. Detta påverkar inte asylprövningsförfarandet i fördragsslutande stat B.¹²⁷ Konventionen ska emellertid tillämpas för att se till att barnen företräds av en rättslig företrädare när deras asylansökan prövas¹²⁸.

b) Barn vars hemvist inte kan fastställas**Artikel 6**

- 4.16 Om ett barns hemvist inte kan fastställas grundas behörigheten på att barnet befinner sig på en fördragsslutande stats territorium. I detta fall fastställs behörigheten av nödvändighet. Att komma fram till att ett barns hemvist inte kan fastställas bör inte ske lättvindigt¹²⁹.
- 4.17 Det finns emellertid tillfällen då det inte går att fastställa ett barns hemvist. Detta gäller bland annat 1) om ett barn regelbundet rör sig mellan två eller fler stater, 2) om ett barn reser utan medföljande vuxen eller har övergetts och det är svårt att hitta bevis som kan hjälpa till att fastställa hans eller hennes hemvist eller 3) om ett barn har förlorat sitt tidigare hemvist och det saknas bevis för att styrka att barnet har förvärvat en ny hemvist¹³⁰.
- 4.18 Denna behörighet upphör när det fastställs att barnet har hemvist någonstans.
- 4.19 Begreppet "hemvist" behandlas utförligt i **kapitel 13** i denna handbok¹³¹.

c) Behörighet vid internationella bortföranden av barn**Artikel 7**

- 4.20 Vid internationella bortföranden av barn behåller myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet sin behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnets person och egendom tills ett antal villkor har uppfyllts. Syftet med detta är att avskräcka personer från att föra bort barn genom att inte ge den bortförande parten några fördelar i fråga om behörighet.
- 4.21 I konventionen används samma definition av olovligt bortförande och kvarhållande som i 1980 års konvention om bortförande av barn. Detta visar att de två konventionerna är tänkta att komplettera varandra. Det innebär att tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna om olovligt bortförande och kvarhållande i 1980 års konvention kan vara till hjälp vid tolkningen av dessa begrepp i denna konvention¹³².
- 4.22 Det finns två situationer då behörigheten kan ändras och övergå till den stat som barnet olovligt bortfördes till eller olovligt kvarhölls i.

¹²⁷ Artikel 4 j, som diskuterades i punkt **3.52** ovan.

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ Se mer i **kapitel 13** nedan, punkterna **13.83–13.87**.

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Punkterna **13.83–13.87** nedan.

¹³² För rättspraxis och kommentarer, se Incadat (< www.incadat.com >).

Situation A:

- Barnet har förvärvat hemvist i en annan stat
- och**
- varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet.

I denna situation är det godtagandet, tillsammans med barnets förvärvande av ny hemvist, som utlöser ändringen av behörighet enligt artikel 7 i 1996 års konvention.

Om 1990 års konvention också är i kraft mellan de två berörda staterna kan situation A inträffa om

- ingen ansökan har gjorts om återlämnande av ett barn enligt 1980 års konvention
- eller**
- en ansökan enligt 1980 års konvention har gjorts men är inte längre relevant, dvs. parterna har kommit överens om att barnet inte ska återlämnas (se punkterna **13.46–13.52** nedan).
- eller**
- en ansökan enligt 1980 års konvention har gjorts men myndigheterna i den anmodade staten har vägrat att återlämna barnet i enlighet med artikel 13 i 1980 års konvention, med motiveringen att sökanden har godtagit det olovliga bortförandet eller kvarhållandet.

Lägg därför märke till att artikel 7 i 1996 års konvention inte **kräver** att det måste ha fattats ett beslut om att vägra återlämna barnet enligt 1980 års konvention innan behörigheten övergår till barnets nya hemviststat. Som påpekades ovan räcker det att bortförandet eller kvarhållandet har godtagits och att en ny hemvist har förvärvats.

Den "vårdnadsrätt" som avses i artikel 7 är den som tillerkänts enligt lagen i den stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet (artikel 7.2).

Situation B:

- Barnet har förvärvat hemvist i en annan stat
- och**
- barnet har varit bosatt i denna andra medlemsstat i minst ett år efter det att varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig
- och**
- ingen begäran om återlämnande som lämnats in under denna period prövas fortfarande
- och**
- barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö.

Dessa villkor motsvarar delvis artikel 12 i 1980 års konvention som ger den anmodade staten rätt att inte återlämna ett barn om återlämnandeförfarandet har inletts efter utgången av en period på ett år från den dag det olovliga bortförandet eller kvarhållandet av barnet ägde rum och det är styrkt att barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö. (För

rättspraxis och kommentarer beträffande tolkningen av begreppet "funnit sig till rätta" i artikel 12.2 i 1980 års konvention, se databasen över internationella bortföranden av barn – Incadat: < www.incadat.com >.)

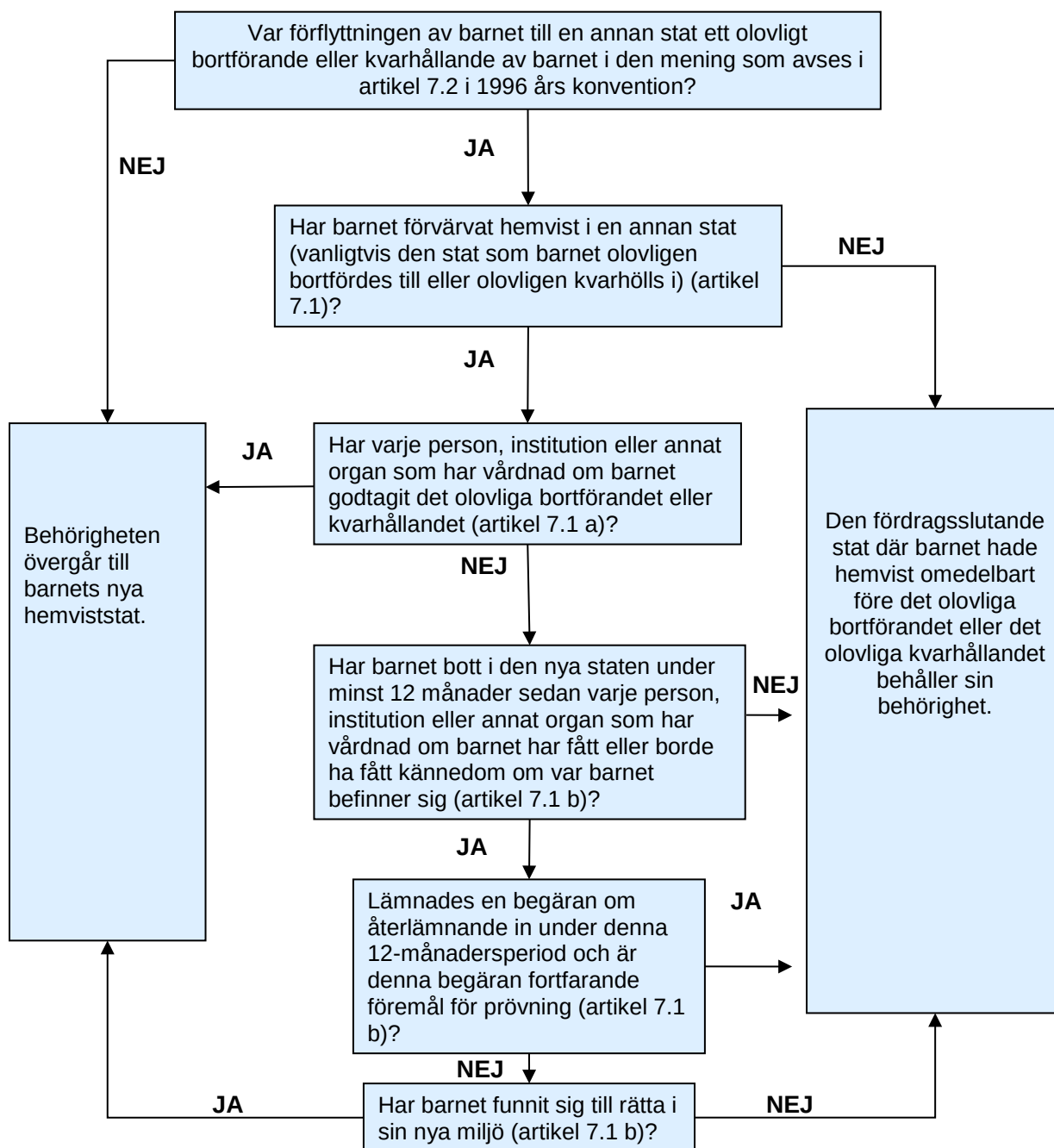
Den viktiga skillnad som finns mellan dessa två konventioner är emellertid att i 1980 års konvention startar ettårsperioden med det olovliga bortförandet eller kvarhållandet av barnet. I 1996 års konvention inleds, som påpekades ovan, ettårsperioden däremot från det att varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig. (Se mer i den förklarande rapporten, fotnot 21, punkt 49.)

Lägg märke till att det tredje villkoret inte uttryckligen kräver att den pågående prövningen av begäran om återlämnande måste göras av myndigheterna i en viss stat. Denna bestämmelse kan dock tolkas på olika sätt. I en kommentar till utkastet till denna handbok framfördes synpunkten att begäran om återlämnande bör vara föremål för prövning i den stat som barnet olovligen har bortförts till eller som barnet olovligen kvarhållits i. Även om detta kanske utgör det mest typiska exemplet på när både 1980 års konvention **och** 1996 års konvention är tillämpliga i ett visst ärende, kan det hävdas att det är en omotiverad begränsning av tillämpningen av artikel 7 och att detta är särskilt olämpligt i en situation där 1980 års konvention *inte* alltid är tillämplig (se **exempel 4 B** nedan).

- 4.23 Samtidigt som myndigheterna i den fördragsslutande stat som barnet olovligen bortfördes från eller kvarhålls utanför behåller behörigheten kan myndigheterna i den fördragsslutande stat som barnet bortfördes till eller kvarhålls i endast vidta åtgärder enligt artikel 11¹³³ (nödvändiga skyddsåtgärder i brådskande fall) och kan inte vidta tillfälliga åtgärder enligt artikel 12¹³⁴.
- 4.24 För att sammanfattningsvis fastställa vilka myndigheter som har behörighet när ett barn olovligen har bortförts eller kvarhållits måste därför följande frågor besvaras:

¹³³ Detta diskuteras mer utförligt i **kapitel 6** nedan.
¹³⁴ Artikel 7.3.

Bortföranden: Hur artikel 7 fungerar

4.25 Frågan om internationellt bortförande av barn diskuteras närmare i punkterna 13.1–13.14 nedan.

Exempel 4 B

I följande exempel är både stat X och stat Y fördragsslutande stater i 1996 års konvention. Stat X är emellertid inte en fördragsslutande stat i 1980 års konvention.

Ett gift par där mamman är medborgare i stat X och pappan medborgare i stat Y bor i stat Y tillsammans med sitt gemensamma barn. I augusti 2008 spricker äktenskapet och paret skiljer sig. Vid skilsmässoförhandlingarna i stat Y tilldelas föräldrarna gemensam vårdnad om barnet. I augusti 2009

anger mamman emellertid att hon vill återvända till sitt hemland, stat X. Pappan godtar inte hennes begäran om att flytta. Eftersom mamman är rädd för att domstolen inte kommer att tillåta henne att flytta mot pappans vilja flyttar mamman i september 2009 på eget initiativ, och i strid med pappans vårdnadsrätt, tillbaka till stat X tillsammans med barnet.

De första sex månaderna efter bortförandet av barnet försöker pappan spåra mamman och barnet (han kontaktar inte en advokat och känner inte till 1996 års konvention och den hjälp han eventuellt kan få med detta¹³⁵). Till slut lyckas han spåra mamman och barnet. Han lägger sedan ytterligare fem månader på att försöka komma överens med mamman om hur vårdnaden ska organiseras.

Pappan kommer till slut fram till att det inte går att nå en överenskommelse och kontaktar en advokat. Han får rådet att ansöka hos domstolen i stat Y om omedelbart återlämnande av barnet och om ensam vårdnad om barnet, vilket han gör i augusti 2010. Mamman delges talan. I september 2010 väcker mamman talan i stat X om ensam vårdnad om barnet. Hon medger att hon olovligen förde bort barnet men gör gällande att domstolen i stat X nu har behörighet i frågor som rör vårdnad och rätt till kontakt eftersom

- barnet nu har hemvist i stat X,
- barnet har bott i stat X i ett år från det att pappan borde ha känt till var barnet befann sig,
- barnet har funnit sig till rätta i stat X, och
- ingen begäran om återlämnande väntar på avgörande **i stat X**.

Pappan närvarar vid förhandlingarna i stat X för att bestrida behörigheten. Han hävdar att oavsett allt annat väntar en begäran om återlämnande fortfarande på avgörande **i stat Y** och enligt artikel 7 i 1996 års konvention kan behörigheten i frågor som rör vårdnad och rätt till kontakt därför inte förflyttas till stat X.

Efter att ha haft direkt kontakt med varandra bekräftar domstolen i stat X tillsammans med domstolen i stat Y att en begäran om återlämnandet fortfarande väntar på avgörande i stat Y. Så snart detta har bekräftats avvisar stat X mammans ansökan med motiveringen att behörigheten fortfarande ligger hos stat Y. Mamman väcker genkärsmål i stat Y och begär tillåtelse att permanent flytta med barnet till stat X samt erbjuder ett system för kontakt med pappan.

Talan om återlämnande i stat Y vilandeförklaras (skjuts upp) på grund av att det inte är till barnets bästa att besluta om återlämnande innan mammans ansökan om tillåtelse att flytta har avgjorts, vilken enligt domstolen kan och bör snabbbehandlas. Domstolen i stat Y förenar pappans ansökan om vårdnad och mammans ansökan om tillåtelse att flytta och prövar båda ansökningarna vid gemensam förhandling en månad senare. Domstolen i stat Y beviljar mamman tillåtelse att flytta med barnet och ett system för kontakt med pappan upprättas (som ska erkännas direkt på grund av lag i stat X enligt artikel 23 i 1996 års konvention).

I följande två exempel är stat A och stat B fördragsslutande stater i både 1980 års konvention och 1996 års konvention.

Exempel 4 C

En man och hans maka bor i stat A tillsammans med sina två barn. I mars 2008 för mamman olovligen bort barnen till stat B. Med stöd av 1980 års konvention försöker pappan få barnen återlämnade till stat A. Myndigheterna i stat B vägrar emellertid att återlämna barnen med motiveringen att barnen motsätter sig ett återlämnande och har uppnått en

ålder och en mognad vid vilken det är skäligt att ta hänsyn till deras åsikt. Det är nu maj 2009 och det måste fortfarande beslutas hur vårdnaden och rätten till kontakt ska organiseras.

*Även om maken inte har godtagit bortförandet, eftersom barnet har befunnit sig i stat B i mer än ett år från det att han fick kännedom om var de befann sig, ska stat B ha behörighet **om** barnen nu både har deras hemvist i och funnit sig till rätta i den staten¹³⁶.*

Exempel 4 D

En pappa bortför olovligen sitt barn från stat A till stat B i januari 2008. Barnets mamma väcker talan i stat B med stöd av 1980 års konvention och begär att barnet ska återlämnas till stat A. Myndigheterna i stat B avslår begäran om återlämnande i mars 2008 med motiveringen att det finns en allvarlig risk för att detta skulle skada barnet (artikel 13.1 b i 1980 års konvention). Direkt efter detta inleder mamman en vårdnadsprocess i stat A och begär ensam vårdnad om barnet.

Eftersom det ännu inte har gått ett år från det att mamman fick kännedom om var barnet fanns, och mamman inte har godtagit bortförandet, behåller myndigheterna i stat A behörigheten. Detta gäller oavsett var barnet numera anses ha hemvist.

Om myndigheterna i stat A emellertid anser att myndigheterna i stat B är bättre lämpade att bedöma vad som är till barnets bästa och att stat A är en stat som i just detta fall omfattas av artikel 8.2 i 1996 års konvention, kan de (antingen direkt eller med hjälp av centralmyndigheten i stat A) begära att myndigheterna i stat B ska åta sig behörigheten, eller så kan de skjuta upp handläggningen av ärendet och uppmana pappan eller mamman att göra en sådan begäran till myndigheterna i stat B. Myndigheterna i stat B kan åta sig behörigheten om de anser att detta är till barnets bästa¹³⁷.

d) Behörighet i väntan på ett avgörande i ett mål om äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan barnets föräldrar **Artikel 10**

4.26 Myndigheterna i en fördragsslutande stat där en ansökan är upptagen till prövning om äktenskapsskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan föräldrarna till ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat får vidta åtgärder avsedda att skydda ett sådant barns person eller egendom om vissa villkor är uppfyllda¹³⁸.

Det rör sig om följande villkor:

- Barnet har hemvist i en annan fördragsslutande stat
och
- lagen i den fördragsslutande stat vars myndigheter utövar sådan behörighet gör det möjligt för dem att under de aktuella omständigheterna vidta sådana åtgärder
och

¹³⁶ Artikel 7.1 b.

¹³⁷ Se mer i **kapitel 5** nedan om överföring av behörighet.

¹³⁸ En sådan situation kan exempelvis föreligga om en förälder lagligen flyttar med ett barn från en fördragsslutande stat till en annan efter det att äktenskapet har spruckit och den andra föräldern stannar kvar i den första fördragsslutande staten och väcker talan om äktenskapsskillnad i den staten. Naturligtvis ankommer det på domstolen i den stat där talan väcks att avgöra huruvida den har behörighet att pröva talan om äktenskapsskillnad och avgöra huruvida den nationella lagstiftningen under dessa omständigheter gör det möjligt för den att vidta åtgärder till skydd för barnets person och/eller egendom.

- åtminstone en av barnets föräldrar vid den tidpunkt då förfarandet inleds har hemvist i den fördragsslutande staten
och
- åtminstone en av barnets föräldrar vid den tidpunkt då förfarandet inleds har föräldraansvar för barnet
och
- myndigheternas behörighet att vidta dessa åtgärder har godtagits av föräldrarna och av andra personer som eventuellt har föräldraansvar för barnet
och
- det är till barnets bästa att behörigheten utövas på denna grund.

4.27 Behörigheten upphör när skilsmäsoförfarandet avslutas, på grund av att det har resulterat i ett beslut som vunnit laga kraft (genom vilket ansökan om äktenskapsskillnad har beviljats eller avslagits) eller på grund av något annat skäl, som t.ex. att ansökan har återtagits eller förfallit eller att en av parterna har dött.

4.28 Dagen för avslutandet av skilsmäsoförfarandet ska fastställas i enlighet med lagen i den fördragsslutande stat där förfarandet pågår.

Exempel 4 E

En man och hans fru bor i fördragsslutande stat A tillsammans med sina tre barn. De separerar och han flyttar med barnen till fördragsslutande stat B. Kort därefter väcker mannens fru talan om äktenskapsskillnad i fördragsslutande stat A, där hon har hemvist. Båda parterna yrkar att myndigheterna i den staten ska meddela ett beslut om vårdnad och rätt till kontakt.

Lagen i fördragsslutande stat A gör det möjligt för myndigheterna att vidta åtgärder till skydd för barnen under föräldrarnas skilsmäsoförfarande. Myndigheterna anser att det är till barnens bästa att de vidtar åtgärder till skydd för barnen. Myndigheterna i fördragsslutande stat A är därför behöriga att meddela ett beslut om vårdnad och rätt till kontakt som ska erkännas och vara verkställbart i fördragsslutande stat B, och i samtliga övriga fördragsslutande stater.

Så hade inte varit fallet om mannen hade vägrat att godta att myndigheterna i den fördragsslutande staten A har behörighet att vidta sådana åtgärder, eller om dessa myndigheter inte ansåg att vidtagandet av åtgärderna var till barnens bästa¹³⁹.

Myndigheterna i fördragsslutande stat A kan bland annat ta hänsyn till följande faktorer för att komma fram till att det är till barnens bästa att de utövar behörighet: att fördragsslutande stat A är den stat där barnen tidigare hade hemvist, att de fortfarande tillbringar tid där tillsammans med sin mamma, och att det är lättare och snabbare att komma överens om hur vårdnaden och rätten till kontakt ska organiseras än att vänta på att ett andra förfarande ska avgöras i fördragsslutande stat B (barnens nuvarande hemviststat).

Så snart skilsmäsoförfarandet i fördragsslutande stat A har avslutats är fördragsslutande stat B (i egenskap av barnens nuvarande hemviststat) behörig att vidta åtgärder till skydd för barnen enligt artikel 5 (artikel 10.2).

Exempel 4 F

En man och hans fru bor i fördragsslutande stat C tillsammans med sina två barn. Förhållandet spricker och paret separerar. Frun väcker talan om vårdnad och rätt till kontakt i fördragsslutande stat C. Enligt de processuella reglerna i fördragsslutande stat C ska samma domstol avgöra både talan om äktenskapsskillnad och frågor om vårdnad om/kontakt med barnen.

Efter att talan väckts får frun ett nytt arbete i fördragsslutande stat D och vill omedelbart flytta dit med barnen för att kunna börja sitt nya arbete. Makarna kommer överens om att hustrun och barnen omedelbart ska flytta till fördragsslutande stat D, på villkor att domstolen i fördragsslutande stat C fortsatt ska vara behörig att avgöra frågor om barnens kontakt med pappan.

Överenskommelsen om barnens flytt omvandlas till ett interimistiskt domstolsbeslut (i avvaktan på att frågorna om vårdnad och rätt till kontakt ska avgöras) och domstolen noterar formellt att mamman samtycker till att fördragsslutande stat C ska behålla sin behörighet i frågor om vårdnad/rätt till kontakt tills skilsmäsoförfarandet avslutats.

Eftersom skilsmäsoförfarandet fortfarande pågår i fördragsslutande stat C, oavsett om flyttöverenskommelsen resulterar i en ändring av barnets hemvist eller inte (dvs. oavsett huruvida fördragsslutande stat C i enlighet med artikel 5.2 "förlorar" sin behörighet i frågor om vårdnad/rätt till kontakt enligt artikel 5), kan fördragsslutande stat C i slutändan behålla sin behörighet att avgöra frågor om vårdnad/rätt till kontakt enligt artikel 10 i 1996 års konvention.

Lägg dock märke till att om frun inte hade samtyckt till att låta fördragsslutande stat C behålla sin behörighet i frågor om vårdnad/rätt till kontakt hade artikel 10 i 1996 års konvention inte kunnat tillämpas. I en sådan situation hade fördragsslutande stat C, så snart barnens hemvist hade ändrats till fördragsslutande stat D, inte längre varit behörig att avgöra sådana ärenden (i enlighet med artikel 5.2, om inte den fördragsslutande staten begär och beviljas en överföring av behörighet enligt artikel 9).

D. Vad händer om två eller fler fördragsslutande staters myndigheter är behöriga?

Artikel 13

- 4.29 Det kan finnas tillfällen då myndigheterna i fler än en fördragsslutande stat har behörighet att vidta åtgärder till skydd för ett barn. I artikel 13 anges därför hur tänkbara behörighetskonflikter kan lösas.
- 4.30 I artikel 13 anges att myndigheterna i en fördragsslutande stat som enligt artiklarna 5–10 är behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom ska avstå från att utöva sin behörighet om, vid den tidpunkt då förfarandet inleds, "motsvarande åtgärder" har begärts och fortfarande övervägs hos myndigheterna i en annan fördragsslutande stat som vid tidpunkten för begäran är behöriga enligt artiklarna 5–10.
- 4.31 Begreppet "motsvarande åtgärder" definieras inte i konventionen men för att artikel 13 ska kunna tillämpas verkar det som att ansökningarna i båda de fördragsslutande staterna måste ha samma eller liknande sakinnehåll.¹⁴⁰ Om en talan om vårdnaden om ett barn har väckts i en fördragsslutande stat och en annan fördragsslutande stat uppmanas att vidta åtgärder till skydd för viss egendom som tillhör barnet, kan denna fördragsslutande stat besluta att det inte

har begärts "motsvarande åtgärder" från den andra fördragsslutande staten och att den därför inte kan pröva begäran om barnets egendom¹⁴¹.

4.32 Artikel 13 ska tillämpas så länge som förfarandet om "motsvarande åtgärder" i den andra fördragsslutande staten fortfarande övervägs.

4.33 Lägg dock märke till att artikel 13.1 **inte** ska tillämpas om myndigheterna i den fördragsslutande stat där talan först väcktes har avstått från att utöva sin behörighet¹⁴². I den förklarande rapporten anges att möjligheten för myndigheterna i den fördragsslutande stat där talan först väcktes att avstå från att utöva, eller avsäga sig, sin behörighet gör det möjligt för denna fördragsslutande stat att, trots artikel 13.1, ge förtur åt den fördragsslutande stat där talan väcktes **senare**, om denna anses vara ett lämpligare forum¹⁴³. I så mening påminner möjligheten att avsäga sig behörighet om bestämmelserna om överföring av behörighet (artiklarna 8 och 9, se **kapitel 5** nedan). Den viktiga skillnaden mellan artikel 13.2 och bestämmelserna om överföring är emellertid att i detta scenario 1) är den fördragsslutande stat där talan väcktes senare redan behörig enligt artiklarna 5–10 i konventionen¹⁴⁴, och 2) kan den fördragsslutande stat där talan först väcktes enligt artikel 13.2 ha av sagt sig behörigheten till följd av ett ensidigt beslut¹⁴⁵. Om en fördragsslutande stat överväger att avstå behörighet enligt artikel 13.2 är det emellertid, för att säkerställa skyddandet av ett barn, vanligtvis en god idé att låta de två berörda fördragsslutande staterna ha kontakt med varandra (antingen via centralmyndigheter¹⁴⁶ eller via direkt domstolskommunikation¹⁴⁷) för att se till att det inte uppstår några luckor i skyddet av barnet (t.ex. på grund av att den fördragsslutande stat där talan väcktes **senare** vägrar att utöva behörighet med stöd av artikel 13.1 samtidigt som den fördragsslutande stat där talan **först** väcktes avstår från att utöva behörighet enligt artikel 13.2).

4.34 Av ordalydelsen i artikel 13.1¹⁴⁸ framgår att den inte ska tillämpas på åtgärder som vidtagits enligt artikel 11 (brådskande åtgärder) eller artikel 12 (tillfälliga åtgärder)¹⁴⁹.

¹⁴¹ Ibidem.

¹⁴² Artikel 13.2.

¹⁴³ Se den förklarande rapporten, punkt 80.

¹⁴⁴ Ibidem. Vid en överföring av behörighet grundas behörigheten för den fördragsslutande stat som behörigheten överförs till enbart på själva överföringen – se **kapitel 5** nedan.

¹⁴⁵ Ibidem.

¹⁴⁶ Se **kapitel 11** nedan.

¹⁴⁷ Vad gäller direktkommunikation mellan domstolar, se punkterna 64–72 i slutsatserna och rekommendationerna från specialkommissionens möte 2011 (del I) (tillgängliga på < www.hcch.net > (samma sökväg som angavs i fotnot 16 ovan)), och i synnerhet punkt 68, där specialkommissionen gav sitt "allmänna bifall" till en sådan kommunikation, med förbehåll för att den permanenta byrån reviderar dokumentet mot bakgrund av de diskussioner som specialkommissionen för *Emerging Guidance and General Principles for Judicial Communications* förde i det preliminära dokumentet nr 3 A från mars 2011 ("Emerging rules regarding the development of the International Hague Network of Judges and Draft General Principles for Judicial Communications, including commonly accepted safeguards for direct judicial communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges"). Se även punkterna 78 och 79 i slutsatserna och rekommendationerna från specialkommissionens sjätte möte (del II) om den praktiska tillämpningen av 1980 års konvention om bortföranden av barn och 1996 års konvention om skydd av barn (den 25–31 januari 2012), tillgängliga på < www.hcch.net > (samma sökväg som angavs i fotnot 16 ovan).

¹⁴⁸ Artikel 13.1: "De myndigheter i en fördragsslutande stat **som enligt artiklarna 5–10 är behöriga** att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom ska avstå från att utöva sin behörighet om, vid den tidpunkt då förfarandet inleds, motsvarande åtgärder har begärts och fortfarande övervägs hos myndigheterna i en annan fördragsslutande stat som vid tidpunkten för begäran **är behöriga enligt artiklarna 5–10.**" (Vår fetmarkering.)

¹⁴⁹ Detta diskuteras utförligare i **kapitlen 6 och 7** nedan.

- 4.35 För den myndighet vid vilken talan påstås ha "väckts senare" uppkommer frågan hur denna ska avgöra huruvida "motsvarande åtgärder" har begärts från myndigheterna i en annan fördragsslutande stat (som vid tidpunkten för begäran var behörig enligt artiklarna 5–10) och huruvida dessa åtgärder fortfarande övervägs, så att artikel 13.1 är tillämplig. I vissa fall har den myndighet vid vilken talan påstås ha "väckts senare" så tydliga bevis från parterna i förfarandet att den kan välja att "avstå från att utöva sin behörighet" i enlighet med artikel 13.1. Om de bevis som parterna har lagt fram inte ger ett tydligt svar på om det föreligger litispens (t.ex. på grund av att förekomsten eller arten och omfattningen av förfarandet i den andra fördragsslutande staten inte framgår tillräckligt tydligt). Den myndighet vid vilken talan väcktes senare kan anse det lämpligt att göra förfrågningar om de relevanta myndigheterna i den andra fördragsslutande staten när det gäller dessa frågor. Sådana förfrågningar kan göras genom direkt kommunikation mellan domstolarna eller med hjälp av centralmyndigheterna¹⁵⁰ i de två fördragsslutande staterna¹⁵¹.

Exempel 4 G

Två barn har hemvist i fördragsslutande stat A tillsammans med sin mamma. En talan om äktenskapsskillnad och vårdnad har väckts i fördragsslutande stat B. Barnets pappa har hemvist i fördragsslutande stat B och barnets mamma har godtagit att myndigheterna i den fördragsslutande staten har behörighet i dessa frågor och dessa myndigheter anser att det är till barnets bästa att de prövar målet¹⁵². Talan i fördragsslutande stat B verkar inte leda till ett beslut i mammans favör. Mamman väcker därför talan i fördragsslutande stat A och begär vårdnad om barnen.

I enlighet med artikel 13 ska myndigheterna i fördragsslutande stat A avstå från att pröva målet, eftersom en rättsprocess om vårdnaden om barnen pågår i fördragsslutande stat B.

Om myndigheterna i fördragsslutande stat B emellertid hade avstått behörighet, exempelvis på grund av att de ansåg att det inte var till barnens bästa att myndigheterna prövade målet, hade myndigheterna i fördragsslutande stat A kunnat utöva behörighet i ärendet. Under sådana omständigheter får myndigheterna i fördragsslutande stat B meddela sitt

¹⁵⁰ För att denna aspekt av konventionen ska fungera tillfredsställande måste fördragsslutande stater se till att den permanenta byrån har tillgång till de senaste kontaktuppgifterna till de relevanta myndigheterna. Om det befaras pågå förfaranden i fler än en fördragsslutande stat hjälper detta parterna att snabbt fastställa om så är fallet och huruvida myndigheterna i en viss stat kan vidta åtgärder till skydd för barnet.

¹⁵¹ Inom ramen för artikel 19.2 i Bryssel IIa-förordningen har EU-domstolen rekommenderat en sådan strategi. I domen av den 9 november 2010 i målet Perucker mot Pérez (C-296/10, EU:C:2010:665) konstaterade EU-domstolen (punkt 81) att litispens kunde åberopas av parterna men konstaterade även följande: "Med hänsyn till att förordning nr 2201/2003 bygger på ömsesidigt samarbete och förtroende domstolarna emellan kan [den] domstol [vid vilken talan har väckts senare] underrätta den domstol vid vilken talan först har väckts om den talan som har väckts senare. Den kan också uppmärksamma den sistnämnda domstolen på möjligheten att det kan föreligga litispens och be den att överlämna uppgifter beträffande det där anhängiga målet, att ta ställning till frågan om den är behörig i den mening som avses i förordning nr 2201/2003 eller att sända över samtliga avgöranden som redan har meddelats i detta avseende. Dessutom kan den domstol vid vilken talan har väckts senare vända sig till centralmyndigheten i dess medlemsstat." I detta mål fann EU-domstolen dessutom att om en sådan undersökning inte gav ett klart svar beträffande förfarandet i den domstol vid vilken talan först väcktes, och det – på grund av särskilda omständigheter – med hänsyn till barnets bästa krävs att ett avgörande meddelas som kan erkännas i andra medlemsstater än den medlemsstat där den domstol vid vilken talan har väckts senare är belägen, "ankommer det på [den domstol vid vilken talan har väckts senare] att fortsätta handläggningen av den där anhängiggjorda talan när den har inväntat svar på sina frågor under en rimlig tidsperiod. Hur lång den rimliga tidsperioden för väntan på svar ska vara ska bestämmas med hänsyn till barnets bästa och mot bakgrund av omständigheterna i målet".

¹⁵² Eftersom myndigheterna i fördragsslutande stat B är behöriga (i enlighet med artikel 10 i 1996 års konvention – se punkterna 4.26–4.28 ovan) att vidta åtgärder till skydd för barnen, som t.ex. att besluta om vårdnad och rätt till kontakt.

beslut att avstå behörighet till de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat A¹⁵³.

Exempel 4 H

Barnen har hemvist i fördragsslutande stat A. De är föremål för en ansökan om skyddsåtgärder i fördragsslutande stat B, där villkoren i artikel 10 i konventionen har uppfyllts. Samtidigt som detta förfarande pågår lämnas en ansökan in i fördragsslutande stat A¹⁵⁴ om förvaltningen av egendom som barnen ärvt av sina mor- eller farföräldrar. Myndigheterna i fördragsslutande stat A är behöriga att fatta beslut i frågan när de har fastställt att ingen liknande begäran har lämnats in till myndigheterna i fördragsslutande stat B.

¹⁵³

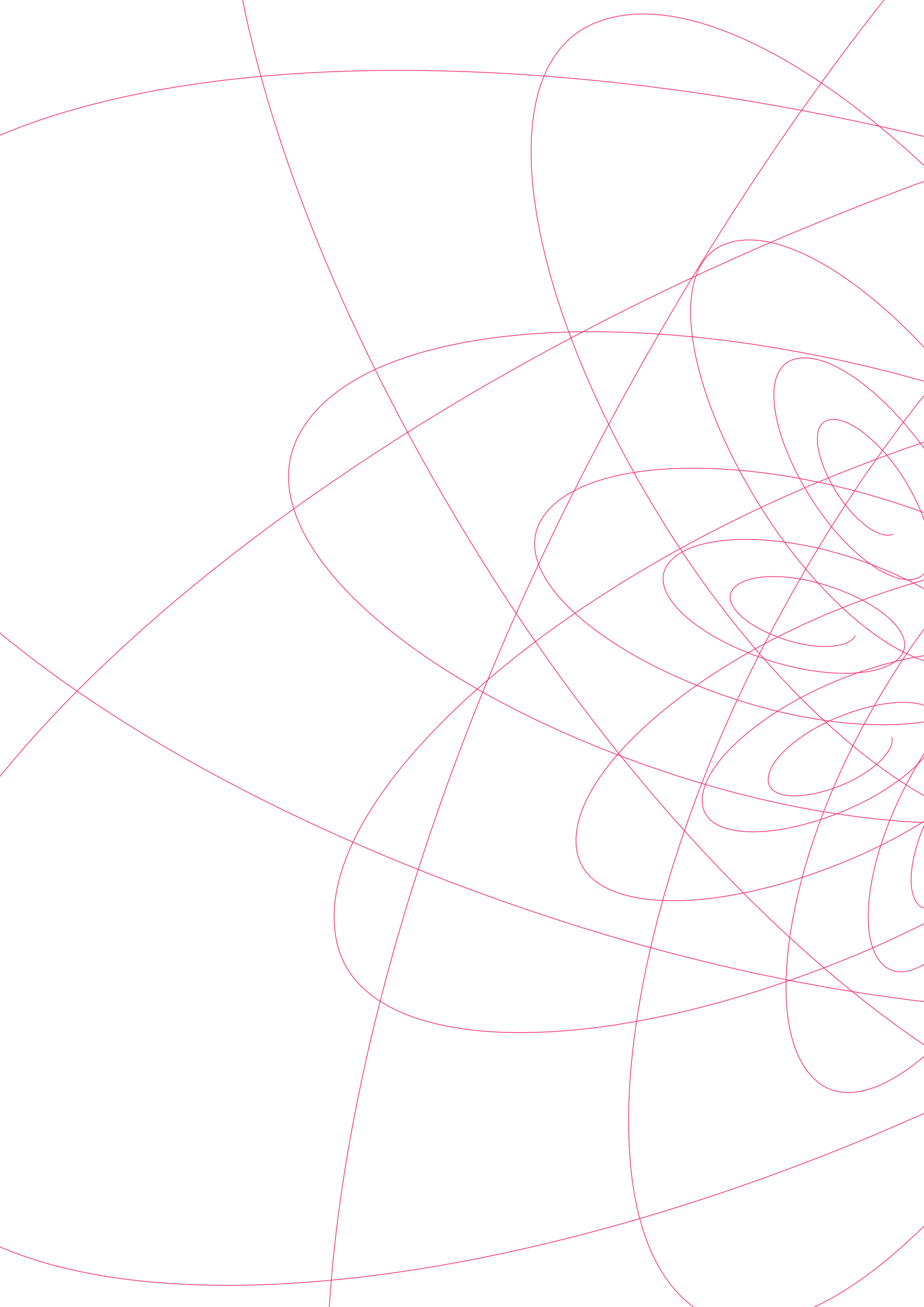
Se punkt **4.33** ovan.

¹⁵⁴

På grundval av artikel 5 i konventionen.

5

ÖVERFÖRING AV BEHÖRIGHET

A. När kan behörighet att vidta skyddsåtgärder överföras? Artiklarna 8 och 9

- 5.1 Artiklarna 8 och 9 innehåller, i form av undantag till de allmänna behörighetsreglerna¹⁵⁵, mekanismer för att överföra behörigheten att vidta åtgärder till skydd för barnets person och egendom från myndigheter i fördragsslutande stater som har allmän behörighet enligt konventionen¹⁵⁶ till myndigheter som inte har sådan behörighet. Behörighet ska endast överföras om vissa villkor är uppfyllda¹⁵⁷ och endast till myndigheter i en annan fördragsslutande stat som barnet har en särskild anknytning till¹⁵⁸.
- 5.2 Lagg märke till att enligt konventionen kan behörighet endast överföras mellan myndigheter i **fördragsslutande** stater och inte mellan myndigheter i **icke-fördragsslutande** stater.
- 5.3 En begäran om överföring av behörighet kan uppstå på två sätt:
- Om en myndighet med allmän behörighet¹⁵⁹ enligt konventionen anser att en annan myndighet utan behörighet i det enskilda fallet är bättre lämpad att bedöma vad som är till barnets bästa kan den förstnämnda myndigheten överföra behörighet till denna myndighet (artikel 8).
 - Om en myndighet inte har behörighet, men anser att den i det enskilda fallet är bättre lämpad att bedöma vad som är till barnets bästa, kan begära att den ska bemyndigas att utöva behörighet (artikel 9).
- 5.4 Dessa artiklar gör det möjligt att överföra behörighet när den myndighet som har behörighet inte är bäst lämpad att bedöma vad som är till barnets bästa. Vad som är till barnets bästa bör bedömas "i det enskilda fallet", dvs. "vid den tidpunkt då behovet av skydd föreligger, och för att tillgodose det behovet"¹⁶⁰.
- 5.5 Överföringen av behörighet kan avse ett helt mål eller en specifik del av ett mål. Även om det i konventionen inte uttryckligen anges att behörighet kan överföras för en specifik del av ett mål anges det i artiklarna 8 och 9 att en fördragsslutande stat kan anmodas att vidta (artikel 8) eller begära att få vidta (artikel 9) de skyddsåtgärder som den anser "nödvändiga". Detta kan, men behöver inte, innebära en överföring av behörighet för hela målet. En sådan tolkning av konventionen skulle göra konventionen förenlig med andra instrument som 2000 års Haagkonvention om skydd av vuxna eller artikel 15 i Bryssel IIa-förordningen, vilka båda uttryckligen anger att det går att överföra behörighet för en specifik del av ett mål.

¹⁵⁵

¹⁵⁶

Se **kapitel 4** ovan.

Notera att samtidigt som det i artikel 8 uttryckligen anges att en fördragsslutande stat som är behörig enligt artikel 5 **eller** 6 i konventionen kan begära att en annan fördragsslutande stat återtar sig behörigheten, tyder artikel 9 på att en annan fördragsslutande stat endast får begära en överföring av behörighet från den fördragsslutande stat där barnet har hemvist (dvs. från den fördragsslutande stat som är behörig enligt artikel 5 och inte från den fördragsslutande stat som är behörig enligt artikel 6). I punkt 58 i den förklarande rapporten anges att detta ska betraktas som ett "**förbiseende**" (vår fetmarkering) och att artikel 9 ska anpassas till artikel 8. I den förklarande rapporten konstateras följande: "Om myndigheterna i den stat som barnet är medborgare i har rätt att be myndigheterna i hemviststaten om tillåtelse att utöva behörighet för att vidta skyddsåtgärder bör de ha ännu starkare skäl att begära samma sak från myndigheterna i den stat som barnet tillfälligt har förts till, på grund av oroligheter i barnets hemviststat." För tillfället är emellertid formuleringarna i konventionen tydliga och det verkar som att en begäran enligt artikel 9 endast kan göras till den fördragsslutande stat där barnet har hemvist.

¹⁵⁷

Se punkt **5.9** nedan.

¹⁵⁸

Artikel 8.2.

¹⁵⁹

Det vill säga enligt artikel 5 eller artikel 6 i konventionen.

¹⁶⁰

Den förklarande rapporten, punkt 56.

- 5.6 När båda myndigheterna är överens om överföringen får de myndigheter från vilka behörigheten överfördes inte utöva behörighet i just det ärende som var föremål för överföringen. De måste vänta tills de andra myndigheternas beslut vinner laga kraft och blir verkställbart.
- 5.7 Överföringen leder dock inte till en permanent överföring av behörighet. "Inget [...] medför att det på förhand [är givet] att den myndighet som är behörig enligt artiklarna 5 eller 6¹⁶¹ under framtida omständigheter inte är bättre lämpad att avgöra vad som är till barnens bästa."¹⁶²
- 5.8 Så snart det fastställts att en begäran kan och bör göras kan detta ske på två olika sätt enligt konventionen.
- Begäran kan göras av myndigheterna själva till de behöriga myndigheterna i den andra fördragsslutande staten (antingen direkt eller med hjälp av centralmyndigheten)¹⁶³,
eller
 - parterna kan anmodas att lämna in framställningen till de behöriga myndigheterna i den andra fördragsslutande staten¹⁶⁴.

Dessa två valmöjligheter likställs med varandra och det är i varje enskilt fall upp till den myndighet som gör begäran att välja vilket alternativ som ska användas.

B. Vilka villkor måste vara uppfyllda innan en överföring av behörighet kan äga rum?

- 5.9 Enligt både artikel 8 och artikel 9 får behörighet endast överföras om vissa villkor är uppfyllda.
- **Anknytning mellan barnet och den fördragsslutande stat till vars myndigheter en överföring av behörighet får göras**
De fördragsslutande stater vars myndigheter kan få behörighet överförd till sig, eller som kan begära att behörighet ska överföras till dem, måste ha en anknytning till barnet. Den fördragsslutande staten måste vara¹⁶⁵:
 - en stat i vilken barnet är medborgare,
 - en stat i vilken egendom som tillhör barnet finns,
 - en stat vid vars myndigheter talan har väckts om äktenskapsskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan barnets föräldrar,
 - en stat till vilken barnet har en väsentlig anknytning.
 - **Barnets bästa**
Den myndighet som begär att behörigheten ska överföras måste anse att detta möjliggör en bättre bedömning av vad som är till barnets bästa¹⁶⁶. Den myndighet som ombeds att åta sig eller avstå från behörighet kan endast göra detta om den anser att detta är till barnets bästa¹⁶⁷.

¹⁶¹ När det gäller artikel 9, se fotnot 156 ovan.

¹⁶² Den förklarande rapporten, punkt 56.

¹⁶³ Artikel 8.1 första strecksatsen, och artikel 9.1 första strecksatsen.

¹⁶⁴ Artikel 8.1 andra strecksatsen, och artikel 9.1 andra strecksatsen.

¹⁶⁵ Artikel 8.2 och artikel 9.1.

¹⁶⁶ Artikel 8.1 och artikel 9.1.

¹⁶⁷ Detta anges uttryckligen i fråga om att åta sig behörighet – se artikel 8.4. Det anges inte uttryckligen i fråga om att avstå behörighet (se artikel 9.3, som endast hänvisar till beviljandet av framställningen). En fördragsslutande stat skulle dock knappast bevilja en framställning om överföring av behörighet till en annan fördragsslutande stat om den inte ansåg att detta var till barnets bästa.

▪ **Myndigheterna i de båda fördragsslutande staterna måste vara överens**

Båda myndigheterna måste vara överens om överföringen.

- Om beslutet att överföra behörighet har fattats av myndigheterna i den fördragsslutande stat som har behörighet, kan de andra myndigheterna visa att de samtycker till detta genom att åta sig behörigheten¹⁶⁸.
- Om myndigheterna i den fördragsslutande stat som inte har behörighet tar initiativ till överföringen genom att lämna in en sådan framställning, eller uppmanar parterna att lämna in en sådan framställning, måste ett uttryckligt samtycke inhämtas från myndigheterna i den fördragsslutande stat som har behörighet. Tystnad kan inte ses som att överföringen godtas¹⁶⁹.

5.10 1996 års konvention innehåller inget krav på att parterna i förfarandet måste godta eller samtycka till en överföring av behörighet¹⁷⁰. Huruvida och hur parterna hörs i fråga om en överföring av behörighet är därför en fråga för varje fördragsslutande stats nationella processrätt. Parterna kan höras i frågan, framför allt eftersom de kan ha relevanta synpunkter på huruvida en sådan överföring verkligen gör det lättare att bedöma vad som är till barnets bästa. Parterna bör åtminstone hållas underrättade om sådana frågor.

5.11 1996 års konvention innehåller inte heller några krav i fråga om tidsfristerna 1) för parterna att lämna in en begäran om överföring av behörighet till en relevant myndighet¹⁷¹ (om detta alternativ väljs av den "ansökande" myndigheten enligt artikel 8.1 eller artikel 9.1), eller 2) för den "anmodade" myndigheten att bevilja eller avslå en begäran om överföring av behörighet¹⁷². Eftersom tidsaspekten emellertid är viktig i alla förfaranden som rör barn bör den "anmodade" myndigheten (enligt artikel 8 den domstol som inte är behörig enligt konventionen, och enligt artikel 9 den domstol som är behörig enligt konventionen) fatta beslut om överföring av behörighet så snabbt som möjligt¹⁷³. På så sätt undviker man dessutom parallella förfaranden till följd av en begäran om överföring av behörighet. En begäran kan t.ex. ha gjorts enligt artikel 8 men den myndighet som är behörig fortsätter att utöva sin behörighet och prövar målet eftersom den inte har mottagit något svar från den "anmodade" myndigheten inom vad den anser vara en skälig tidsfrist. Senare godtar den "anmodade" myndigheten överföringen och utövar behörighet.

¹⁶⁸ Artikel 8.4.

¹⁶⁹ Artikel 9.3.

¹⁷⁰ Se artikel 15.2 i Bryssel IIa-förordningen, i vilken det anges att åtminstone en av parterna måste godta en överföring.

¹⁷¹ Se artikel 15.4 i Bryssel IIa-förordningen.

¹⁷² Se artikel 15.5 i Bryssel IIa-förordningen, enligt vilken den "anmodade" myndigheten inom sex veckor från det att den mottog framställningen ska meddela om den godtar en överföring av behörighet.

¹⁷³ Under diskussionerna vid specialkommissionens möte 2011 (del I) konstaterades att det vore bra om myndigheterna kunde komma överens om en tidsfrist inom vilken frågan om överföring måste avgöras. Om en sådan tidsfrist inte efterlevs ska den myndighet som är behörig enligt konventionen behålla sin behörighet och fortsätta att utöva den.

Denna strategi är förenlig med den strategi som tillämpas i Bryssel IIa-förordningen, se *Handledning för tillämpningen av den nya Bryssel II-förordningen*, tillgänglig på < http://ec.europa.eu/civiljustice/parental_resp/parental_resp_ec_vdm_sv.pdf > (senast hämtad i augusti 2013), s. 19.

Exempel 5 A

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Båda hans föräldrar dör när han är 10 år gammal och det pågår ett förfarande i fördragsslutande stat A om vem som ska ta hand om honom och förvalta den egendom som han har ärvt av sina föräldrar. Egendomen inbegriper egendom belägen i fördragsslutande stat B. En fråga om rätten att förfoga över denna egendom uppkommer och myndigheterna i fördragsslutande stat B begär att myndigheterna i fördragsslutande stat A ska bemyndiga dem att utöva behörighet i just denna fråga¹⁷⁴. Myndigheterna i fördragsslutande stat A får endast bevilja begäran om delvis överföring av behörighet för att skydda den egendom som tillhör barnet som finns i fördragsslutande stat B¹⁷⁵. Om de fördragsslutande staterna kommer överens om delvis överföring av behörighet,¹⁷⁶ får myndigheterna i fördragsslutande stat A fortsätta att vidta åtgärder beträffande omvårdnaden av barnet och barnets egendom, med undantag av egendomen i fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat B får vidta åtgärder beträffande den egendom som tillhör barnet som finns i fördragsslutande stat B.

C. Överföringsförfarandet

- 5.12** Det finns två valmöjligheter när det gäller överföring av behörighet. Om en myndighet i fördragsslutande stat A överväger en överföring av behörighet till fördragsslutande stat B bör följande analys genomföras:

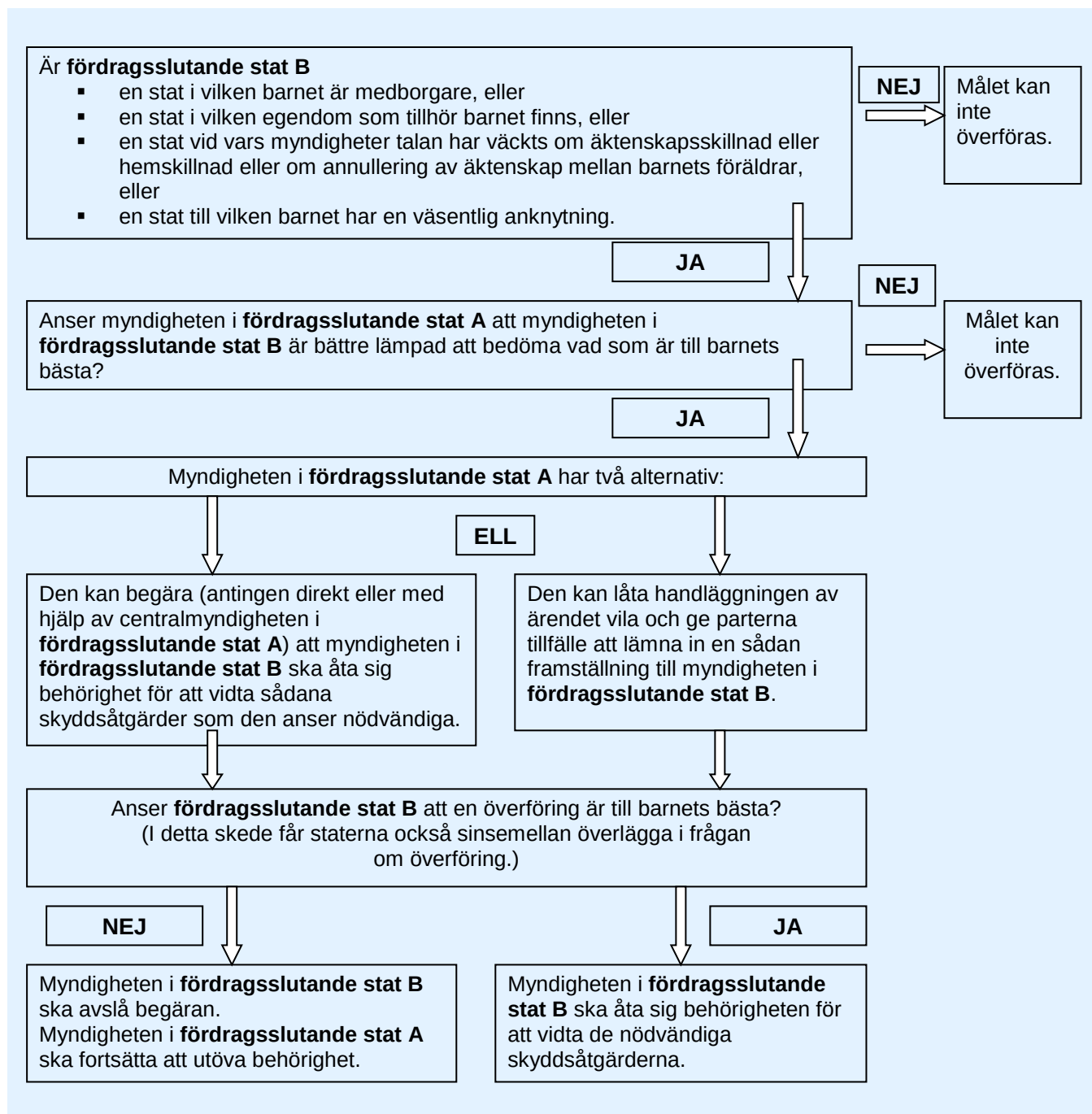
¹⁷⁴ Artikel 9.1, som den stat i vilken egendom som tillhör barnet finns (artikel 8.2 b). Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan det, dessutom eller som ett alternativ, vara lämpligt för myndigheterna i fördragsslutande stat B att vidta tillfälliga åtgärder beträffande egendomen i enlighet med artikel 12, eller, i brådskande fall, nödvändiga skyddsåtgärder med avseende på egendomen i enlighet med artikel 11. Sådana åtgärder skulle emellertid upphöra att gälla så fort myndigheterna i fördragsslutande stat A har vidtagit de åtgärder som situationen kräver (se **kapitlen 6 och 7** nedan). Om fördragsslutande stat B vill utöva allmän behörighet med avseende på egendomen kan en överföring av behörighet eventuellt vara lämpligare (och dra fördel av det uttryckliga samarbetsstöd som föreskrivs i artikel 31 a, se **kapitel 10** nedan).

¹⁷⁵ Se punkt **5.5** ovan angående möjligheten till delvis överföring av behörigheten i ett mål.

¹⁷⁶ Se punkterna **5.19–5.22** nedan angående den uttryckliga kommunikation som ska äga rum mellan myndigheterna i denna fråga.

Alternativ 1:

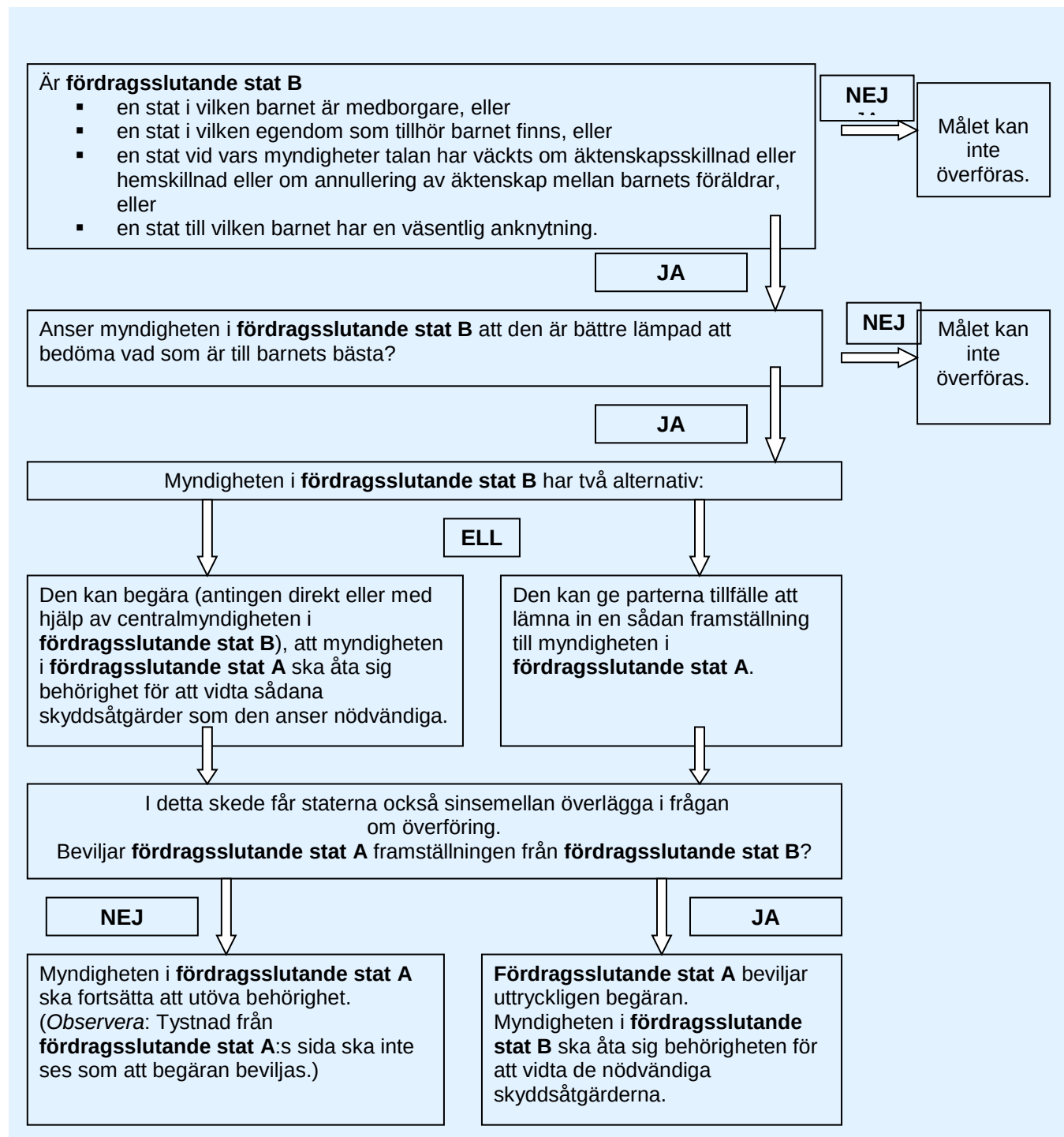
Begäran från, eller på initiativ av, myndigheten i fördragsslutande stat A, som är behörig enligt artikel 5 eller 6 i konventionen, till fördragsslutande stat B (artikel 8)

Om myndigheten i fördragsslutande stat B vill överta behörigheten från fördragsslutande stat A bör följande analys genomföras:

Alternativ 2:

Begäran från, eller på initiativ av, myndigheten i fördragsslutande stat B till fördragsslutande stat A, som är den fördragsslutande stat där barnet har hemvist (artikel 9)

D. Vissa praktiska aspekter i samband med en överföring

a) *Hur får en myndighet som vill utnyttja överföringsbestämmelserna reda på till vilken behörig myndighet i den andra fördragsslutande staten den ska rikta sin framställning?*

- 5.13 En viktig praktisk fråga för myndigheter som vill utnyttja dessa överföringsbestämmelser är hur de ska lokalisera den behöriga myndigheten i den andra fördragsslutande staten. Detta är extra svårt om de enskilda parterna inte har lämnat in någon ansökan till en myndighet i den andra fördragsslutande staten.
- 5.14 Fördragsslutande stater kan välja att utse till vilka specifika myndigheter framställningar enligt artiklarna 8 och 9 ska göras¹⁷⁷. Om den berörda staten har utsett sådana myndigheter ska alla framställningar om överföring av behörighet sändas till dessa myndigheter. Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå ska underrättas om vilka myndigheter som utsetts¹⁷⁸. De ska anges på Haagkonferensens webbplats (< www.hcch.net >, under "Convention 34" och därefter "Authorities").
- 5.15 Om inga sådana myndigheter har utsetts finns det emellertid två andra möjligheter för myndigheterna att få hjälp i denna fråga. För det första kan de få hjälp av centralmyndigheten i den andra fördragsslutande staten, som myndigheterna kan kontakta direkt eller via sin egen centralmyndighet. Centralmyndigheternas möjlighet att hjälpa till anges uttryckligen i artiklarna 8 och 9 i konventionen och i artikel 31 a i konventionen¹⁷⁹. För det andra kan myndigheterna få hjälp av internationella domarnätverket *International Hague Network of Judges*, om medlemmarna har utsetts från båda staterna. Medlemmarna i detta nätverk fungerar som kontaktpunkter i sitt eget land och kan ge information om olika aspekter av lagen och förfarandet i sitt land, och kan bland annat hjälpa till att hitta den behöriga myndigheten¹⁸⁰. En förteckning över medlemmar i det internationella domarnätverket *International Hague Network of Judges* finns på Haagkonferensens webbplats (< www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "International Hague Network of Judges").
- 5.16 Centralmyndigheterna kan också hjälpa till med översändningen av handlingar mellan myndigheter, och vissa centralmyndigheter kan, på begäran, bistå med tolkning eller översättning av handlingar eller hjälpa till att hitta sådana tjänster i sin stat. Medlemmarna i det internationella domarnätverket *International Hague Network of Judges* kan också utnyttjas för att få information om hur man bäst går till väga, exempelvis i fråga om vilken information eller dokumentation som den behöriga myndigheten kan behöva innan den tar ställning till överföringen.

b) *Hur bör myndigheterna kommunicera med varandra?*

- 5.17 I både artikel 8 och artikel 9 anges att myndigheterna sinsemellan får överlägga i frågan om överföring. Dessa överläggningar är ofta nödvändiga för att den anmodade myndigheten ska kunna avgöra om framställningen ska beviljas. Även här kan både centralmyndigheterna och det internationella domarnätverket *International Hague Network of Judges* vara till hjälp¹⁸¹.

¹⁷⁷ Artikel 44.

¹⁷⁸ Artikel 45.

¹⁷⁹ Se punkt 11.11 nedan.

¹⁸⁰ Se fotnot 147 ovan.

¹⁸¹ Enligt artikel 31 a ska centralmyndigheten i en fördragsslutande stat, antingen direkt eller genom

- 5.18 De två myndigheter som är inblandade (ofta två domstolar) kan använda en mängd olika medier vid sina överläggningar. Kontakten mellan myndigheterna kan ske med e-post eller telefon. Om de behöver tolkar eller om parterna, eller deras ombud, måste vara närvarande kan de använda sig av telefonkonferenssamtal eller videokonferens.

c) Andra områden i samband med överföring där kommunikation mellan myndigheter kan vara till hjälp

- 5.19 Eftersom en överföring av behörighet inte innebär en permanent överföring av behörighet (se punkt 5.7 ovan) och på grund av att överföringen av behörighet kan avse enbart en specifik del av ett mål (se punkt 5.5 ovan), är det viktigt för de behöriga myndigheterna att vara så tydliga som möjligt i sin kommunikation om omfattningen av den planerade överföringen av behörighet.
- 5.20 Det innebär att varje **ansökande** behörig myndighet (oavsett om den begär att den andra myndigheten ska åta sig eller överföra behörighet) bör säkerställa att det av begäran tydligt framgår
- vilken omfattning den planerade överföringen ska ha (dvs. på vilka områden det är tänkt att behörigheten ska överföras och under vilka omständigheter det är tänkt att den behöriga myndighet som åtar sig behörigheten även ska fortsätta att utöva behörighet på dessa områden i framtiden), och
 - varför det anses vara till barnets bästa att denna överföring av behörighet äger rum.
- 5.21 I vissa fall kan det vara lämpligt med överläggningar om den planerade omfattningen av överföringen. Om det går, och vid behov efter synpunkter från parterna, bör man sträva efter att få de behöriga myndigheterna att sinsemellan nå en överenskommelse i frågan och varje behörig myndighet bör registrera denna överenskommelse i enlighet med sin lagstiftning.
- 5.22 En uttrycklig överenskommelse om och/eller registrering av ovannämnda villkor kan undvika senare osäkerhet om vilken myndighet som är behörig och på vilka områden.

Exempel 5 B¹⁸²

Ett ogift par och deras barn är bosatta i, och är medborgare i, fördragsslutande stat A. Parets förhållande spricker och mamman väcker talan i fördragsslutande stat A och begär tillåtelse att flytta med barnen till fördragsslutande stat B. Begäran beviljas och mamman flyttar med barnen till fördragsslutande stat B. Domstolen i fördragsslutande stat A beslutar också att barnen ska tillbringa sina sommarlov hos pappan i fördragsslutande stat A, på villkor att barnen inte träffar sina farföräldrar (som mamman påstår har misshandlat barnen).

När barnen återvänder efter sitt första sommarlov hos pappan avslöjar de för sin mamma att pappan tog med dem till farföräldrarna. Mamman ansöker hos fördragsslutande stat B om att framtida kontakter tills vidare ska skjutas upp. Pappan ansöker hos fördragsslutande stat A om att det tidigare beslutet om rätt till kontakt ska ändras och att villkoret ska strykas.

¹⁸²

myndigheter eller andra organ, vidta alla lämpliga åtgärder för att underlätta den kommunikation och lämna det stöd som föreskrivs i artiklarna 8 och 9. Se mer i **kapitel 11** nedan. För en diskussion om möjligheten att använda bestämmelserna om överföring av behörighet vid internationella bortföranden av barn när parterna har träffat en överenskommelse efter att ha gjort upp i godo, se punkterna **13.51–13.57** nedan och särskilt punkt **13.55**.

Fördragsslutande stat A begär överföring av behörighet (artikel 9) från fördragsslutande stat B, barnens nuvarande hemviststat. De myndigheter som prövar målet i var och en av de fördragsslutande staterna överlägger sinsemellan, med bistånd av de två centralmyndigheterna, i frågan om överföring. De kommer överens om att parterna ska inkomma med skriftliga inlagor i frågan till var och en av myndigheterna och att man i närvaro av parterna ska hålla överläggningar med hjälp av konferenssamtal. Efter överläggningarna fastställer fördragsslutande stat B att villkoren för överföring av behörighet är uppfyllda och att det är till barnens bästa att frågan om rätten till kontakt behandlas av fördragsslutande stat A¹⁸³. Båda myndigheterna i fördragsslutande stat A och fördragsslutande stat B registrerar att överföringen av behörighet är begränsad till frågan om barnens kontakt med pappan och farföräldrarna och att de anser att det är till barnens bästa att denna fråga avgörs av fördragsslutande stat A eftersom

- *pappan fortfarande är bosatt i fördragsslutande stat A,*
- *rätten att upprätthålla kontakten utövas där,*
- *frågan rör en överträdelse av den domstolens beslut, och*
- *frågan rör farföräldrarnas kontakt och de är bosatta i den staten.*

Fördragsslutande stat A avgör så småningom målet och beslutar att barnen kan fortsätta att ha kontakt med sin pappa och sina farföräldrar.

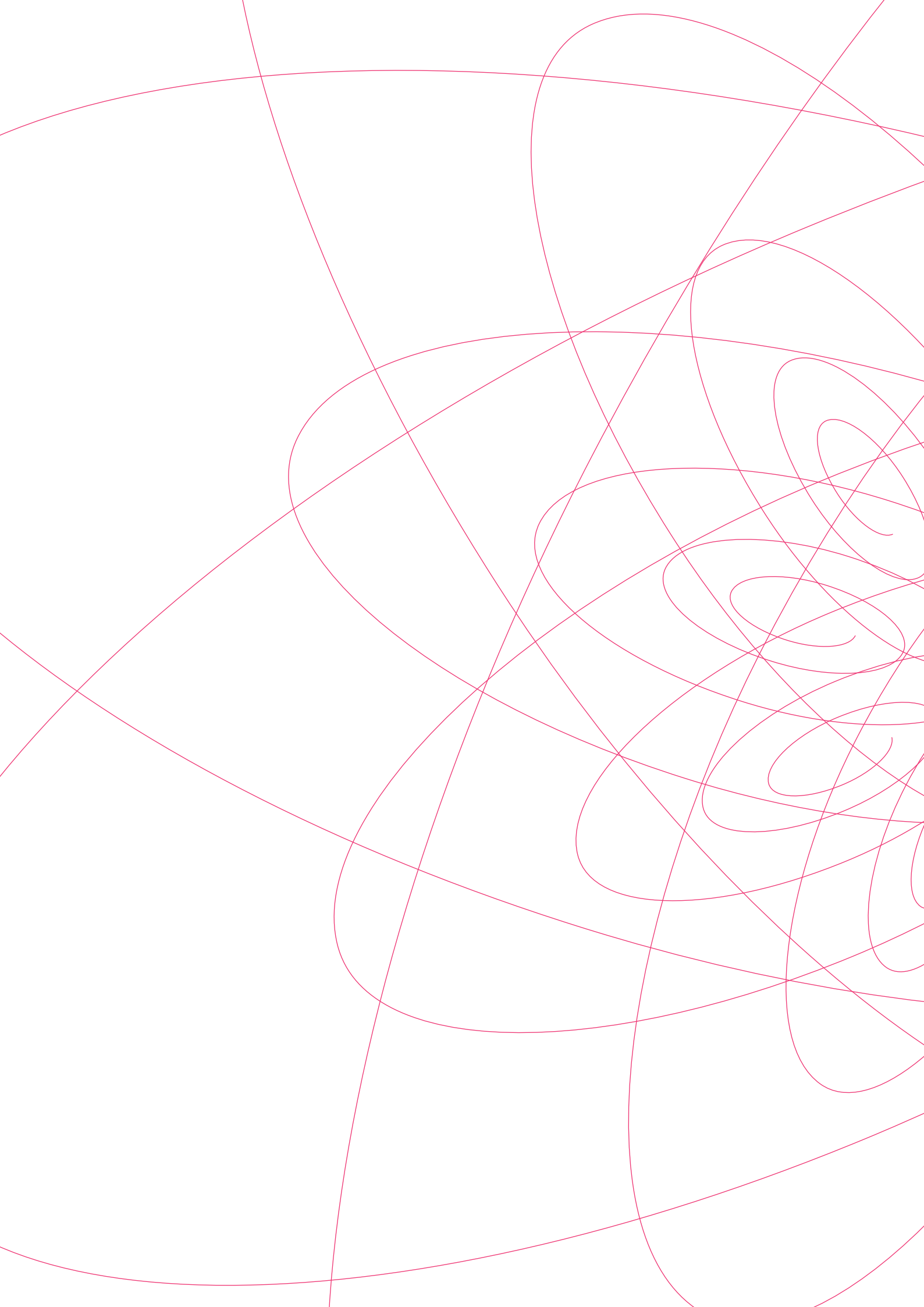
Ett år senare beslutar mamman ensidigt att kontakten ska upphöra och påstår att pappan misshandlar barnen när de träffas. Pappan väcker en vårdnadstalan i fördragsslutande stat A och påstår att mamman fjärmar barnen från honom. Fördragsslutande stat A avstår behörighet med motiveringen att den tidigare överföringen av behörighet från fördragsslutande stat B uttryckligen begränsades till frågan om att upprätthålla kontakten. Pappan begär därför att fördragsslutande stat A ska begära överföring av behörighet i frågan om vårdnaden. Fördragsslutande stat A avslår begäran med motiveringen att den inte anser sig bättre lämpad att bedöma vad som är till barnens bästa i fråga om vårdnad. Den slår fast att frågan om vårdnad bör behandlas i enlighet med de allmänna behörighetsreglerna (dvs. i den stat där barnen har hemvist enligt artikel 5 – nämligen i fördragsslutande stat B).

183

Lägg märke till att ett annat alternativ är att myndigheterna i fördragsslutande stat B behåller behörigheten och i stället uppmanar pappan att begära att myndigheterna i fördragsslutande stat A, i enlighet med artikel 35.2 i konventionen, överlämnar en rapport om hans omständigheter (och eventuellt även farföräldrarnas omständigheter) och uttalar sig i frågan om det är lämpligt att han (de) utövar rätten till umgänge/kontakt och på vilka villkor sådan rätt till umgänge/kontakt bör utövas. Denna rapport kan sedan användas i målet i fördragsslutande stat B. Enligt artikel 35.3 får fördragsslutande stat B låta saken vila i avvaktan på resultatet av pappans begäran. För mer information om artikel 35, se **kapitlen 11 och 13** nedan.

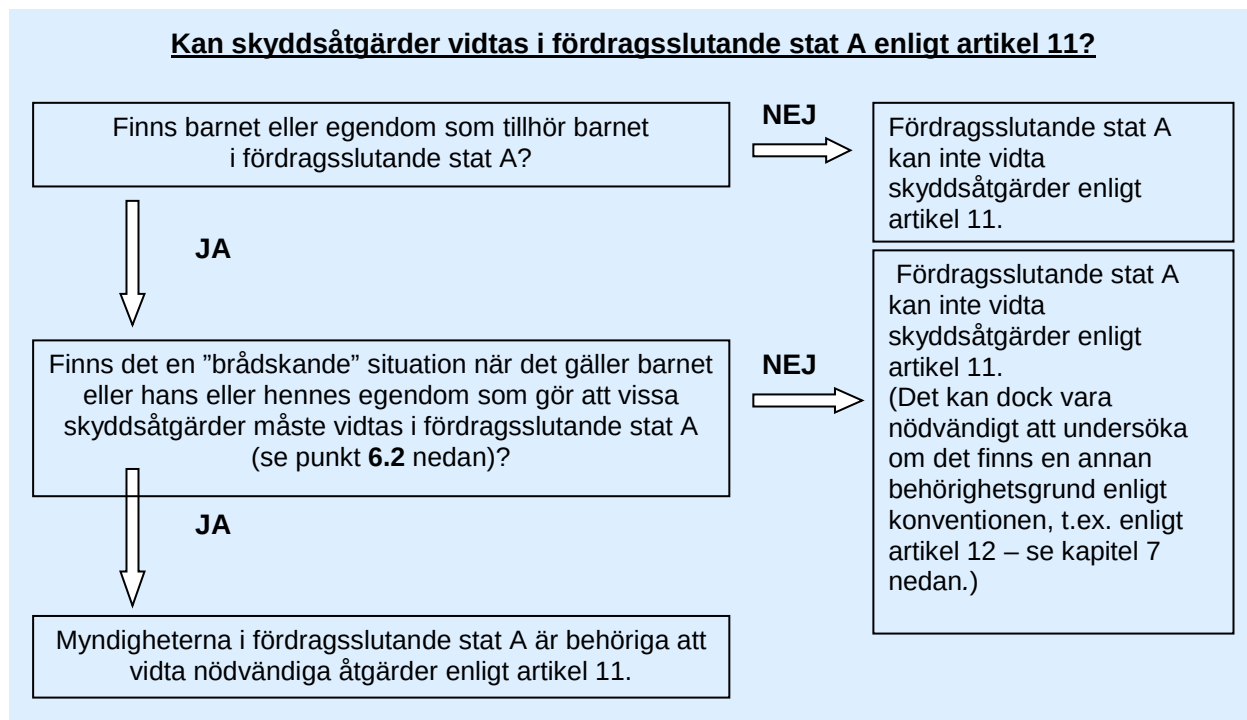
6

SKYDDSÅTGÄRDER I BRÅDSKANDE FALL

A. Vidtagande av skyddsåtgärder i brådskande fall Artikel 11

- 6.1 I alla brådskande fall ska myndigheterna i varje fördragsslutande stat på vars territorium barnet eller egendom som tillhör barnet **finns** ha behörighet att vidta nödvändiga skyddsåtgärder¹⁸⁴.

a) När är ett fall "brådskande"?

- 6.2 Konventionen innehåller ingen definition av vad som avses med "brådskande fall"¹⁸⁵. Det ankommer därför på de rättsliga eller administrativa myndigheterna i den berörda fördragsslutande staten att fastställa huruvida ett visst fall är "brådskande". I den förklarande rapporten anges att en brådskande situation kan anses föreligga när, om ansökan om skyddsåtgärder endast gjordes via de normala kanalerna enligt artiklarna 5–10 (den allmänna behörighetsgrunden), barnet riskerar att lida irreparabel skada eller skyddandet av barnet eller barnets intressen äventyras¹⁸⁶. Det kan därför vara lämpligt för myndigheterna att överväga om det är troligt att barnet kommer att lida irreparabel skada eller om skyddandet av barnet eller barnets intressen kommer att äventyras om det inte vidtas en åtgärd för att skydda barnet innan de myndigheter som har allmän behörighet enligt artiklarna 5–10 kan vidta nödvändiga skyddsåtgärder.
- 6.3 Lägg märke till att det är det faktum att situationen är "brådskande" som motiverar undantaget från de allmänna behörighetsreglerna i konventionen (artiklarna 5–10). Mot denna bakgrund har det hävdats att begreppet "brådskande" bör ges en "ganska restriktiv" tolkning¹⁸⁷.

¹⁸⁴ Artikel 11 har nästan exakt samma lydelse som artikel 9.1 i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga.

¹⁸⁵ Begreppet "brådskande" definierades inte heller i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga.

¹⁸⁶ Den förklarande rapporten, punkt 68.

¹⁸⁷ Ibidem.

- 6.4 Exempel på sådana "brådskande" fall kan vara 1) att barnet befinner sig utanför den stat där det har hemvist och är i behov av läkarvård för att överleva (eller för att undvika att barnet lider irreparabel skada eller barnets intressen äventyras) och det inte är möjligt att inhämta föräldrarnas samtycke till behandlingen, 2) att barnet utövar sin rätt att upprätthålla kontakten med en förälder som är bosatt i ett annat land än den stat där barnet har hemvist och barnet anklagar föräldern för sexuella övergrepp eller misshandel och kontakten därför omedelbart måste upphöra och/eller man måste hitta alternativa omvårdnadsformer, 3) att det är nödvändigt att snabbt sälja lättfördärliga varor som tillhör barnet, eller 4) att barnet olovligt har bortförts eller kvarhållits¹⁸⁸ och det inom ramen för en talan som väckts med stöd av 1980 års konvention om bortförande av barn snabbt måste vidtas åtgärder för att säkerställa att barnet återlämnas välbehållet¹⁸⁹ till den fördragsslutande stat där det har hemvist¹⁹⁰.
- 6.5 Även om det fortfarande inte finns någon fast praxis för vad som utgör ett "brådskande fall" ankommer det i dessa situationer helt klart på den behöriga myndighet som prövar ansökan om återlämnande att fastställa huruvida det, sett till de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet, rör sig om ett "brådskande fall". I så fall kan nämligen artikel 11 åberopas för att vidta skyddsåtgärder för att säkerställa att barnet återlämnas välbehållet. Denna fråga diskuteras även i **kapitel 13** nedan, i punkterna **13.5–13.12**.

b) Vad är "nödvändiga" skyddsåtgärder?

- 6.6 De "skyddsåtgärder" som får vidtas enligt artikel 11 i konventionen har samma materiella tillämpningsområde som de åtgärder som får vidtas enligt artiklarna 5–10 i konventionen, dvs. de är åtgärder som syftar till att skydda barnets person eller egendom. En icke-uttömmande förteckning över sådana åtgärder anges i artikel 3, och en uttömmande förteckning över undantag anges i artikel 4¹⁹¹.
- 6.7 Konventionens upphovsmän undvek emellertid medvetet att ange vilka "nödvändiga" skyddsåtgärder som får vidtas i brådskande fall enligt artikel 11. Det beslutades att de "nödvändiga" åtgärderna i varje enskilt fall skulle avgöras av hur brådskande situationen är¹⁹². Det är därför upp till de rättsliga eller administrativa myndigheterna i varje fördragsslutande stat att, grundat på de

¹⁸⁸ Se artikel 7.2.

¹⁸⁹ När det gäller exempel 4 konstaterade man vid specialkommissionens möte 2011 (del I) att även om det är oerhört värdefullt med åtgärder som ökar möjligheterna att ett barn återlämnas välbehållet inom ramen för en ansökan om återlämnande enligt 1980 års konvention, rör det sig inte alltid om "brådskande fall" (så att artikel 11 kan åberopas som behörighetsgrund för att vidta sådana åtgärder). Detta gäller framför allt mot bakgrund av den restriktiva tolkning som "brådskande" ska ges enligt den förklarande rapporten. Å andra sidan påpekades att användningen av artikel 11 i sådana situationer var ett viktigt tillägg till den "verktygslåda" som myndigheterna har tillgång till för att säkerställa att ett barn "återlämnas välbehållet" efter ett olovligt bortförande eller kvarhållande. Det konstaterades dessutom att om det är nödvändigt att vidta åtgärder för att säkerställa att ett barn återlämnas välbehållet till den stat där det har hemvist rör det sig vanligtvis om ett "brådskande fall", och att artikel 11 därför kan åberopas.

I slutsatserna och rekommendationerna från specialkommissionens möte 2011 (del I) (tillgängliga på < www.hcch.net > (samma sökväg som i fotnot 16 ovan)) noterades följande (i punkt 41): "[1996 års] konvention ger en rättslig grund för att i brådskande fall vidta åtgärder för att skydda ett barn, även inom ramen för en talan om återlämnande enligt artikel 1980 års konvention. Sådana åtgärder ska erkännas och förklaras verkställbara eller registrerade för verkställighet i den stat som barnet återlämnas till, förutsatt att båda de berörda staterna är parter i 1996 års konvention."

¹⁹⁰ För mer om detta, se **exemplen** i slutet av detta kapitel nedan. När det gäller exempel 4, se även punkterna **13.5–13.12** nedan.

¹⁹¹ Se **kapitel 3** ovan om konventionens tillämpningsområde.

¹⁹² Se den förklarande rapporten, punkt 70.

faktiska omständigheterna i varje enskilt fall, fastställa vilka åtgärder (inom ramen för konventionens tillämpningsområde) som är nödvändiga för att hantera den aktuella situationen.

c) Hur länge gäller de skyddsåtgärder som vidtas enligt artikel 11?

6.8 Om en fördragsslutande stat grundar sin behörighet på att det rör sig om ett brådskande fall är detta en konkurrerande behörighet,¹⁹³ dvs. denna stats behörighet konkurrerar med behörigheten för den stat som har **allmän** behörighet enligt artiklarna 5–10, men är underställd denna behörighet. Detta säkerställs genom artikel 11.2 och 11.3, där det anges att de nödvändiga skyddsåtgärder som vidtas enligt artikel 11 är begränsade i tiden¹⁹⁴. Om barnet har hemvist i en **fördragsslutande** stat upphör de nödvändiga åtgärder som har vidtagits enligt artikel 11 när de myndigheter i den fördragsslutande staten som har allmän behörighet (vanligtvis myndigheterna i barnets hemviststat) har vidtagit de åtgärder som situationen kräver¹⁹⁵. Om barnet har hemvist i en **icke-fördragsslutande** stat upphör de nödvändiga åtgärder som har vidtagits enligt artikel 11 så fort de åtgärder som situationen kräver, och som har vidtagits av en annan stat, erkänns i den fördragsslutande staten i fråga¹⁹⁶.

6.9 Lägg märke till att om det väckts en talan om skyddsåtgärder i ett brådskande fall i en fördragsslutande stat (enligt artikel 11) är de behöriga myndigheter vid vilka en talan har väckts i en annan fördragsslutande stat, grundat på artiklarna 5–10, inte skyldiga att vilandeförklara målet tills en åtgärd vidtas¹⁹⁷. Eftersom många av de åtgärder som den fördragsslutande staten kan vidta grundat på artikel 11 upphör att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10 har fattat ett beslut (artikel 11.2), bör de fördragsslutande staterna i en sådan situation dessutom sinsemellan överlägga (antingen via centralmyndigheter eller genom direktkommunikation mellan domstolarna) om hur man bäst bör gå till väga för att skydda barnet¹⁹⁸.

d) När en fördragsslutande stat har vidtagit åtgärder enligt artikel 11, vilka andra åtgärder bör den vidta för att säkerställa fortsatt skydd för barnet?

6.10 I fall där nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits i enlighet med artikel 11 kan den rättsliga eller administrativa myndighet som har vidtagit dessa åtgärder vilja kommunicera och samarbeta med varje annan stat som den anser krävs för att säkerställa fortsatt skydd för barnet¹⁹⁹. Kommunikationen och samarbetet kan ske direkt mellan behöriga myndigheter²⁰⁰ eller, i lämpliga fall, med hjälp av relevanta centralmyndigheter²⁰¹. De behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där

¹⁹³ Artikel 13 (litispendens) ska inte tillämpas om nödvändiga skyddsåtgärder vidtas enligt artikel 11 (se ordalydelsen av artikel 13, där det hänvisas till behörighet "enligt artiklarna 5–10") – se punkt **4.34** ovan. För tillämpningen av artikel 13, se även punkterna **4.29–4.35** ovan.

¹⁹⁴ För en allmän diskussion om fortsatta åtgärder, se **kapitel 8** nedan.

¹⁹⁵ Artikel 11.2.

¹⁹⁶ Artikel 11.3.

¹⁹⁷ Det beror på att de regler för *litispendens* som anges i artikel 13 i konventionen inte ska tillämpas på förfaranden enligt artikel 11. Se fotnot 193 ovan.

¹⁹⁸ Se mer i **kapitel 11** nedan.

¹⁹⁹ Denna mening begränsas inte till kommunikation och samarbete mellan **fördragsslutande** stater i 1996 års konvention, vilket ligger i linje med filosofin bakom bestämmelserna i konventionen. Se punkt **11.18** och följande punkter nedan.

²⁰⁰ För rättsliga myndigheter kan detta innebära direkt kommunikation mellan domstolar, se fotnot 147 ovan.

²⁰¹ Se mer i **kapitel 11** nedan.

åtgärderna har vidtagits enligt artikel 11 får exempelvis underrätta de behöriga myndigheterna i den stat där barnet har hemvist (eller, i lämpliga fall, centralmyndigheten i den staten) om barnets situation och de åtgärder som har vidtagits²⁰². Tack vare detta kan den stat där barnet har hemvist vid behov säkerställa att barnets situation blir föremål för en fullständig utredning och att de skyddsåtgärder vidtas som krävs för att barnet ska kunna ges ett långsiktigt skydd.

- 6.11 Specifika samarbetsbestämmelser i konventionen kan också vara relevanta i dessa fall (t.ex. artikel 36) och bör alltid noga övervägas.

B. Ska skyddsåtgärder som vidtagits enligt artikel 11 erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention

- 6.12 Ja, skyddsåtgärder som vidtagits i brådskande fall ska erkännas och verkställas i enlighet med kapitel IV i konventionen²⁰³. Lägg märke till att artikel 23.2 specifikt begränsar grunderna för att inte erkänna åtgärder i brådskande fall (se artikel 23.2 b och 23.2 c)²⁰⁴.

Exempel 6 A

Ett barn med hemvist i icke-fördragsslutande stat A reser på skolresa till fördragsslutande stat B utan sina föräldrar. Han blir sjuk och behöver akut läkarvård, vilket vanligtvis kräver föräldrarnas samtycke. Föräldrarna kan emellertid inte nås. Myndigheterna i fördragsslutande stat B är behöriga att vidta de nödvändiga åtgärder som är tillåtna enligt lagen i den staten för att säkerställa att den medicinska behandlingen kan fortsätta utan föräldrarnas samtycke.

Exempel 6 B

Tre barn har hemvist i fördragsslutande stat A där de bor tillsammans med sin mamma och har regelbunden kontakt med sin pappa. På sin sommarsemester besöker mamman och barnen morföräldrarna i fördragsslutande stat B. Under sin vistelse i fördragsslutande stat B krockar den bil de färdas i och mamman hamnar i koma och ges akutvård. Myndigheterna i stat B är behöriga att vidta brådskande åtgärder och beslutar att barnen tillfälligt ska placeras hos morföräldrarna²⁰⁵. En vecka senare dör mamman. En domstol i fördragsslutande stat A beslutar senare att barnen ska bo hos pappan²⁰⁶. Beslutet från fördragsslutande stat B upphör därför att gälla (har inte längre rättsverkan) eftersom myndigheterna i fördragsslutande stat A nu har vidtagit de åtgärder som situationen kräver²⁰⁷.

²⁰² I punkt 72 i den förklarande rapporten anges att "[a]v ordalydelsen i [konventionen] framgår att syftet inte var att förplikta den myndighet som grundar sin behörighet på att det rör sig om ett brådskande fall att underrätta myndigheterna i den stat där barnet har hemvist om de åtgärder som vidtagits, eftersom det befarades att tillämpningen av konventionen skulle bli för tungrodd och detta skulle kunna användas som en förevändning för att vägra erkänna sådana åtgärder i de övriga fördragsslutande staterna, när sådan information inte hade getts". Trots att konventionstexten saknar en uttrycklig förpliktelse på denna punkt anses det fortfarande oftast vara god praxis för fördragsslutande stater att samarbeta och kommunicera på detta sätt för att säkerställa fortsatt skydd för barnet om sådana åtgärder har vidtagits.

²⁰³ Artikel 23 och följande artiklar.

²⁰⁴ Se mer i **kapitel 10** nedan.

²⁰⁵ Artikel 11.

²⁰⁶ I egenskap av den stat där barnen har hemvist, i enlighet med artikel 5. Lägg märke till att flera av samarbetsbestämmelserna i konventionen kan vara relevanta i ett fall som detta (t.ex. artiklarna 32 och 34). Se mer i **kapitel 11** nedan.

²⁰⁷ Artikel 11.2. Fördragsslutande stat A är den fördragsslutande stat som har allmän behörighet beträffande barnen enligt artikel 5.

Exempel 6 C

Två barn med hemvist i fördragsslutande stat A reser lovligen med sin pappa till fördragsslutande stat B på semester. Under vistelsen i fördragsslutande stat B grips pappan misstänkt för narkotikahandel. Han åtalas senare och häktas i väntan på rättegång. Myndigheterna i fördragsslutande stat B är behöriga att vidta brådskande åtgärder för att säkra barnens omvårdnad²⁰⁸.

Exempel 6 D

Ett barn med hemvist i icke-fördragsslutande stat A äger en egendom i fördragsslutande stat B. Egendomen är i starkt behov av reparation. Om den inte repareras kommer den förmodligen att kollapsa, på grund av allvarliga problem med konstruktionen. Myndigheterna i fördragsslutande stat B vidtar brådskande åtgärder för att bemyndiga ett företag att utföra nödvändiga reparationer (som beräknas ta 5–6 månader). En månad efter att myndigheterna i fördragsslutande stat B har vidtagit dessa åtgärder beviljar myndigheterna i icke-fördragsslutande stat A barnets föräldrar tillåtelse att sälja egendomen i befintligt skick till en köpare som de redan känner till. Föräldrarna ansöker om att beslutet från icke-fördragsslutande stat A ska erkännas i fördragsslutande stat B. Åtgärden erkänns i fördragsslutande stat B (enligt dess nationella bestämmelser²⁰⁹). Den brådskande åtgärd som fördragsslutande stat B vidtog upphör därför att gälla och egendomen kan säljas.²¹⁰

Exempel 6 E

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A, där hon bor tillsammans med sina föräldrar. Hennes föräldrar äger en egendom i fördragsslutande stat B, som hon kommer att arva när de dör. Familjen reser till fördragsslutande stat C på semester. Under semestern i fördragsslutande stat C är familjen inblandad i en allvarlig båtolycka. Båda föräldrarna avlider och barnet blir allvarligt skadat. Barnet är i akut behov av dyr läkarvård och den enda ekonomiska källa som kan finansiera sådan vård är egendomen i fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat C kontakter myndigheterna i de fördragsslutande staterna A och B för att underrätta dem om barnets situation²¹¹. Myndigheterna i fördragsslutande stat B, som anser att detta är ett brådskande fall, vidtar skyddsåtgärder enligt artikel 11 för att 1) utse en laglig företrädare för barnet som kan ta hand om egendomen i fördragsslutande stat B, och 2) snabbt göra de medel som egendomen ger upphov till (genom en nyinteckning) tillgängliga för att finansiera barnets läkarvård. Dessa åtgärder erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat C²¹². Fördragsslutande stat C, som anser att det rör sig om ett brådskande fall, vidtar de nödvändiga skyddsåtgärder enligt artikel 11 som krävs för att barnets läkarvård ska kunna fortsätta. De fördragsslutande staterna B och C underrättar varandra, och även fördragsslutande stat A, om vilka åtgärder som har vidtagits med avseende på barnet.

Fördragsslutande stat A kan vidta de långsiktiga skyddsåtgärder som situationen kräver, och då upphör de åtgärder som vidtagits enligt artikel 11 i de fördragsslutande staterna B och C att gälla²¹³.

²⁰⁸ Artikel 11. Samarbetsbestämmelserna i konventionen ska också användas i denna situation för att snabbt uppmärksamma myndigheterna i fördragsslutande stat A på barnens situation och för att förse dem med alla relevanta uppgifter. Myndigheterna i fördragsslutande stat A (den fördragsslutande stat där barnen har hemvist) skulle sedan kunna vidta åtgärder för att skydda barnen (om barnen har en mamma med vårdnad om dem i fördragsslutande stat A, kan detta även innebära att de återförs till fördragsslutande stat A så att mamman kan ta hand om dem).

²⁰⁹ Eftersom det är ett beslut av en **icke-fördragsslutande** stat.

²¹⁰ Artikel 11.3.

²¹¹ Artikel 30.1. Se mer i **kapitel 11** nedan.

²¹² Se punkt **6.12** ovan.

²¹³ Se emellertid punkt 72 i den förklarande rapporten, beträffande den omständigheten att varje handling som slutförts i enlighet med en skyddsåtgärd som vidtagits enligt artikel 11 naturligtvis fortsätter att

Exempel 6 F

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A, där han bor tillsammans med sin mamma och pappa. Föräldrarnas förhållande spricker och mamman för olovligen bort²¹⁴ barnet från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Pappan ansöker omedelbart om återlämnande av barnet enligt 1980 års konvention om bortförande av barn (som båda staterna är parter i). Mamman tillåter inte någon kontakt mellan barnet och pappan och återlämnandeförfarandet i fördragsslutande stat B verkar ta några månader. Myndigheterna i fördragsslutande stat A är inte i stånd att vidta åtgärder om pappans interimistiska kontakt under denna period.

På grund av de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet kan myndigheterna i fördragsslutande stat B anse att bristen på kontakt mellan pappan och barnet kommer att leda till irreparabla skador för barnet eller på annat sätt vara till men för skyddet av barnet eller barnets bästa²¹⁵. Myndigheterna kan därför fastställa att detta är en brådskande situation som kräver att det vidtas åtgärder för att säkerställa någon form av interimistisk kontakt mellan pappan och barnet i väntan på att förfarandet för att återlämna barnet avslutas.²¹⁶

Exempel 6 G²¹⁷

Tre barn har hemvist i fördragsslutande stat A, där de bor tillsammans med sin mamma och sin pappa. Föräldrarnas förhållande spricker och mamman för olovligen bort²¹⁸ barnen till fördragsslutande stat B. Pappan ansöker om återlämnande av barnet enligt 1980 års konvention om bortförande av barn (som båda staterna är parter i). Anklagelser om sexuella övergrepp riktas mot pappan under återlämnandeförfarandet i fördragsslutande stat B och mamman motsätter sig återlämnandet med stöd av artikel 13.1 b i 1980 års konvention.

ha verkan. I punkt 72 anges att "[d]et är uppenbart att man inte kan göra en operation eller försäljning som redan har ägt rum ogjord".

²¹⁴ I enlighet med den innebörd av "olovligt bortförande" som anges i artikel 7.2 i 1996 års konvention.

²¹⁵ Se punkt 6.2 ovan.

²¹⁶ Se även *General Principles and Guide to Good Practice – Transfrontier Contact Concerning Children* (Jordan Publishing, 2008) (nedan kallad *vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt*), särskilt punkt 5.1 om en kvarlämnad förälders kontakt vid olovligt bortförande eller kvarhållande. Denna publikation finns även på Haagkonferensens webbplats < www.hcch.net > under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice".

Huruvida bristen på kontakt mellan pappan och barnet kan leda till att barnet lider irreparabel skada eller kan vara till men för skyddet av barnet eller barnets bästa och huruvida det därför rör sig om en brådskande situation är något som det är upp till den behöriga myndigheten att fastställa, grundat på de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. Denna fråga diskuterades vid specialkommissionens möte 2011 (del I). Experterna var oeniga om huruvida avsaknad av interimistisk kontakt utgjorde ett brådskande fall. Vissa experter menade att även om det i sådana situationer är viktigt för barnet med interimistisk kontakt med den kvarlämnade föräldern och ska förbättras i möjlig mån, utgör avsaknad av interimistisk kontakt sällan ett sådant "brådskande fall" att artikel 11 kan åberopas för att ge behörighet att vidta sådana åtgärder, särskilt med tanke på att artikel 11 ska ges en restriktiv tolkning (se punkt 6.4 ovan). Andra experter höll dock inte alls med och menade att frågan om huruvida interimistisk kontakt utgör ett "brådskande fall" helt och hållet beror på de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet. Om återlämnandeförfarandet försenas av någon anledning riskerar t.ex. avsaknaden av kontakt med den kvarlämnade föräldern att leda till att barnet lider irreparabel skada. Om så är fallet rör det sig om ett "brådskande" fall och åtgärder kan, och bör, vidtas enligt artikel 11. Lägg märke till att ett beslut som fattas av myndigheten i den fördragsslutande stat där återlämnandeförfarandet pågår inte påverkar eventuella beslut som fattas av den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, om och när detta är möjligt. Fördragsslutande stat B:s beslut om pappans kontakt upphör att gälla så fort fördragsslutande stat A fattar beslut i frågan (artikel 11.2)

²¹⁷ Se punkt 6.4 ovan. I denna uppmärksammas diskussionerna vid specialkommissionens möte 2011 (del I) om under vilka omständigheter åtgärder som underlättar ett "säkert återvändande" inom ramen för återlämnandeförfarandet i 1980 års konvention kan vidtas enligt artikel 11 i 1996 års konvention.

²¹⁸ I enlighet med den innebörd av "olovligt bortförande" som anges i artikel 7.2 i 1996 års konvention.

*Den domare i fördragsslutande stat B som prövar ansökan om återlämnande anser att barnen, med beaktande av de faktiska omständigheterna i det aktuella fallet, inte löper någon större risk att utsättas för skada om de återlämnas till fördragsslutande stat A, **förutsatt att barnen inte lämnas ensamma med pappan i väntan på att utredningen om de påstådda sexuella övergreppen slutförs. Domaren anser att all kontakt mellan barnen och deras pappa bör ske under övervakning innan ett beslut i sakfrågan kan fattas om vårdnaden, inklusive om rätten till kontakt, i fördragsslutande stat A**²¹⁹. Domaren beslutar därför att barnen ska återlämnas men vidtar även en brådskande åtgärd för att skydda barnen genom att föreskriva att pappans kontakt med barnen ska övervakas tills ett beslut i sakfrågan har fattats i fördragsslutande stat A²²⁰. Den brådskande åtgärden erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat A och är verkställbar enligt kapitel IV i konventionen²²¹. Den upphör att gälla så snart fördragsslutande stat A vidtar de nödvändiga skyddsåtgärder som situationen kräver²²².*

²¹⁹ Fördragsslutande stat A, i egenskap av den fördragsslutande stat där barnen hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet av barnen, behåller sin behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnen tills villkoren i artikel 7 är uppfyllda (se **kapitel 4** ovan, punkterna **4.20–4.25**, om artikel 7 i konventionen, och **kapitel 13** nedan, punkterna **13.1–13.14**, om internationella bortföranden av barn). Detta innebär att det är fördragsslutande stat A som ska avgöra själva sakfrågan om vem som ska tilldelas vårdnaden om barnen. I detta scenario skulle fördragsslutande stat B fatta ett interimistiskt beslut i ett brådskande fall och detta skulle gälla tills fördragsslutande stat A kan fatta ett beslut i sakfrågan.

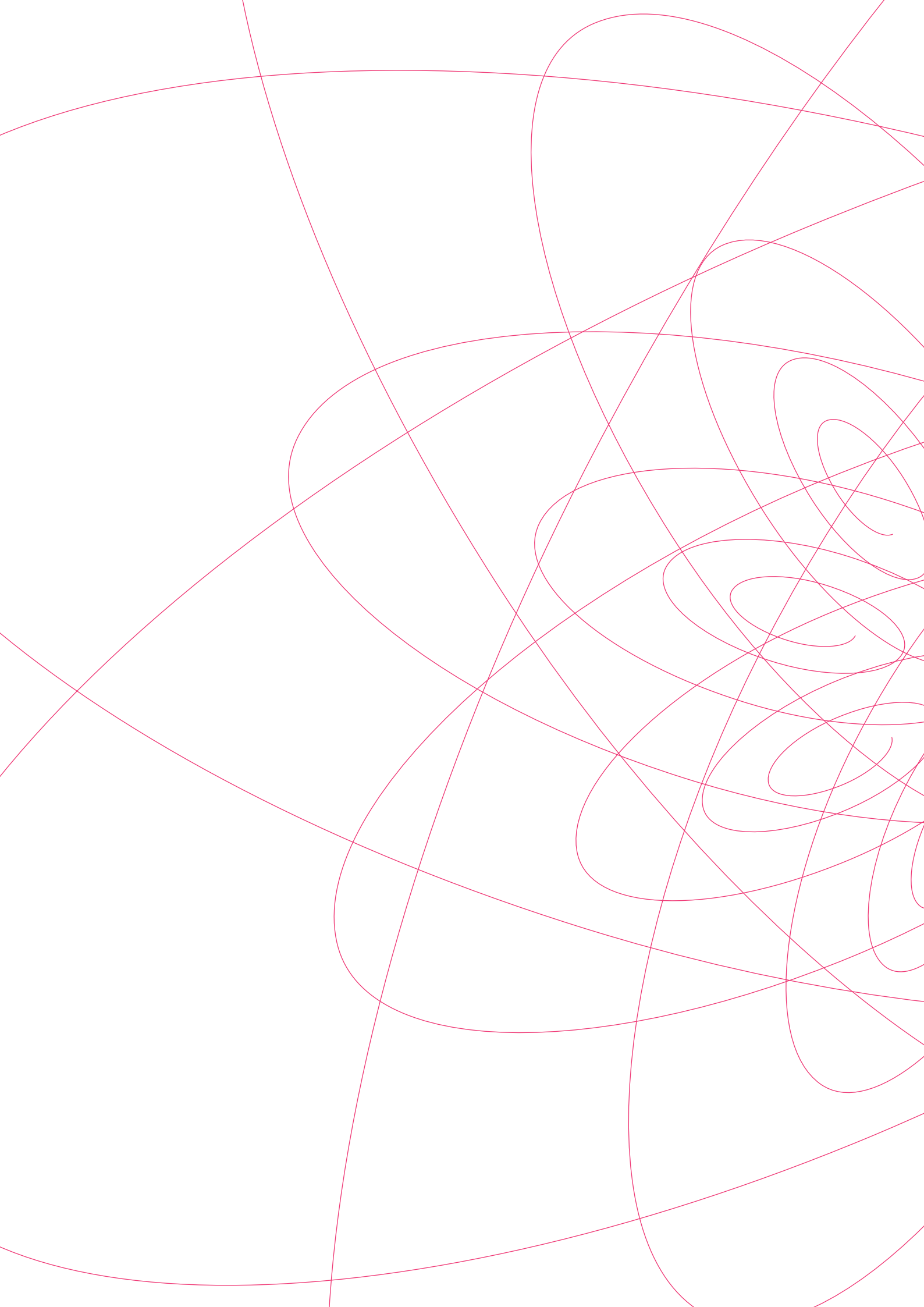
²²⁰ De samarbetsmekanismer som har införts i konventionen är också viktiga i ett fall som detta (se **kapitel 11** nedan). Om myndigheterna i fördragsslutande stat A exempelvis vill fatta ett beslut som ger pappan interimistisk kontakt får de enligt artikel 34 begära att de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat B överlämnar alla upplysningar om anklagelserna om sexuella övergrepp och alla övriga upplysningar som är relevanta för frågan om rätten till kontakt.

²²¹ Se **kapitel 10** nedan.

²²² Artikel 11.2.

TILLFÄLLIGA ÅTGÄRDER

A. När kan tillfälliga åtgärder vidtas?

Artikel 12

7.1 Vid sidan av brådskande fall tillhandahåller artikel 12 en särskild behörighetsgrund som gör det möjligt för myndigheterna i en fördragsslutande stat i vilken barnet eller egendom som tillhör barnet **finns** att vidta tillfälliga åtgärder för att skydda barnets person eller egendom. Tre punkter bör redan från början uppmärksammas när det gäller dessa "tilfälliga åtgärder":

- De tillfälliga åtgärder som vidtas enligt artikel 12 har endast territoriell verkan i den fördragsslutande stat vars myndigheter vidtar åtgärderna²²³.
- Myndigheterna i en fördragsslutande stat kan endast vidta sådana åtgärder enligt artikel 12 som inte är oförenliga med åtgärder som redan har vidtagits av myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10²²⁴.
- Vid ett olovligt bortförande eller kvarhållande²²⁵ av ett barn kan en tillfällig åtgärd inte vidtas av den fördragsslutande stat dit barnet olovligen har förts, eller där barnet olovligen har hållits kvar, om den fördragsslutande stat från vilken barnet olovligen fördes bort eller hölls kvar utanför fortfarande har kvar sin behörighet²²⁶. I artikel 7.3 anges uttryckligen att en sådan situation ska undantas.

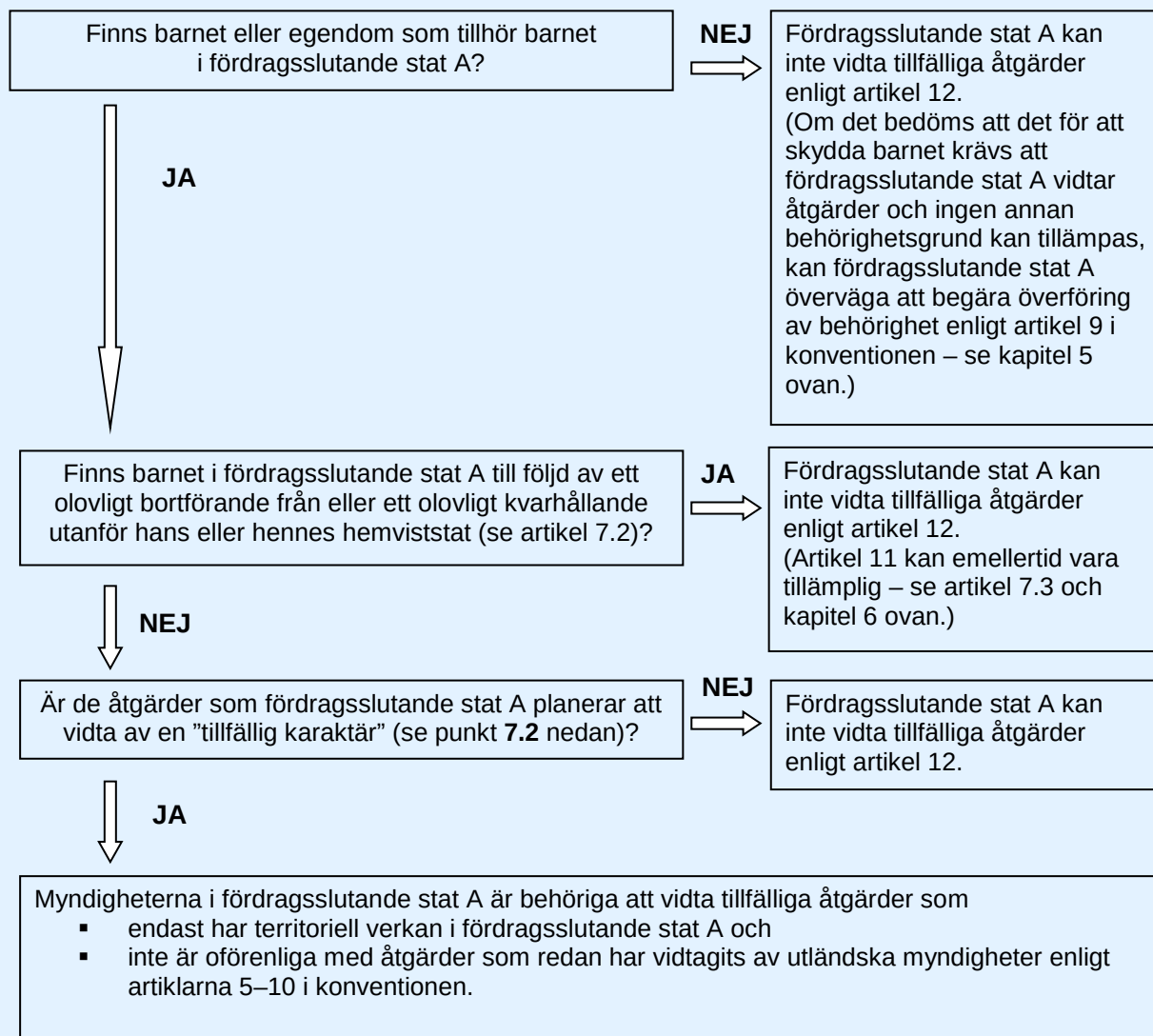
²²³ Artikel 12.1.

²²⁴ Artikel 12.1. Enligt artikel 11 innebär den brådskande situationen däremot att den fördragsslutande stat som utövar behörighet, vid behov, får upphäva de åtgärder som tidigare har vidtagits av de myndigheter som normalt är behöriga.

²²⁵ I enlighet med artikel 7.2 i konventionen.

²²⁶ För frågan om huruvida myndigheten i den fördragsslutande stat som barnet olovligen fördes bort från (eller olovligen hölls kvar utanför) fortfarande har kvar sin behörighet, se artikel 7.1 och punkterna **4.20–4.25** ovan.

Kan fördragsslutande stat A vidta tillfälliga åtgärder enligt artikel 12?

a) Vad avses med åtgärder av en "tilfällig karaktär"?

7.2 Konventionen innehåller inte någon definition av vad som avses med åtgärder av en "tilfällig karaktär". I den förklarande rapporten anges att artikel 12 uppkom av behovet att säkerställa skyddet för barn som befinner sig i en främmande stat till följd av en kortvarig vistelse (t.ex. semester, kortvariga studier eller skördearbete)²²⁷. I rapporten anges att vissa stater var oroliga för att det vid en situation som i strikt mening inte var särskilt brådskande (och därför omfattades av artikel 11) kunde vara önskvärd för den fördragsslutande stat där barnet befann sig att vidta skyddsåtgärder, exempelvis om bördan blev för stor för den familj som barnet bodde hos och det blev nödvändigt att ge barnet alternativ omvårdnad under överinseende av de lokala myndigheterna²²⁸.

²²⁷

Den förklarande rapporten, punkt 74.

²²⁸

Ibidem.

b) Hur länge gäller tillfälliga åtgärder som vidtagits enligt artikel 12?

7.3 På samma sätt som artikel 11 utgör artikel 12 en konkurrerande, men underställd, behörighetsgrund till de allmänna behörighetsgrunder som anges i artiklarna 5–10 i konventionen. Artikel 12 innehåller därför liknande bestämmelser om när de tillfälliga åtgärder som vidtagits av en fördragsslutande stat upphör att gälla. Om det berörda barnet har hemvist i en **fördragsslutande** stat, upphör de tillfälliga åtgärderna att gälla när myndigheterna i en fördragsslutande stat som är behörig enligt artiklarna 5–10 vidtar sådana åtgärder som situationen kräver²²⁹. Om barnet har hemvist i en **icke-fördragsslutande** stat, upphör de tillfälliga åtgärderna först när de åtgärder som situationen kräver vidtas av myndigheterna i den andra stat som är behörig och dessa åtgärder erkänns i den fördragsslutande stat där de tillfälliga åtgärderna har vidtagits²³⁰.

7.4 Lägg märke till att om det väckts en talan om tillfälliga åtgärder i en fördragsslutande stat är de behöriga myndigheter i en annan fördragsslutande stat vid vilka en talan väckts grundat på artiklarna 5–10 **inte** skyldiga att vilandeförklara målet tills en tillfällig åtgärd vidtas²³¹. Eftersom alla tillfälliga åtgärder som vidtas av den första fördragsslutande staten upphör att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10 har fattat ett beslut (artikel 12.2), kan de behöriga myndigheterna, i förekommande fall med hjälp av centralmyndigheterna, i den aktuella situationen eventuellt vilja överlägga och samarbeta med varandra för att undvika dubbelarbete och fastställa vad som är bästa sättet att skydda barnet på²³².

c) När en fördragsslutande stat väl har vidtagit tillfälliga åtgärder enligt artikel 12, vilka andra åtgärder bör den vidta för att säkerställa fortsatt skydd för barnet?

7.5 Om tillfälliga åtgärder enligt artikel 12 har vidtagits i en fördragsslutande stat kan den rättsliga eller administrativa myndighet som har vidtagit dessa åtgärder vilja kommunicera och samarbeta med de behöriga myndigheterna i varje annan stat som den anser krävs för att säkerställa fortsatt skydd för barnet²³³. Myndigheten kan exempelvis upplysa om barnets situation och/eller egendom som tillhör barnet och de tillfälliga åtgärder som har vidtagits. Sådan kommunikation och sådant samarbete kan ske direkt mellan behöriga myndigheter²³⁴ eller, i lämpliga fall, med hjälp av centralmyndigheterna²³⁵. Kommunikationen kan exempelvis innebära att de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där åtgärderna har vidtagits enligt artikel 12 och innebära att de behöriga myndigheterna i den stat där barnet har hemvist (eller centralmyndigheten i den staten) underrättas om barnets situation och de åtgärder som har vidtagits. Tack vare detta kan den stat där barnet har hemvist, vid behov, säkerställa att barnets situation blir föremål för en fullständig utredning och att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas för att skydda barnet på lång sikt.

²²⁹ Artikel 12.2.

²³⁰ Artikel 12.3.

²³¹ Detta beror på att de regler för litespendens som anges i artikel 13 i konventionen inte ska tillämpas på tillfälliga åtgärder. Se mer i **kapitel 4** ovan, punkterna **4.29–4.35**.

Se mer i **kapitel 11** nedan.

²³² Detta begränsas inte till kommunikation och samarbete mellan **fördragsslutande** stater i 1996 års konvention, vilket ligger i linje med filosofin bakom bestämmelserna i konventionen. Se punkt **11.18** och följande punkter nedan.

²³³ För rättsliga myndigheter kan detta innebära direkt kommunikation mellan domstolar, se fotnot 147 ovan.

²³⁴ Se mer i **kapitel 11** nedan.

- 7.6 Specifika samarbetsbestämmelser i konventionen kan också vara relevanta i dessa fall och bör alltid noga övervägas²³⁶.

B. Ska tillfälliga åtgärder som vidtas enligt artikel 12 erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention?

- 7.7 Ja, tillfälliga skyddsåtgärder ska erkännas och verkställas i enlighet med kapitel IV i konventionen²³⁷.

Exempel 7 A

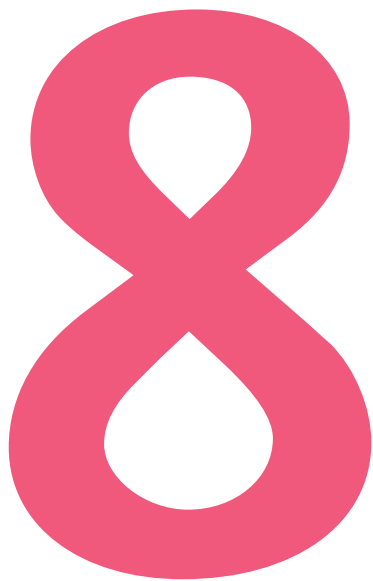
Ett barn som bor med sina föräldrar i fördragsslutande stat A skickas på ett två månader långt skidläger i fördragsslutande stat B. Det blir snabbt uppenbart att barnet inte vill delta i några aktiviteter på lägret. Barnet vägrar helt att åka skidor och det finns inte tillräckligt med personal på lägret för att någon ska kunna stanna kvar i skidstugan med barnet hela dagen. Tyvärr befinner sig barnets föräldrar själva på semester och kan inte hämta barnet. De har inga nära släktingar som barnet kan bo hos och vill att barnet ska stanna kvar på lägret. Den organisation som anordnar lägret begär att myndigheterna i fördragsslutande stat B ska ordna alternativ omsorg för barnet. I enlighet med artikel 12 kan myndigheterna i fördragsslutande stat B vidta tillfälliga åtgärder för att placera barnet i familjehem eller alternativ omvårdnad tills föräldrarna har möjlighet att komma till fördragsslutande stat B och hämta barnet.

²³⁶

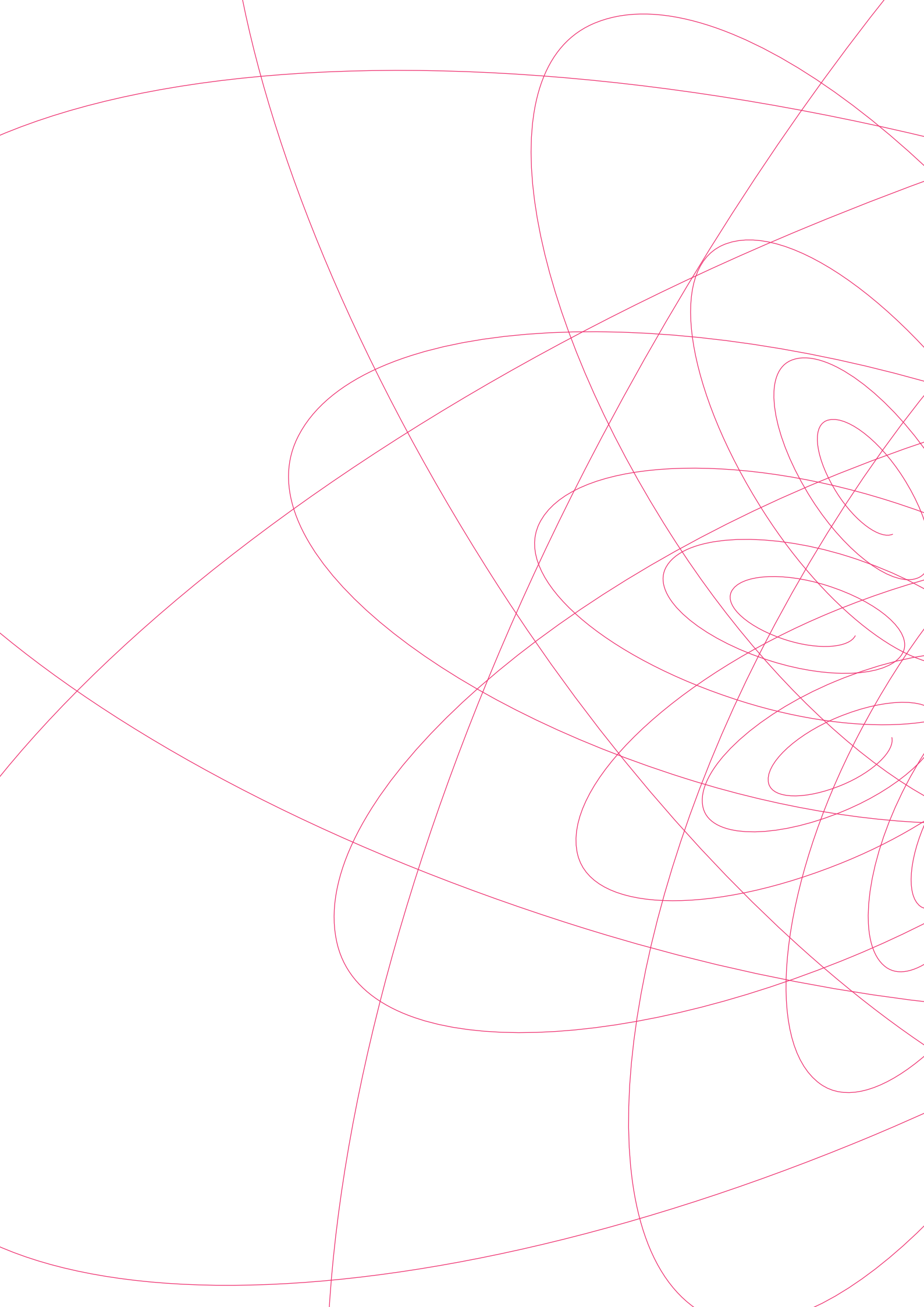
Ibidem.

²³⁷

Artikel 23 och följande artiklar – se **kapitel 10** nedan.

*VIDTAGNA ÅTGÄRDER
FORTSATT GILTIGHET*

A. Ska skyddsåtgärder fortsätta att gälla trots att ändrade förhållanden har gjort att grunden för behörigheten har upphört?

Artikel 14

- 8.1 Genom artikel 14 i konventionen säkerställs att åtgärder som vidtagits av en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 i konventionen fortsätter att gälla, även om grunden för behörigheten har upphört på grund av ändrade förhållanden. De åtgärder som myndigheten vidtagit med stöd av artiklarna 5–10 ska fortsätta att gälla så länge de myndigheter som är behöriga enligt konventionen inte har ändrat, ersatt eller upphävt åtgärderna till följd av ändrade förhållanden.
- 8.2 Syftet med artikel 14 är att ge barn och deras familjer ett visst mått av säkerhet och kontinuitet. Familjer behöver inte vara rädda för att en flytt till ett annat land i sig innebär ändringar av de åtgärder som vidtagits för att sörja för barnets omvårdnad.²³⁸ Artikel 14 ger även ett skydd mot "luckor" i skyddet av barn till följd av ändrade förhållanden.

B. Vad avses med "ändrade förhållanden" i artikel 14?

- 8.3 Exakt vad som avses med de "ändrade förhållanden" som anges i artikel 14 beror på vilken artikel i konventionen som behörigheten grundades på när skyddsåtgärderna vidtogs. Följande gäller således:

- Om behörigheten att vidta en viss åtgärd grundades på artikel 5 innebär "ändrade förhållanden" en ändring av barnets hemviststat.
- Om behörigheten att vidta en viss åtgärd grundades på artikel 6 rör det sig om en ändring av i vilken stat barnet finns.
- I artikel 10 kan ändringen bestå i att skilsmässoförfarandet avslutats.
- I artiklarna 8 och 9 består ändringen av den anknytning till barnet som den fördragsslutande stat dit behörigheten överfördes åberopade för den överföringen, eller slutförandet av det ärende som överfördes²³⁹.
- I artikel 7 anges till sist uttryckligen vilka ändringar som måste äga rum innan behörigheten kan förflyttas från myndigheterna i den fördragsslutande staten som ett barn olovligt har bortförts från eller olovligt har kvarhållits utanför.

I alla dessa fall fortsätter de skyddsåtgärder som tidigare vidtagits att gälla trots dessa "ändrade förhållanden".

- 8.4 De tidigare skyddsåtgärderna fortsätter endast att gälla "enligt sina villkor" (artikel 14). Härigenom tar man hänsyn till att skyddsåtgärdernas varaktighet i vissa fall kan begränsas av villkoren för själva åtgärderna. I en tillfällig åtgärd i syfte att säkerställa att ett barn återlämnas efter en utlandsresa tillsammans med en av sina föräldrar kan det exempelvis specificeras att åtgärden ska upphöra att gälla

²³⁸ Vid en utlandsflytt bör den fördragsslutande stat som flytten gått till inte tillåta att kontaktbeslutet omprövas eller ändras, om den inte i en liknande situation skulle tillåta omprövning eller ändring av ett nationellt kontaktbeslut. För en närmare diskussion om utlandsflytt och rätten till kontakt enligt konventionen, se punkterna **13.23–13.27** nedan. Se även vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216), särskilt kapitel 8.

²³⁹ Beroende på villkoren för överföringen – se **kapitel 5** ovan om behovet av nära samarbete och tydlig kommunikation mellan fördragsslutande stater i denna fråga.

när barnet har återlämnats. På liknande sätt kan åtgärder för att ge ett barn omvårdnad när en förälder är sjuk eller inlagd på sjukhus upphöra att gälla när föräldern har tillfrisknat. Dessa åtgärder upphör därför att gälla enligt sina egna villkor²⁴⁰.

- 8.5 När det gäller artiklarna 11 och 12, som tar upp brådskande fall och tillfälliga åtgärder, anges åtgärdernas varaktighet i själva artiklarna (vilket diskuterades i **kapitlen 6 och 7** ovan)²⁴¹ och artikel 14 ska därför inte tillämpas på åtgärder som vidtas enligt dessa behörighetsgrunder²⁴².

Exempel 8 A

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar att barnet bör ha regelbunden kontakt med sina morföräldrar, som också är bosatta där²⁴³. Barnet och föräldrarna flyttar till fördragsslutande stat B och barnet får hemvist där. Trots att barnet inte längre har hemvist i fördragsslutande stat A, och det inte finns några andra grunder som myndigheterna i fördragsslutande stat A kunde ha grundat behörigheten på, ska de åtgärder som vidtagits av fördragsslutande stat A fortsätta att gälla tills de myndigheter som är behöriga enligt konventionen (t.ex. myndigheterna i fördragsslutande stat B) ändrar, ersätter eller upphäver åtgärderna.²⁴⁴ Efter att barnet har flyttat till fördragsslutande stat B kan morföräldrarna i detta fall, om beslutet i fördragsslutande stat A inte efterlevs, därför ansöka om att kontaktbeslutet ska verkställas i fördragsslutande stat B²⁴⁵.

Exempel 8 B

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A men hennes föräldrars ansökan om äktenskapsskillnad prövas av myndigheterna i fördragsslutande stat B. Villkoren i artikel 10 är uppfyllda²⁴⁶ och myndigheterna i fördragsslutande stat B fattar beslut om vårdnaden. Efter att skilsmässoförfarandet har avslutats är myndigheterna i fördragsslutande stat B inte längre behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnet. Det beslut om vårdnad som de redan har fattat fortsätter emellertid att gälla och ska erkännas direkt på grund av lag och verkställas i andra fördragsslutande stater i enlighet med kapitel IV i konventionen²⁴⁷. Beslutet fortsätter att gälla tills de myndigheter som är behöriga enligt konventionen (t.ex. myndigheterna i fördragsslutande stat A som är barnets hemviststat) ändrar, ersätter eller upphäver beslutet.

²⁴⁰ Se även den förklarande rapporten, punkt 83.

²⁴¹ Artikel 11.2 och 11.3 och artikel 12.2 och 12.3. Se **kapitel 6** ovan om nödvändiga åtgärder i brådskande fall och **kapitel 7** ovan om tillfälliga åtgärder.

²⁴² Vilket framgår av lydelsen av artikel 14, som hänvisar till åtgärder som vidtagits "med stöd av **artiklarna 5–10**" (vår fetmarkering) i konventionen.

²⁴³ Eftersom barnet har hemvist i fördragsslutande stat A grundas behörigheten att vidta skyddsåtgärder på artikel 5 i konventionen.

²⁴⁴ Artikel 14. Lagen i den fördragsslutande stat där barnet har fått nytt hemvist (i detta fall lagen i fördragsslutande stat B) bestämmer emellertid från tidpunkten för ändringen av hemvist "villkoren för tillämpningen" av de åtgärder som har vidtagits i fördragsslutande stat A (artikel 15.3) – se mer i **kapitel 9** nedan, punkterna **9.3–9.8**.

²⁴⁵ Beslutet ska erkännas direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B (artikel 23, förutsatt att inga grunder för att vägra erkännande föreligger). Om beslutet inte efterlevs kan morföräldrarna ansöka om verkställighet av beslutet i enlighet med artikel 26 och följande artiklar. Se mer i **kapitel 10** nedan. För dessa krav, se punkterna **4.26–4.28** ovan.

²⁴⁷ Artikel 14 och kapitel IV i konventionen (som diskuteras i **kapitel 10** nedan).

Exempel 8 C

En mamma vill flytta med barnen från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Pappan motsätter sig flytten men den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat A ger mamman tillåtelse att flytta²⁴⁸. Som villkor för flytten meddelar den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat A ett beslut om hur kontakten mellan pappan och barnen ska organiseras. Beslutet erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B²⁴⁹ och kontaktarrangemanget fortsätter att gälla efter flytten till fördragsslutande stat B och efter att barnen fått nytt hemvist där, tills den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat B ändrar arrangemanget²⁵⁰.

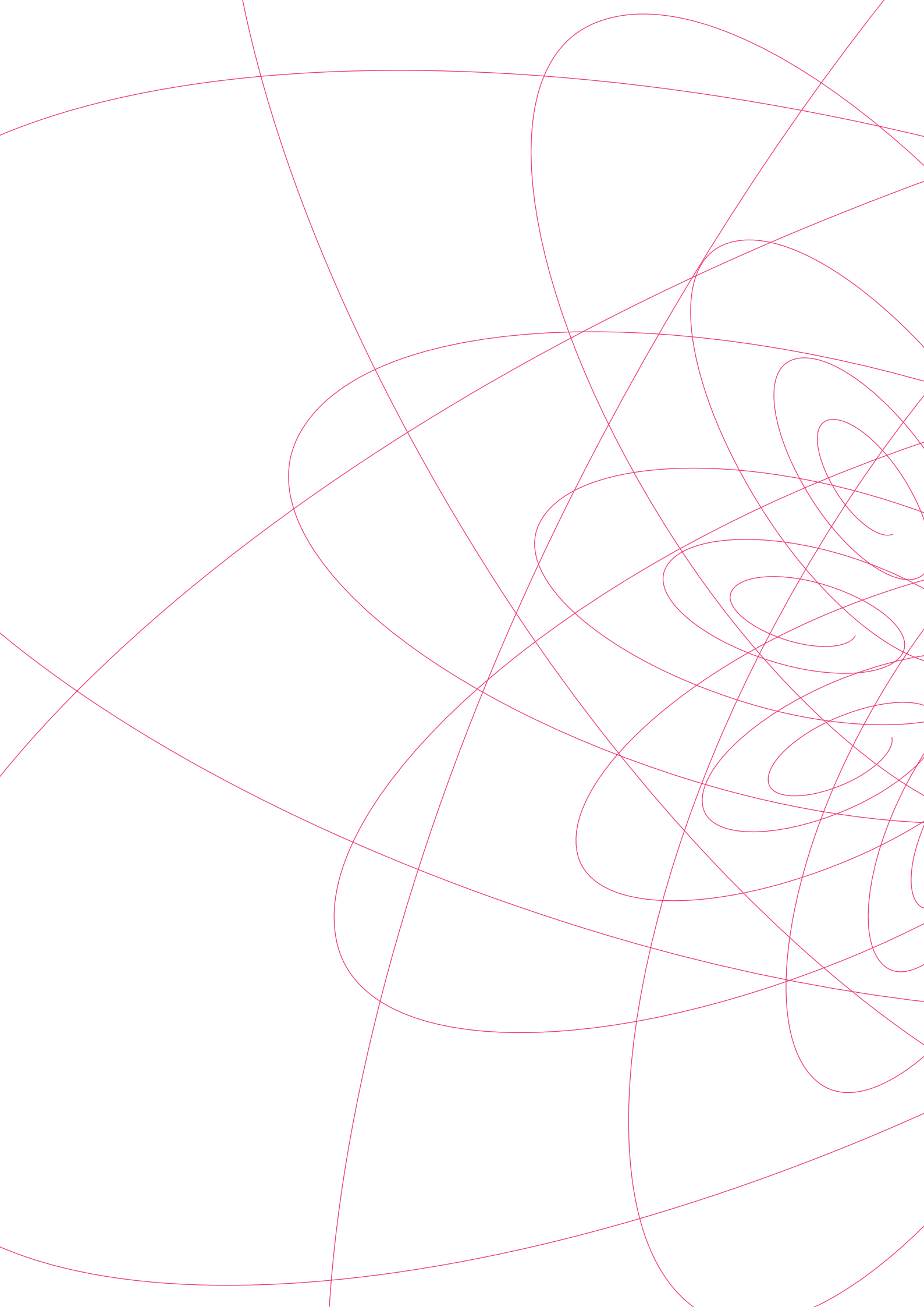
²⁴⁸ Behörigheten grundas på artikel 5.

²⁴⁹ Artikel 23.

²⁵⁰ Se fotnot 238 ovan om utlandsflytt. Se även fotnot 244 ovan om artikel 15.3, och **kapitel 9** nedan, punkterna **9.3–9.8**.

9

*TILLÄMPLIG LAG PÅ
SKYDDSÅTGÄRDER*

A. Tillämplig lag på skyddsåtgärder som vidtas av en rättslig eller administrativ myndighet

a) Vilken lag ska tillämpas av de myndigheter i en fördragsslutande stat som vidtar åtgärder till skydd för ett barns person eller egendom?

Artikel 15.1 och 15.2

- 9.1 Vid utövandet av sin behörighet²⁵¹ att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom ska myndigheterna i de fördragsslutande staterna tillämpa sin "egen lag" (artikel 15.1), dvs. sin egen nationella lagstiftning²⁵². Denna regel gäller oavsett vilken grund i konventionen som behörigheten grundas på. Regeln har den fördelen att myndigheterna i de fördragsslutande staterna tillämpar den lag de bäst känner till²⁵³.
- 9.2 I artikel 15.2 anges emellertid ett undantag till denna huvudregel. I artikel 15.2 föreskrivs att myndigheterna i de fördragsslutande staterna, i den mån som skyddet för barnets person eller egendom kräver detta, undantagsvis 1) får tillämpa eller 2) beakta lagen i en annan stat till vilken situationen har väsentlig anknytning. Som ett undantag till huvudregeln bör denna bestämmelse "inte användas alltför lättvindigt"²⁵⁴. Myndigheterna bör förvissa sig om att det är till barnets bästa att tillämpa eller beakta utländsk lag²⁵⁵.

Exempel 9 A

Ett barn bor med sin mamma i fördragsslutande stat A och har regelbunden kontakt med sin pappa. Mamman vill flytta med barnet till fördragsslutande stat B och pappan motsätter sig detta. Mamman begär tillåtelse att flytta. Den myndighet som avgör frågan beviljar begäran och vill fatta ett beslut beträffande vårdnaden om barnet och rätten till umgänge/kontakt med barnet efter flytten. Även om tillämplig lag i detta fall är lagen i fördragsslutande stat A,²⁵⁶ noterar myndigheten att den terminologi som används i samband med vårdnad och rätt till umgänge/kontakt i fördragsslutande stat B skiljer sig från terminologin i fördragsslutande stat A. Enligt artikel 15.2 får myndigheten i fördragsslutande stat A beakta lagen i fördragsslutande stat B och använda samma terminologi som i fördragsslutande stat B när den avfattar beslutet²⁵⁷.

²⁵¹ Lägg märke till att artikel 15.1 i förordningen hänvisar till myndigheter som utövar sin behörighet "enligt bestämmelserna i kapitel II" i konventionen. Artikel 15.1 bör dock inte ges en restriktiv tolkning. Om exempelvis artikel 52.2 kan tillämpas och de fördragsslutande staterna har ingått en överenskommelse innehållande regler för behörighet i fråga om barn med hemvist i sina respektive stater (t.ex. för EU-medlemsstaterna, med undantag av Danmark, Bryssel IIa-förordningen), och om behörigheten utövas grundat på överenskommelsen men den behörighetsgrund som åberopas finns i kapitel II i konventionen, ska artikel 15 i konventionen tillämpas. Genom att undvika en bokstavlig och alltför snäv tolkning av konventionen på denna punkt främjas konventionens övergripande syften, vilka framgår av tredje stycket i ingressen, nämligen att "undvika konflikter mellan [...] rättssystem när det gäller [...] tillämplig lag".

²⁵² I artikel 21 förtydligas att med denna "lag" avses den gällande lagen i en stat, med undantag för dess lagvalsregler (dvs. återförvisning (*renvoi*) ska inte tillämpas). Se mer i punkterna **9.23–9.24** nedan.

²⁵³ Se den förklarande rapporten, punkt 86.

²⁵⁴ Ibidem, punkt 89.

²⁵⁵ Ibidem: "[d]enna punkt utgör en undantagsbestämmelse som inte grundas på närhetsprincipen (den närmaste anknytningen) utan på barnets bästa."

²⁵⁶ Artikel 15.1.

²⁵⁷ För en närmare diskussion om utlandsflytt, se punkterna **13.23–13.27** nedan.

- b) Om ett barn ändrar sitt hemvist från en fördragsslutande stat till en annan, vilken lag bestämmer "villkoren för tillämpningen" av en skyddsåtgärd i barnets nya hemviststat, om åtgärden vidtogs i barnets tidigare hemviststat?**²⁵⁸

Artikel 15.3

- 9.3 Vi har redan tidigare i handboken sett att en ändring av ett barns hemvist resulterar i en ändring av vilka myndigheter som är behöriga att vidta skyddsåtgärder med avseende på barnet,²⁵⁹ men att ändringen av hemvist inte påverkar de skyddsåtgärder som redan vidtagits med avseende på barnet²⁶⁰. En fråga som aldrig besvarades var dock vilken lag som bestämmer "villkoren för tillämpningen" av den bestående skyddsåtgärden i den fördragsslutande stat som är barnets nya hemvist.
- 9.4 Svaret på denna fråga ges i artikel 15.3, enligt vilken villkoren för tillämpningen av skyddsåtgärden under dessa omständigheter ska bestämmas av lagen i den fördragsslutande stat som är barnets **nya** hemvist.
- 9.5 Konventionen innehåller inte någon definition av vad som avses med "villkoren för tillämpningen" av skyddsåtgärder. Av den förklarande rapporten framgår emellertid tydligt²⁶¹ att "villkoren för tillämpningen" syftar på det sätt som skyddsåtgärden ska **utövas på** i den fördragsslutande stat dit barnet har flyttat.
- 9.6 Enligt den förklarande rapporten är det svårt att dra en skarp gräns mellan förekomsten av skyddsåtgärden (som ska bestå: artikel 14) och "villkoren för tillämpningen" av åtgärden (som ska bestämmas av den nya fördragsslutande hemviststaten och därför får ändras: artikel 15.3)²⁶². Om exempelvis skyddsåtgärden består i att utse en förmyndare för barnet men förmyndaren är skyldig att inhämta domstolens tillstånd för vissa handlingar enligt den ursprungliga skyddsåtgärden uppkommer följande fråga: Är kravet på tillstånd att agera en del av själva åtgärden eller ett "villkor för tillämpningen" av åtgärden och därför kan ändras när barnet flyttar? Om det fastställs att en åtgärd gäller tills barnet fyller 18 år, men åtgärden skulle upphöra vid 16 års ålder i den nya hemviststaten uppkommer dessutom följande fråga: Är åtgärdens varaktighet en del av åtgärden eller ett "villkor för tillämpningen" av åtgärden?²⁶³
- 9.7 I den förklarande rapporten anges att sådana frågor måste besvaras från fall till fall²⁶⁴. Om det verkar opraktiskt att tillämpa åtgärden i barnets nya fördragsslutande hemviststat, eller om åtgärden undergrävs av "villkoren för tillämpningen" där, kan myndigheterna i den fördragsslutande staten i slutändan komma fram till att åtgärden måste anpassas eller att en ny åtgärd måste vidtas (och är i egenskap av barnets fördragsslutande hemviststat behörig att göra detta – artikel 5). Under sådana omständigheter kan konventionens samarbetsbestämmelser visa sig avgörande för att säkerställa att innehållet i det skydd för barnet som eftersträövades med den ursprungliga skyddsåtgärden inte går förlorat.²⁶⁵

²⁵⁸ Eftersom skyddsåtgärden fortsätter att gälla (i enlighet med artikel 14) i den fördragsslutande stat som är barnets **nya** hemvist – se **kapitel 8** ovan.

²⁵⁹ Artikel 5.2 – se **kapitel 4** ovan, punkterna **4.8–4.11**.

²⁶⁰ Artikel 14 – se **kapitel 8** ovan.

²⁶¹ A.a. fotnot 19, punkt 90, genom att likställa artikel 15.3 med artikel 17 när det gäller föräldraansvar (se punkt **9.16** nedan) och genom att ange att "den åtgärd som vidtas innan ändringen består efter ändringen men det sätt som den 'utövas på' bestäms från och med tidpunkten för ändringen av lagen i den nya hemviststaten".

²⁶² Den förklarande rapporten, punkt 91.

²⁶³ Ibidem.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ Om exempelvis en ansökan om anpassning av en skyddsåtgärd som tidigare vidtagits lämnas in till

- 9.8 Det bör noteras att artikel 15.3 inte ska tillämpas om ett barn får nytt hemvist i en **icke-fördragsslutande** stat. I en sådan situation ska den nationella lagstiftningen om internationella privaträttsliga bestämmelser i den icke-fördragsslutande staten tillämpas för att fastställa om skyddsåtgärden kan erkännas i den staten och under vilka villkor den skulle kunna tillämpas.²⁶⁶

Exempel 9 B

Två barn tvångsomhändertas av myndigheterna i fördragsslutande stat A på grund av att deras pappa sitter i fängelse och deras mamma är narkotikamissbrukare. Båda föräldrarna upprätthåller nära kontakt med barnen och mamman genomför med lyckat resultat ett behandlingsprogram mot sitt narkotikamissbruk. Myndigheterna arbetar tillsammans med mamman för att återlämna barnen i hennes vård. Efter att pappan har frigetts från fängelset vill familjen flytta till fördragsslutande stat B för att starta ett nytt liv. Myndigheterna i fördragsslutande stat A kan tänka sig att tillåta utlandsflytten men bara om de får fortsätta att utöva tillsyn över barnen efter flytten. De behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat A kommunicerar därför, via centralmyndigheten i fördragsslutande stat A, med de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat B (artikel 30). De slår fast att det är möjligt för myndigheterna i fördragsslutande stat B att utöva tillsyn över barnen. Fördragsslutande stat A beslutar därför att barnen ska vara kvar i föräldrarnas vård på villkor att en offentlig myndighet utövar tillsyn över vården. Tillsynsbeslutet, som fattats enligt lagen i fördragsslutande stat A, fortsätter att gälla efter familjens flytt²⁶⁷. Villkoren för tillämpningen av den åtgärden bestäms emellertid av lagen i fördragsslutande stat B²⁶⁸.

Ett exempel på tänkbara skillnader i villkoren för tillämpningen mellan de två staterna skulle kunna vara att den offentliga myndigheten i fördragsslutande stat A har befogenhet att oanmäld gå in i familjens bostad när som helst, medan den offentliga myndigheten i fördragsslutande stat B endast kan kräva att föräldrarna går med på att regelbundet träffa dess tjänstemän²⁶⁹. Om den åtgärd som vidtagits av myndigheterna i fördragsslutande stat A verkar opraktisk eller svår att tillämpa i fördragsslutande stat B, kan myndigheterna i fördragsslutande stat B vidta en ny åtgärd²⁷⁰.

barnets nya fördragsslutande hemviststat, kan denna begära upplysningar från barnets tidigare fördragsslutande hemviststat om den situation för barnet som föranledde åtgärden och det specifika syfte som åtgärden var tänkt att uppnå (t.ex. genom att använda artikel 34, se **kapitel 10** nedan för en utförlig diskussion om konventionens samarbetsbestämmelser). Detta kan göra det lättare för den fördragsslutande stat som ansökan har lämnats in till att nå ett resultat som ligger i linje med den ursprungliga skyddsåtgärdens syfte.

266

Se den förklarande rapporten, punkt 92.

267

Artikel 14 – se **kapitel 8** ovan. Lägg dock märke till att det i punkt 83 i den förklarande rapporten inte ansågs att en sådan åtgärd skulle bestå enligt artikel 14. Detta beror på att det nationella skyddsorganet endast skulle kunna utöva sin befogenhet i den stat det tillhör och det i artikel 14 uttryckligen anges att åtgärder ska fortsätta att gälla "enligt sina villkor". Detta förefaller vara en mycket restriktiv tolkning av artikel 14 och "enligt sina villkor" kan tolkas på ett mer ändamålsenligt sätt, så att åtgärden består enligt sina egna villkor om en offentlig (statlig) myndighet kan fortsätta utöva tillsyn över familjen eller barnet i den fördragsslutande stat dit de flyttat.

268

Artikel 15.3 – se **kapitel 9.3–9.8** ovan.

269

Denna situation bör präglas av nära samarbete och kommunikation mellan myndigheterna i de två fördragsslutande staterna **innan** fördragsslutande stat A tillåter flytten för att se till att all nödvändig information om familjen utbyts och för att se till att familjen fortsätter att vara föremål för lämplig tillsyn i fördragsslutande stat B.

270

I egenskap av myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist – artikel 5. När det gäller användningen av de samarbetsmekanismer i konventionen som kan användas i denna situation, se fotnot 265 ovan.

B. Tillämplig lag på föräldraansvar om det inte har skett något ingripande från en rättslig eller administrativ myndighet

a) Vilken lag bestämmer tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar som sker utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet?

Artikel 16.1 och 16.2

9.9 Tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar direkt på grund av lag, utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet, bestäms av lagen i den stat²⁷¹ där barnet har hemvist.²⁷²

9.10 I vissa fall kan tillerkännandet eller upphörandet av föräldraansvaret ske till följd av en överenskommelse eller en ensidig rättshandling, som inte heller kräver ett ingripande från de rättsliga eller administrativa myndigheterna. Tillämplig lag på detta tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar är lagen i den stat där barnet har hemvist **vid den tidpunkt då överenskommelsen eller den ensidiga rättshandlingen får verkan**²⁷³. Ett exempel på en ensidig rättshandling som tillerkänner föräldraansvar kan vara ett testamente eller sista vilja från barnets sista kvarlevande förälder som utser en förmyndare för barnet²⁷⁴.

9.11 Lägg märke till att om tillerkännandet eller upphörandet av föräldraansvar genom en överenskommelse eller en ensidig rättshandling måste granskas eller godkännas av en rättslig administrativ myndighet, ska denna granskning eller detta godkännande betraktas som en "skyddsåtgärd" enligt kapitel II i konventionen, med tillämpning av den lag som anvisas i artikel 15 i konventionen²⁷⁵. Om den rättsliga eller administrativa myndighetens ingripande är ett rent passivt ingripande, t.ex. begränsas till registrering av en förklaring, en överenskommelse eller en ensidig rättshandling utan att myndigheten utövar någon kontroll över sakfrågan, bör detta inte betraktas som ett ingripande som utgör en "skyddsåtgärd" och tillerkännandet av föräldraansvaret skulle fortfarande omfattas av tillämpningsområdet för artikel 16, och betraktas som ett tillerkännande "utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet".²⁷⁶

Exempel 9 C

Ett ogift par som bor i fördragsslutande stat A separerar innan deras gemensamma barn föds. Pappan flyttar till fördragsslutande stat B för att arbeta. Enligt lagen i fördragsslutande stat B förvärvar en pappa inte automatiskt föräldraansvar för ett barn när barnet föds. Enligt lagen i fördragsslutande stat A förvärvar en ogift pappa däremot automatiskt föräldraansvar för ett barn när barnet föds.

När barnet föds bestäms frågan om huruvida pappan har föräldraansvar för barnet av lagen i den stat där barnet har hemvist,²⁷⁷ i detta fall lagen i fördragsslutande stat A. Pappan förvärvar därför automatiskt föräldraansvar för barnet i enlighet med denna lag²⁷⁸.

²⁷¹ Detta behöver inte vara en fördragsslutande stat i 1996 års konvention eftersom artikel 20 föreskriver att bestämmelserna i kapitel II ska tillämpas även om den lag som anvisas genom dessa bestämmelser är en icke-fördragsslutande stats lag (dvs. att de är allmängiltiga). Se punkt 9.22 nedan.

²⁷² Artikel 16.1.

²⁷³ Artikel 16.2.

²⁷⁴ Se den förklarande rapporten, punkt 103.

²⁷⁵ Ibidem.

²⁷⁶ Ibidem, punkt 98.

²⁷⁷ Artikel 16.1. Detta skulle också vara fallet om barnet har hemvist i den **icke-fördragsslutande** staten A: se artikel 20 och punkt 9.22 nedan.

²⁷⁸ I detta fall bestäms pappans **utövande** av sitt föräldraansvar också av lagen i fördragsslutande stat

Exempel 9 D

En tonåring bor i icke-fördragsslutande stat A tillsammans med sin pappa och sin styvmamma. Lagen i denna icke-fördragsslutande stat tillerkänner föräldraansvar på grund av lag till pappan men inte till styvmamman. Lagen i icke-fördragsslutande stat A tillåter emellertid föräldrar med föräldraansvar att ingå en formell överenskommelse om att dela föräldraansvaret med vissa andra personer utan att behöva inhämta de nationella myndigheternas godkännande. Pappan och styvmamman ingår en sådan formell överenskommelse i enlighet med lagen i icke-fördragsslutande stat A.

När tonåringen reser utomlands till ett sommarläger i fördragsslutande stat B grips han av polisen för graffiti och skadegörelse på ett tåg. Hans föräldrar anmodas att inställa sig vid ungdomsdomstolen i denna stat. Enligt lagen i fördragsslutande stat B är personer med föräldraansvar för barn skadeståndsskyldiga för de skador som barnen orsakar.

Enligt artikel 16 ska fördragsslutande stat B tillämpa lagen i icke-fördragsslutande stat A (tonåringens hemviststat) på frågan om vem som har föräldraansvaret för tonåringen (direkt på grund av lag, till följd av en överenskommelse).

Eftersom både pappan och styvmamman har föräldraansvar för tonåringen enligt lagen i icke-fördragsslutande stat A är båda två ekonomiskt ansvariga för tonåringens handlingar i fördragsslutande stat B.

b) Vad händer med tillerkännandet eller upphörandet av föräldraansvar när ett barns hemvist ändras?

Artikel 16.3 och 16.4

- 9.12** Föräldraansvar som föreligger enligt lagen i den stat där barnet har hemvist består efter en ändring av barnets hemvist till en annan stat²⁷⁹. Detta är fallet även om barnets nya hemviststat inte föreskriver föräldraansvar under samma omständigheter²⁸⁰.
- 9.13** Tillerkännande av föräldraansvar direkt på grund av lag till en person som inte redan har föräldraansvar bestäms av lagen i barnets nya hemviststat²⁸¹.
- 9.14** Syftet med dessa regler är att säkerställa kontinuitet i förhållanden mellan föräldrar och barn²⁸². Reglerna resulterar i att en ändring av ett barns hemvist i sig inte kan resultera i att en person **förlorar** föräldraansvar för ett barn, men kan resultera i att en person **förvärvar** föräldraansvar för ett barn.
- 9.15** Att det till följd av tillämpningen av dessa bestämmelser samtidigt kan finnas flera olika personer med föräldraansvar kan endast fungera om dessa i allmänhet är överens²⁸³. Om de inte är överens kan eventuella meningsskiljaktigheter lösas genom en åtgärd som en eller flera av dem har ansökt om hos den behöriga myndighet som har behörighet på området (se **kapitel 4** ovan)²⁸⁴.

²⁷⁹ A. Artikel 17. Se mer i punkt **9.16** nedan.

²⁸⁰ Artikel 16.3.

²⁸¹ Detta är även fallet om barnet flyttar från en **icke-fördragsslutande** stat till en fördragsslutande stat: se artikel 20 och punkt **9.22** nedan.

²⁸² Artikel 16.4.

²⁸³ Se den förklarande rapporten, punkterna 105–107.

²⁸⁴ Ibidem, punkt 108.

Ibidem.

Exempel 9 E

Ett barn föds i fördragsslutande stat A där båda de ogifta föräldrarna har föräldraansvar för barnet direkt på grund av lag. Mamman flyttar med barnet till fördragsslutande stat B där lagen föreskriver att en ogift pappa endast kan förvärva föräldraansvar genom domstolsbeslut. Det föräldraansvar som pappan förvärvade i fördragsslutande stat A direkt på grund av lag kommer att bestå efter flytten²⁸⁵.

Exempel 9 F

Ett barn föds i fördragsslutande stat A. Barnets föräldrar skiljer sig strax efter födseln. Enligt lagen i fördragsslutande stat A behåller båda föräldrarna föräldraansvaret för barnet efter skilsmässan. Två år senare gifter mamman om sig och det nya paret och barnet flyttar till fördragsslutande stat B. Fördragsslutande stat B har en regel enligt vilken en styvförälder har föräldraansvar för sitt styvbarn direkt på grund av lag. Efter att barnet fått nytt hemvist i fördragsslutande stat B kommer i detta fall tre personer att ha föräldraansvar för henne. Hennes mamma, hennes pappa och hennes styvpappa²⁸⁶.

Exempel 9 G

Ett barn bor i fördragsslutande stat A tillsammans med sin pappa och hans nya fru, barnets styvmamma. Barnets biologiska föräldrar enas om att styvmamman bör ha föräldraansvar för barnet. Enligt lagen i fördragsslutande stat A är det möjligt för föräldrarna att skriftligen tillerkänna en styvförälder föräldraansvar. Överenskommelsen behöver inte godkännas av någon statlig myndighet, men måste registreras hos lämpligt ministerium. Mamman, pappan och styvmamman registrerar sin överenskommelse på föreskrivet sätt.

Ett år senare flyttar styvmamman och barnet från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Enligt lagen i fördragsslutande stat B kan en styvförälder inte förvärva föräldraansvar för ett barn utan ett domstolsbeslut.

Eftersom den överenskommelse mellan parterna som ingicks i fördragsslutande stat A inte krävde något ingripande från en rättslig eller administrativ myndighet (se punkt 9.11 ovan) ska artikel 16.2 tillämpas. Tillerkännandet av föräldraansvar till styvmamman bestäms därför av lagen i den stat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då överenskommelsen fick verkan (dvs. när överenskommelsen registrerades). Barnet hade hemvist i fördragsslutande stat A när överenskommelsen registrerades och därför ska lagen i fördragsslutande stat A tillämpas i detta fall.

Artikel 16.3 garanterar att styvmammans föräldraansvar består i fördragsslutande stat B.

c) Vilken lag ska tillämpas på utövandet av föräldraansvar?
Artikel 17

- 9.16** Föregående bestämmelser rör när föräldraansvar ska **tillerkännas** eller **upphöra**. **Utövandet** av föräldraansvaret ska emellertid alltid bestämmas av lagen i den stat där barnet **för närvarande** har hemvist.

²⁸⁵ Artikel 16.3.
²⁸⁶ Artikel 16.4.

Exempel 9 H

I fördragsslutande stat A behöver en innehavare av föräldraansvar ha ett samtycke från alla övriga innehavare av föräldraansvar innan han eller hon kan låta barnet genomgå en operation som inte är akut. Om barnet för närvarande har hemvist i fördragsslutande stat A behövs ett sådant samtycke även om barnet tidigare hade hemvist i fördragsslutande stat B där föräldraansvaret för barnet ursprungligen tillerkändes och där det inte fanns något sådant krav.

d) Ändring eller avslutande av föräldraansvar genom skyddsåtgärder som vidtas av rättsliga eller administrativa myndigheter
Artikel 18

- 9.17 I ovannämnda punkter anges tillämplig lag när föräldraansvar har tillerkänts eller upphört utan ingripande från en rättslig eller administrativ myndighet. Dessa bestämmelser hindrar emellertid inte att den relevanta rättsliga eller administrativa myndigheten kan vidta skyddsåtgärder som ändrar eller avslutar föräldraansvaret.
- 9.18 En åtgärd som vidtas av den rättsliga eller administrativa myndigheten i en fördragsslutande stat som innebär att föräldraansvaret ändras eller avslutas ska betraktas som en åtgärd till skydd för barnets person och omfattas av konventionens materiella tillämpningsområde. Den bör därför vidtas i enlighet med konventionens bestämmelser om behörighet och tillämplig lag.

Exempel 9 I

Ett ogift par och deras barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Enligt lagen i fördragsslutande stat A har endast mamman föräldraansvar för barnet direkt på grund av lag. Familjen flyttar till fördragsslutande stat B och barnet får nytt hemvist där. Enligt lagen i fördragsslutande stat B förvärvar en ogift pappa också föräldraansvar direkt på grund av lag. Genom att tillämpa artikel 16.4 ser man därför till att lagen i fördragsslutande stat B (barnets nya hemviststat) tillämpas på tillerkännandet direkt på grund av lag av föräldraansvar till den ogifte pappan (som tidigare saknade föräldraansvar).

Förhållandet spricker och föräldrarna kan inte enas om några beslut som rör barnet. De konstanta grälen och spänningarna gör att barnet blir oroligt och sjukt. Barnet har akuta stressymtom och har nyligen remitterats till en rådgivande psykiatriker.

Mamman ansöker hos domstolen i fördragsslutande stat B om att pappans föräldraansvar ska upphävas. Fördragsslutande stat B är behörig att pröva ansökan i egenskap av barnets fördragsslutande hemviststat²⁸⁷. I regel tillämpar den lex fori på tvisten²⁸⁸. Till följd av artikel 18 kan fördragsslutande stat B dessutom upphäva pappans föräldraansvar även om föräldraansvaret tillerkändes direkt på grund av lag enligt artikel 16 i konventionen²⁸⁹.

287

Artikel 5.

288

Artikel 15.1 (såvida det inte anses att barnets skyddsbehov gör att den, undantagsvis, måste tillämpa eller beakta lagen i en annan stat till vilken situationen har väsentlig anknytning). Artikel 15.2 – se mer ovan i punkt 9.2.

289

Huruvida den i slutändan kan göra detta och under vilka omständigheter den **kommer** att göra detta beror på *lex fori* (artikel 15.1, eller någon annan lag som undantagsvis tillämpas enligt artikel 15.2).

C. Skydd av tredje man

Artikel 19

- 9.19 Om en tredje man företar en rättshandling med en person som är behörig att handla som barnets lagliga företrädare enligt lagen i den stat där rättshandlingen företogs, kan denne tredje man inte hållas ansvarig enbart på grund av att den andra personen inte var behörig att handla som barnets lagliga företrädare enligt den lag som anges i bestämmelserna i konventionen²⁹⁰.
- 9.20 Detta skydd gäller emellertid inte om denne tredje man kände till eller borde ha känt till att föräldraansvaret reglerades av den angivna lagen. Skyddet ska dessutom endast tillämpas om rättshandlingen företogs mellan personer som befann sig på samma stats territorium.
- 9.21 Denna bestämmelse infördes i konventionen eftersom "[n]är konventionen, vid ändring av ett barns hemvist, valde att iaktta principen om kontinuitet i det föräldraansvar som direkt på grund av lag tillerkänts genom lagen i den föregående hemviststaten, innebar detta att tredjemän i den nya hemviststaten riskerar att inte veta vem som är behörig att handla som barnets lagliga företrädare och dennes befogenheter"²⁹¹.

D. Allmänna bestämmelser om tillämplig lag

- a) **Gäller bestämmelserna om tillämplig lag även om den angivna lagen inte är en fördragsslutande stats lag?**

Artikel 20

- 9.22 Ja, de bestämmelser om tillämplig lag som anges i konventionen har allmän giltighet, dvs. de kan alltid tillämpas, även om den angivna lagen är en icke-fördragsslutande stats lag.

Exempel 9 J

Ett barn bor tillsammans med sin pappa och hennes styvmamma i icke-fördragsslutande stat A. Enligt lagen i icke-fördragsslutande stat A resulterade äktenskapet mellan pappan och styvmamman i att styvmamman automatiskt förvärvade föräldraansvar för barnet.

Pappan erbjuds ett nytt jobb i fördragsslutande stat B och familjen flyttar dit. Enligt lagen i fördragsslutande stat B hade styvmamman där inte automatiskt förvärvat föräldraansvar bara för att hon är gift med barnets pappa.

Genom att tillämpa artiklarna 16.3 och 20 i konventionen består emellertid det föräldraansvar som styvmamman tillerkändes enligt lagen i icke-fördragsslutande stat A även efter det att barnet fått nytt hemvist i fördragsslutande stat B.

²⁹⁰

Se punkt **13.80** nedan för en närmare diskussion om denna bestämmelse.

²⁹¹

Den förklarande rapporten, punkt 111.

b) Inbegriper en hänvisning till en annan stats lag en hänvisning till de internationella privaträttsliga reglerna i den staten?

Artikel 21

- 9.23 Nej, återförvisning (*renvoi*) utesluts uttryckligen i artikel 21. Detta innebär att om det hänvisas till en annan stats lag avser hänvisningen endast den statens nationella lagstiftning och inte den statens internationella privaträttsliga regler.
- 9.24 Det finns ett undantag till denna regel och det är om tillämplig lag enligt artikel 16 är en icke-fördragsslutande stats lag. Om den statens internationella privaträttsliga regler anvisar lagen i en annan icke-fördragsslutande stat som skulle tillämpa sina egna regler ska i så fall den sistnämnda statens lag tillämpas. Om den andra icke-fördragsslutande staten **inte** tillämpar sin egen lag ska den lag som anvisas i artikel 16 tillämpas. Denna har utformats så att den inte ska påverka de internationella privaträttsliga regler som tillämpas mellan icke-fördragsslutande stater.

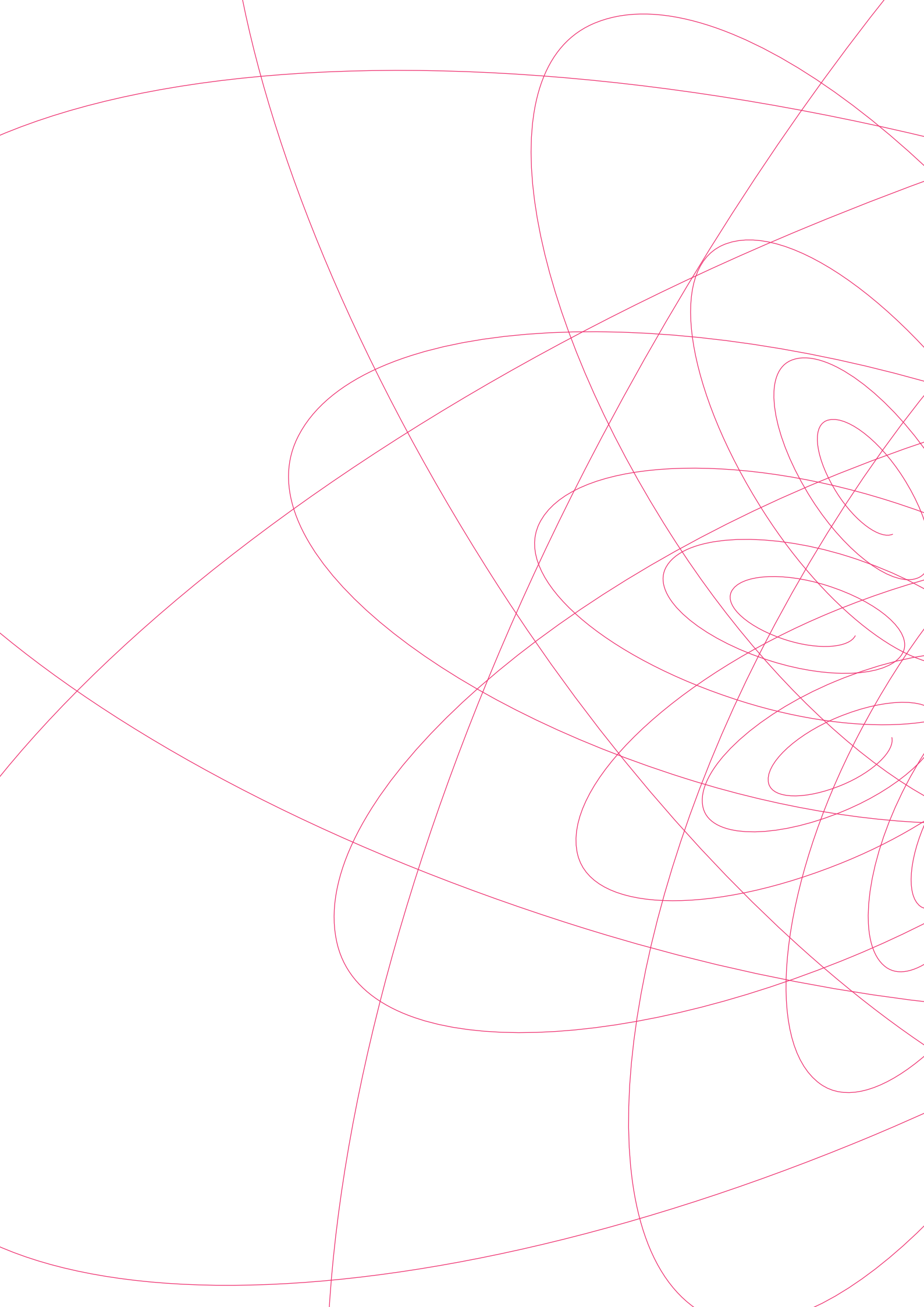
c) Finns det några tillfällen då den lagen som anvisats enligt reglerna i 1996 års konvention inte behöver tillämpas?

Artikel 22

- 9.25 I artikel 22 finns ett s.k. *ordre public*-förbehåll. Det innebär att om den lag som anvisas genom de ovannämnda bestämmelserna är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen (*ordre public*) i den fördragsslutande staten får myndigheterna i den staten åsidosätta lagen, med hänsyn tagen till barnets bästa.
- 9.26 Lägg märke till att detta *ordre public*-förbehåll för att åsidosätta lagen endast får användas om hänsyn tas till barnets bästa.

10

*ERKÄNNANDE OCH
VERKSTÄLLIGHET AV EN
SKYDDSÅTGÄRD*

A. När erkänns en skyddsåtgärd som vidtas i en fördragsslutande stat i en annan fördragsslutande stat?

Artikel 23

- 10.1 Skyddsåtgärder som vidtas i en fördragsslutande stat ska erkännas direkt på grund av lag i samtliga övriga fördragsslutande stater²⁹². Erkännande "direkt på grund av lag" innebär att det inte är nödvändigt att gå till domstol för att åtgärden ska erkännas och få verkan i den anmodade fördragsslutande staten²⁹³.
- 10.2 För att en åtgärd ska erkännas kan dock dess existens eventuellt behöva styrkas i den anmodade fördragsslutande staten. För att undvika att byråkratiska hinder kommer i vägen för skyddandet av barn anger konventionen inga formella krav för hur detta ska ske. Vanligtvis räcker det med en skriftlig handling där åtgärden återges²⁹⁴. Under vissa omständigheter och särskilt i brådskande fall får myndigheterna i den fördragsslutande stat som har vidtagit åtgärden underrätta den anmodade fördragsslutande staten om åtgärden på telefon²⁹⁵. I så fall kan det vara lämpligt att så snart som möjligt följa upp detta med en skriftlig handling som styrker att åtgärden vidtagits²⁹⁶.
- 10.3 Erkännande av skyddsåtgärden direkt på grund av lag räcker för att en skyddsåtgärd ska få verkan i situationer där det är frivilligt att rätta sig efter åtgärden eller där det inte finns några invändningar mot den²⁹⁷.

Exempel 10 A

En familj har hemvist i fördragsslutande stat A. Efter att föräldrarnas förhållande spruckit beviljas mamman, med pappans samtycke, ensam vårdnad om barnet av domstolen i fördragsslutande stat A. Ett år senare flyttar mamman lagligen med barnet till fördragsslutande stat B. Hennes ensamma vårdnad om barnet erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B utan att hon behöver göra något. Hon behöver inte ansöka hos de rättsliga eller administrativa myndigheterna i fördragsslutande stat B om erkännande av vårdnadsbeslutet.

Exempel 10 B

Myndigheterna i fördragsslutande stat A, barnets hemvist, utser en laglig företrädare som ges i uppgift att förvalta barnets egendom. Detta inbegriper egendom i fördragsslutande stat B. Erkännandet direkt på grund av lag gör det möjligt för den lagliga företrädaren att företa rättshandlingar för barnets räkning i fördragsslutande stat B utan att behöva vidta några andra åtgärder för att hans eller hennes förordnande ska erkännas i fördragsslutande stat B²⁹⁸.

²⁹² Erkännande kan dock nekas på någon av de strikta och begränsade grunder som beskrivs nedan i **avsnitt B**.

²⁹³ Termen "anmodad fördragsslutande stat" används i detta kapitel för att beteckna den fördragsslutande stat som anmodas att erkänna och/eller verkställa den skyddsåtgärd som vidtagits i en annan fördragsslutande stat.

²⁹⁴ Från myndigheten i den fördragsslutande stat som fattade beslutet.

²⁹⁵ Se den förklarande rapporten, punkt 120.

²⁹⁶ Ibidem.

²⁹⁷ Om det inte är frivilligt att rätta sig efter åtgärden, eller om det finns invändningar mot åtgärden, se **avsnitt D** nedan om verkställighet.

²⁹⁸ Om fördragsslutande stat A utfärdar intyg i enlighet med artikel 40 i konventionen kan det i så fall vara bra om den lagliga företrädaren införskaffar sådana intyg – se mer i **kapitel 11** nedan.

Exempel 10 C

En tonåring hittas sovande på gatorna i en stad i fördragsslutande stat A. Domstolen i fördragsslutande stat A beslutar att tonåringen tillfälligt ska omhändertas av myndigheterna medan hennes situation utreds²⁹⁹. Tonåringen lyckas emellertid rymma från det tillfälliga boendet och är enligt uppgift på väg till fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat A kontaktar myndigheterna i fördragsslutande stat B på telefon för att underrätta dem om den akuta och farliga situation som tonåringen befinner sig i och de åtgärder som myndigheterna har vidtagit³⁰⁰. Myndigheterna i fördragsslutande stat A bekräftar att de kommer att översända domstolsbeslutet så fort som möjligt. De faxar senare över beslutet.

Åtgärden erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B utan att ytterligare åtgärder behöver vidtas. Tack vare det nära samarbetet mellan de fördragsslutande staterna vet myndigheterna i fördragsslutande stat B om att tonåringen är på väg och griper henne direkt vid ankomsten. Hon omhändertas tillfälligt av myndigheterna i enlighet med den skyddsåtgärd som vidtagits av fördragsslutande stat A³⁰¹.

B. När kan erkännande av en skyddsåtgärd som vidtagits i en fördragsslutande stat vägras i en annan fördragsslutande stat?

10.4 Artikel 23.2 innehåller en uttömmande förteckning över de grunder med stöd av vilka erkännande får vägras. Lägg märke till att det enligt artikel 23.2 är möjligt att vägra erkännande på dessa grunder, men inte obligatoriskt³⁰². Erkännande **får** därför vägras i följande situationer:

a) Åtgärden har vidtagits av en myndighet vars behörighet inte grundades på någon av de omständigheter som anges i artiklarna 5–14 i 1996 års konvention³⁰³

10.5 Detta betyder att myndigheter i den anmodade staten inte är skyldiga att erkänna åtgärder som grundas på nationella behörighetsregler i den fördragsslutande stat som vidtog åtgärden **om** dessa regler inte är förenliga med de behörighetsregler som anges i kapitel II i konventionen.

²⁹⁹ Detta beslut grundas på artikel 11 i konventionen.

³⁰⁰ Lägg märke till att om fördragsslutande stat A anser att barnet "utsätts för allvarlig fara" **ska** de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat A – eftersom de fått underrättelse om att barnet har bytt (eller är på väg att byta) hemvist och/eller att barnet snart kommer att befinna sig i fördragsslutande stat B – enligt artikel 36 i konventionen underrätta myndigheterna i fördragsslutande stat B om faran och om vilka åtgärder som vidtagits. Se mer i **kapitel 11** nedan.

³⁰¹ Vid behov och i brådskande fall kan fördragsslutande stat B sedan vidta ytterligare/andra skyddsåtgärder med avseende på tonåringen enligt artikel 11 i konventionen. Det är lämpligt att fortsätta det nära samarbetet mellan fördragsslutande stat B, fördragsslutande stat A och barnets hemviststat (om denna kan identifieras) så att det kan fastställas vilken stat som i tonåringens fall har allmän behörighet att vidta mer långsiktiga skyddsåtgärder för henne. Se mer i **kapitel 11** nedan.

³⁰² Se den förklarande rapporten, punkt 121. Det innebär att även om det fastställs att det föreligger en grund för att vägra erkännande får den fördragsslutande staten ändå besluta att erkänna skyddsåtgärden.

³⁰³ Artikel 23.2 a. Denna punkt innebär att den anmodade myndigheten har rätt att kontrollera behörigheten hos den myndighet som vidtog åtgärden innan den erkänns. Vid kontrollen är den anmodade myndigheten emellertid bunden av de faktiska omständigheter som den myndighet som vidtog åtgärden grundade sin behörighet på (se artikel 25 och punkt **10.14** nedan).

b) Åtgärden har, i strid med grundläggande förfaranderegler i den anmodade staten, vidtagits inom ramen för ett rättsligt eller administrativt förfarande utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall³⁰⁴

10.6 Syftet med konventionen är inte att ändra nationella procedurregler som ger barnet möjlighet att komma till tals och denna bestämmelse gör det möjligt för den anmodade staten att säkerställa att dess grundläggande principer inte äventyras när den erkänner ett beslut från en annan fördragsslutande stat. Bestämmelsen har influerats av artikel 12 i FN:s barnkonvention, som anger att barnet har rätt att komma till tals i förfaranden som rör barnet. Det är emellertid viktigt att understryka att det endast är om underlåtenheten att låta barnet komma till tals strider mot de **grundläggande förfarandereglerna** i den anmodade staten som detta kan motivera att erkännande vägras.

10.7 Denna grund för att vägra erkännande gäller inte i brådskande fall, eftersom det är allmänt vedertaget att "kraven på rättssäkra förfaranden bör tolkas mer flexibelt" i sådana situationer³⁰⁵.

c) En person hävdar att åtgärden hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar och åtgärden har vidtagits utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall³⁰⁶

10.8 Denna grund för att vägra erkännande speglar respekten för att alla personer som hindras att utöva sitt föräldraansvar på grund av en åtgärd ska ha rätt till rättssäkra och rättvisa förfaranden.

d) Ett erkännande skulle uppenbart strida mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den anmodade fördragsslutande staten, med hänsyn tagen till barnets bästa³⁰⁷

10.9 En bestämmelse om att ett erkännande får vägras om detta skulle strida mot grunderna för rättsordningen (*ordre public*) är en standardbestämmelse inom internationell privaträtt. *Ordre public*-förbehållet används dock sällan inom internationell privaträtt. Detta gäller både rent generellt och i Haagkonventionerna om internationell familjerätt.

10.10 Enligt denna konvention och de andra Haagkonventionerna om internationell familjerätt får detta undantag till erkännande endast användas om erkännandet **"uppenbart skulle strida mot"** grunderna för rättsordningen. Om det övervägs att återropa denna grund måste hänsyn dessutom tas till barnets bästa³⁰⁸.

³⁰⁴ Artikel 23.2 b.

³⁰⁵ Den förklarande rapporten, punkt 123. Se även slutsatserna och rekommendationerna från specialkommissionens möte 2011 (del I), punkt 50 (tillgängliga på < www.hcch.net > (samma sökväg som i fotnot 16 ovan).

³⁰⁶ Artikel 23.2 c. Om den behöriga myndigheten (t.ex. på grundval av artikel 18 i konventionen) upphävdde en persons föräldraansvar utan att ge honom eller henne möjlighet att yttra sig, kan den personen hävda att detta hindrar honom eller henne från att utöva sitt föräldraansvar för att motsätta sig erkännandet av åtgärden i en annan fördragsslutande stat.

³⁰⁷ Artikel 23.2 d.

³⁰⁸ Exempelvis i 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner.

e) Åtgärden är oförenlig med en senare åtgärd som har vidtagits i den icke-fördragsslutande stat där barnet har hemvist, om den senare åtgärden uppfyller kraven för erkännande i den anmodade fördragsslutande staten³⁰⁹

10.11 Denna grund för att vägra att erkänna en åtgärd ger företräde åt en senare åtgärd som har vidtagits av myndigheterna i en **icke-fördragsslutande** stat, där den åtgärden har vidtagits i enlighet med den grundläggande behörighetsprincipen i konventionen (dvs. det är den icke-fördragsslutande staten där barnet har **hemvist** som är behörig).

10.12 Den åtgärd som har vidtagits av den icke-fördragsslutande stat där barnet har hemvist måste ha vidtagits senare än det beslut i den fördragsslutande staten för vilket erkännande vägras. Det måste även kunna erkännas i den anmodade fördragsslutande staten.

f) Förfarandet i artikel 33 har inte följts³¹⁰

10.13 Förfarandet i artikel 33 avser förfarandet vid gränsöverskridande placering av barn. Förfarandet kräver samarbete mellan myndigheterna i samtliga inblandade fördragsslutande stater och diskuteras närmare i punkterna **11.13–11.17** nedan³¹¹.

10.14 Lägg märke till att när myndigheterna i den anmodade fördragsslutande staten fastställer om det föreligger en grund för att vägra erkännande är de bundna av bedömningen av de faktiska omständigheter på vilka myndigheten i den stat där åtgärden vidtogs grundade sin behörighet³¹². Om behörigheten exempelvis grundades på hemvist kan den anmodade fördragsslutande staten inte ompröva de faktiska omständigheter på vilka den myndighet som vidtog skyddsåtgärden grundade sin bedömning av hemvist. Om behörigheten grundas på en preliminär bedömning av barnets bästa³¹³ är myndigheten i den anmodade fördragsslutande staten på samma sätt bunden av denna bedömning. Rättsliga och administrativa myndigheter som vidtar skyddsåtgärder enligt konventionen kan därför, i förekommande fall, tydligt vilja fastställa de faktiska omständigheter på vilka deras behörighet grundas.

10.15 Det får dessutom inte ske någon omprövning i sak av beslutet, utöver vad som är nödvändigt för att fastställa huruvida det föreligger en grund för att vägra erkännande³¹⁴.

Exempel 10 D

I de nationella behörighetsreglerna i fördragsslutande stat A anges att om ett barn inte har hemvist i en fördragsslutande stat men är medborgare i fördragsslutande stat A är myndigheterna i fördragsslutande stat A behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnet³¹⁵. Myndigheterna i fördragsslutande stat A fattar därför ett beslut om ett barn som är medborgare i fördragsslutande stat A men som har hemvist i icke-fördragsslutande stat

³⁰⁹ Artikel 23.2 e

³¹⁰ Artikel 23.2 f

³¹¹ Se punkterna **11.1** och **13.31–13.42** nedan.

³¹² Artikel 25.

³¹³ Se t.ex. artiklarna 8.4, 9.1 och 10.1 b. Se även den förklarande rapporten, punkt 131.

³¹⁴ Artikel 27.

³¹⁵ Myndigheterna i fördragsslutande stat A skulle naturligtvis inte kunna utöva behörighet med stöd av denna grund med avseende på ett barn med hemvist i annan **fördragsslutande** stat – se punkterna **3.11–3.13** ovan.

B. Även om fördragsslutande stat A har rätt att vidta denna skyddsåtgärd³¹⁶ får myndigheterna i fördragsslutande stat C (eller någon annan fördragsslutande stat) vägra att erkänna åtgärden, eftersom den grundades på en behörighetsgrund som inte ingår i konventionen³¹⁷.

Exempel 10 E

*Ett elvaårigt barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar att begränsa kontakten mellan barnet och hennes pappa, som bor i fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat A samtalar inte direkt med barnet innan den vidtar denna skyddsåtgärd. I stället talar en socialarbetare **enbart** med föräldrarna, utan att varken ha observerat eller talat med barnet. Författningen i fördragsslutande stat B innehåller en bestämmelse om barnets rätt och enligt denna måste barn rådföras och ges möjlighet att yttra sig om beslut som berör dem, förutsatt att de har uppnått tillräcklig ålder och mognad. Myndigheterna i fördragsslutande stat B fastställer att barnet har uppnått tillräcklig ålder och mognad och att det, enligt författningsbestämmelserna, skulle getts möjlighet att yttra sig om beslutet. De kan därför vägra att erkänna den åtgärd som har vidtagits i fördragsslutande stat A, med motiveringen att barnet inte fick komma till tals, i strid med fördragsslutande stat B:s egna grundläggande förfaranderegler³¹⁸.*

Exempel 10 F

Myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar att upphäva en mammas föräldraansvar för hennes två barn. Mamman befann sig i fördragsslutande stat B när beslutet fattades och gavs inte möjlighet att yttra sig innan beslutet fattades. Erkännande av beslutet får vägras i samtliga övriga fördragsslutande stater³¹⁹.

Exempel 10 G

Ett barn och hennes mamma har hemvist i fördragsslutande stat B. Pappan har hemvist i fördragsslutande stat A. Föräldrarna beslutar sig för att skiljas i fördragsslutande stat A och samtycker till att domstolarna i fördragsslutande stat A handlägger alla frågor i samband med vårdnaden om deras barn³²⁰. Under skilsmässoförfarandet beslutar domstolarna i fördragsslutande stat A att upphäva pappans föräldraansvar och all kontakt mellan pappan och barnet. Beslutet grundas enbart på att pappan är ansvarig för att äktenskapet har spruckit. Åtgärden får inte erkännas i fördragsslutande stat B eftersom det, med hänsyn tagen till barnets bästa, uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i fördragsslutande stat B att erkänna en åtgärd som inte grundas på en bedömning av barnets bästa³²¹.

Exempel 10 H

En familj har hemvist i fördragsslutande stat A. Efter att äktenskapet spruckit återvänder mamman och barnet, med pappans samtycke, till den stat som de är medborgare i, nämligen icke-fördragsslutande stat B. Föräldrarna är överens om att myndigheterna i fördragsslutande stat A, som prövar deras ansökan om äktenskapsskillnad, även bör avgöra de frågor som rör vårdnaden om barnet³²². Domstolen i fördragsslutande stat A beslutar att föräldrarna ska ha delad vårdnad om barnet och att barnet ska

³¹⁶ Se punkterna **3.11–3.13** ovan.

³¹⁷ Artikel 23.2 a.

³¹⁸ Artikel 23.2 b (och om det inte rörde sig om ett brådskande fall).

³¹⁹ Artikel 23.2 c (under förutsättning att beslutet inte fattades i ett brådskande fall).

³²⁰ Artikel 10 – se mer i **kapitel 4** ovan.

³²¹ Artikel 23.2 d. Om myndigheterna i fördragsslutande stat C i en sådan situation vägrar erkännande kan pappan ansöka om åtgärder till skydd för barnet (inklusive vårdnad och rätt till umgänge/kontakt) i fördragsslutande stat B, eftersom fördragsslutande stat B är barnets hemvist (artikel 5).

³²² Artikel 10 – se mer i **kapitel 4** ovan.

tillbringa i stort sett lika mycket tid hos var och en av föräldrarna.

Två år senare, efter att detta arrangemang inte längre fungerar, beslutar myndigheterna i icke-fördragsslutande stat B att tilldela mamman ensam vårdnad och endast ge pappan begränsad rätt till kontakt med barnet.

Mamman och barnet flyttar sedan tillbaka till fördragsslutande stat C. Pappan begär (med stöd av artikel 24 i konventionen³²³) att beslutet från fördragsslutande stat A ska erkännas i fördragsslutande stat C. Enligt lagen i fördragsslutande stat C ska denna stat erkänna beslut från icke-fördragsslutande stater så länge som vissa kriterier är uppfyllda. Beslutet från icke-fördragsslutande stat B uppfyller dessa kriterier. Fördragsslutande stat C får därför vägra att erkänna beslutet från myndigheterna i fördragsslutande stat A med motiveringen att det är oförenligt med det senare beslut som har fattats av icke-fördragsslutande stat B³²⁴.

C. Hur kan en person vara säker på att ett beslut kommer att erkännas i en annan fördragsslutande stat? ("Förhandserkännande"³²⁵) **Artikel 24**

- 10.16** Om det råder något som helst tvivel om huruvida en skyddsåtgärd som har vidtagits i en fördragsslutande stat ska erkännas direkt på grund av lag i en annan fördragsslutande stat kan man bli tvungen att lösa denna fråga med hjälp av den mekanism som anges i artikel 24 i konventionen.
- 10.17** Eftersom erkännande av åtgärder från andra fördragsslutande stater sker direkt på grund av lag är det endast när åtgärden åberopas som en eventuell tvist om huruvida det föreligger en grund för att vägra erkänna åtgärden kan bli föremål för ett domstolsbeslut. Det kan leda till olägenheter och problem att behöva vänta så länge innan det fastställs huruvida ett beslut kan erkännas eller inte, och en mängd olika personer kan ha ett legitimt intresse av att undanröja eventuella tvivel i fråga om erkännandet. En berörd person kan därför begära att den behöriga myndigheten i en fördragsslutande stat beslutar om erkännande av en åtgärd som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat.
- 10.18** Artikel 24 kan exempelvis användas av en förälder vars barn håller på att flytta till en annan fördragsslutande stat, eller av en förälder vars barn befinner sig på en kortare resa till en annan fördragsslutande stat tillsammans med den andra föräldern³²⁶.
- 10.19** Detta förfarande gör det möjligt att besluta om erkännande eller icke-erkännande av **skyddsåtgärder**. Det innebär att en förklaring om tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar som har skett utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet (t.ex. i enlighet med artikel 16.3 eller 16.4 efter en ändring av barnets hemvist) inte kan erhållas³²⁷.
- 10.20** Det är upp till den anmodade staten att i sin lag beskriva det förfarande som kan användas för att erhålla en sådan förklaring.³²⁸

³²³ Se punkterna **10.16–10.21** nedan.

³²⁴ Artikel 23.2 e

³²⁵ För användningen av "förhandsgodkännande" i internationella mål om umgängesrätt/rätt till kontakt, se punkterna **13.19–13.22** nedan.

³²⁶ Ibidem.

³²⁷ Se mer i **kapitel 9, avsnitt B**, ovan och i punkt 129 i den förklarande rapporten, där det anges att artikel 24 "förutsätter att det föreligger ett beslut för att den ska fungera".

³²⁸ Ibidem, punkt 130.

- 10.21 Ett effektivt införlivande av artikel 24 i konventionen kräver vanligtvis att den fördragsslutande staten anvisar och tydligt anger den behöriga myndighet/de behöriga myndigheter som kommer att pröva framställningar om "förhandserkännande" av skyddsåtgärder³²⁹.

Exempel 10 I

Tre barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Deras mamma vill flytta och ta med dem till fördragsslutande stat B. Pappan motsätter sig inte flytten på villkor att han kommer att ha fortsatt kontakt med barnen. Han erhåller ett domstolsbeslut i fördragsslutande stat A enligt vilket banren ska tillbringa en stor del av sina lov hos honom. Pappan är rädd för att mamman inte kommer att rätta sig efter beslutet efter flytten och vill försäkra sig om att myndigheterna i fördragsslutande stat B kommer att erkänna beslutet. Enligt artikel 24 kan pappan begära att fördragsslutande stat B ska fastställa huruvida beslutet ska erkännas innan mamman flyttar med barnen till fördragsslutande stat B. Om det beslutas att beslutet ska erkännas vet alla berörda parter att det erkända beslutet kan förklaras verkställbart eller registreras för verkställighet³³⁰ och verkställas i enlighet med lagen i fördragsslutande stat B om mamman inte frivilligt rättar sig efter beslutet³³¹. Om det beslutas att beslutet inte ska erkännas³³² kommer pappan att känna till detta före flytten och kan vidta åtgärder för att åtgärda eventuella brister i det ursprungliga beslutet från domstolen i fördragsslutande stat A så att det erkänns i fördragsslutande stat B³³³.

D. När verkställs en skyddsåtgärd som har vidtagits i en fördragsslutande stat i en annan fördragsslutande stat? Artiklarna 26 och 28

- 10.22 Om en skyddsåtgärd som har vidtagits av en fördragsslutande stat inte respekteras i en annan fördragsslutande stat kan det bli nödvändigt att inleda ett verkställighetsförfarande i den sistnämnda fördragsslutande staten³³⁴.
- 10.23 Det förfarande som anges i konventionen är att en berörd part i så fall måste begära att skyddsåtgärden ska förklaras verkställbar eller registreras för verkställighet i den anmodade fördragsslutande staten i enlighet med det förfarande som anges i den statens lag³³⁵.
- 10.24 Ett enkelt och snabbt förfarande ska tillämpas i samband med verkställbarhetsförklaringen eller registreringen³³⁶. Det är viktigt att påpeka att den anmodade fördragsslutande staten endast får vägra att erkänna förklaringen eller registreringen med stöd av någon av de ovannämnda grunderna för att inte erkänna en åtgärd³³⁷.

³²⁹ Vid specialkommissionens möte 2011 (del I) diskuterades det att införa en särskild regel i införlivandebestämmelserna i detta syfte. Se i detta avseende bilagan "Införlivandecheklista" i kapitel IV nedan.

³³⁰ Artikel 26.

³³¹ Artikel 28, se även **avsnitt D** nedan.

³³² Artikel 23.2.

³³³ På denna punkt kan det vara lämpligt med samarbete mellan centralmyndigheterna i de berörda fördragsslutande staterna eller de berörda beslutsfattande myndigheterna (t.ex. direktkommunikation mellan domstolar) så att man på ett effektivt sätt åtgärdar eventuella brister i beslutet och försäkrar sig om att det erkänns i den anmodade fördragsslutande staten – se mer i **kapitel 11** nedan.

³³⁴ Artikel 26.

³³⁵ Artikel 26.1.

³³⁶ Artikel 26.2.

³³⁷ Artikel 26.3.

- 10.25** Så snart åtgärderna har förklarats verkställbara eller registrerats ska de verkställas i den anmodade fördragsslutande staten som om de hade vidtagits av myndigheterna där³³⁸.
- 10.26** Verkställigheten ska äga rum enligt den anmodade fördragsslutande statens lag och med de begränsningar som föreskrivs där, samt med hänsyn tagen till barnets bästa³³⁹. Genom hänvisningen till "med de begränsningar som föreskrivs där" (dvs. i den anmodade fördragsslutande statens lag) tas hänsyn till att de fördragsslutande staternas verkställighetslagstiftning skiljer sig åt. Verkställighet kan endast ske i den utsträckning som tillåts enligt staternas nationella lagstiftning³⁴⁰.
- 10.27** Hänvisningen till "barnets bästa" i artikel 28 ska inte tolkas som en uppmaning till ytterligare prövning i sak.
- 10.28** I likhet med erkännande av skyddsåtgärder (se punkt **10.15** ovan) får det inte göras någon omprövning i sak av åtgärden utöver vad som är nödvändigt för att fastställa huruvida åtgärden kan förklaras verkställbar eller registreras för verkställighet³⁴¹.

Exempel 10 J

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Efter att föräldrarnas förhållande har spruckit ansöker pappan hos domstolen om att få flytta med barnet till fördragsslutande stat B. Domstolen beviljar tillstånd att flytta men redogör ingående för mammans rätt till kontakt med barnet och hur denna ska organiseras³⁴². När mamman reser till fördragsslutande stat B för att utöva sin rätt till kontakt med barnet i enlighet med beslutet i fördragsslutande stat A låter pappan emellertid inte mamman träffa barnet.

Enligt artikel 26 i konventionen får mamman begära att det kontaktbeslut som utfärdats i fördragsslutande stat A ska förklaras verkställbart eller registreras för verkställighet i fördragsslutande stat B³⁴³. När beslutet har förklarats verkställbart eller registrerats för verkställighet i fördragsslutande stat B ska verkställigheten äga rum i fördragsslutande stat B enligt den statens lag och med de begränsningar som föreskrivs där, samt med hänsyn tagen till barnets bästa³⁴⁴.

Exempel 10 K

En mamma och hennes barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Pappan har hemvist i fördragsslutande stat B. Efter föräldrarnas skilsmässa tilldelar en domstol i fördragsslutande stat A mamman vårdnaden om barnet och pappan beviljas rätt till regelbunden kontakt med barnet. Kontakten med pappan ska äga rum i fördragsslutande stat B. Detta beslut erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B. Efter den första kontaktperioden i fördragsslutande stat B håller pappan kvar barnet i fördragsslutande stat

³³⁸ Artikel 28.

³³⁹ Ibidem.

³⁴⁰ I punkt 134 i den förklarande rapporten ges som exempel ett myndigt barn som absolut vägrar att bo hos den förälder som i skyddsåtgärden anvisats som barnets vårdnadshavare. Det anges vidare att: "Om [...] den fördragsslutande statens nationella lagstiftning i ett sådant fall tillåter att ett rättsligt eller administrativt beslut inte erkänns kan denna regel även tillämpas på ett rättsligt eller administrativt beslut som fattats i en annan fördragsslutande stat."

³⁴¹ Artikel 27.

³⁴² Om mamman ville att beslutet skulle ha erkänts innan pappan och barnet flyttade till fördragsslutande stat B kunde hon ha begärt att det skulle erkännas före flytten. Se punkterna **10.16–10.21** ovan.

³⁴³ Artikel 26.

³⁴⁴ Artikel 28. Det bör påpekas att om pappan skulle vända sig till myndigheterna i fördragsslutande stat B för att begära omprövning av kontaktbeslutet, skulle myndigheterna i fördragsslutande stat B (i egenskap av barnets nya hemviststat enligt artikel 5) vara behöriga att avgöra frågan. I en sådan situation ska myndigheterna i fördragsslutande stat B inte vara alltför snabba att ompröva kontaktbeslutet – se punkterna **13.23–13.27** nedan.

B, i strid med fördragsslutande stat A:s beslut. Mamman kan begära att fördragsslutande stat A:s beslut ska förklaras verkställbart eller registreras för verkställighet i fördragsslutande stat B³⁴⁵. Så snart beslutet har förklarats verkställbart eller registrerats för verkställighet i fördragsslutande stat B sker verkställigheten där enligt fördragsslutande B:s lag och med de begränsningar som föreskrivs där, samt med hänsyn tagen till barnets bästa³⁴⁶.

Exempel 10 L

En elvaårig flicka har hemvist i fördragsslutande stat X. Hennes pappa försvann när hon var mycket ung och nyligen avled hennes mamma i aids. Myndigheterna i fördragsslutande stat X fastställer att flickan bör bo hos sin moster, som är villig att ta hand om henne. Två månader senare försvinner flickan efter skolan. Mostern anmäler genast försvinnandet till myndigheterna. Polisen misstänker att hon har kidnappats av en välkänd liga som handlar med barn och förts till fördragsslutande stat Z där flickor säljs och tvingas till barnprostitution. Polisen tar hjälp av centralmyndigheten för att hitta flickan³⁴⁷ och hon hittas till sist i fördragsslutande stat Z. Den skyddsåtgärd som har vidtagits av fördragsslutande stat X erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat A. Flickan vägrar emellertid att samarbeta med myndigheterna och hävdar att hon bor med sin pappa (en man som myndigheterna i fördragsslutande stat Z misstänker är inblandad i människohandeln). Myndigheterna i fördragsslutande stat Z anser att flickan utsätts för akut fara och vidtar åtgärder enligt artikel 11 för att tillfälligt omhänderta flickan.

Mostern begär att beslutet i fördragsslutande stat X om att tilldela henne vårdnaden ska förklaras verkställbart. Mosterns begäran behandlas av myndigheterna i fördragsslutande stat Z och beslutet förklaras verkställbart. Vårdnadsbeslutet verkställs enligt lagen i fördragsslutande stat Z och flickan återlämnas i sin mosters vård i fördragsslutande stat X.

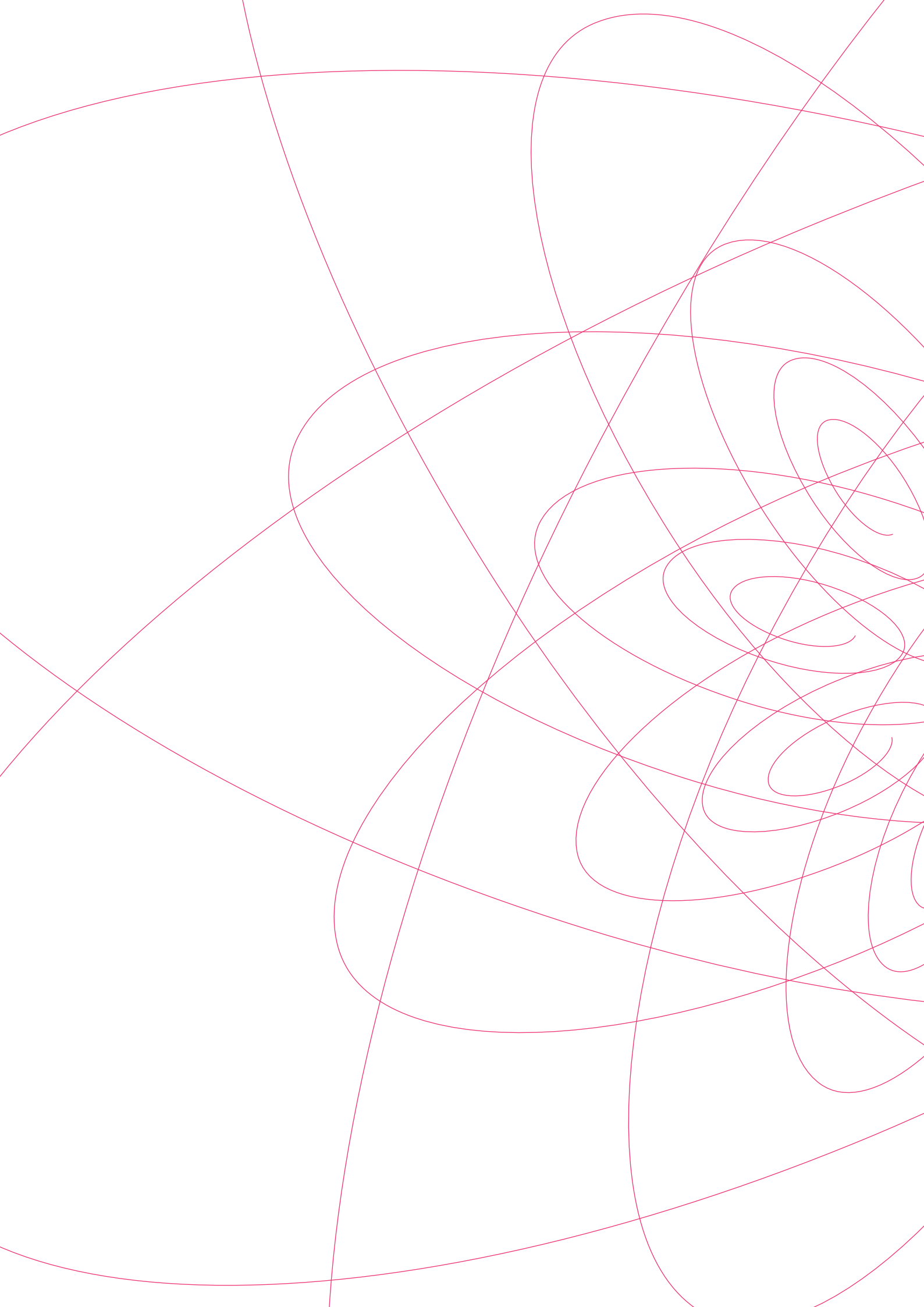
³⁴⁵ Detta exempel är särskilt relevant om 1980 års Haagkonvention om bortförande av barn inte kan tillämpas på målet (t.ex. därför att en stat inte är en fördragsslutande stat i 1980 års konvention) eftersom det visar hur 1996 års konvention kan vara till hjälp i detta fall av bortförande. Om båda staterna i detta scenario hade varit fördragsslutande stater i 1980 års konvention (och i 1996 års konvention), hade det varit upp till mamman (och hennes juridiska rådgivare) att välja att inleda ett återlämnandeförfarande enligt 1980 års konvention i fördragsslutande stat B, eller ett verkställighetsförfarande enligt 1996 års konvention med avseende på fördragsslutande stat A:s beslut, eller både och. Vid detta beslut måste mamman eventuellt överväga hur lång tid båda förfarandena tar i fördragsslutande stat B och rättegångskostnaderna (och eventuell rättshjälp) för varje förfarande. För en närmare diskussion om internationella bortföranden, se **kapitel 13** nedan, punkterna **13.1–13.14**.

³⁴⁶ Artikel 28.

³⁴⁷ Artikel 31 c, och se **kapitel 11** nedan.

*CENTRALMYNDIGHET
ER OCH SAMARBETE*

A. En centralmyndighets roll enligt 1996 års konvention

Artiklarna 29–39

- 11.1** Centralmyndigheter spelar en viktig roll vid den praktiska tillämpningen av 1996 års konvention. Framför allt konventionens samarbetsbestämmelser, som är centrala för en lyckad tillämpning av konventionen (och därmed för att uppfylla konventionens mål om att förbättra skyddet för barn i internationella situationer), förlitar sig på att centralmyndigheter antingen direkt tillämpar bestämmelserna eller bistår och underlättar samarbetet med andra konventionsaktörer. Behöriga, samarbetsvilliga och lyhörda centralmyndigheter är därför centrala för denna konvention.
- 11.2** För de som är bekanta med de centralmyndigheter som anvisades i 1980 års konvention bör det dock påpekas att andra centralmyndighetsuppgifter betonas i 1996 års konvention. I 1996 års konvention är myndigheterna i mycket mindre utsträckning skyldiga att ta initiativ till och behandla ansökningar än centralmyndigheterna i 1980 års konvention³⁴⁸. En av centralmyndigheternas huvuduppgifter i 1996 års konvention är i stället att underlätta kommunikation och samarbete mellan de behöriga myndigheterna i respektive fördragsslutande stat. Dessutom spelar de en viktig roll när det gäller att översända framställningar och information till lämplig behörig myndighet/lämpliga behöriga myndigheter i sin stat, samt att översända framställningar och information till andra centralmyndigheter³⁴⁹. Som kommer att diskuteras nedan är det i 1996 års konvention dessutom lättare att låta andra organ utöva vissa av centralmyndigheternas uppgifter³⁵⁰. Centralmyndighetens roll kan därför sägas vara betydligt mer flexibel i 1996 års konvention än i 1980 års konvention (vilket förklaras av att 1996 års konvention har ett betydligt större materiellt tillämpningsområde än 1980 års konvention och därför potentiellt berör långt fler barn³⁵¹).
- 11.3** Trots skillnaden i vilken vikt som läggs vid centralmyndigheternas roll i de olika konventionerna bör man dock fortfarande noga överväga huruvida det, i de stater som är parter i både konventionerna, är lämpligt att utse samma organ som centralmyndighet i båda konventionerna (skälen till detta diskuteras i punkt **11.6** nedan).

³⁴⁸ Se artiklarna 7 och 21 i 1980 års konvention.

³⁴⁹ Se den förklarande rapporten, punkt 137, där följande anges: "Kommissionen valde att i varje fördragsslutande stat införa en centralmyndighet som i viss mån är tänkt att vara en fast punkt som myndigheterna i de övriga fördragsslutande staterna kan kontakta, som kan besvara deras frågor, men som i princip inte åläggs någon skyldighet att ta några egna initiativ, ingen skyldighet att tillhandahålla information eller på förhand samordna vidtagandet av åtgärder (artikel 29–32), med undantag för i ett fall (artikel 33)."

³⁵⁰ Se t.ex. artikel 31 enligt vilken uppgifterna kan utföras direkt av centralmyndigheten eller "genom myndigheter eller andra organ".

³⁵¹ Se den förklarande rapporten, punkt 136, där följande anges: "Kommissionen [...] insåg fördelen [...] [med] en centralmyndighet som kunde anförtros dessa samarbetsuppgifter, men den insåg även faran med alltför stor byråkrati, som både skulle paralysera skyddet av barn och framför allt avskräcka staterna, som skulle tvingas bära denna börda, från att ratificera den framtida konventionen. Den sistnämnda faran var ännu allvarigare eftersom antalet barn vars skydd skulle säkerställas av den framtida konventionen inte alls stod i proportion till antalet barn som berörs av konventionerna om bortförande av barn eller om internationella adoptioner."

B. Att utse och inrätta en centralmyndighet

Artikel 29

- 11.4 Artikel 29 i konventionen ålägger fördragsslutande stater att utse en centralmyndighet som ska ha till uppgift att fullgöra de skyldigheter som åläggs sådana myndigheter enligt konventionen.
- 11.5 Om den fördragsslutande staten är 1) en federal stat, 2) en stat med flera rättssystem, eller 3) en stat som har autonoma territoriella enheter får den fördragsslutande staten utse fler än en centralmyndighet. I detta scenario måste den fördragsslutande staten utse en centralmyndighet till vilken meddelanden från utlandet kan sändas (för vidarebefordran till behörig centralmyndighet inom den staten)³⁵².
- 11.6 Om den fördragsslutande staten är part i 1980 års konvention om bortförande av barn bör det övervägas om den centralmyndighet som utsetts enligt 1996 års konvention bör vara samma som den centralmyndighet som redan utsetts enligt 1980 års konvention. De erfarenheter som centralmyndigheten har fått inom ramen för 1980 års konvention kan komma till stor nytta vid tillämpningen av 1996 års konvention. Ärenden som rör internationella bortföranden av barn och/eller internationell rätt till umgänge/kontakt rör ofta frågor som omfattas av **både** 1996 **och** 1980 års konventioner. Båda konventionernas centralmyndigheter är därför ofta inblandade i samma mål³⁵³. Om dessa centralmyndigheter ska vara olika organ bör de åtminstone ha ett nära samarbete och kunna kommunicera snabbt och effektivt.
- 11.7 Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå ska i detalj underrättas om de myndigheter som utses (och om en fördragsslutande stat har utsett fler än en centralmyndighet, den centralmyndighet till vilken meddelanden från utlandet ska sändas)³⁵⁴. Denna information ska göras tillgänglig på Haagkonferensens webbplats (< www.hcch.net >, under "Convention 34" och därefter "Authorities").
- 11.8 *Riktlinjerna för god praxis under Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, del I – centralmyndigheters praxis*³⁵⁵ innehåller många principer och exempel på praxis som även är relevanta inom ramen för 1996 års konvention. Framför allt ska de centrala principerna även gälla för de centralmyndigheter som utsetts enligt 1996 års konvention.
- **Resurser och befogenheter**
Centralmyndigheterna måste ges tillräcklig befogenhet, kvalificerad personal och lämpliga materiella resurser, inklusive moderna kommunikationsmedel för att effektivt kunna utföra sina arbetsuppgifter.
 - **Samarbete**
Centralmyndigheterna bör ha ett effektivt samarbete med varandra och även med andra myndigheter inom sin egen fördragsslutande stat.

³⁵² Se artikel 29.2.

³⁵³ Om det fanns två separata centralmyndigheter skulle dessa, till följd av de överlappande arbetsuppgifterna, dessutom behöva ha kunskaper om **båda** konventionerna.

³⁵⁴ Artikel 45.1.

³⁵⁵ Användbar information om inrättandet av centralmyndigheter och deras arbetsuppgifter finns i riktlinjerna för god praxis för centralmyndigheters praxis (*Guide to Good Practice on Central Authority Practice* (Jordan Publishing, 2003)). Tillgängliga på < www.hcch.net >, under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice".

- **Kommunikation**

Centralmyndigheterna bör se till att de lätt kan kontaktas, genom att se till att deras kontaktuppgifter är aktuella, att kommunikationen är tydlig och effektiv, att meddelanden från andra centralmyndigheter eller andra organ besvaras snabbt och att snabba kommunikationsmedel används när sådana finns.

- **Enhetlighet**

Centralmyndigheterna bör tillämpa en enhetlig strategi när de behandlar framställningar och/eller ansökningar.

- **Snabba förfaranden**

Även om ett snabbt agerande är särskilt viktigt inom ramen för 1980 års konvention om bortförande av barn bör en centralmyndighet, så fort det handlar om att skydda barn, alltid försöka pröva och avgöra ansökningar så snabbt som möjligt³⁵⁶.

- **Öppenhet**

När centralmyndigheterna är skyldiga att tillhandahålla information i samband med tillämpningen av konventionen bör denna information tillhandahållas på ett tydligt och lättbegripligt sätt, så att den är lätt att förstå för berörda parter, inklusive andra centralmyndigheter och domstolar. Centralmyndigheterna bör ge insyn i sina administrativa förfaranden enligt konventionen. Det innebär att berörda parter lätt måste kunna komma åt information om sådana förfaranden.

- **Successivt införlivande**

Centralmyndigheterna bör se över och revidera sina förfaranden för att förbättra tillämpningen av konventionen när de får mer erfarenhet av konventionen och mer information om praxis i andra länder.

11.9 Lägg märke till att fördragsslutande stater får ingå överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater för att förbättra tillämpningen av samarbetsbestämmelserna i konventionen (kapitel V) mellan staterna. De fördragsslutande stater som har ingått en sådan överenskommelse ska överlämna en kopia till konventionens depositarie³⁵⁷.

C. Vilket bistånd måste centralmyndigheterna ge?

Artiklarna 30 och 31

11.10 Centralmyndigheterna har två uppgifter enligt konventionen som inte kan utövas av andra organ. De ska

- samarbeta med varandra och främja samarbetet mellan behöriga myndigheter³⁵⁸ i sina stater för att uppnå ändamålen med konventionen³⁵⁹,
och

³⁵⁶ Se vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216), punkt 5.2, där man skiljer mellan en ansökan om återlämnande och en ansökan om kontakt i detta avseende, men där man även bekräftar hur viktig tidsaspekten är i kontaktärenden, framför allt om förhållandet mellan föräldern och barnet har brutits och särskilt i ett internationellt ärende där ärendets internationella karaktär kan motivera en ännu snabbare handläggning: "På grund av de extra avstånd och kostnader som kan vara inblandade i utövandet av kontakt över gränserna kan bristen på snabb tillgång till domstolsprövning ibland leda till svåra orättvisor och kostnader för den förälder som vill ha kontakt." Artikel 39.

³⁵⁷ ³⁵⁸ Konventionen innehåller inte någon definition av vad som avses med "behörig myndighet". Det framgår emellertid att det rör sig om den myndighet som enligt lagen i en viss fördragsslutande stat är behörig att vidta de åtgärder som krävs enligt konventionen.

³⁵⁹ Artikel 30.1. Denna allmänna och övergripande bestämmelse ger centralmyndigheten en grund för att samarbeta närhelst samarbetet innebär att man kommer att "uppnå ändamålen med konventionen". Den kan därför åberopas när ingen specifik samarbetsbestämmelse i konventionen kan tillämpas i ett ärende.

- i samband med tillämpningen av konventionen vidta lämpliga åtgärder i syfte att lämna upplysningar om de lagar och de tjänster som finns i deras stater till skydd för barn³⁶⁰.

11.11 Centralmyndigheter ges ytterligare uppgifter i artikel 31 i konventionen. Enligt denna artikel ska centralmyndigheterna, **direkt eller genom myndigheter eller andra organ**, vidta alla lämpliga åtgärder för att

- underlätta den kommunikation och lämna det stöd som föreskrivs i artiklarna 8 och 9 i konventionen (bestämmelserna om överföring av behörighet³⁶¹) samt i kapitel V (bestämmelserna om samarbete)³⁶²,
- genom medling, förlikning eller liknande åtgärder underlätta samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av konventionen³⁶³,
- på begäran av en behörig myndighet i en annan fördragsslutande stat bistå med att ta reda på var ett barn befinner sig, om det kan antas att barnet befinner sig och behöver skydd på den anmodade statens territorium³⁶⁴.

Dessa uppgifter kan utföras direkt av centralmyndigheten, eller indirekt "genom myndigheter eller andra organ"³⁶⁵. I konventionstexten har man medvetet valt att inte specificera vilka myndigheter och andra organ som får utföra dessa uppgifter³⁶⁶. Det beror på att konventionsförfattarna ansåg att det på ett så brett område som internationellt skydd för barn var det onödigt att mer än nödvändigt begränsa omfattningen av de organ som kan ge bistånd³⁶⁷. I den förklarande rapporten påpekas emellertid att den omständigheten att man valt att avstå från ett kvalificeringskriterium (t.ex. ackreditering) inte utesluter att centralmyndigheten kan ta hjälp av organ med obestridd behörighet på området, som exempelvis organisationen International Social Service³⁶⁸.

Exempel 11 A

Barnen bor i fördragsslutande stat A tillsammans med sin mamma. Pappan, som bor i fördragsslutande stat B, vill upprätthålla kontakten med barnen. Mamman tillåter inte att det sker någon kontakt eftersom hon är orolig för att om barnen har kontakt med pappan kommer han inte att respektera någon överenskommelse och återlämnar kanske inte barnen till henne efter kontakten. Pappan anser att mamman inte har någon rationell grund för sina farhågor men vill ändå nå en samförståndslösning. Han kontaktar därför centralmyndigheten i fördragsslutande stat B³⁶⁹ för att få information om lagen om rätt till kontakt i fördragsslutande stat A och framför allt om vilka åtgärder som kan vidtas i respektive fördragsslutande stat för att dämpa mammans oro. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat B kontaktar centralmyndigheten i fördragsslutande stat A för att få information om lagen i den staten. Var och en av centralmyndigheterna tillhandahåller användbar allmän information i frågan som

³⁶⁰ Artikel 30.2. Se även den förklarande rapporten, punkt 139.

³⁶¹ Se **kapitel 5** ovan.

³⁶² Artikel 31 a.

³⁶³ Artikel 31 b.

³⁶⁴ Artikel 31 c. Denna bestämmelse "borde underlätta lokaliseringen av bortförda barn, barn på rymmen eller, mer allmänt, barn i svårigheter": Se den förklarande rapporten, punkt 141. Se punkterna **13.61–13.64** nedan.

³⁶⁵ Jämför den mer restriktiva ordalydelsen i artikel 7 i 1980 års Haagkonvention om bortförande av barn. Det finns alltså inget krav på att centralmyndigheterna endast ska delegera uppgifter till "auktoriserade sammanslutningar" som i 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner (artikel 9 i 1993 års konvention).

³⁶⁷ Se den förklarande rapporten, punkt 140.

³⁶⁸ Ibidem.

³⁶⁹ Pappan är inte skyldig att ta kontakt med centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där han har hemvist och det står honom fritt att direkt kontakta centralmyndigheten i fördragsslutande stat A för att få information om han så önskar.

centralmyndigheten i fördragsslutande stat B sedan översänder till pappan³⁷⁰. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat A föreslår även medling som en lösning för familjen och uppger att de kan hjälpa till med detta i fördragsslutande stat A.

Exempel 11 B

Ett fjortonårigt barn som bor i fördragsslutande stat A rymmer hemifrån efter en särskilt grov mobbningsincident på hans skola. Mamman kontakter centralmyndigheten i fördragsslutande stat A och är mycket orolig för sin son. Hon uppger att hon tror att han kanske försöker resa till en vän i fördragsslutande stat B. Vänner meddelar emellertid att han inte har kommit dit och att han inte vet var han är. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat A bör, förutom att göra en egen utredning för att fastställa om barnet fortfarande befinner sig i den staten, kontakta centralmyndigheten i fördragsslutande stat B. Denna centralmyndighet blir därmed skyldig att hjälpa till (antingen direkt eller genom myndigheter eller organ) att ta reda på var barnet befinner sig³⁷¹. När barnet har lokaliserats kommunicerar centralmyndigheterna (och andra inblandade myndigheter) med varandra för att diskutera hur man lämpligen bör gå vidare på ett sätt som är till barnets bästa (inklusive huruvida det är nödvändigt för fördragsslutande stat B att vidta nödvändiga åtgärder enligt artikel 11 eller huruvida fördragsslutande stat B kan vidta de åtgärder som krävs för att snabbt återbörda barnet till mamman och även inleda en undersökning av hans skolsituation och vidta de åtgärder som krävs i det avseendet).

D. Situationer där det är obligatoriskt för myndigheter³⁷² att samarbeta/underrätta varandra

11.12 I två specifika situationer som anges i konventionen är myndigheter i fördragsslutande stater **skyldiga** att samarbeta/underrätta varandra. Det bör påpekas att denna skyldighet inte enbart gäller centralmyndigheter, utan alla myndigheter som önskar vidta, eller har vidtagit (när det gäller artikel 36), en viss skyddsåtgärd enligt konventionen³⁷³. Det överlämnande av upplysningar och det samarbete som krävs enligt dessa bestämmelser förväntas dock ske genom, eller med bistånd av, den relevanta centralmyndigheten eller de relevanta centralmyndigheterna³⁷⁴.

a) När en myndighet överväger att placera ett barn utomlands³⁷⁵ **Artikel 33**

11.13 Genom artikel 33 inrättas ett förfarande för obligatoriskt samråd när en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 överväger att placera barnet i familjehem

³⁷⁰ När det gäller de förebyggande åtgärder som i detta fall kan vidtas för att lugna mamman och förhindra ett olovligt bortförande, se riktlinjerna för god praxis under Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna av internationella bortföranden av barn, del III – förebyggande åtgärder (*Guide to Good Practice under the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction, Part III – Preventive Measures*) (Jordan Publishing, 2003), tillgängliga på engelska på < www.hcch.net > under "Child Abduction Section" och sedan "Guides to Good Practice".

³⁷¹ Artikel 31 c.

³⁷² Rubriken hänvisar medvetet inte till centralmyndigheter – se punkt **11.12** nedan.

³⁷³ I artikel 36 i konventionen hänvisas till "en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10" och i artikel 36 hänvisas till "behöriga myndigheter" i relevant fördragsslutande stat. I båda fallen avser hänvisningen därför den myndighet som överväger att vidta (eller den myndighet som redan har vidtagit, när det gäller artikel 36) en skyddsåtgärd med avseende på barnet.

³⁷⁴ I artikel 33 anges det särskilt att samråd ska ske med "centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet" i den anmodade fördragsslutande staten.

³⁷⁵ Se även punkterna **13.31–13.42** nedan.

eller på institution, eller ge vård genom kafala eller liknande institut, om denna placering eller vård ska äga rum i en annan fördragsslutande stat.³⁷⁶

11.14 I detta scenario måste den myndighet som överväger placeringen/den tillfälliga vårdåtgärden först samråda med centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i den andra fördragsslutande staten. Den måste överlämna

- en rapport om barnet, tillsammans med
- motiveringen för den föreslagna placeringen eller vården³⁷⁷.

11.15 Varje fördragsslutande stat får³⁷⁸ utse den myndighet till vilka framställningar enligt artikel 33 ska göras³⁷⁹. Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå ska underrättas om en sådan myndighet utses. Den permanenta byrån ska göra denna information tillgänglig på relevant plats på sin webbplats (< www.hcch.net >, under "Convention 34" och därefter "Authorities"). Om en sådan myndighet utses får underrättelserna skickas till centralmyndigheten i den relevanta fördragsslutande staten.

11.16 Beslutet att placera barnet i den andra fördragsslutande staten får **endast** fattas om centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i den andra fördragsslutande staten har samtyckt till placeringen eller vården med beaktande av barnets bästa³⁸⁰.

11.17 Om detta förfarande inte följs kan en stat vägra att erkänna åtgärden enligt konventionen³⁸¹.

b) Underrättelse om att ett barn utsätts för allvarlig fara och har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat
Artikel 36

11.18 I det fall barnet utsätts för allvarlig fara ska de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där åtgärder till skydd för barnet har vidtagits eller övervägs – om de får underrättelse om att barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat – underrätta myndigheterna i den staten om faran och om vilka åtgärder som vidtagits eller övervägs³⁸².

11.19 Det bör noteras att denna skyldighet även omfattar fall där barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en **icke-fördragsslutande** stat.

³⁷⁶ För en diskussion om vilka skyddsåtgärder som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 33, se **13.31–13.42** nedan.

³⁷⁷ Artikel 33.1.

³⁷⁸ Det är inte obligatoriskt att utse en sådan myndighet, men det kan underlätta effektiv kommunikation. Se, i detta avseende EU-domstolens dom av den 26 april 2012 i målet *Health Services Executive mot S.C., A.C.* (C-92/12, EU:C:2012:255), där domstolen (i punkt 82) med avseende på artikel 56 i Bryssel IIa-förordningen konstaterade följande: "Medlemsstaterna anmodas alltså att föreskriva tydliga bestämmelser och förfaranden för det godkännande som avses i artikel 56, för att garantera rättssäkerhet och skyndsamhet. Förfarandena ska bland annat ge den domstol som överväger placeringen möjlighet att enkelt identifiera den behöriga myndigheten och ge den sistnämnda möjlighet att lämna eller vägra godkännande inom en kort tidsfrist."

³⁷⁹ Artikel 44. I domen av den 26 april 2012 i målet *Health Services Executive mot S.C., A.C.* (C-92/12, EU:C:2012:255) bekräftade EU-domstolen att när det gäller Bryssel IIa-förordningen måste detta vara en "behörig myndighet av offentligrättslig karaktär" (punkt 2 i domslutet). På samma sätt tyder användningen av "behörig myndighet" i 1996 års konvention på att det rör sig om en offentlig myndighet.

³⁸⁰ Artikel 33.2.

³⁸¹ Artikel 23.2 f. Se även **kapitel 10** ovan om erkännande och verkställighet av skyddsåtgärder.

³⁸² Artikel 36.

- 11.20 Det ankommer på de relevanta myndigheterna att fastställa huruvida det berörda barnet, i ett enskilt fall, "utsätts för allvarlig fara". I den förklarande rapporten förtecknas följande tänkbara exempel: om barnet lider av en sjukdom som kräver ständig behandling eller om barnet exponeras för droger eller ett ohälsosamt inflytande från t.ex. en sekt³⁸³. Andra tänkbara exempel är om barnets vårdnadshavare överbevakas av myndigheterna i den första fördragsslutande staten på grund av anklagelser om vanvård eller misshandel, eller om det rör sig om ett ensamkommande barn³⁸⁴.
- 11.21 Om de relevanta myndigheterna inte är säkra på var ett barn befinner sig men **misstänker** att barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan **fördragsslutande** stat får artikel 31 c användas³⁸⁵ för att ta reda på var ett barn finns, så att dessa upplysningar sedan kan överlämnas till den relevanta staten i enlighet med artikel 36.
- 11.22 Lägg dock märke till att om överlämnandet av sådana upplysningar, enligt den berörda myndighetens uppfattning, skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller innebära att friheten eller livet för en medlem av barnets familj allvarligt hotas, får myndigheten inte överlämna sådana upplysningar³⁸⁶.

Exempel 11 C

Barnen har hemvist i fördragsslutande stat A. Deras föräldrar omkommer i en olycka. Barnen har ingen familj i fördragsslutande stat A men deras moster och morbror i fördragsslutande stat B är villiga att bli fosterföräldrar till barnen. Myndigheterna i fördragsslutande stat A godtar den föreslagna lösningen. I enlighet med artikel 33 kontaktar de centralmyndigheten, eller annan myndighet, i fördragsslutande stat B och översänder en rapport om barnen och orsakerna till den föreslagna planen för vården av dem. Myndigheterna i fördragsslutande stat B studerar den föreslagna planen och kommer fram till att mostern och morbrodern är i stånd att ge barnen vård och att denna lösning skulle vara till barnens bästa. De kontaktar myndigheterna i fördragsslutande stat A för att få deras samtycke till den föreslagna vårdplanen. Myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar därefter att placera barnen hos deras moster och morbror. Beslutet erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B.

Exempel 11 D

Ett barn föds av en ung ogift kvinna med hemvist i fördragsslutande stat A (men som är medborgare i fördragsslutande stat B). Pappan vill inte ha något att göra med barnet. Mamman känner att hon är för ung för att kunna uppfostra barnet. Hon har en äldre gift syster i fördragsslutande stat B som är villig att tillsammans med sin man ta hand om barnet genom kafala. I enlighet med artikel 33 samråder fördragsslutande stat A med centralmyndigheten eller någon annan behörig myndighet i fördragsslutande stat B och överlämnar en rapport tillsammans med motiveringen för den föreslagna vården. Fördragsslutande stat B studerar rapporten, utreder systemen och hennes mans situation och samtycker till den föreslagna planen, med hänsyn tagen till barnets bästa. Myndigheterna i fördragsslutande stat A kan därför gå vidare och besluta att barnet ska placeras hos den äldre systemen och hennes man inom ramen för kafala. Beslutet ska erkännas direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B.

³⁸³ Den förklarande rapporten, punkt 150.
³⁸⁴ Se även punkterna **13.61–13.64** nedan.
³⁸⁵ Se punkt **11.11** ovan.
³⁸⁶ Artikel 37.

Exempel 11 E

En familj bor i fördragsslutande stat A. Skolan där barnen går underrättar myndigheterna om att barnen ofta kommer till skolan smutsiga, extremt trötta och med blåmärken på armarna och benen. Föräldrarna hävdar att barnen är olydiga, inte vill tvätta sig eller gå och lägga sig och att blåmärkena kommer från "låtsasslagsmål". Myndigheterna gör en preliminär utredning av familjen och slår fast att det inte behöver vidtas några brådskande skyddsåtgärder. De vill dock fortsätta sin övervakning av familjen och utesluter inte att den vid behov kan ingripa på nytt längre fram. Föräldrarna blir väldigt oroliga för att barnen ska tas ifrån dem. Föräldrarna bestämmer sig därför att fly till den fördragsslutande grannstaten B, där de har släktingar. Myndigheterna i fördragsslutande stat A upptäcker att familjen har flytt och att föräldrarna kan ha bestämt sig för att åka till sina släktingar i fördragsslutande stat B. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat A kontaktar därför centralmyndigheten i fördragsslutande stat B och begär hjälp med att ta reda på var barnen befinner sig³⁸⁷. Med hjälp av centralmyndigheten i fördragsslutande stat B lokaliseras familjen i denna stat. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat A underrättas av de behöriga myndigheterna i den staten om att de anser att barnen eventuellt utsätts för allvarlig fara till följd av de tidigare farhågorna beträffande föräldrarnas vård och det faktum att barnen nu befinner sig i en oövervakad situation. Till följd av detta anser centralmyndigheten i fördragsslutande stat A att den är skyldig att underrätta centralmyndigheten i fördragsslutande stat B om ärendet,³⁸⁸ den fara som barnen utsätts för och de åtgärder som övervägdes i fördragsslutande stat A³⁸⁹. Till följd av denna information beslutar de relevanta myndigheterna i fördragsslutande stat B att det rör sig om ett brådskande fall och att de, enligt artikel 11, bör fortsätta den övervakning som myndigheterna i fördragsslutande stat A hade inlett för att fastställa om det finns ett akut behov av att vidta ytterligare nödvändiga åtgärder till skydd för barnen. Under tiden slår fördragsslutande stat A fast att barnen för närvarande har hemvist i fördragsslutande stat A och att denna stat enligt artikel 5 därför är behörig att vidta åtgärder till skydd för barnen. Mot bakgrund av sin tidigare oro beträffande barnen och föräldrarnas agerande beslutar den behöriga myndigheten att barnen omedelbart ska återlämnas till fördragsslutande stat A och tillfälligt omhändertas av myndigheterna i avvaktan på en fullständig utredning av barnens situation. En sådan åtgärd ska erkännas direkt på grund av lag och får verkställas i fördragsslutande stat B (och fördragsslutande stat B:s åtgärd kommer därför att upphöra att gälla – artikel 11.2).

Exempel 11 F

Tre barn har hemvist i fördragsslutande stat A, där de bor tillsammans med sin narkotika- och alkoholmissbrukande mamma. Hennes tillstånd har nyligen försämrats och myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar att barnen ska omhändertas och placeras i familjehem eftersom de inte tror att det för närvarande är säkert för barnen att bo hos mamman. Mamman för bort barnen från familjehemmet. Myndigheterna i fördragsslutande stat A uppmärksammas på att mamman har tagit med sig barnen till fördragsslutande stat B. Med stöd av artikel 31 c begär de att centralmyndigheten i fördragsslutande stat B ska bistå dem med att ta reda på var barnen befinner sig. När barnen väl har lokaliserats i den staten är myndigheterna i fördragsslutande stat A, enligt artikel 36, skyldiga att underrätta myndigheterna i fördragsslutande stat B om den fara som barnen utsätts för och vilka åtgärder som har vidtagits med avseende på barnen³⁹⁰. Myndigheterna i fördragsslutande stat B kan sedan agera utifrån

³⁸⁷ Artikel 31 c.

³⁸⁸ Artikel 36.

³⁸⁹ Innan centralmyndigheten överlämnar upplysningarna ska den se till att artikel 37 inte är tillämplig på ärendet och att överlämnandet av upplysningarna sannolikt inte kommer att medföra fara för barnets person eller egendom eller utgöra ett allvarligt hot mot en medlem av barnets familjs frihet eller liv.

³⁹⁰ Lägg märke till att enligt artikel 37 ska myndigheterna avstå från att överlämna upplysningar om dessa skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller innebära att friheten eller livet för

denna information och se till att barnen omedelbart sätts i säkerhet³⁹¹.

*Eftersom det beslut som fattats i fördragsslutande stat A ska erkännas direkt på grund av lag och vara verkställbart i fördragsslutande stat B³⁹² ska myndigheterna i fördragsslutande stat A överväga huruvida de vill söka verkställighet av åtgärden för att se till att barnen återlämnas till familjehemmet i fördragsslutande stat A. Lägg dock också märke till att om beslutet om att placera barnen i familjehem gav myndigheterna rätt till vården om barnen enligt lagen i fördragsslutande stat A **och** både fördragsslutande stat A och fördragsslutande stat B även är parter i 1980 års konvention, kan fördragsslutande stat A i detta fall åberopa 1980 års konvention för att försöka få barnen återlämnade till den staten. Det är upp till fördragsslutande stat A att välja vilket förfarande som ska användas i denna situation. (Fördragsslutande stat A kan överväga att begära upplysningar från centralmyndigheten i fördragsslutande stat B³⁹³ om vilket förfarande som går snabbast och är mest kostnadseffektivt och därför främjar barnens bästa.)*

E. Särskilda samarbetstillfällen

11.23 Utöver de skyldigheter som anges i **avsnitten C** och **D** ovan, finns det specifika tillfällen där myndigheter enligt konventionen bör, men inte måste, samarbeta³⁹⁴ (och som kan betraktas som god praxis). Att dessa specifika tillfällen anges i konventionen hindrar inte samarbete i andra situationer³⁹⁵.

a) **Begäran att en annan fördragsslutande stat ska överlämna en rapport om ett barns situation eller vidta åtgärder till skydd för barnet**

Artikel 32

11.24 Efter en motiverad begäran från centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat till vilken barnet har väsentlig anknytning får centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist och befinner sig, direkt eller genom myndigheter eller andra organ,

- rapportera om barnets situation³⁹⁶,
- begära att den behöriga myndigheten i dess stat överväger huruvida åtgärder måste vidtas till skydd för barnets person eller egendom³⁹⁷.

³⁹¹ en medlem av barnets familj allvarligt hotas.

³⁹² Detta görs genom att tillämpa artikel 11.

³⁹³ Se **kapitel 10** ovan om erkännande och verkställighet av åtgärder samt även **kapitel 8** om fortsatta åtgärder.

³⁹⁴ Artikel 30.2.

³⁹⁵ Eftersom dessa samarbetstillfällen i **avsnitt C** ovan inte begränsas till åtgärder som vidtas av centralmyndigheter. Sådant samarbete antas dock ske genom, eller med hjälp av, centralmyndigheter. Artikel 34.2 gör det faktiskt möjligt för en fördragsslutande stat att meddela att framställningar enligt artikel 34.1 **endast får lämnas genom dess centralmyndighet** (se mer i punkterna **11.25–11.26** nedan).

³⁹⁶ Se centralmyndigheternas allmänna skyldighet att samarbeta – artikel 30, som diskuterades i **avsnitt A** ovan.

³⁹⁷ Artikel 32 a.

Artikel 32 b. De behöriga myndigheterna i den stat där barnet har hemvist kan också överväga en överföring av behörighet enligt artikel 8 i konventionen som en lämplig åtgärd, särskilt om barnet inte befinner sig på den andra berörda statens territorium. Se **kapitel 5** ovan.

Lägg märke till följande:

- Begäran måste göras av en centralmyndighet eller annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat till vilken det berörda barnet har en "väsentlig anknytning". Se **kapitel 13** för en diskussion om begreppet "väsentlig anknytning".
- Begäran måste vara motiverad (dvs. man bör i begäran utförligt redogöra för varför den görs och varför den anses nödvändig för att skydda det berörda barnet).
- Begäran måste göras till centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist och befinner sig.
- Centralmyndigheten får utföra den begärda uppgiften eller får delegera detta till en myndighet eller annat organ.
- Denna bestämmelse "**bemyndigar** den anmodade fördragsslutande myndigheten att svara på en sådan begäran, antingen direkt eller genom myndigheter eller andra organ, men den är inte **skyldig** att göra detta"³⁹⁸.

b) Begäran om upplysningar som är relevanta för skyddet av barn när en skyddsåtgärd övervägs

Artikel 34

11.25 Om en behörig myndighet överväger en skyddsåtgärd och anser att detta krävs med hänsyn till barnets situation, får den begära att varje myndighet i en annan fördragsslutande stat som förfogar över upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet överlämnar dessa upplysningar.

11.26 En fördragsslutande stat får meddela att sådana framställningar endast får lämnas via centralmyndigheten.

Följande punkter bör noteras:

- Begäran om upplysningar får bara göras om den behöriga myndigheten
 - överväger en skyddsåtgärd med avseende på barnet och
 - anser att detta krävs med hänsyn till barnets situation.
 Det ankommer på den ansökande myndigheten att pröva det sistnämnda villkoret, och i sin motivering till stöd för begäran, visa att detta villkor är uppfyllt.
- Den behöriga myndigheten får begära att varje fördragsslutande stat som förfogar över upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet överlämnar dessa upplysningar.
- Begäran får riktas till varje myndighet i den fördragsslutande staten. De myndigheter som avses här är "offentliga myndigheter"³⁹⁹. Artikel 34.2 innehåller dock förbehållet att en fördragsslutande stat får meddela att sådana framställningar **endast får lämnas genom dess centralmyndighet**. En sådan förklaring ska ställas till konventionens depositarie⁴⁰⁰. Depositarien ska underrätta stater om en sådan förklaring⁴⁰¹. Haagkonferensen om internationell privaträtts permanenta byrå ska se till att sådana upplysningar görs tillgängliga på dess webbplats (< www.hcch.net >, under "Convention 34" och därefter "Authorities").

³⁹⁸ Den förklarande rapporten, punkt 142 (vår fetmarkering).

³⁹⁹ Ibidem, punkt 144.

⁴⁰⁰ Artikel 45.2. Konventionens depositarie är Nederländernas utrikesministerium.

⁴⁰¹ Artikel 63 d.

- Barnets bästa ska sättas i främsta rummet vid tillämpningen av denna bestämmelse, både av den ansökande myndigheten (som i vilket fall som helst endast kan inge en begäran om barnets situation kräver detta) och av den anmodade myndigheten⁴⁰².
- Den anmodade myndigheten är aldrig bunden att överlämna de begärda upplysningarna även om villkoren för att inge begäran är uppfyllda. Den har ett utrymme för skönsässig bedömning⁴⁰³.
- Om överlämnandet av sådana upplysningar, enligt den berörda myndighetens uppfattning, skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller innebära att friheten eller livet för en medlem av barnets familj allvarligt hotas, får myndigheten inte överlämna sådana upplysningar⁴⁰⁴.
- De berörda myndigheterna måste dessutom respektera de allmänna regler som är tillämpliga på uppgifter som samlats in eller överlämnats enligt artiklarna 41 och 42 i konventionen⁴⁰⁵.

c) *Begäran om bistånd med genomförandet av skyddsåtgärder utomlands*

Artikel 35.1

11.27 När skyddsåtgärder har vidtagits enligt konventionen kan myndigheterna i en fördragsslutande stat begära att myndigheterna i en annan fördragsslutande stat bistår med genomförandet av åtgärderna.

11.28 Detta gäller särskilt i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt och rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter.

Lägg märke till följande:

- Artikel 35.1 föreskriver ömsesidigt bistånd mellan de behöriga myndigheterna i de fördragsslutande staterna vid genomförandet av skyddsåtgärder. Den utgör därför en allmän grund för samarbete mellan myndigheter vid genomförandet av åtgärder.
- Bestämmelsen gäller "särskilt" i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt och rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter. Den kompletterar och stärker därför samarbetet mellan centralmyndigheter i fördragsslutande stater i 1980 års konvention (se artikel 21 i 1980 års konvention)⁴⁰⁶.
- Rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter anges i artikel 10 i FN:s barnkonvention.

d) *Begäran om/tillhandahållande av bistånd i ärenden som rör internationella ärenden om rätten till umgänge/kontakt*

Artikel 35.2

11.29 När en förälder som är bosatt i en fördragsslutande stat önskar få eller behålla rätt till umgänge/kontakt med ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat, får han eller hon begära att myndigheterna i bosättningsstaten samlar in upplysningar eller underlag och uttalar sig i frågan om

⁴⁰² Se den förklarande rapporten, punkt 144.

⁴⁰³ Ibidem.

⁴⁰⁴ Artikel 37.

⁴⁰⁵ Se mer i punkterna **11.32–11.33** nedan.

⁴⁰⁶ Se den förklarande rapporten, punkt 146.

det är lämpligt att han eller hon utövar rätten till umgänge/kontakt och på vilka villkor denna rätt skulle kunna utövas.

- 11.30 Dessa upplysningar, underlag och uttalanden ska⁴⁰⁷ beaktas av den myndighet som är behörig att avgöra en ansökan om rätt till umgänge/kontakt med barnet innan den fattar sitt beslut.

Lägg märke till följande:

- Den myndighet som är behörig att pröva en ansökan om rätt till umgänge/kontakt får⁴⁰⁸ låta saken vila i avvaktan på resultatet av en sådan begäran, särskilt om den prövar en ansökan om begränsning eller upphävande av rätt till umgänge/kontakt som beviljats i den stat där barnet tidigare hade hemvist⁴⁰⁹.
- Detta hindrar emellertid inte en myndighet som är behörig från att vidta interimistiska åtgärder i avvaktan på att begäran besvaras⁴¹⁰.

e) Tillhandahållande av dokumentation om vilka befogenheter en person med föräldraansvar eller ansvar för att skydda barnet har⁴¹¹
Artikel 40

- 11.31 Myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist eller i den fördragsslutande stat där en skyddsåtgärd har vidtagits får, på begäran av den person som har föräldraansvaret eller den person som ska skydda barnets person eller egendom, för denna person utfärda ett intyg om i vilken egenskap personen handlar och vilka befogenheter personen har.

Lägg märke till följande:

- Fördragsslutande stater är inte skyldiga att tillhandahålla sådana intyg. Det är därför upp till vare fördragsslutande stat att välja om den vill tillhandahålla ett intyg.
- Om den aktuella fördragsslutande staten väljer att tillhandahålla ett intyg måste den utse vilka myndigheter som är behöriga att utfärda intygen⁴¹².
- Den fördragsslutande stat som är behörig att utfärda ett intyg är den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, eller den fördragsslutande stat där skyddsåtgärden vidtogs.
- Av intyget framgår vanligtvis
 - vem som innehar föräldraansvaret,
 - huruvida detta följer direkt på grund av lag (från tillämplig lag enligt artikel 16) eller från en skyddsåtgärd som har vidtagits av en behörig myndighet i enlighet med kapitel II i konventionen,
 - vilka befogenheter den person som har föräldraansvaret har.
 I förekommande fall kan även de befogenheter den personen inte har anges⁴¹³.

⁴⁰⁷ Efter att upplysningarna, underlaget och uttalandena har samlats in i den fördragsslutande stat där föräldern är bosatt är det **obligatoriskt** för den fördragsslutande stat som handlägger ärendet att ta ställning till dessa upplysningar, underlag och uttalanden.

⁴⁰⁸ Myndigheten är inte skyldig att låta saken vila – se den förklarande rapporten, punkt 148.

⁴⁰⁹ Artikel 35.3.

⁴¹⁰ Artikel 35.4.

⁴¹¹ Artikel 40 förekommer inte som en samarbetsbestämmelse i kapitel V i konventionen, utan i kapitel VI i konventionen, under rubriken "Allmänna bestämmelser".

⁴¹² Artikel 40.3.

⁴¹³ Se den förklarande rapporten, punkt 154.

- Denna person ska, om inte annat kan visas, anses handla i den egenskap och ha de befogenheter som anges i intyget⁴¹⁴. "Varje berörd person kan därför bestrida riktigheten i de uppgifter som anges i intyget, men om inte annat kan visas kan [en] tredje man tryggt interagera med den person som anges i intyget, inom de befogenhetsramar som anges där."⁴¹⁵

Exempel 11 G

En mamma och hennes sjuårige son har hemvist i fördragsslutande stat A. Pappan har hemvist i fördragsslutande stat B. Mamman och sonen flyttade med pappans samtycke till fördragsslutande stat A för sex månader sedan. En gång i månaden besöker sonen pappan i fördragsslutande stat B för att upprätthålla kontakten. Pappan är bekymrad eftersom sonen under sina senaste två besök har klagat på att han ofta lämnas ensam hemma på natten när hans mamma går ut och när han kommer hem från skolan finns det alltid olika män i huset. Pappan kontaktar centralmyndigheten i fördragsslutande stat B och berättar om sonens kommentarer. Han är osäker på vad han ska göra eftersom sonen har en historik av att hitta på fantasifulla historier för att få uppmärksamhet. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat B bestämmer sig för att kontakta centralmyndigheten i fördragsslutande stat A och begär att den ska överlämna en rapport om barnets situation⁴¹⁶. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat A, som fått ta del av barnets kommentarer, är orolig för barnets välbefinnande och går med på att utreda saken och överlämna en sådan rapport⁴¹⁷.

Exempel 11 H

En familj har hemvist i fördragsslutande stat A, efter att ha flyttat dit från fördragsslutande stat B. Morföräldrarna bor i fördragsslutande stat B. Barnen (en pojke på 8 år och en flicka på 10 år) besöker regelbundet sina morföräldrar. Morföräldrarna har börjat oroa sig för barnen eftersom de under sitt senaste besök uppvisade ett ändrat beteende. De uppvisade ett sexuellt beteende och gjorde opassande sexuella kommentarer. När morföräldrarna konfronterade barnen om detta anklagade de sin pappa för att vid ett flertal tillfällen ha rört vid dem på ett opassande sätt. Morföräldrarna är rädda för att konfrontera föräldrarna om detta beteende eftersom de är oroliga för att deras kontakt kommer att stoppas. Eftersom de är osäkra på vad de ska göra kontaktar morföräldrarna centralmyndigheten i fördragsslutande stat A. Centralmyndigheten är orolig för barnens välbefinnande och kontaktar centralmyndigheten i fördragsslutande stat B och begär att denna stat (eller dess myndigheter eller andra organ) ska överväga åtgärder till skydd för barnen⁴¹⁸. Centralmyndigheten i fördragsslutande stat B vidtar omedelbart, genom sina relevanta myndigheter, åtgärder för att utreda barnens situation. Barnen intervjuas av en barnpsykolog och upprepar sina anklagelser mot pappan. Efter att ha intervjuat pappan och mamman vidtar fördragsslutande stat B omedelbart åtgärder för att avlägsna pappan från hemmet medan saken utreds ytterligare, och i avvaktan på inledandet av varje förfarande som kan krävas med avseende på barnen.

⁴¹⁴ Artikel 40.2.

⁴¹⁵ Den förklarande rapporten, punkt 155.

⁴¹⁶ Artikel 32 a.

⁴¹⁷ I så fall får myndigheterna i fördragsslutande stat B även begära att myndigheterna i fördragsslutande stat A begär att de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat A ska överväga huruvida åtgärder måste vidtas till skydd för barnet (artikel 32 b).

⁴¹⁸ Artikel 32 b.

Exempel 11 I

Ett barn bortförs olovligt från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Båda fördragsslutande stater är också parter i 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn. En ansökan om återlämnande av barnet inges till myndigheterna i fördragsslutande stat B. Ansökan avslås med motiveringen att barnet löper stor risk att skadas. Myndigheterna i fördragsslutande stat A är fortfarande behöriga att besluta om vårdnad förutsatt att villkoren för en ändring av behörigheten enligt artikel 7 har uppfyllts⁴¹⁹. Innan de fattar sitt beslut vill de emellertid veta varför ansökan om återlämnande avslögs. Orsaken är att dessa upplysningar är avgörande för att kunna fatta ett beslut i sak beträffande vårdnaden om barnet. Enligt artikel 34.1 får myndigheterna i fördragsslutande stat A begära att myndigheterna i fördragsslutande stat B överlämnar dessa upplysningar⁴²⁰.

Exempel 11 J

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Mamman vill flytta med barnet till fördragsslutande stat B. Pappan motsätter sig detta men hans invändningar avvisas i ett domstolsbeslut. I domstolsbeslutet fastställs ett särskilt arrangemang för kontakt mellan pappan och barnet. Det anges att barnet ska lämnas över på en neutral plats och på ett sådant sätt att föräldrarna inte behöver träffas (på grund av den spända situation som råder mellan föräldrarna och dess inverkan på barnet). Med bistånd från centralmyndigheterna i båda staterna kontakter myndigheterna i fördragsslutande stat A de relevanta myndigheterna i fördragsslutande stat B för att få hjälp att genomföra kontaktarrangemanget⁴²¹. Myndigheterna i fördragsslutande stat B tillhandahåller familjen övervakade överlämnings tjänster. Barnet kan därför lämnas och hämtas på en neutral plats i närvaro av en tredje man och föräldrarna behöver inte träffas.

Exempel 11 K

Två barn har hemvist i fördragsslutande stat A tillsammans med sin pappa. Barnens mamma bor i fördragsslutande stat B. Sedan barnen och pappan flyttade till fördragsslutande stat A för ett år sedan har det varit svårt för mamman att upprätthålla kontakten med barnen. Mamman inger en ansökan om kontakt med barnen till myndigheterna i fördragsslutande stat A⁴²². Pappan motsätter sig detta och hävdar att det inte är till barnens bästa att ha någon kontakt med sin mamma på grund av hennes labila mentala hälsa. Mamman bestrider detta påstående och vill att barnen ska ha kontakt med henne i hennes hem i fördragsslutande stat B under varje skollov. Hon ber myndigheterna i fördragsslutande stat B att, i enlighet med artikel 35.2, samla in upplysningar och underlag och uttala sig om 1) huruvida det är lämpligt att hon har kontakt med barnen och 2) huruvida denna kontakt kan äga rum i hennes hem i fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat A, som ska besluta om kontakt, går med på att låta saken vila i avvaktan på en rapport innehållande fördragsslutande stat B:s slutsatser⁴²³. Myndigheterna i fördragsslutande stat B skriver en rapport där de bland annat konstaterar att 1) enligt mammans journal lider hon inte av, och har aldrig lidit av, mental ohälsa, 2) de grundat på ett flertal intervjuer med henne inte kan förstå varför hon inte skulle vara lämplig att utöva kontakt med sina barn, och 3) varför de efter att ha besökt hennes hem vid ett flertal tillfällen anser att hemmet är en lämplig miljö för hennes barn och barnen har faktiskt varsitt eget sovrum. Rapporten och styrkande dokumentation godtas som bevisning och beaktas i förfarandet i fördragsslutande stat B⁴²⁴.

⁴¹⁹ Se **kapitel 4** ovan, punkterna **4.20–4.25**.

⁴²⁰ Jämför med artikel 11.6 i Bryssel IIa-förordningen, som diskuteras mer ingående i punkt **13.10** nedan.

⁴²¹ Artikel 35.1.

⁴²² Som är behörig med stöd av artikel 5 – se **kapitel 4** ovan.

⁴²³ Artikel 35.3.

⁴²⁴ Artikel 35.2.

Exempel 11 L

Barnets förmyndare utsågs i fördragsslutande stat A, där barnet har hemvist. Han ansvarar för förvaltningen av barnets tillgångar och vill sälja en del av egendomen i fördragsslutande stat B. Potentiella köpare i fördragsslutande stat B är oroliga för att förmyndaren inte har rätt att sälja egendomen för barnets räkning. Om fördragsslutande stat A tillhandahåller intyg enligt artikel 40 kan förmyndaren begära ett intyg från myndigheterna i denna stat, där det anges i vilken egenskap han handlar och vilka befogenheter han har.

F. Myndigheters överlämnande av personuppgifter och upplysningar

Artiklarna 41 och 42

11.32 Lägg märke till att personuppgifter som samlats in eller överlämnats enligt konventionen endast får användas i de syften för vilka de samlats in eller överlämnats⁴²⁵.

11.33 De myndigheter till vilka upplysningar överlämnats ska dessutom sörja för att de omfattas av sekretess i enlighet med lagstiftningen i sin stat⁴²⁶.

G. Centralmyndigheters / offentliga myndigheters kostnader

11.34 I regel ska centralmyndigheter och andra offentliga myndigheter i fördragsslutande stater bära sina egna kostnader när de utför uppgifter enligt konventionen⁴²⁷. Sådana kostnader kan innefatta de fasta kostnaderna i samband med myndigheternas utförande av uppgifterna, kostnaderna för korrespondens och överlämnandet av upplysningar, kostnaderna för att ta reda på information om barnet, kostnaderna för bistånd med att ta reda på var ett barn befinner sig, kostnaderna för att organisera medling eller uppgörelser i godo, samt kostnaderna för att genomföra åtgärder som vidtagits i andra länder, särskilt placeringsåtgärder⁴²⁸.

11.35 I artikel 38 anges emellertid att myndigheterna i fördragsslutande stater behåller "möjligheten att ta ut skäliga avgifter för tjänster". Om en sådan fördragsslutande stat tar ut sådana avgifter, oavsett om avgifterna avser ersättning för kostnader som redan uppkommit eller innan tjänsten tillhandahålls bör avgiften präglas av "en viss grad av måttfullhet"⁴²⁹. Myndigheterna ska dessutom i förväg ge tydlig information om sådana avgifter.

11.36 Med uttrycket "myndigheter" i artikel 38 avses de fördragsslutande staternas administrativa myndigheter, inte deras domstolar⁴³⁰. Domstolsavgifter, rättegångskostnader och advokatkostnader omfattas inte av artikel 38.

11.37 Varje fördragsslutande stat får även ingå överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater om fördelningen av avgifter när de tillämpar konventionen⁴³¹. Denna bestämmelse kan exempelvis vara användbar i ärenden som rör gränsöverskridande placering av barn.

⁴²⁵ Artikel 41.

⁴²⁶ Artikel 42.

⁴²⁷ Artikel 38.1.

⁴²⁸ Se den förklarande rapporten, punkt 152.

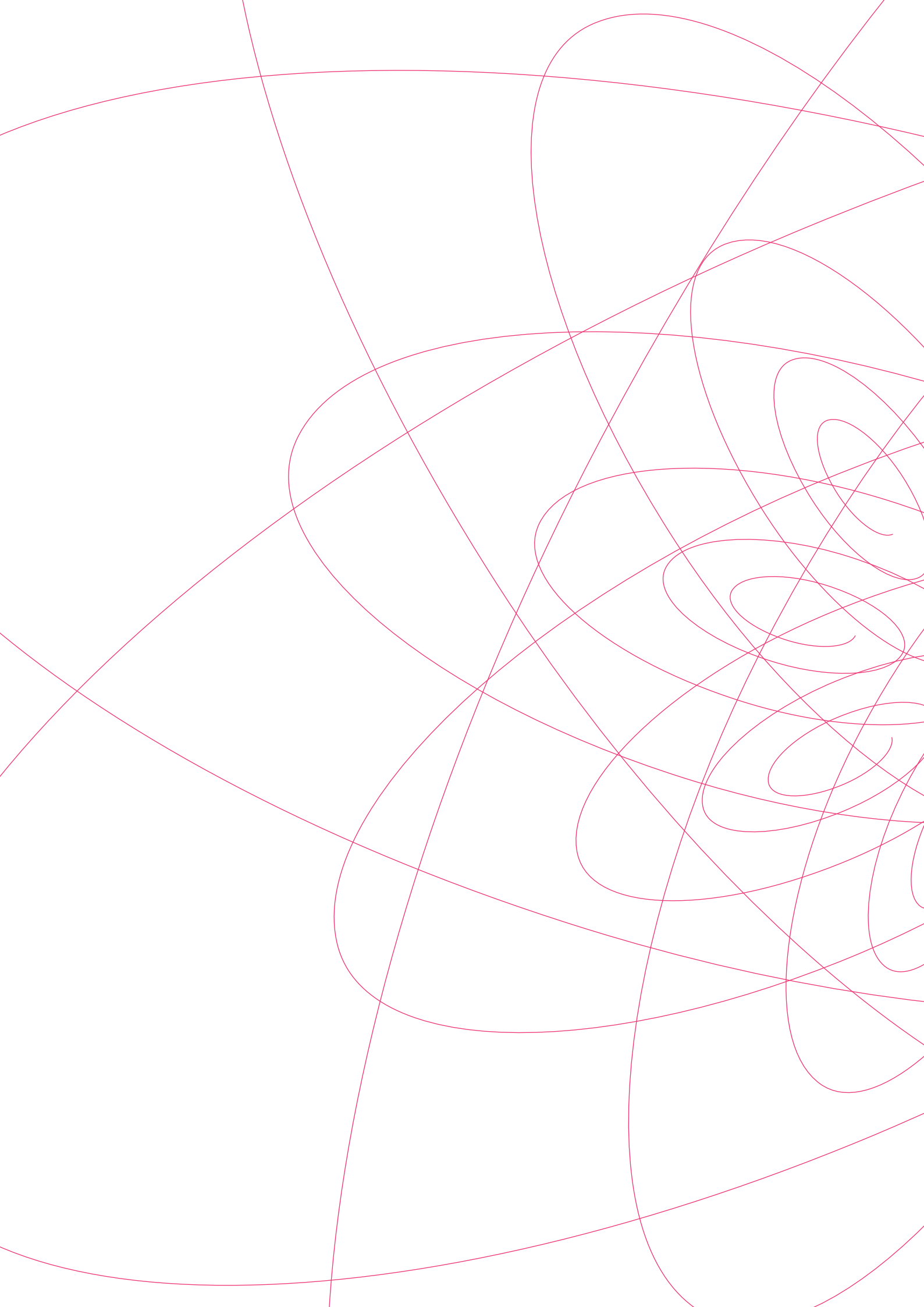
⁴²⁹ Ibidem.

⁴³⁰ Ibidem.

⁴³¹ Artikel 38.2

12

*FÖRHÅLLET MELLAN 1996 ÅRS
KONVENTION OCH ANDRA
INSTRUMENT*

A. Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 12 juni 1902 rörande förmynderskap för minderåriga⁴³²?

Artikel 51

- 12.1 När det gäller förhållandena mellan fördragsslutande stater i 1996 års Haagkonvention om skydd av minderåriga ersätter 1996 års konvention 1902 års konvention.

B. Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i fråga om åtgärder till skydd för underåriga⁴³³.

Artikel 51

- 12.2 När det gäller förhållandena mellan fördragsslutande stater i 1996 års konvention ersätter 1996 års konvention 1961 års konvention om skydd för underåriga. Detta påverkar dock inte erkännandet av åtgärder som tidigare har vidtagits i samband med tillämpningen av 1961 års konvention.
- 12.3 Detta innebär att om en åtgärd har vidtagits av en fördragsslutande stat i 1961 års konvention i enlighet med artikel 4 i den konventionen (som gav behörighet till myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet är medborgare), ska denna åtgärd erkännas enligt 1961 års konvention (artikel 7 i 1961 års konvention) av varje annan stat som var part i 1961 års konvention när åtgärden vidtogs. Detta gäller även om de två berörda staterna under tiden har blivit parter i 1996 års konvention.

Exempel 12 A

Stat A och stat B är fördragsslutande stater till 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga. År 2007 träder 1996 års konvention i kraft i stat B. År 2008 fattar myndigheterna i stat A ett beslut om ett barn som har hemvist i stat C grundat på att barnet är medborgare i stat A. Detta beslut uppfyller villkoren för erkännande i 1961 års konvention. År 2009 träder 1996 års konvention i kraft i stat A. År 2010 inges en ansökan om erkännande i stat B. Även om beslutet inte är berättigat till erkännande enligt artikel 23 i 1996 års konvention⁴³⁴ bör beslutet erkännas i stat B enligt 1961 års konvention, med stöd av artikel 51 i 1996 års konvention.

⁴³² I augusti 2013 utgjordes de fördragsslutande staterna av Belgien, Italien, Luxemburg, Portugal, Rumänien, Spanien och Österrike. När det gäller förhållandena mellan fördragsslutande stater i 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga ersatte 1961 års konvention 1902 års konvention. Det bör påpekas att samtliga resterande fördragsslutande stater i 1902 års konvention är EU-medlemsstater och därför bundna av Bryssel IIa-förordningen, som har företräde enligt artikel 59.1 i förordningen.

⁴³³ I augusti 2013 utgjordes de fördragsslutande staterna av Frankrike, Italien, Kina (konventionen gäller bara den särskilda administrativa regionen Macao), Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien, Schweiz, Turkiet, Tyskland och Österrike.

⁴³⁴ Artikel 53.2 – se ovan **kapitel 3**. Även om tillämpningen i tiden inte är ett problem kan erkännandet vägras med stöd av artikel 23.2 a i konventionen – se ovan **kapitel 10**.

c) Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn?

Artikel 50

- 12.4 I artikel 50 anges att denna konvention inte ska påverka tillämpningen av 1980 års konvention i förbindelser mellan parter i båda konventionerna. I artikel 50 anges dock även att detta inte hindrar att bestämmelser i 1996 års konvention åberopas "för återförande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits eller för ordnande av umgängesrätt". Förhållandet mellan dessa båda instrument diskuteras närmare i punkterna **13.1–13.14** nedan.

D. Hur påverkar 1996 års konvention tillämpningen av andra instrument?

Artikel 52

- 12.5 Denna konvention inverkar inte på något internationellt instrument som de fördragsslutande staterna är parter i och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i konventionen, såvida inte en motsatt förklaring avges av de stater som är parter i ett sådant instrument⁴³⁵.
- 12.6 Denna konvention inverkar inte heller på möjligheten för en eller flera fördragsslutande stater att ingå överenskommelser som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i denna konvention med avseende på barn som har hemvist i någon av de stater som är parter i sådana överenskommelser⁴³⁶. En överenskommelse som ingås av fördragsslutande stater om frågor som omfattas av denna konventions tillämpningsområde inverkar inte på tillämpningen av denna konvention mellan de fördragsslutande staterna och andra fördragsslutande stater som inte är parter i överenskommelsen⁴³⁷.
- 12.7 Det viktigaste instrumentet i denna kategori är för närvarande Bryssel IIa-förordningen⁴³⁸ som tillämpas mellan EU:s medlemsstater, med undantag av Danmark. Förordningen och 1996 års konvention har ett mycket snarlikt materiellt tillämpningsområde, även om förordningen inte innehåller några lagvalsregler⁴³⁹. I förhållande till 1996 års konvention har förordningen företräde för EU:s medlemsstater (med undantag av Danmark) om ett barn har hemvist i en av EU:s medlemsstater (med undantag av Danmark), eller om erkännande eller verkställighet av ett beslut som utfärdats av de behöriga myndigheterna i en medlemsstat (med undantag av Danmark) söks i en annan medlemsstat (med undantag av Danmark), oavsett var barnet har hemvist⁴⁴⁰.
- 12.8 Dessa regler gäller även för enhetliga lagar som är grundade på särskilda förbindelser av regional eller annan karaktär mellan berörda stater. Denna bestämmelse skulle exempelvis kunna användas mellan de nordiska länderna, som har utarbetat enhetliga lagar.

⁴³⁵ Artikel 52.1.

⁴³⁶ Artikel 52.2. Se även den förklarande rapporten, punkt 172.

⁴³⁷ Artikel 52.3.

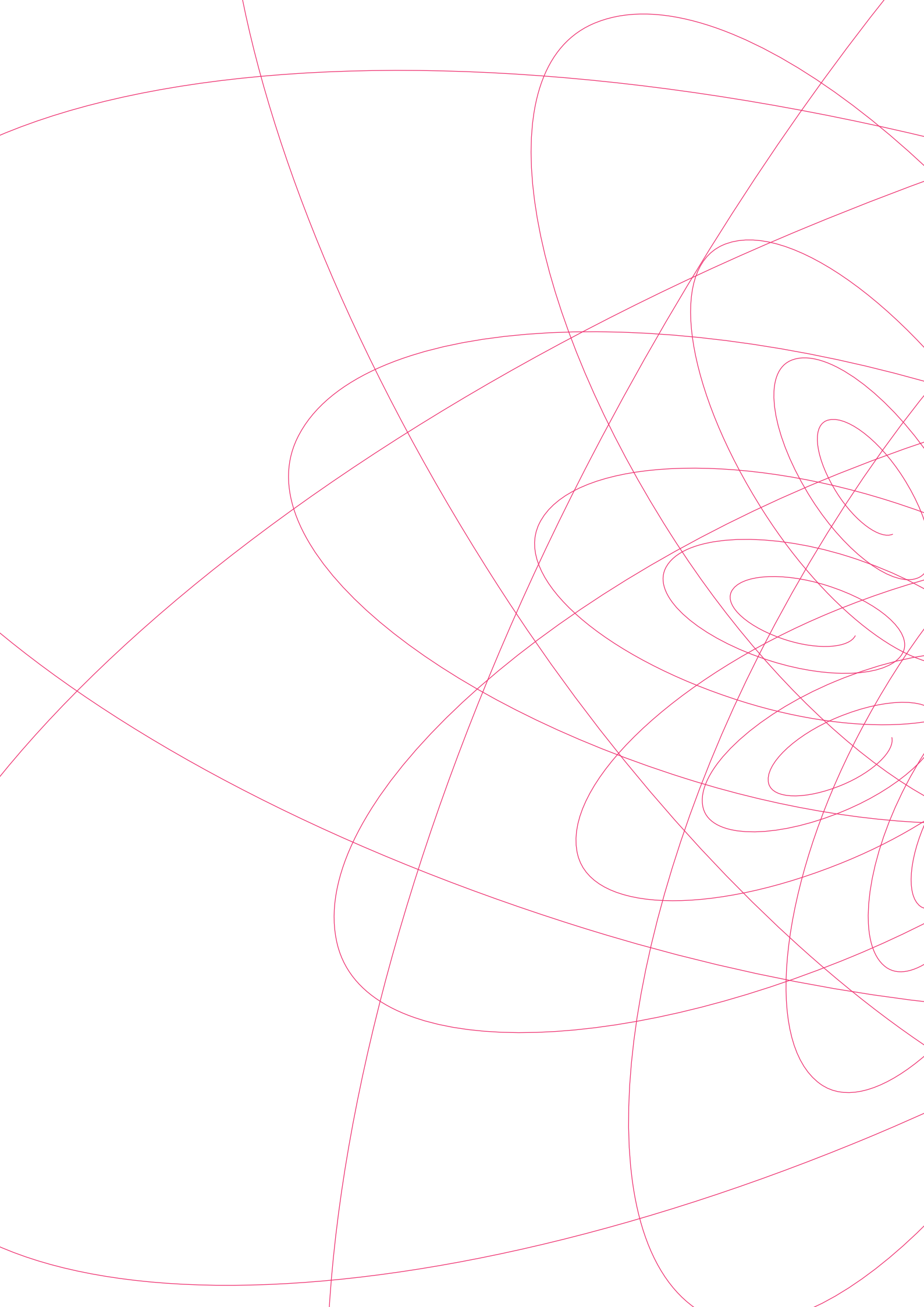
⁴³⁸ Se fotnot 8 ovan.

⁴³⁹ Lagg märke till att bestämmelserna om tillämplig lag i 1996 års konvention gäller barn som har hemvist i en EU-medlemsstat. Framför allt ska artikel 15 i 1996 års konvention tillämpas om domstolen i en EU-medlemsstat som är bunden av förordningen utövar behörighet enligt bestämmelserna i förordningen (när behörigheten grundas på en av grunderna i kapitel II i 1996 års konvention) – se **kapitel 9** ovan, punkt **9.1**.

⁴⁴⁰ Artikel 61 i förordningen.

13

SÄRSKILDA ÄMNEN

A. Internationella bortföranden av barn

- 13.1** 1996 års konvention ändrar eller ersätter inte den mekanism för att hantera internationella bortföranden av barn som infördes genom 1980 års konvention⁴⁴¹. I stället kompletterar och stärker 1996 års konvention på vissa områden 1980 års konvention. En mängd bestämmelser i 1996 års konvention kan därför användas som ett komplement till mekanismen i 1980 års konvention när 1980 års konvention ska tillämpas i ett ärende. I stater eller situationer där 1980 års konvention **inte** ska tillämpas kan bestämmelserna i 1996 års konvention i sig användas för att hantera internationella bortföranden av barn. Dessa två situationer diskuteras nedan.
- 13.2** Rent allmänt bör det i förhållande till 1996 års konvention och internationella bortföranden av barn, och oavsett huruvida 1980 års konvention ska tillämpas på ett ärende eller inte, noteras att de behörighetsregler som anges i kapitel II i 1996 års konvention ger en samsyn på behörighet som ger parterna viss säkerhet och därför kan avskräcka dem från att försöka få ett ärende om internationellt bortförande av ett barn prövat i den stat som har de förmånligaste reglerna (*forum shopping*). Regeln i artikel 5 som anger barnets hemvist som den viktigaste grunden för tilldelning av behörighet uppmuntrar parterna att inleda en process om (eller träffa en överenskommelse om) frågor som rör vårdnad, umgänge/kontakt och flytt i den fördragsslutande stat där barnet för närvarande bor, i stället för att låta barnet omfattas av en annan stats behörighet innan dessa frågor avgörs.
- 13.3** Som diskuterades i **kapitel 4** ovan innehåller artikel 7 i 1996 års konvention dessutom en särskild behörighetsregel i ärenden som rör internationella bortföranden av barn⁴⁴². Myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet behåller sin behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnets person och egendom tills ett antal villkor har uppfyllts. Denna regel är ett försök att göra en avvägning mellan två aspekter. För det första bör en person som olovligen för bort eller håller kvar ett barn inte kunna få några fördelar av detta genom att utverka en ändring av vilken stat som är behörig att vidta åtgärder i frågor som rör vårdnad eller umgänge/kontakt. För det andra är en ändring av ett barns hemvist, om denna blir bestående, ett faktum som inte kan ignoreras så till den grad att myndigheterna i den nya staten aldrig blir behöriga⁴⁴³. Samtidigt som myndigheterna i den fördragsslutande stat som barnet olovligen fördes bort från behåller sin behörighet, kan myndigheterna i den fördragsslutande stat som barnet olovligen har förts bort till eller hålls kvar i endast vidta nödvändiga skyddsåtgärder enligt artikel 11 (om det anses vara ett brådskande fall⁴⁴⁴) och får inte vidta tillfälliga åtgärder enligt artikel 12 i konventionen⁴⁴⁵.
- 13.4** Den definition av olovligt bortförande och kvarhållande som används i 1996 års konvention är samma definition som används i 1980 års konvention, vilket visar att de två konventionerna är tänkta att komplettera varandra⁴⁴⁶. Det innebär att tolkningen och tillämpningen av bestämmelserna i 1980 års konvention om olovligt bortförande och kvarhållande kan vara till hjälp vid fastställande av behörighet enligt 1996 års konvention⁴⁴⁷.

⁴⁴¹ Detta framgår tydligt i artikel 50 i 1996 års konvention, som det hänvisades till i punkt **12.4** ovan.

⁴⁴² Detta diskuteras i punkterna **4.20–4.25** ovan.

⁴⁴³ Se den förklarande rapporten, punkt 46.

⁴⁴⁴ Detta diskuterades mer utförligt i **kapitel 6** ovan.

⁴⁴⁵ Se artikel 7.3 i konventionen och den förklarande rapporten, punkt 51.

⁴⁴⁶ Artikel 7.2 i 1996 års konvention och artikel 3 i 1980 års konvention. Se punkt **4.21** ovan.

⁴⁴⁷ Se punkt **4.21** ovan. För beslut om tolkningen av olovligt bortförande av barn eller kvarhållande, se rättspraxis och kommentarer i Incadat (< www.incadat.com >).

a) Vilken roll spelar 1996 års konvention i situationer där 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn är tillämplig på bortförandet av barnet?

- 13.5** 1980 års konvention ska fortsätta tillämpas mellan fördragsslutande stater i 1996 års konvention som även är parter i 1980 års konvention⁴⁴⁸.
- 13.6** 1996 års konvention kompletterar och stärker 1980 års konvention genom att tillhandahålla en uttrycklig ram för behörighet, inklusive när återlämnandet av barnet undantagsvis vägras eller inte begärs. Konventionen stärker 1980 års konvention genom att framhålla den viktiga roll som myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist spelar vid beslut om vilka åtgärder som kan behövas för att skydda barnet på lång sikt⁴⁴⁹. Detta görs genom att säkerställa att den fördragsslutande stat där barnet har hemvist behåller sin behörighet tills vissa villkor är uppfyllda⁴⁵⁰.
- 13.7** 1996 års konvention innehåller även bestämmelser som kan vara till hjälp för en rättslig eller administrativ myndighet när denna vill besluta att ett barn ska återlämnas enligt 1980 års konvention, men **endast om** vissa nödvändiga brådskande åtgärder har vidtagits för att säkerställa att barnet återlämnas välbehållet och för att säkerställa fortsatt skydd för barnet i den ansökande fördragsslutande staten (tills myndigheterna i den fördragsslutande staten kan agera för att skydda barnet). 1996 års konvention innehåller en särskild behörighetsgrund som, i brådskande fall, gör det möjligt för den anmodade fördragsslutande staten att vidta "nödvändiga skyddsåtgärder" med avseende på barnet⁴⁵¹. 1996 års konvention gör sådana skyddsåtgärder mer effektiva genom att säkerställa att sådana beslut erkänns direkt på grund av lag i den fördragsslutande stat som barnet ska återlämnas till och på begäran av en berörd part kan verkställas i den fördragsslutande staten (tills myndigheterna i den ansökande fördragsslutande staten kan vidta nödvändiga skyddsåtgärder)⁴⁵².
- 13.8** 1996 års konvention kan också ge hjälp i frågor som rör interimistiskt umgänge/kontakt i pågående bortförandeärenden enligt 1980 års konvention⁴⁵³. Om den fördragsslutande stat där barnet har hemvist inte kan hantera de frågor som rör umgänge/kontakt, **och** om det rör sig om ett brådskande fall, får myndigheterna i den fördragsslutande stat som prövar frågan om återlämnande åberopa artikel 11 i konventionen för att fatta ett sådant beslut⁴⁵⁴. Detta beslut

⁴⁴⁸ Artikel 50. Se punkt **12.4** ovan.

⁴⁴⁹ I förhållande till 1980 års konvention, se artiklarna 16 och 19 i den konventionen, samt punkterna 16 och 19 i den förklarande rapporten om 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn, av E. Pérez-Vera, i *Proceedings of the Fourteenth Session (1980)*, Tome III, *Child abduction*, Haag, Imprimerie Nationale, 1982, s. 425–476. I den förklarande rapporten anges att 1980 års konvention implicit bygger på principen om att varje diskussion i sak om vårdnadsrätter bör äga rum inför de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist innan han eller hon olovligen fördes bort/kvarhölls (artikel 19).

⁴⁵⁰ Artikel 7 – se punkterna **4.20–4.25** ovan.

⁴⁵¹ Artikel 11 – se **kapitel 6** ovan (och särskilt **exempel 6 G**).

⁴⁵² Se punkt **6.12** ovan om erkännande och verkställighet av skyddsåtgärder som har vidtagits grundat på artikel 11, och mer allmänt diskussionen i **kapitel 10**.

⁴⁵³ Se i detta avseende **kapitel 6** ovan, särskilt **exempel 6 F** och diskussionen i fotnot 216. Se även vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216), punkt 4.6.2, där det, inom ramen för artikel 21 i 1980 års konvention, konstaterades: "i vissa länder anser man att artikel 21 inte omfattar ansökningar om interimistisk kontakt som ingetts i avvaktan på ett beslut om återlämnande. Detta är återigen oförenligt med den bakomliggande principen om att kontakten bör upprätthållas i alla situationer som inte utgör en risk för barnet. Om man inte lyckas återupprätta kontakten med en kvarlämnad förälder under vad som ibland kan vara ett utdraget återlämnandeförfarande riskerar detta att ytterligare skada barnet och fjärma det från den kvarlämnade föräldern."

⁴⁵⁴ Se punkterna **6.2–6.5** ovan om när det kan anses röra sig om ett "brådskande" fall i den mening som avses i artikel 11.

upphör att gälla när den fördragsslutande stat där barnet har hemvist har vidtagit de skyddsåtgärder som krävs⁴⁵⁵.

13.9 Samarbetsbestämmelserna i 1996 års konvention kan även användas för att stödja de krav på samarbete som anges i 1980 års konvention. Enligt 1980 års konvention ska centralmyndigheten tillhandahålla "allmänna upplysningar om den lag i den egna staten som har samband med tillämpningen av konventionen",⁴⁵⁶ medan centralmyndigheten enligt 1996 års konvention i samband med tillämpningen av konventionen ska vidta lämpliga åtgärder i syfte att lämna "upplysningar om de lagar och de tjänster som finns i deras stater till skydd för barn"⁴⁵⁷. Det gör det möjligt för en annan centralmyndighet eller en förälder att få ett bredare spektrum av upplysningar om lagarna i den fördragsslutande stat som barnet olovligen har bortförts till eller olovligen kvarhålls i.

13.10 Artikel 34 i 1996 års konvention, som gör det möjligt för behöriga myndigheter som överväger en skyddsåtgärd att, om så krävs med hänsyn till barnets situation, begära att en myndighet i en annan fördragsslutande stat som förfogar över upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet överlämnar dessa,⁴⁵⁸ kan vara särskilt användbar om ett beslut om återlämnande **inte efterkommit** med stöd av 1980 års konvention⁴⁵⁹. I en situation där en myndighet i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist ska pröva vårdnadstvist och inte redan förfogar över de upplysningar som låg till grund för beslutet att inte återlämna barnet, gör artikel 34 det möjligt för den myndigheten att begära sådana upplysningar från den myndighet som meddelade ett beslut om att inte återlämna barnet. Detta kan förhindra att det uppstår en situation där de myndigheter i barnets hemviststat som prövar vårdnadstvist inte har tillgång till de upplysningar som beaktades av de myndigheter som prövade ansökan om återlämnande. Lägg märke till att det finns en tydlig skillnad mellan hur 1996 års konvention och Bryssel IIa-förordningen fungerar⁴⁶⁰. Artikel 11.6 i Bryssel IIa-förordningen **förpliktar** en domstol som har meddelat ett beslut om att inte återlämna ett barn enligt artikel 13 i 1980 års konvention att översända alla relevanta handlingar till myndigheterna i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före det olovliga bortförandet eller kvarhållandet. 1996 års konvention innehåller inte någon sådan förpliktelse. Som påpekades i **kapitel 11** ovan innehåller den dock bestämmelser om ett sådant samarbete och en sådan kommunikation mellan myndigheter⁴⁶¹.

13.11 Artikel 34 i 1996 års konvention kan även vara användbar för en **anmodande** fördragsslutande stat som prövar ett ärende om återlämnande enligt 1980 års konvention. Om upplysningarna från den fördragsslutande staten där barnet har hemvist är relevant för beslutet om huruvida barnet ska återlämnas eller inte,⁴⁶²

⁴⁵⁵ Artikel 11.2 – se punkterna **6.8–6.9** ovan. Användningen av artikel 11 för att få behörighet att vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att säkerställa att ett barn återlämnas välbehållet eller interimistisk kontakt inom ramen för ett återlämnandeförfarande (som nämns i den artikeln och i punkt **13.7**, samt i **kapitel 6** ovan) diskuterades vid specialkommissionens möte 2011 (del I). Diskussionen rörde när sådana situationer skulle anses utgöra ett "brådskande fall", så att artikel 11 kan åberopas. Som påpekades i **kapitel 6** ovan är det upp till den behöriga myndigheten att grundat på de faktiska omständigheterna i det enskilda ärendet som myndigheten prövar avgöra huruvida en åtgärd kan vidtas med stöd av artikel 11 – dvs. huruvida situationen verkligen kan beskrivas som ett "brådskande" fall.

⁴⁵⁶ Artikel 7.2 e.

⁴⁵⁷ Artikel 30.2.

⁴⁵⁸ Artikel 34. Se mer i punkterna **11.25–11.26** ovan.

⁴⁵⁹ Särskilt om återlämnandet nekas med motiveringen att det finns en allvarlig risk för att återlämnandet av barnet skulle utsätta det för fysisk eller psykisk skada eller på annat sätt försätta det i en situation som inte är godtagbar – artikel 13.1 b i 1980 års konvention.

⁴⁶⁰ Se fotnot 8 ovan.

⁴⁶¹ Artikel 34. Se mer i punkterna **11.25–11.26** ovan. Se även **exempel 11 I**.

⁴⁶² Till exempel för ett försvar med stöd av artikel 13 i 1980 års konvention. Beträffande huruvida bortförandet eller kvarhållandet av ett barn var "olovligt" i den mening som avses i artikel 3 i 1980 års

eller för någon annan brådskande skyddsåtgärd som den rättsliga eller administrativa myndigheten i den anmodade fördragsslutande staten överväger att vidta (t.ex. brådskande skyddsåtgärder för att säkerställa att barnet återlämnas välbehållet), kan myndigheten använda mekanismen i artikel 34 för att få sådana relevanta upplysningar från den fördragsslutande stat där barnet har hemvist.

- 13.12** Till sist bör det påpekas att varken 1996 års konvention eller 1980 års konvention anger vilket förfarande som ska följas om en talan om återlämnande av ett barn väcks samtidigt i den stat där barnet har hemvist (enligt artiklarna 5 och 7 i 1996 års konvention) och i den fördragsslutande stat som barnet olovligen har förts bort till eller olovligen kvarhålls i (enligt artikel 12 i 1980 års konvention). Artikel 13 i 1996 års konvention löser inte detta problem eftersom behörigheten att vidta åtgärder enligt 1980 års konvention inte grundas på artiklarna 5–10 i 1996 års konvention (se artikel 13 i 1996 års konvention). Under sådana omständigheter är det upp till de berörda fördragsslutande staterna att kommunicera och samarbeta med varandra (med stöd av centralmyndigheterna och/eller genom direkt kommunikation mellan domstolarna) för att komma fram till hur, med hänsyn tagen till barnets bästa, den fortsatta handläggningen bör gå till.⁴⁶³

Exempel 13 A

I detta exempel är stat A och stat B fördragsslutande stater i både 1996 års konvention och 1980 års konvention.

Ett barn har hemvist i stat A. Efter barnets föräldrars separation behåller båda föräldrarna vårdnaden om barnet men föräldrarna kommer överens om att barnet huvudsakligen ska bo hos mamman och regelbundet ha kontakt med pappan. Tre månader senare flyttar mamman med barnet till stat B utan pappans samtycke.

Pappan väcker talan om återlämnande enligt 1980 års konvention. Mamman anklagar pappan för att sexuellt ha förgripit sig på barnet och domstolarna i stat B avslår ansökan om återlämnande med motiveringen att det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta det för fysisk eller psykisk skada⁴⁶⁴.

Pappan inger därför en ansökan till myndigheterna i stat A om återlämnande av barnet (eftersom myndigheterna i stat A behåller behörigheten enligt artikel 7 i 1996 års konvention och beslutet om att inte återlämna barnet med stöd av 1980 års konvention inte i sig leder till att behörigheten ändras⁴⁶⁵). Enligt artikel 34.1 kan, och om det är nödvändigt bör, domstolarna i stat A begära upplysningar från myndigheterna i stat B om skälen till varför ansökan om återlämnande avslögs och de upplysningar/bevisning som detta beslut grundades på.

Myndigheterna i stat A omprövar fallet och finner att det inte finns någon risk att barnet utsätts för skada om det återlämnas till stat A och att domstolarna i stat B inte förfogade över alla relevanta upplysningar. De beslutar att barnet ska återlämnas till stat A.

Stat A:s beslut ska erkännas direkt på grund av lag i stat B om det inte finns något skäl att vägra erkännande enligt artikel 23.2. Den omständigheten att ett beslut om att inte återlämna barnet grundat på artikel 13 i 1980 års konvention har meddelats i stat B utgör inte i sig ett skäl för att vägra erkännande enligt artikel 23. Om mamman inte är villig

⁴⁶³ konvention, se dock den särskilda mekanism som anges i artikel 15 i 1980 års konvention.
En relevant faktor för att avgöra denna fråga är hur snabbt förfarandet för att återlämna ett barn enligt 1980 års konvention är (se artiklarna 2 och 11 i 1980 års konvention).
⁴⁶⁴ Artikel 13.1 b i 1980 års konvention.
⁴⁶⁵ Se punkterna **4.20–4.25** ovan.

att frivilligt rätta sig efter stat A:s beslut kan beslutet verkställas i enlighet med artiklarna 26 och 28 i 1996 års konvention⁴⁶⁶.

Ett alternativ för domstolarna i stat B (beroende på omständigheterna i det enskilda fallet) kan vara att besluta att barnet ska återlämnas enligt artikel 12 i 1980 års konvention, men samtidigt vidta nödvändiga åtgärder för att skydda barnet enligt artikel 11 för att säkerställa att barnet återlämnas välbehållet och fortsätter att skyddas i stat A (tills myndigheterna i den staten kan agera). Sådana åtgärder kan exempelvis vara att, i avvaktan på att stat A kan vidta nödvändiga skyddsåtgärder, 1) pappan inte tillåts att ha kontakt med barnet, och 2) att han måste tillhandahålla separat boende för barnet och mamman i stat A. Dessa beslut måste sedan erkännas i stat A (om det inte har fastställts att det föreligger en grund för att vägra erkännande – se artikel 23.2) tills myndigheterna i stat A kan vidta nödvändiga åtgärder för att skydda barnet. Stat B vill eventuellt, så långt det är möjligt, säkerställa att dessa skyddsåtgärder vidtas i stat A **innan** den tillåter att beslutet om återlämnande verkställs (i detta scenario skulle uppfyllandet av kravet på separat boende kontrolleras innan återlämnandet tillåts äga rum, medan beslutet om "ingen kontakt" är något som stat A, vid behov, ska verkställa när barnet återvänder till stat A).

b) Vilken roll spelar 1996 års konvention i situationer där 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn inte är tillämplig på bortförandet av barnet?

13.13 Det finns ett antal tillfällen där 1980 års konvention eventuellt inte kan tillämpas på ett ärende även om 1996 års konvention kan tillämpas. 1980 års konvention ska exempelvis inte tillämpas på barn över 16 år, medan 1996 års konvention ska tillämpas på ett barn upp till 18 års ålder⁴⁶⁷. 1980 års konvention ska dessutom endast tillämpas på ärenden som rör två stater som är fördragsslutande stater i den konventionen och mellan vilka konventionen har trätt i kraft. Om en stat exempelvis har anslutit sig till 1980 års konvention ska 1980 års konvention endast tillämpas mellan den staten och en annan fördragsslutande stat som har **godtagit** anslutningen⁴⁶⁸. Två stater som deltar i ett ärende som rör internationellt bortförande av barn kan därför båda två vara parter i 1996 års konvention, men 1980 års konvention kanske inte är i kraft mellan dem.

13.14 Många av de sätt på vilka 1996 års konvention kan vara till hjälp i ärenden som rör olovligt bortförande/kvarhållande där 1980 års konvention **inte** kan tillämpas nämns i de föregående kapitlen i denna handbok. Det rör sig bland annat om följande:

- Behörighetsreglerna, som säkerställer att den fördragsslutande stat där barnet har hemvist behåller sin behörighet tills strikta villkor har uppfyllts,⁴⁶⁹ som diskuterades i punkterna **4.20–4.25** samt i punkterna **13.2–13.4** ovan.
- Samarbetsbestämmelserna, som säkerställer att en rad tjänster som kan vara till hjälp i ärenden som rör internationella bortföranden av barn ställs till förfogande till föräldrar i stater som är parter i 1996 års konvention, som diskuterades i **kapitel 11** ovan. De viktigaste bestämmelser som kan vara till hjälp när ett barn olovligen har bortförts/kvarhållits är centralmyndigheternas skyldighet att hjälpa till att ta reda på var ett barn befinner sig och underlätta överenskomna lösningar för att skydda barnets

⁴⁶⁶ Se punkterna **10.22–10.28** ovan.

⁴⁶⁷ Artikel 2 i 1996 års konvention. Artikel 4 i 1980 års konvention.

⁴⁶⁸ Se artikel 38 i 1980 års konvention.

⁴⁶⁹ Artikel 7 i 1996 års konvention.

- person⁴⁷⁰.
- Bestämmelserna om erkännande och verkställighet, som diskuterades i **kapitel 10** ovan, i kombination med behörighetsreglerna, kan i vissa fall också användas för att säkerställa att ett barn verkligen återlämnas välbehållet till den fördragsslutande stat där det har hemvist. Föräldern i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist har exempelvis eventuellt redan ett verkställbart beslut om vårdnad om eller återlämnande av barnet, eller kan snabbt få ett sådant i denna fördragsslutande stat. Beslutet kan sedan översändas för erkännande och verkställighet enligt konventionen till den fördragsslutande stat som barnet olovligen har förts bort till eller olovligen har kvarhållits i. När beslutet väl har erkänts eller registrerats för verkställighet måste beslutet verkställas i den sistnämnda fördragsslutande staten på samma sätt som om det hade fattats av myndigheterna i den staten, såvida inte en av grunderna för att vägra erkännande föreligger⁴⁷¹.

Exempel 13 B

I detta exempel är både stat A och stat B fördragsslutande stater i 1996 års konvention. Stat B är emellertid inte en fördragsslutande stat i 1980 års konvention⁴⁷².

Ett barn har hemvist i stat A. Efter barnets föräldrars separation behåller båda föräldrarna vårdnaden om barnet men föräldrarna kommer överens om att barnet huvudsakligen ska bo hos mamman och regelbundet ha kontakt med pappan. Tre månader senare flyttar mamman med barnet till stat B utan pappans samtycke.

Enligt 1996 års konvention kan pappan be centralmyndigheten i stat A att begära att centralmyndigheten i stat B ska bistå med att ta reda på var i den staten barnet finns⁴⁷³.

Han kan också be centralmyndigheten i stat A att inhämta upplysningar från centralmyndigheten i stat B om de lagar och tjänster till skydd för barn som finns i stat B⁴⁷⁴.

Stat A behåller sin behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnet⁴⁷⁵. På begäran av pappan kan dessa myndigheter eventuellt besluta att barnet ska återlämnas till stat A (antingen för att bo hos mamman eller, om mamman inte är villig att återvända till stat A, att barnet ska lämnas i pappans vård). Detta beslut ska verkställas i stat B på begäran av pappan eller någon annan berörd person⁴⁷⁶. Beroende på de faktiska omständigheterna i det enskilda fallet kan domstolarna i stat A alternativt besluta att barnet ska vara kvar i mammans vård i stat B i avvaktan på en fullständig prövning av de vårdnadsfrågor som rör barnet (som ska äga rum i stat A), men att barnet ska ha interimistisk kontakt med pappan under tiden detta förfarande pågår.

⁴⁷⁰ Artikel 31 b och artikel 31 c – som kan utövas direkt av centralmyndigheten eller genom myndigheter eller andra organ. Se punkt **11.11** ovan.

⁴⁷¹ När det gäller verkställighet, se punkterna **10.22–10.28** ovan.

⁴⁷² 1980 års konvention är därför inte i kraft mellan dessa två stater och kan i detta fall inte tillämpas.

⁴⁷³ Artikel 31 c. Se punkt **11.11** ovan.

⁴⁷⁴ Artikel 30.2: Pappan kan be centralmyndigheten i fördragsslutande stat B, den fördragsslutande stat där han har hemvist, att begära upplysningarna, eller vända sig direkt till centralmyndigheten i stat A. Se punkt **11.10** ovan.

⁴⁷⁵ Artikel 7 i 1996 års konvention, som diskuterades närmare i punkterna **4.20–4.25** ovan.

⁴⁷⁶ Såvida det inte har fastställts att det finns en grund för att vägra erkännande enligt konventionen – se artikel 26.3, som diskuterades i punkt **10.24** ovan.

B. Umgänge / kontakt⁴⁷⁷

a) Vad innebär "umgängesrätt"?

- 13.15 I artikel 3 b anges att åtgärder för att skydda barnets person i synnerhet får gälla "umgängesrätt". Samtidigt som konventionen inte innehåller någon heltäckande definition av begreppet "umgängesrätt" anges uttryckligen att denna rätt inbegriper "rätten att för en begränsad tid ta med barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist"⁴⁷⁸. Denna formulering är identisk med definitionen av "rätten till umgänge" i artikel 5 b i 1980 års konvention⁴⁷⁹. Formuleringarna i de två konventionerna är medvetet enhetliga och begreppen bör tolkas på samma autonoma⁴⁸⁰ sätt i båda konventionerna för att se till att de kompletterar varandra. Lägg märke till att det i den förklarande rapporten till 1996 års konvention tydligt framgår att en sådan "rätt till umgänge" innefattar "den kontakt på distans som en förälder tillåts upprätthålla med sitt barn genom brev, telefon eller fax"⁴⁸¹.
- 13.16 Exempelen i denna handbok har visat hur viktigt varje kapitel i 1996 års konvention är för internationella ärenden som rör umgänge/kontakt. I detta avsnitt behandlas några av de bestämmelser i 1996 års konvention som är särskilt viktiga för sådana ärenden.

b) Administrativt samarbete mellan stater⁴⁸² i internationella ärenden som rör umgänge / kontakt

- 13.17 Utöver centralmyndigheternas allmänna uppgifter, varav några, som till exempel att bistå att ta reda på var ett barn befinner sig och underlätta överenskomna lösningar, även kan användas för att säkerställa utövandet av rätten till umgänge eller kontakt, ägnas artikel 35 i 1996 års konvention särskilt åt samarbete i internationella ärenden som rör umgänge/kontakt. I artikel 35 anges att de behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat får begära att myndigheterna i en annan fördragsslutande stat bistår med genomförandet av skyddsåtgärder som vidtas med stöd av denna konvention, särskilt i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt och rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter.⁴⁸³
- 13.18 Genom artikel 35 införs även en mekanism som gör det möjligt för en förälder som bor i en annan fördragsslutande stat än barnet att begära att myndigheterna i förälderns hemland ska samla in upplysningar och underlag och uttala sig i frågan om det är lämpligt att denna förälder utövar rätten till umgänge/kontakt och på vilka villkor en sådan rätt till umgänge/kontakt skulle kunna utövas⁴⁸⁴. Sådana upplysningar, underlag och uttalanden ska beaktas av de behöriga myndigheterna när de fattar sitt beslut i fråga om rätten till umgänge/kontakt med barnet. Denna artikel ger även de myndigheter som är behöriga att besluta om rätt till umgänge/kontakt rätt att låta saken vila i avvaktan på resultatet av en sådan

⁴⁷⁷ Ytterligare information finns i vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216). Terminologifrågor (t.ex. "kontakt" och "umgänge") diskuteras på s. xxvi.

⁴⁷⁸ Artikel 3 b. Se även punkt 3.22 ovan om innebörden av artikel 3 b.

⁴⁷⁹ Liknande formuleringar om "rätten till vårdnad" förekommer också både i artikel 3 b i 1996 års konvention och i artikel 5 b i 1980 års konvention.

⁴⁸⁰ Det innebär att begreppen bör ges en självständig tolkning, och inte begränsas av nationella bestämmelser.

⁴⁸¹ Den förklarande rapporten, punkt 20. I dag skulle en sådan indirekt kontakt förmodligen även innefatta e-postkontakt och kontakt via internet, inklusive genom videokonferens.

⁴⁸² För en allmän diskussion om samarbetsbestämmelserna, se **kapitel 11** ovan.

⁴⁸³ Artikel 35.1. Se punkterna **11.27–11.30** ovan.

⁴⁸⁴ Artikel 35.2.

begäran⁴⁸⁵. I konventionen understryks att det kan vara särskilt lämpligt att låta saken vila i avvaktan på att sådana upplysningar mottas om prövningen avser en ansökan om begränsning eller upphävande av den rätt till umgänge/kontakt som beviljats i den stat där barnet tidigare hade hemvist.⁴⁸⁶

Exempel 13 C

En mamma och hennes barn flyttade lagligen till stat A från stat B för flera år sedan och pappan stannade kvar i fördragsslutande stat B. Det fanns en överenskommelse om hur umgängesrätten skulle utövas och barnet och pappan hade regelbunden kontakt. Mamman vill nu minska eller avsluta umgängesarrangemangen mellan barnet och pappan och väcker talan om detta vid myndigheterna i fördragsslutande stat A. Pappan begär att myndigheterna i fördragsslutande stat B ska samla in upplysningar/underlag och uttala sig i frågan om det är lämpligt att han utövar umgängesrätt och på vilka villkor sådan umgängesrätt skulle kunna utövas⁴⁸⁷. Han begär dessutom att de myndigheter som prövar ärendet i fördragsslutande stat A ska låta saken vila tills de har mottagit resultatet av fördragsslutande B:s utredning⁴⁸⁸. Myndigheterna bifaller begäran och handläggningen i fördragsslutande stat A skjuts upp. Myndigheterna i fördragsslutande stat B utreder situationen och överlämnar en rapport som visar att det är lämpligt att pappan utövar umgängesrätten. Rapporten och åtföljande upplysningar godtas som underlag och beaktas av myndigheterna i fördragsslutande stat A när de fattar sitt beslut om umgänge⁴⁸⁹.

c) Förhandserkännande⁴⁹⁰

13.19 Enligt 1996 års konvention ska ett beslut om rätt till kontakt som meddelas i en fördragsslutande stat erkännas direkt på grund av lag i samtliga övriga fördragsslutande stater⁴⁹¹. Erkännande får endast vägras på det begränsat antal grunder som anges i den uttömmande förteckningen i artikel 23.2 i konventionen⁴⁹².

13.20 Den möjlighet till "förhandserkännande" som ges i artikel 24 i konventionen är emellertid särskilt användbar för att underlätta internationellt umgänge/kontakt. Det kan nämligen lugna föräldrar som är oroliga för att beslut om rätt till kontakt inte kommer att respekteras av parter i andra fördragsslutande stater. Två situationer som rör internationellt umgänge/kontakt visar detta:

- Om ett barn reser till en annan stat för en tids kontakt med en förälder kan den huvudsakliga vårdnadshavaren eller de huvudsakliga vårdnadshavarna vara oroliga för att kontaktbeslutet inte kommer att respekteras av den person som utövar rätten till kontakt och att barnet kanske inte återlämnas till dem när kontaktperioden löper ut. Genom förhandserkännande av både vårdnads- och kontaktbeslut som meddelas av den fördragsslutande stat där barnet har hemvist säkerställs att, om kontaktbeslutet inte respekteras i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, det går att verkställa återlämnandet av barnet till den huvudsakliga vårdnadshavaren (i enlighet med artiklarna 26 och 28 i 1996 års konvention). Den rättssäkerhet som detta skapar kan eventuellt uppmuntra den huvudsakliga vårdnadshavaren

⁴⁸⁵ Artikel 35.3.

⁴⁸⁶ Ibidem.

⁴⁸⁷ Artikel 35.2.

⁴⁸⁸ Artikel 35.3.

⁴⁸⁹ Artikel 35.2.

⁴⁹⁰ Detta diskuteras närmare i **kapitel 10** ovan, punkterna **10.16–10.21**.

⁴⁹¹ Artikel 23.1.

⁴⁹² Se punkterna **10.4–10.15** ovan.

- att tillåta att kontakt äger rum⁴⁹³.
- Om en förälder vill flytta utomlands med ett barn kan den förälder som "lämnas kvar" vara orolig för att ett eventuellt beslut om rätt till kontakt inte kommer att respekteras av den förälder som flyttar när flytten väl har genomförts. Genom ett förhandserkännande får denna förälder en försäkras om att ett kontaktbeslut, om det inte respekteras av den förälder som flyttar, kommer att verkställas i den fördragsslutande stat som föräldern och barnet har flyttat till på samma sätt som om det hade meddelats där⁴⁹⁴.

13.21 Ett system med förhandserkännande kan även garantera att de **villkor** för umgänge/kontakt som uppställts av de myndigheter som utövar den huvudsakliga behörigheten är verkställbara direkt från och med när barnet anländer till en annan fördragsslutande stat för besök eller bosättning där.

13.22 Om 1996 års konvention inte är i kraft mellan de relevanta staterna används s.k. spegelbeslut för att se till att ett beslut som meddelats i en stat är verkställbart i en annan stat. Ett "spegelbeslut" är ett beslut som meddelas av domstolarna i t.ex. den stat där umgänget/kontakten ska utövas eller i den stat dit barnet ska flytta och som är identisk med ett beslut som meddelats i den andra staten. Det beslut som meddelats i den sistnämnda staten är i sig fullt verkställbart och har verkan i båda staterna. I vissa stater och i vissa situationer har parter dock haft svårt att få till stånd spegelbeslut. Detta har ofta berott på att den aktuella staten inte har tagit hänsyn till att den är behörig att meddela det sökta spegelbeslutet eftersom barnet inte har hemvist i den staten (t.ex. om barnet bara kommer att besöka den staten för att utöva kontakt). I 1996 års konvention undviker man därför detta problem och tillhandahåller en enklare och snabbare metod som innebär att beslut i en fördragsslutande stat ska erkännas och vara verkställbart i den andra fördragsslutande staten.

d) Utlandsflytt⁴⁹⁵

13.23 I många stater tas allt större hänsyn till problemen i samband med utlandsflytt. Med utlandsflytt avses att barnet permanent flyttar, oftast tillsammans med barnets huvudsakliga vårdnadshavare, från en stat till en annan. Detta resulterar ofta i att barnet kommer att bo mycket längre från den förälder som inte flyttar med barnet och att det blir svårare och dyrare för den föräldern att utöva sin rätt till umgänge/kontakt.

13.24 Det är viktigt att villkoren i ett beslut om rätt till umgänge/kontakt som meddelats i samband med en utlandsflytt respekteras fullt ut i den stat som flytten går till. Två skäl till detta är 1) att de myndigheter som fattat beslut om flytten har varit bäst lämpade att fastställa vad som är till barnets bästa i fråga om kontinuerligt umgänge/kontinuerlig kontakt med den förälder som inte flyttar med barnet, och 2) att om sådana beslut inte respekteras i en viss stat kan detta få negativa

⁴⁹³ Om 1980 års konvention är i kraft mellan de relevanta staterna innebär möjligheten att ansöka om återlämnande dessutom en betydande försäkras till den huvudsakliga vårdnadshavaren i denna situation. Det beror på att den huvudsakliga vårdnadshavaren vet att ett snabbt rättsmedel kan tillgripas om barnet olovligen hålls kvar i strid med domstolsbeslutet. På detta sätt underlättar 1980 års konvention också umgänge/kontakt över gränserna.

⁴⁹⁴ Se dock punkterna **13.23–13.27** nedan när det gäller utlandsflytt och den omständigheten att den fördragsslutande stat som barnet har flyttat till, när barnet har fått hemvist där, kommer att vara den fördragsslutande stat som har allmän behörighet i förhållande till barnet (artikel 5.2). Se punkterna **4.8–4.11** ovan.

⁴⁹⁵ Utlandsflytt och kontakt diskuteras utförligare i kapitel 8 i vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216).

konsekvenser för domare som överväger huruvida de ska tillåta en flytt till den staten i framtiden (dvs. tillåtelsen att flytta kan nekas på grund av att kontakt inte kan garanteras i tillräcklig utsträckning).

- 13.25** När ett beslut om umgänge/kontakt meddelas inom ramen för en utlandsflytt (av myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist) ska det beslutet enligt artikel 23.1 i konventionen erkännas direkt på grund av lag i den fördragsslutande stat som flytten ska gå till. Enligt artiklarna 26 och 28 ska beslutet verkställas i den fördragsslutande staten som om det hade meddelats där. Om det befaras att beslutet inte kommer att erkännas efter flytten bör det lämnas in en ansökan om förhandserkännande enligt artikel 24⁴⁹⁶.
- 13.26** En farhåga vid utlandsflytt kan dock vara att så snart barnet får hemvist i den fördragsslutande stat som han eller hon lagligen har flyttat till⁴⁹⁷ flyttas enligt 1996 års konvention den huvudsakliga behörigheten att vidta skyddsåtgärder med avseende på barnet till de behöriga myndigheterna i denna fördragsslutande stat (se artikel 5.2 och punkterna **4.8–4.11** ovan. Det finns en risk för att den förälder som flyttar kan dra fördel av de ändrade behörighetsförhållandena och ansöka om att ändra, begränsa eller till och med upphäva rätten till umgänge/kontakt för den förälder som stannat kvar i den fördragsslutande ursprungsstaten. Se kapitel 8 i riktlinjerna för god praxis vid gränsöverskridande kontakt för närmare vägledning i denna fråga.⁴⁹⁸
- 13.27** Som påpekades ovan kan en möjlig skyddsåtgärd vara att föräldern ansöker om "förhandserkännande"⁴⁹⁹ av beslutet om umgänge/kontakt i den nya fördragsslutande staten för att försäkra sig om sin rätt till umgänge/kontakt. Så snart beslutet har erkänts skulle myndigheterna i den fördragsslutande stat dit flytten gått tillerkänna beslutet samma ställning som ett beslut som meddelats av myndigheterna i den fördragsslutande staten. Om beslutet emellertid inte varit föremål för "förhandserkännande" bör den fördragsslutande stat dit barnet har flyttat inte tillåta omprövning och ändring av beslutet om den inte, i en liknande situation, skulle tillåta omprövning och ändring av ett nationellt beslut om umgänge/kontakt.⁵⁰⁰ Om den fördragsslutande stat dit barnet har flyttat behandlar en ansökan om omprövning och ändring av ett beslut om umgänge/kontakt som har meddelats kort efter det att en domstol tillåtit en flytt, ska den domstol som behandlar ansökan om omprövning dessutom så långt det är möjligt undvika att störa de arrangemang om umgänge/kontakt som gjorts av de myndigheter som fattade beslut om flytten⁵⁰¹. Om det anses nödvändigt att vidta åtgärder för att ompröva eller ändra beslutet bör man överväga att använda den mekanism i konventionen som föreskrivs för att inhämta relevanta upplysningar från myndigheterna i barnets gamla fördragsslutande hemviststat (t.ex. att överväga användning av artikel 9 i konventionen för att överföra behörighet till denna fördragsslutande stat, eller användning av mekanismen i artikel 35)⁵⁰².

⁴⁹⁶ Detta diskuteras i punkterna **13.19–13.22** ovan.

⁴⁹⁷ Om flytten inte var laglig och utgjorde ett olovligt bortförande eller olovligt kvarhållande av barnet, se artikel 7 och punkterna **4.20–4.25** ovan.

⁴⁹⁸ A.a. fotnot 216, punkt 8.5.4.

⁴⁹⁹ Förhandserkännande diskuteras närmare i punkterna **13.19–13.21** ovan.

⁵⁰⁰ Se vägledningen till god praxis vid gränsöverskridande kontakt (a.a. fotnot 216), kapitel 8 och, i synnerhet, punkt 8.5.

⁵⁰¹ Ibidem, punkt 8.5.3.

⁵⁰² Dessa mekanismer kan även vara användbara i situationer där ett kontaktbeslut inte meddelades inom ramen för en föreslagen flytt, men en laglig flytt ägde rum strax efter det att ett kontaktbeslut meddelades. Ibidem.

e) Rätt till umgänge/kontakt i internationella ärenden där 1980 års konvention och 1996 års konvention är tillämpliga

- 13.28** Det är viktigt att komma ihåg att i stater och situationer där även 1980 års konvention är tillämplig innehåller artiklarna 7.2 f och 21 i 1980 års konvention viktiga skyldigheter i fråga om umgänge/kontakt⁵⁰³. Detta är inte rätt plats att diskutera dessa bestämmelser men en hänvisning bör göras till riktlinjerna för god praxis vid gränsöverskridande kontakt⁵⁰⁴ (särskilt kapitel 4) och till riktlinjerna för god praxis för centralmyndigheters praxis⁵⁰⁵ (särskilt kapitel 5).
- 13.29** Fördragsslutande stater bör tänka på att bestämmelserna i 1980 års och 1996 års konventioner lägger vikt vid olika aspekter av rätten till umgänge/kontakt. I artikel 21 i 1980 års konvention anges specifikt att en centralmyndighet, antingen direkt eller genom mellanhänder, kan "ta initiativ till eller bistå vid inledandet av förfaranden för att organisera eller skydda umgängesrätten och för att säkerställa att de villkor iakttas som utövandet av denna rätt kan vara underkastat". Om båda konventionerna är tillämpliga är bestämmelserna i 1996 års konvention om rätten till umgänge/kontakt tänkt att "komplettera och stärka" samarbetet i fråga om den rätt till umgänge/kontakt som föreskrivs i 1980 års konvention⁵⁰⁶.
- 13.30** Om en ansökan om internationellt umgänge/kontakt lämnas in i en situation där båda konventionerna är tillämpliga förordas att båda konventionerna nämns i ansökan, om detta är relevant⁵⁰⁷.

C. Familjehem, kafala och gränsöverskridande placering på institution

- 13.31** Beslut om placering av ett barn i ett familjehem eller på en institution,⁵⁰⁸ eller vård genom *kafala* eller liknande institut faller inom definitionen av åtgärder till skydd för barn och omfattas därför av konventionens tillämpningsområde⁵⁰⁹. Behörighet att göra sådana placeringar bestäms därför av bestämmelserna om behörighet i konventionen⁵¹⁰ och placeringar eller beslut i en fördragsslutande stat ska erkännas och verkställas i andra fördragsslutande stater, såvida det inte finns någon grund för att vägra erkännande.⁵¹¹
- 13.32** Konventionen föreskriver, viktigt nog, även samarbete mellan stater när det gäller det växande antalet fall där barn som placerats i alternativ vård flyttar utomlands, exempelvis familjehemsplacering eller andra långsiktiga vårdformer som inte fullt

⁵⁰³ Som påpekades i fotnot 493 ovan är det också viktigt att komma ihåg att den möjlighet att ansöka om återlämnande som ges i 1980 års konvention även är ett oerhört viktigt redskap för att underlätta internationellt umgänge/kontakt. Genom att ge vårdnadshavaren starkast möjliga garanti mot olovligt kvarhållande av ett barn skapas ett tryggt regelverk inom vilket internationellt umgänge/kontakt kan äga rum.

⁵⁰⁴ A.a. fotnot 216.

⁵⁰⁵ A.a. fotnot 355.

⁵⁰⁶ Se den förklarande rapporten, punkt 146.

⁵⁰⁷ Se även punkterna **11.2** och **11.6** ovan om att man noga ska överväga huruvida samma centralmyndighet utses för både 1980 och 1996 års konventioner om en stat är part i båda konventionerna. Detta är ett exempel på en situation där det skulle kunna vara bra att utse samma organ för båda konventionerna.

⁵⁰⁸ När det gäller alternativt omvårdnad av barn, se fotnot 83 ovan om riktlinjerna om alternativt omvårdnad av barn, formellt antagna genom FN:s generalförsamlings resolution A/RES/64/142 av den 24 februari 2010.

⁵⁰⁹ Artikel 3 e. Se punkterna **3.25–3.28** ovan.

⁵¹⁰ Artiklarna 5–10. Se **kapitel 4** ovan.

⁵¹¹ Artikel 23.2. Se punkterna **10.4–10.15** ovan.

ut uppfyller kraven på adoption. Detta inbegriper det system med *kafala* som finns inom muslimsk rätt⁵¹².

Exempel 13 D

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A. Myndigheterna i fördragsslutande stat A beslutar att barnet ska tas om hand av sin morbror och hans fru genom kafala. Paret och barnet flyttar senare till fördragsslutande stat B. Eftersom fördragsslutande stat A:s beslut uppfyller alla krav på erkännande ska myndigheterna i fördragsslutande stat B erkänna användningen av kafala direkt på grund av lag⁵¹³.

- 13.33** Om en myndighet överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, eller ge vård genom *kafala* eller liknande institut, **och sådan vård ska äga rum i en annan fördragsslutande stat**, innehåller konventionen strikta regler som måste vara uppfyllda innan placeringen kan genomföras. Dessa regler inbegriper samarbete mellan myndigheterna i båda de fördragsslutande staterna och säkerställande av att hänsyn tas till barnets bästa. Om dessa regler inte iakttas får utlandsplaceringen inte erkännas enligt konventionen⁵¹⁴.
- 13.34** Reglerna anges i artikel 33 i konventionen⁵¹⁵. Denna artikel ska tillämpas om
- en myndighet är behörig enligt artiklarna 5–10 i konventionen, och
 - myndigheten överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, eller ge vård genom *kafala* eller liknande institut i en annan fördragsslutande stat.
- 13.35** Den myndighet som vill genomföra placeringen måste överlämna en rapport om barnet tillsammans med motiveringen för den föreslagna placeringen eller vården⁵¹⁶. Den myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 får inte fatta beslut att placera barnet utomlands om inte myndigheten i den andra fördragsslutande staten har samtyckt till placeringen eller vården med beaktande av barnets bästa⁵¹⁷. Om detta förfarande inte följs kan en stat vägra att erkänna åtgärden enligt konventionen⁵¹⁸.
- 13.36** Varje fördragsslutande stat får⁵¹⁹ utse den myndighet till vilka framställningar enligt artikel 33 ska göras, se punkt **11.15** ovan.
- 13.37** Det är inte helt klart vilka åtgärder som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 33 i konventionen (och därför kräver att förfarandet i artikel 33 ska tillämpas)⁵²⁰. Framför allt är frågan om huruvida en skyddsåtgärd som har

⁵¹² Som vi redan tidigare har påpekat i denna handbok faller vård genom *kafala* utanför tillämpningsområdet för 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner. Se punkterna **3.25–3.28** ovan.

⁵¹³ Artikel 23. Se punkterna **10.1–10.3** ovan.

⁵¹⁴ Artikel 23.2 f. Se punkterna **10.4–10.15** ovan.

⁵¹⁵ Se punkterna **11.13–11.17** ovan.

⁵¹⁶ Artikel 33.1.

⁵¹⁷ Artikel 33.2.

⁵¹⁸ Artikel 23.2 f.

⁵¹⁹ Det är inte obligatoriskt att utse en sådan myndighet, men det kan underlätta kommunikationen. Se, i detta avseende EU-domstolens dom av den 26 april 2012 i målet *Health Services Executive mot S.C., A.C.* (C-92/12, EU:C:2012:255), där domstolen (i punkt 82) med avseende på artikel 56 i Bryssel IIa-förordningen konstaterade följande: "Medlemsstaterna anmodas alltså att föreskriva tydliga bestämmelser och förfaranden för det godkännande som avses i artikel 56, för att garantera rättssäkerhet och skyndsamhet. Förfarandena ska bland annat ge den domstol som överväger placeringen möjlighet att enkelt identifiera den behöriga myndigheten och ge den sistnämnda möjlighet att lämna eller vägra godkännande inom en kort tidsfrist." Se mer i punkterna **13.31–13.42** nedan.

⁵²⁰ Lagg märke till att det finns en tydlig skillnad mellan ordalydelsen i artikel 33 i konventionen och artikel 56 i Bryssel IIa-förordningen. I artikel 56 i Bryssel IIa-förordningen anges att artikeln ska tillämpas

vidtagits av en behörig myndighet och som innebär att barnet ska bo i en annan fördragsslutande stat med nära släktingar (t.ex. sina mor- eller farföräldrar, en moster eller faster eller en morbror eller farbror). Denna fråga fick inget definitivt svar vid Haagkonferensens artonde session. Tanken bakom artikel 33 presenterades ursprungligen i arbetsdokument 59 som lades fram av Nederländerna. I detta förklarades följande: "Närhelst barnets placering utanför dess ursprungsfamilj innebär att barnet ska föras till en annan fördragsslutande stat bör ett liknande förfarande tillämpas som det som föreskrivs i konventionen av den 29 maj 1993."⁵²¹ Detta besvarar dock inte frågan huruvida frasen "ursprungsfamilj" var tänkt att endast avse barnets "kärnfamilj", som han eller hon tidigare har bott hos, eller var tänkt att avse nära släktingar i vidare mening⁵²².

13.38 Under specialkommissionens möte 2011 (del I) fördes vissa diskussioner om tillämpningsområdet för artikel 33. Vissa experter var oroliga för att om man inkluderar sådana skyddsåtgärder i tillämpningsområdet för artikel 33 skulle onödiga hinder skapas vid placeringen av barn hos släktingar i andra fördragsslutande stater. Andra experter var oroliga för att om sådana åtgärder inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 33 skulle det inte finnas några obligatoriska skyddsåtgärder för att säkerställa att den fördragsslutande stat i vilken barnet ska placeras i förväg får veta om att barnet ska flytta till den staten och för att säkerställa att migrationsfrågor och frågor om tillgång till offentliga tjänster har beaktats och lösts före barnets flytt⁵²³. De relevanta myndigheterna i den fördragsslutande stat i vilken barnet ska bo kan dessutom vara ovetande om viktiga frågor som t.ex. barnets bakgrund (t.ex. det behov av att skydda barnet som ledde till den alternativa omvårdnaden) och placeringens karaktär – frågor som kan göra det nödvändigt att övervaka barnets situation⁵²⁴. Det saknas fortfarande fast praxis på detta område.

13.39 Lägg märke till att det i själva konventionen inte anges exakt hur förfarandet i artikel 33 ska tillämpas i praktiken, utan endast ges allmänna regler. Det är upp till de fördragsslutande staterna att själva fastställa ett förfarande för att tillämpa dessa allmänna regler. De kan eventuellt vilja fastställa tydliga och effektiva regler och förfaranden som framför allt gör det möjligt för den myndighet som överväger en placering av ett barn att enkelt identifiera den behöriga myndighet i den andra fördragsslutande staten som ansökan om samtycke ska lämnas till.

13.40 Även om 1996 års konvention uttryckligen undantar adoption från sitt materiella tillämpningsområde finns det ett liknande förfarande i 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner som ska tillämpas i internationella

om en domstol "avser att placera barnet på en institution eller i ett familjehem". I artikel 33 i konventionen anges däremot att artikeln ska tillämpas om en behörig myndighet "överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, **eller ge vård genom kafala eller liknande institut**" (vår fetmarkering).

⁵²¹ Se *Proceedings of the Eighteenth Session (1996)*, Tome II, *Protection of children*, s. 249, a.a. fotnot 19.

⁵²² I protokoll 16 till *Proceedings of the Eighteenth Session*, om det mer detaljerade arbetsdokument nr 89 (som lades fram av Nederländerna, Spanien, Irland, Schweiz, Belgien, Luxemburg och Sverige), diskuterades inte det exakta tillämpningsområdet för den föreslagna artikeln.

⁵²³ Se punkt 143 i den förklarande rapporten, där det anges att artikel 33 ger den mottagande staten "befogenhet att ompröva beslutet" och "gör det möjligt för myndigheterna att i förväg fastställa på vilka villkor barnet ska vistas i den mottagande staten, särskilt med avseende på den gällande migrationslagstiftningen i den staten, eller till och med i fördelningen av kostnaderna för att genomföra placeringen".

⁵²⁴ Eftersom de fördragsslutande staterna inte är **skyldiga** (enligt artikel 33) att kommunicera med varandra om detta. Lägg dock märke till att det i andra samarbetsbestämmelser i konventionen kan finnas andra metoder för att få upplysningar från den fördragsslutande stat som barnet ska placeras i (t.ex. artikel 34) och andra metoder för att överlämna upplysningar till denna fördragsslutande stat. Dessa bestämmelser är emellertid inte obligatoriska. Se mer i **kapitel 11** ovan.

adoptionsärenden och som kan göra det lättare att förstå (och/eller införliva) artikel 33 i 1996 års konvention. Även om rättsverkningarna och kraven skiljer sig åt mellan adoption och andra former av omvårdnad kan samarbetsmekanismerna och vissa allmänna principer i 1993 års konvention även vara användbara vid gränsöverskridande tillhandahållande av omvårdnad. I riktlinjerna för god praxis för 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner⁵²⁵ förklaras på ett tydligt sätt dessa mekanismer och principer.

13.41 Ett exempel på när förfarandet i 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner gav viss vägledning i fråga om fastställandet av regler för tillämpningen av artikel 33 i 1996 års konvention är Nederländernas genomförandelag. I denna har ett särskilt kapitel avsatts åt att beskriva förfarandet vid ärenden där ett barn från Nederländerna ska placeras i en annan fördragsslutande stat, eller ett barn från en annan fördragsslutande stat ska placeras i Nederländerna⁵²⁶. Enligt dessa regler är den nederländska centralmyndigheten behörig myndighet när det gäller att fatta beslut om att placera ett barn med hemvist i Nederländerna i ett familjehem eller på en institution eller ge barnet någon annan form av vård i annan fördragsslutande stat. Innan ett sådant beslut fattas måste centralmyndigheten överlämna en motiverad ansökan, tillsammans med en rapport om barnet, till centralmyndigheten eller någon annan behörig myndighet i den fördragsslutande stat där placeringen eller vården av barnet ska äga rum. Centralmyndigheten måste sedan samråda med denna andra myndighet. Innan den fattar sitt beslut måste centralmyndigheten ha tagit emot

- ett skriftligt samtycke från de personer eller den institution som barnet ska placeras hos eller från den som ska ta hand om barnet,
- om det är önskvärt, en rapport från centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i placeringslandet som visar familjehemsföräldrarnas lämplighet som familjehemsförälder åt barnet,
- samtycke från centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i den andra staten,
- i förekommande fall, handlingar som visar att barnet har eller kommer att få tillåtelse att resa in i den andra staten och har beviljats eller kommer att beviljas uppehållsrätt i den fördragsslutande staten.

13.42 Om ett barn med hemvist utanför Nederländerna ska placeras i Nederländerna är det upp till den nederländska centralmyndigheten att ge det samtycke som krävs. Innan samtycke ges ska centralmyndigheten ha tagit emot en motiverad ansökan, tillsammans med en rapport om barnet. Den måste också ha samlat in motsvarande handlingar som de som nämndes ovan och överlämnat dem till den behöriga myndigheten i barnets ursprungsland. I den nederländska lagstiftningen anges också vad som ska ske om detta förfarande inte följs. Den allmänna åklagaren eller centralmyndigheten kan ansöka hos barnets domare om att en stiftelse i enlighet med annan lagstiftning ska utses till barnets tillfälliga förmyndare. I allmänhet varar detta tillfälliga förmyndarskap i sex veckor, medan barnavårdsnämnden avvaktar ett beslut om vården om barnet.

Exempel 13 E

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A där han bor tillsammans med sina föräldrar som dör i en bilolycka. Barnets närmaste släktingar, hans mammas kusin och dennes hustru, bor i fördragsslutande stat B. Myndigheterna i fördragsslutande stat A vill placera barnet hos detta par genom kafala.

⁵²⁵

A.a. fotnot 2, vägledning nr 1, särskilt kapitel 7, punkt 79 och följande punkter.

⁵²⁶

Genomförandelag om internationellt skydd för barn, av den 16 februari 2006, kapitel 3.

Eftersom myndigheterna i fördragsslutande stat A är behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnet och överväger vård genom kafala i fördragsslutande stat B måste de överlämna en rapport om barnet till myndigheterna i fördragsslutande stat B, tillsammans med en motivering för den föreslagna vården⁵²⁷. Myndigheterna i fördragsslutande stat B måste sedan överväga huruvida de ska samtycka till den föreslagna åtgärden, med beaktande av barnets bästa⁵²⁸. Om myndigheterna i fördragsslutande stat B samtycker till den föreslagna åtgärden kan myndigheterna i fördragsslutande stat A gå vidare och fatta beslutet. Om myndigheterna i fördragsslutande stat B inte samtycker till den föreslagna åtgärden eller om myndigheterna i fördragsslutande stat A inte följer detta förfarande, kan varje beslut från myndigheterna om den vård som ska ges av mammans kusin och hans hustru i fördragsslutande stat B vägras erkännande i fördragsslutande stat B (och alla andra fördragsslutande stater) enligt konventionen⁵²⁹.

Exempel 13 F

Ett 16 månader gammalt barn har hemvist i fördragsslutande stat C. De behöriga myndigheterna har nyligen omhändertagit barnet på grund av att föräldrarna var oförmögna eller ovilliga att fortsätta ta hand om honom. På grund av psykisk ohälsa har pappan tidigare bedömts som olämplig att ta hand om barnet. Mamman tog hand om barnet under sträng tillsyn av de statliga myndigheterna men har dömts till fängelse i fem år för ett våldsbrott. Hon har uppgett att hon inte längre vill ta hand om barnet.

När de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat C överväger olika vårdlösningar för barnet⁵³⁰ upptäcker de att det finns en gammelmoster i fördragsslutande stat D som kan tänka sig att permanent ta hand om barnet.

Enligt 1996 års konvention ska följande tydliga, öppna och effektiva förfarande tillämpas:

1) Myndigheterna i fördragsslutande stat C är behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnet enligt artikel 5 (i egenskap av barnets fördragsslutande hemviststat) och överväger att som långsiktig lösning placera barnet i fördragsslutande stat D. Båda de fördragsslutande staterna är medvetna om sina skyldigheter enligt artikel 33.

2) I enlighet med artikel 44 i konventionen har fördragsslutande stat D meddelat Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå att en ansökan enligt artikel 33 ska lämnas till dess centralmyndighet. Myndigheterna i fördragsslutande stat C kontakter därför, med bistånd av sin centralmyndighet, centralmyndigheten i fördragsslutande stat D för att underrätta den om den föreslagna placeringen. De överlämnar en utförlig rapport om barnet till centralmyndigheten i fördragsslutande stat D, tillsammans med motiveringen till den föreslagna placeringen (framför allt varför de anser att placeringen är till barnets bästa och tillsammans med alla relevanta upplysningar de har om den föreslagna vårdnadsgivaren).

3) Myndigheterna i båda de fördragsslutande staterna kommer överens om att myndigheterna i fördragsslutande stat D ska besöka gammelmestern för att kontrollera hennes levnadsförhållanden. Myndigheterna i fördragsslutande stat D överlämnar en rapport om bedömningen till

⁵²⁷ Artikel 33.1. Se punkt **13.39** nedan för behovet av tydliga och effektiva regler och förfaranden på detta område.

⁵²⁸ Artikel 33.2. Ibidem.

⁵²⁹ Artikel 23.2 f.

⁵³⁰ När det gäller alternativ omvårdnad av barn, se fotnot 83 ovan om riktlinjerna om alternativ omvårdnad av barn, formellt antagna genom FN:s generalförsamlings resolution A/RES/64/142 av den 24 februari 2010.

myndigheterna i fördragsslutande stat C och bekräftar därefter att de samtycker till den föreslagna placeringen.

4) Myndigheterna i båda de fördragsslutande staterna ska därefter samarbeta beträffande de närmare detaljerna kring barnets flytt och eventuella krav (t.ex. invandring) som måste vara uppfyllda före flytten. De ska även inkludera eventuella kontaktarrangemang i fördragsslutande stat C för barnet (t.ex. kontakt med hans föräldrar genom brev och telefonsamtal).

5) Enligt konventionen ska beslutet om att placera barnet hos hans gammelmöster och varje beslut om kontakt med hans föräldrar erkännas direkt på grund av lag i fördragsslutande stat D och i alla övriga fördragsslutande stater.

Om myndigheterna i fördragsslutande stat D inte samtycker till den föreslagna placeringen eller om myndigheterna i fördragsslutande stat C inte följer det förfarande som föreskrivs i artikel 33, kan erkännande av varje beslut från myndigheterna om den vård som ska ges av gammelmöster i fördragsslutande stat D vägras i fördragsslutande stat D (och i alla andra fördragsslutande stater) enligt konventionen⁵³¹.

Om placeringen lyckas är det fördragsslutande stat D som framöver är behörig att vidta åtgärder till skydd för barnet i enlighet med artikel 5.2.

D. Adoption

- 13.43** Som påpekades i **kapitel 3** ovan undantas beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption från tillämpningsområdet för 1996 års konvention⁵³². Lägg dock märke till att så snart en adoption har slutförts, omfattas åtgärder till skydd av barnets person och egendom av konventionen på samma sätt som för vilket annat barn som helst.

Exempel 13 G

Ett barn adopteras av adoptivföräldrar i fördragsslutande stat A, där både barnet och adoptivföräldrarna har hemvist. Sex år senare separerar föräldrarna och mamman flyttar tillsammans med barnet till fördragsslutande stat B. Före flytten beslutar myndigheterna i fördragsslutande stat A att mamman ska stå för den dagliga omvårdnaden om barnet men att barnet och pappan ska ha regelbunden kontakt. Enligt konventionen ska åtgärden erkännas direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B.

- 13.44** Dessutom finns det vissa situationer i samband med **internationella** adoptioner där bestämmelserna i 1996 års konvention kan visa sig vara användbara⁵³³. Ett exempel på en ganska sällsynt situation är när, kort efter det att en internationell adoption har slutförts, adoptionsbeslutet förklaras ogiltigt eller upphävs i den mottagande fördragsslutande staten. I en sådan situation måste det vidtas åtgärder för omvårdnad av barnet. Barnets fördragsslutande ursprungsstat kan dock fortfarande ha ett betydande intresse av att skydda barnet. En möjlig mekanism för att göra myndigheterna i den fördragsslutande ursprungsstaten delaktiga skulle kunna vara överföringsmekanismen i 1996 års konvention

⁵³¹ Artikel 23.2 f.

⁵³² Artikel 4 b. Se även punkterna **3.38–3.39** ovan.

⁵³³ Naturligtvis om de två berörda staterna är fördragsslutande stater i både 1996 års konvention och 1993 års konvention. Med "**fördragsslutande** stater" avses i denna punkt stater som är parter i **1996** års konvention.

(artiklarna 8 och 9⁵³⁴). En överföring av behörighet kan göras på begäran av myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist (artikel 8), som vanligtvis är den mottagande fördragsslutande staten i detta fall, eller på begäran av myndigheterna i den fördragsslutande ursprungsstaten (artikel 9). Naturligtvis måste kraven i samband med en överföring av behörighet enligt 1996 års konvention vara uppfyllda (se **kapitel 5** ovan). En sådan överföring av behörighet innebär att myndigheterna i den fördragsslutande ursprungsstaten är behöriga att vidta åtgärder om barnets framtida omvårdnad och sådana åtgärder ska erkännas direkt på grund av lag i den mottagande fördragsslutande staten⁵³⁵.

- 13.45 Samarbetsbestämmelserna i 1996 års konvention kan dessutom ibland vara användbara efter en internationell adoption. I de ytterst sällsynta fall där myndigheterna i barnets ursprungsstat är mycket oroliga för att barnet kan utsättas för risk hos sina nya föräldrar kan artikel 32 användas för att be den mottagande staten (där barnet nu har hemvist och bor) att överväga åtgärder till skydd för barnet (artikel 32 b). Ett annat exempel skulle kunna vara om den mottagande staten överväger att vidta åtgärder till skydd för barnet och ursprungsstaten har upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet. Om barnets situation så kräver kan den mottagande staten använda artikel 34 för att begära att ursprungsstaten överlämnar sådana upplysningar⁵³⁶.

E. Medling,⁵³⁷ förlikning och liknande åtgärder för att lösa tvister i godo

- a) *Underlättandet av samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av 1996 års konvention*
Artikel 31 b

- 13.46 Enligt 1996 års konvention ska centralmyndigheter, direkt eller genom myndigheter eller andra organ, vidta alla lämpliga åtgärder för att genom medling, förlikning eller liknande åtgärder underlätta samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av konventionen⁵³⁸.
- 13.47 Medling används alltmer som ett sätt att lösa familjerättsliga tvister. Medling har visat sig vara en fördelaktig metod när parterna måste fortsätta att träffas, vilket ofta är fallet vid familjerättsliga tvister som rör barn. Medling gör det även möjligt för parterna att skraddarsy lösningar som passar deras särskilda behov, samt överlåter ansvaret för beslutsfattandet på parterna och lägger eventuellt grunden för framtida samarbete och minskar konfliktnivån mellan parterna.
- 13.48 Användningen av medling i **gränsöverskridande** familjetvister ökar men innebär vissa utmaningar. Olika språk, olika kulturer och det geografiska avståndet utgör nya och svåra aspekter som man måste ta hänsyn till när man överväger att

⁵³⁴ För en utförlig förklaring av överföringsbestämmelserna, se **kapitel 5** ovan.

⁵³⁵ Artikel 23.1 – se mer i **kapitel 5** ovan om bestämmelserna om överföring av behörighet.

⁵³⁶ Se mer i punkterna **11.25–11.26** ovan om tillämpningen av artikel 34.

⁵³⁷ När det gäller medling, se *Riktlinjer för god praxis under Haagkonventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna av internationella bortföranden av barn* – Medling (nedan kallade *riktlinjerna om god praxis vid medling*). Riktlinjerna finns på Haagkonferensens webbplats < www.hcch.net > under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice". För mer om medling som en del av Maltaprocessen, se "Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process" och den åtföljande promemorian, tillgängliga på < www.hcch.net > under "Child Abduction Section" och därefter "Cross-border family mediation".

⁵³⁸ Artikel 31 b. Denna skyldighet ska fullgöras direkt av centralmyndigheten eller indirekt genom myndigheter eller andra organ – se mer i **punkt 11.11** ovan.

använda sig av medling. Att mer än en stat och mer än ett rättssystem berörs innebär att man måste se till att medlingen och den uppgörelse som den resulterar i uppfyller de lagstadgade kraven och villkoren för verkställbarhet i samtliga relevanta stater⁵³⁹.

13.49 Om de berörda staterna är parter i 1996 års konvention kan konventionen vara särskilt användbar i detta avseende. På grund av dess bestämmelser om erkännande och verkställighet av skyddsåtgärder, räcker det i regel att omvandla en överenskommelse som grundar sig på medling till ett domstolsbeslut i en fördragsslutande stat,⁵⁴⁰ eftersom verkställbarheten i den andra fördragsslutande staten garanteras (i den mån föremålet för beslutet omfattas av konventionens materiella tillämpningsområde – se punkt **13.50** nedan). För att undanröja tvivel beträffande huruvida det föreligger en grund för att vägra erkännande kan man ansöka om "förhandserkännande" av en åtgärd.⁵⁴¹

13.50 Det är viktigt att påpeka att överenskommelser på det familjerättsliga området som grundas på medling även kan innehålla åtgärder som inte rör skyddet för ett barns person eller egendom och som därför inte omfattas av 1996 års konvention⁵⁴². Dessa åtgärder kan exempelvis reglera förhållandet mellan parterna, som t.ex. en ansökan om äktenskapsskillnad, försörjningsansvar efter skilsmässa eller överenskommelser om underhåll. Om en överenskommelse som grundas på medling innehåller sådana bestämmelser och omvandlas till ett domstolsbeslut, ska bestämmelserna i 1996 års konvention inte tillämpas på den del av domstolsbeslutet som inte omfattas av konventionens materiella tillämpningsområde. Varje del av domstolsbeslutet som utgör en skyddsåtgärd som omfattas av konventionen måste dock fortfarande erkännas och verkställas i enlighet med bestämmelserna i konventionen.

Exempel 13 H

En mamma flyttade för två år sedan tillsammans med sina två barn från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B och ett system för att reglera kontakten mellan barnen och deras pappa infördes. På grund av resekostnaderna mellan länderna har föräldrarna nu insett att det nuvarande systemet är opraktiskt. Även om mamman håller med om att pappan bör ha kontakt med barnen har föräldrarna svårt att enas om en tillfredsställande lösning. Medling kan göra det lättare för föräldrarna att komma fram till en fungerande lösning på hur kontakten ska ske.

Varje överenskommelse som träffas om dessa kontaktfrågor kan omvandlas till ett domstolsbeslut i fördragsslutande stat B, där barnen har hemvist⁵⁴³. I så fall ska ett sådant domstolsbeslut betraktas som "skyddsåtgärder" enligt 1996 års konvention (som vidtas av de rättsliga myndigheterna i fördragsslutande stat B). Det ska därför erkännas direkt på grund av lag och vara verkställbart i alla fördragsslutande stater enligt bestämmelserna i kapitel IV i 1996 års konvention, inbegripet i fördragsslutande stat A⁵⁴⁴.

⁵³⁹ I detta avseende hänvisas till kapitlen 12 och 13 i riktlinjerna för god praxis vid medling (a.a. fotnot 537).

⁵⁴⁰ Den fördragsslutande stat som är behörig enligt kapitel II i konventionen.

⁵⁴¹ Enligt artikel 24, se punkterna **10.16–10.21** ovan.

⁵⁴² Se **kapitel 3, avsnitt C**, ovan om konventionens materiella tillämpningsområde.

⁵⁴³ Artikel 5. Om detta är möjligt beror på de nationella bestämmelserna i fördragsslutande stat B om att göra överenskommelser som grundas på medling juridiskt bindande och verkställbara.

⁵⁴⁴ Se **kapitel 10** ovan. Se även punkt 297 i riktlinjerna för god praxis vid medling (a.a. fotnot 537).

b) Medling i ärenden som rör internationella bortföranden av barn

- 13.51** Medling har snabbt blivit ett viktigt redskap i hanteringen av ansökningar enligt 1980 års Haagkonvention om bortföranden av barn. För en utförlig diskussion om god praxis vid medling i ärenden som rör internationella bortföranden av barn hänvisas till riktlinjerna för god praxis vid medling⁵⁴⁵.
- 13.52** En mycket viktig princip som måste iakttas vid användning av medling i dessa ärenden är att medlingen inte får hindra eller fördröja eventuella återlämnandeförfaranden enligt 1980 års konvention⁵⁴⁶.

Exempel 13 I

I detta exempel är stat A och stat B fördragsslutande stater i både 1980 års konvention och 1996 års konvention.

Ett barn förs olovligt bort av sin mamma från fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Den kvarlämnade pappan väcker talan i fördragsslutande stat B enligt 1980 års konvention och begär att barnet ska återlämnas. Pappan kan tänka sig att gå med på att mamman flyttar med barnet till fördragsslutande stat B om han får tillräckliga garantier för att han kommer att få ha kontakt med barnet. Inom ramen för återlämnandeförfarandet i Haagkonventionen, och utan att förfarandet avbryts, inleder mamman och pappan medling.

Medlingen resulterar i en överenskommelse om att barnet får flytta till fördragsslutande stat B tillsammans med mamman och överenskommelsen innehåller utförliga bestämmelser om kontakten mellan pappan och barnet.

- 13.53** I detta exempel måste mamman och pappan vara säkra på att den överenskommelse de enats om respekteras i både fördragsslutande stat A och fördragsslutande stat B. Ett sätt att uppnå detta kan vara att låta en domstol eller annan behörig myndighet godkänna eller på annat sätt formalisera överenskommelsen⁵⁴⁷. Om ett sådant godkännande eller en sådan formalisering begärs är det emellertid viktigt för parterna att ta ställning till om en sådan ansökan ska lämnas till myndigheterna i fördragsslutande stat A **eller** fördragsslutande stat B.
- 13.54** Den enklaste lösningen tycks vara att myndigheterna i fördragsslutande stat B, med parternas samtycke, gör överenskommelsen juridiskt bindande i enlighet med sina nationella förfaranden⁵⁴⁸ eftersom återlämnandeförfarandet och medlingen har genomförts i fördragsslutande stat B. Både 1980 års konvention och 1996 års konvention grundas emellertid på att i en situation där ett barn bortförs ska den fördragsslutande stat till vilken barnet fördes (den "anmodade staten") vara behörig att besluta om barnet ska återlämnas men **inte** i sak pröva frågan om vårdsnaden om barnet⁵⁴⁹. Den domstol vid vilken en talan om återlämnande enligt Haagkonventionerna har väckts i den anmodade staten kan därför ha svårt att omvandla en överenskommelse som grundas på medling till ett domstolsbeslut om överenskommelsen, utöver frågan om återlämnande, även omfattar frågor om vårdnad eller andra frågor som den domstol vid vilken talan har väckts saknar (internationell) behörighet att pröva (som i **exempel 13 H** ovan). Enligt 1996 års konvention avgörs frågan om huruvida fördragsslutande

⁵⁴⁵ Ibidem.

⁵⁴⁶ Se mer i riktlinjerna för god praxis vid medling (ibidem).

⁵⁴⁷ De nationella bestämmelserna i respektive stat avgör exakt hur en överenskommelse som grundas på medling kan göras juridiskt bindande och verkställbar i den staten.

⁵⁴⁸ Riktlinjerna om god praxis vid medling (a.a. fotnot 537).

⁵⁴⁹ Se artikel 16 i 1980 års konvention, och artikel 7 i 1996 års konvention.

stat B är behörig att omvandla en överenskommelse som grundas på medling och som behandlar vårdnads- och umgänges-/kontaktfrågor till ett domstolsbeslut (och därmed vidta skyddsåtgärder inom ramen för 1996 års konvention) i ett ärende som rör ett internationellt bortförande av ett barn av huruvida kraven i artikel 7 är uppfyllda⁵⁵⁰. I en sådan situation som den som beskrivs i **exempel 13** I ovan, där en överenskommelse som grundas på medling har träffats, bör man noga överväga huruvida villkoren i artikel 7.1 är uppfyllda. Om 1) barnet exempelvis konstateras ha hemvist i fördragsslutande stat B, och 2) den överenskommelse som grundas på medling anses utgöra bevis i fördragsslutande stat B på att parterna, **med förbehåll för att överenskommelsen formaliseras i ett domstolsbeslut**, har godtagit det olovliga bortförandet av barnet (genom att gå med på barnets flytt),⁵⁵¹ har behörigheten förflyttats till fördragsslutande stat B⁵⁵². Denna tolkning av artikel 7 skulle ge myndigheterna i fördragsslutande stat B, där talan om återlämnande har väckts vid domstolen och medling har genomförts, behörighet att omvandla den överenskommelse som grundas på medling till ett domstolsbeslut som ska erkännas och vara verkställbart i fördragsslutande stat A.

13.55 Om det emellertid har fastställts att kraven i artikel 7 om ändring av behörighet **inte** är uppfyllda i det enskilda fallet (t.ex. på grund av att barnet inte kan sägas ha förvärvat hemvist i fördragsslutande stat B) kan överenskommelsen överlämnas till myndigheterna i fördragsslutande stat A, som har allmän behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnet (artikel 5.1). Ett beslut från dessa myndigheter om att godkänna eller på annat sätt formalisera medlingsöverenskommelsen ska erkännas och vara verkställbar i fördragsslutande stat B. Parterna kan emellertid vilja överväga möjligheten att använda bestämmelserna om överföring av behörighet i 1996 års konvention. I så fall kan myndigheterna i fördragsslutande stat A överväga möjligheten att överföra behörighet till myndigheterna i fördragsslutande stat B enligt artikel 8 i konventionen, eller så kan myndigheterna i fördragsslutande stat B begära överföring av behörighet enligt artikel 9⁵⁵³. Det skulle göra det möjligt att överlämna medlingsöverenskommelsen till domstolen i fördragsslutande stat B för godkännande⁵⁵⁴. De centralmyndigheter som utsetts enligt konventionen i de fördragsslutande staterna A och B bör samarbeta för att hjälpa föräldrarna att komma överens om dessa ordningar **om** detta anses vara till det enskilda barnets bästa⁵⁵⁵.

13.56 Trots att 1980 års konvention och 1996 års konvention inte reglerar hur (och av vem) medling, förlikning eller liknande åtgärder för att lösa tvister i godo ska genomföras,⁵⁵⁶ framgår det tydligt att dessa tjänster måste kunna möta de

⁵⁵⁰ Se punkterna **4.20–4.25** ovan. Se även kapitel 13 i riktlinjerna om god praxis vid medling (a.a. fotnot 537) om behörighetsfrågor i samband med att göra medlingsöverenskommelser juridiskt bindande vid internationella bortföranden av barn.

⁵⁵¹ I detta fall är det mycket viktigt att den kvarlämnade förälderns godtagande är helt **beroende** av en lyckad formalisering av överenskommelsen till ett domstolsbeslut (dvs. den kvarlämnade föräldern godtar endast det olovliga bortförandet **på villkor att** man har lyckats göra överenskommelsen juridiskt bindande och verkställbar i båda de berörda staterna). Om formaliseringsprocessen senare skulle misslyckas och det inte har uppställts något villkor för godtagandet skulle nämligen den part som har fört bort barnet annars kunna åberopa överenskommelsen i senare återlämnandeförfaranden som bevis på godtagande. Detta skulle kunna avskräcka kvarlämnade föräldrar från att inleda medling. Artikel 7.1 a.

⁵⁵² Naturligtvis måste kraven på en överföring av behörighet vara uppfyllda – se **kapitel 5** ovan.

⁵⁵³ För vilka krav som måste vara uppfyllda för att en överföring av behörighet ska kunna ske – se **kapitel 5** ovan.

⁵⁵⁴ Ett sådant samarbete kan sägas omfattas av artikel 31 b, dvs. ett samarbete för att underlätta samförståndslösningar för att skydda barnet i situationer där konventionen är tillämplig. Se punkt **11.11** ovan.

⁵⁵⁵ Se artikel 7.2 i 1980 års konvention: "De skall, antingen direkt eller genom någon mellanhand, vidta lämpliga åtgärder [...] c) för att [...] få till stånd en uppgörelse i godo." Se artikel 31 i 1996 års

särskilda utmaningar som **gränsöverskridande** familjerättsliga tvister om barn innebär. Det bör påpekas att riktlinjerna för god praxis vid medling⁵⁵⁷ innehåller detaljerade rekommendationer om skyddsåtgärder och åtgärder för att möta dessa utmaningar. Även om riktlinjerna för god praxis vid medling är inriktade på medling och liknande processer för att nå en samförståndslösning i ärenden som rör internationella bortföranden av barn som omfattas av 1980 års Haagkonvention om internationella bortföranden av barn, kan en stor del av innehållet tillämpas på medling i internationella familjerättsliga tvister som rent generellt rör barn. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att inte alla ärenden lämpar sig för medling och liknande processer. Innan medlingen inleds är det viktigt att göra en inledande bedömning av huruvida ett enskilt ärende lämpar sig för medling, så att man kan identifiera sådana ärenden⁵⁵⁸.

c) *Barns deltagande i medlingsprocessen*

- 13.57 Slutligen fäster 1996 års konvention vikt vid att barn ska ges möjlighet att yttra sig i ärenden som berör dem genom att ange att om ett barn inte får koma till tals kan detta utgöra en grund för att vägra erkänna en skyddsåtgärd som vidtagits med avseende på det barnet⁵⁵⁹. Även om medlingsförfaranden inte omfattas av samma formella krav bör hänsyn tas till barns deltagande i medlingsprocessen⁵⁶⁰.

F. Särskilda kategorier barn

a) *Flyktingbarn, barn som fördrivits från sitt hemland eller barn som saknar hemvist*

- 13.58 När det gäller flyktingbarn och barn som på grund av oroligheter i sitt land har fördrivits från detta ska myndigheterna i den fördragsslutande stat dit dessa barn har flytt ha behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom.⁵⁶¹ Detta gäller även barn vars hemvist inte kan fastställas.⁵⁶² Lägg märke till att artikel 6 inte ger behörighet i brådskande fall eller tillfällig behörighet. I denna situation har den fördragsslutande stat på vars territorium barnet befinner sig **allmän** behörighet att vidta skyddsåtgärder med avseende på barnets långsiktiga omvårdnad.

konvention, där det anges att medling kan underlättas av "[c]entralmyndigheten i en fördragsslutande stat [...], direkt eller genom myndigheter eller andra organ [...]". I praktiken ser medlingssystemen inom ramen för 1980 års konvention mycket olika ut i olika fördragsslutande stater. I Argentina deltar t.ex. centralmyndigheten direkt i medlingen. Det franska MAMIF-programmet utfördes av en offentlig myndighet inom det franska justitieministeriet men har nyligen gått upp i den franska centralmyndigheten. Det engelska pilotprojektet Reunite utförs av en icke-statlig organisation. Det tyska federala justitieministeriet både föreslår och stödjer medling i konventionsärenden, men själva medlingen utförs av yrkesmedlare från icke-statliga organisationer.

⁵⁵⁷

A.a. fotnot 537.

⁵⁵⁸

Riktlinjerna om god praxis vid medling (a.a. fotnot 537).

⁵⁵⁹

Om det inte rör sig om en brådskande åtgärd – se artikel 23.2 b, och punkterna **10.4–10.15** ovan.

⁵⁶⁰

Om att ta hänsyn till barnets åsikter i medlingsprocessen, se riktlinjerna om god praxis vid medling (a.a. fotnot 537).

⁵⁶¹

För riktlinjer om arrangemang för internationella adoptioner av barn som fördrivits från sitt hemland, se "Recommendation concerning the application to refugee children and other internationally displaced children of the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption", Bilaga A till rapporten från specialkommissionen för införlivandet av Haagkonventionen av den 29 maj 1993 om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (Permanent byrån, 1994). Detta dokument är tillgängligt på < www.hcch.net > under "Intercountry Adoption Section" och därefter "Special Commissions" och "Previous Special Commissions". För mer information om tillämpningen av 1993 års konvention om internationella adoptioner, se riktlinjerna om god praxis under 1993 års Haagkonvention om internationella adoptioner (a.a. fotnot 2).

⁵⁶²

Artikel 6. Se punkterna **4.13–4.18** ovan.

- 13.59 FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och andra internationella organ har noterat att vissa länder, särskilt när de har tagit emot stora mängder personer som fördrivits från sina hemländer, har börjat begränsa definitionen av "flykting" eller använda andra metoder för att inte ge flyktingar den behandling som är kopplad till erkännandet av flyktingstatus⁵⁶³. Tillämpningen av artikel 6 på barn som på grund av oroligheter i sitt hemland har "fördrivits från detta" är tänkt att säkerställa en bred tillämpning av denna artikel.
- 13.60 Om det för barn som saknar hemvist (artikel 6.2) senare fastställs att barnet **faktiskt** har hemvist någonstans är den fördragsslutande stat där barnet befinner sig enligt konventionen endast behörig att tillämpa artiklarna 11 och 12.⁵⁶⁴

Exempel 13 J

Tusentals personer fördrivs till följd av en naturkatastrof i fördragsslutande stat A. Bland de som anländer till fördragsslutande stat B finns en tioårig pojke och hans åttaåriga syster som har blivit föräldralösa. Artikel 6 gör det möjligt för fördragsslutande stat B att utöva behörighet för att vidta långsiktiga åtgärder till skydd för dessa barn. Innan långsiktiga skyddsåtgärder vidtas samarbetar myndigheterna i både fördragsslutande stat A och fördragsslutande stat B för att ta reda på så mycket som möjligt om barnens bakgrund och för att ta reda på om det går att hitta några andra familjemedlemmar⁵⁶⁵. Under tiden denna utredning pågår vidtar fördragsslutande stat B de skyddsåtgärder den anser lämpliga för att skydda barnen. När utredningen har slutförts får fördragsslutande stat B, beroende på resultatet, exempelvis överväga att tillerkänna föräldraansvar till en släkting som bor i tredjeland eller varaktigt placera barnen i ett familjehem. Enligt konventionen ska de åtgärder som vidtas erkännas och vara verkställbara i alla övriga fördragsslutande stater.

Exempel 13 K

En ensamkommande elvaårig pojke anländer till fördragsslutande stat A. Han uppger att han var tvungen att lämna fördragsslutande stat B på grund av inbördeskriget där, och att hans föräldrar och syskon dog i inbördeskriget. Enligt lagstiftningen i fördragsslutande stat A måste barnet ha en förmyndare för att kunna ansöka om flyktingstatus. Enligt artikel 6.1 har myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet befinner sig, i detta fall fördragsslutande stat A, allmän behörighet i frågor som rör barnet. Detta inbegriper behörighet att utse en förmyndare åt barnet. Myndigheterna i fördragsslutande stat B kan även vidta andra åtgärder för att trygga barnets omvårdnad och skydd.

Exempel 13 L

Ett ensamkommande barn anländer till fördragsslutande stat A och barnets hemviststat kan inte fastställas. Med stöd av artikel 6.2 vidtar myndigheterna i fördragsslutande stat A skyddsåtgärder för att trygga barnets omvårdnad. En månad senare fastställs att barnet har hemvist i icke-fördragsslutande stat B och att barnet inte lämnade den staten på grund av att det hade fördrivits från detta land eller som flykting. De åtgärder till skydd för barnet som redan vidtagits enligt artikel 6 fortsätter dock att gälla, även om ändrade omständigheter har undanröjt den grund som behörigheten byggde på⁵⁶⁶. Om myndigheterna i icke-fördragsslutande

⁵⁶³ Se, exempelvis, FN:s flyktingkommissariats meddelande om internationellt skydd av den 13 september 2001, A/AC.96/951, tillgängligt på: < <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bb1c6cc4.html> > (senast besökt i augusti 2013), punkt 85, och rapporten från arbetsgruppen [från april 1994] om tillämpningen av 1993 års Haagkonvention på flyktingbarn (*Report of the Working Group to study the application to refugee children of the Hague Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption*), 1994, punkt 12, tillgänglig på < www.hcch.net > (samma sökväg som i fotnot 561 ovan).

⁵⁶⁴ Se punkterna 4.16–4.19 ovan och den förklarande rapporten, punkt 45.

⁵⁶⁵ Artikel 30.

⁵⁶⁶ Artikel 14.

stat B fattar ett beslut med avseende på barnet ska de nationella bestämmelserna i fördragsslutande stat A om erkännande och verkställighet av utländska avgöranden tillämpas för att avgöra det utländska beslutets rättsverkan.

Eftersom barnets hemviststat nu har identifierats är myndigheterna i fördragsslutande stat A i framtiden inte behöriga att vidta ytterligare åtgärder till skydd för barnet grundat på artikel 6.2. Enligt konventionen kan de i stället endast vidta skyddsåtgärder som grundas på artiklarna 11 och 12 i konventionen⁵⁶⁷. Se emellertid punkterna 3.11–3.13 ovan beträffande den omständigheten att eftersom det fastställts att barnet har hemvist i en icke-fördragsslutande stat får fördragsslutande stat A vidta skyddsåtgärder grundat på sina nationella behörighetsregler. Om sådana åtgärder vidtas kommer de emellertid inte att erkännas och vara verkställbara enligt konventionen.

b) Barn som rymt hemifrån, övergetts eller fallit offer för människohandel

- 13.61** Det kan vara så att ett barns hemvist kan fastställas enligt artikel 5 i konventionen men att det fortfarande är nödvändigt för den fördragsslutande stat på vars territorium barnet befinner sig att vidta åtgärder med avseende på barnet enligt artiklarna 11 och 12. Detta kan exempelvis vara fallet om barnet har rymt hemifrån, övergetts eller fallit offer för gränsöverskridande människohandel.⁵⁶⁸
- 13.62** Behörighet som grundas på artiklarna 11 eller 12 innebär att åtgärderna gäller under en begränsad tid och att myndigheterna i den stat där barnet har hemvist har det slutliga ansvaret för att säkerställa barnets omvårdnad⁵⁶⁹. Myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet befinner sig bör arbeta tillsammans med myndigheterna i den stat där barnet har hemvist för att avgöra vad som på lång sikt är den bästa lösningen för barnet.
- 13.63** Det bör påpekas att om myndigheterna i den stat där barnet har hemvist inte är i stånd att vidta åtgärder till skydd för barnet måste den fördragsslutande stat på vars territorium barnet befinner sig utarbeta en mer långsiktig lösning. Fram till dess att den stat där barnet har hemvist vidtar åtgärder ligger behörigheten att skydda dessa barn, i brådskande fall och tillfälligt,⁵⁷⁰ hos myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet befinner sig. Beroende på den aktuella situationen kan myndigheterna i den stat där barnet befinner sig dessutom överväga att begära en överföring av den allmänna behörigheten i enlighet med artikel 9 i konventionen. Detta är naturligtvis endast möjligt om den stat där barnet har hemvist är en annan **fördragsslutande** stat och övriga villkor för en överföring av behörighet är uppfyllda⁵⁷¹.

⁵⁶⁷ Om fördragsslutande stat A i framtiden vidtar skyddsåtgärder enligt artiklarna 11 och 12 ska dessa erkännas direkt på grund av lag och vara verkställbara i alla övriga fördragsslutande stater. Huruvida de ska erkännas/vara verkställbara i **icke-fördragsslutande** stat B beror givetvis på icke-fördragsslutande stat B:s egna regler på området internationell privaträtt.

⁵⁶⁸ Se fotnot 3 ovan, om att bestämmelserna i 1996 års konvention och bestämmelserna i *det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi* (New York, den 25 maj 2000) kompletterar varandra.

⁵⁶⁹ Se **kapitlen 6 och 7** ovan.

⁵⁷⁰ Alltså enligt artiklarna 11 eller 12 i konventionen.

⁵⁷¹ Se **kapitel 5** ovan om bestämmelserna om överföring av behörighet – bestämmelserna gäller endast mellan två **fördragsslutande stater**. Se även kravet i artikel 9.1 om att den fördragsslutande stat som begär en överföring av behörighet måste vara en av de fördragsslutande stater som förtecknas i artikel 8.2.

- 13.64 I konventionen föreskrivs även att myndigheterna i fördragsslutande stater ska samarbeta för att ta reda på var barn i behov av skydd befinner sig⁵⁷².

Exempel 13 M

En fjortonårig flicka från fördragsslutande stat B hittas i fördragsslutande stat A efter att människohandlare har fört in henne i landet och tvingat henne att arbeta. Myndigheterna i fördragsslutande stat A är behöriga att vidta åtgärder enligt artiklarna 11 och 12 med avseende på barnet, t.ex. att utse en tillfällig förmyndare och se till att hon omedelbart tas om hand, men de bör även kontakta och samarbeta med myndigheterna i fördragsslutande stat B för att fastställa hur hon ska tas om hand på lång sikt⁵⁷³.

Exempel 13 N

En trettonårig pojke rymmer från sitt hem i fördragsslutande stat A till fördragsslutande stat B. Hans pappa misstänker att barnet kan vara i fördragsslutande stat B eftersom några släktingar i fördragsslutande stat B har rapporterat att de har sett honom. Föräldrarna kontakter centralmyndigheten i fördragsslutande stat B för att få hjälp⁵⁷⁴. Centralmyndigheten informerar om vilka lagar och tjänster i fördragsslutande stat B som föräldrarna kan använda sig av⁵⁷⁵. Centralmyndigheten hjälper även till med att försöka ta reda på var barnet befinner sig⁵⁷⁶.

När man har tagit reda på var barnet befinner sig vidtar fördragsslutande stat B de åtgärder som krävs för att skydda barnet och barnet omhändertas tillfälligt av myndigheterna⁵⁷⁷. Föräldrarna vill resa till fördragsslutande stat B för att hämta hem barnet. Innan de hämtar hem barnet ska fördragsslutande stat A och fördragsslutande stat B ha ett nära samarbete i denna fråga för att säkerställa att detta är ett säkert och lämpligt alternativ för barnet. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan det vara så att barnet först bör återlämnas när myndigheterna i fördragsslutande stat A (de myndigheter som har allmän behörighet i detta ärende) har vidtagit skyddsåtgärder för att trygga att barnet är säkert när det återvänder⁵⁷⁸.

Exempel 13 O

En trettonårig flicka rymmer från sitt hem i fördragsslutande stat A tillsammans med sin tjugoåriga pojkvän. Flickan och hennes pojkvän reser först till fördragsslutande stat B för att skapa sig ett liv tillsammans där. I fördragsslutande stat B får pojkvännen emellertid problem med polisen och paret flyr till fördragsslutande stat C.

Under tiden har flickans föräldrar i fördragsslutande stat A rapporterat henne som försvunnen. De är oroliga för hennes välbefinnande eftersom de vet att pojkvännen är kriminellt belastad. Föräldrarna kontakter centralmyndigheten i fördragsslutande stat A för att få hjälp att ta reda på

⁵⁷² Artikel 31 c. Se även **kapitel 11** ovan.

⁵⁷³ Artikel 30.

⁵⁷⁴ I detta exempel vänder sig föräldrarna direkt till centralmyndigheten i fördragsslutande stat B, där de tror att barnet befinner sig. De skulle lika gärna kunna be om hjälp från centralmyndigheten i fördragsslutande stat A, där de bor. Den centralmyndigheten skulle i så fall sedan överlämna begäran till centralmyndigheten i fördragsslutande stat B.

⁵⁷⁵ Artikel 30.2.

⁵⁷⁶ Artikel 31 c.

⁵⁷⁷ Artikel 11.

⁵⁷⁸ När ett barn har rymt hemifrån är det ofta extra viktigt att låta barnet komma till tals. Framför allt bör man ta reda på varför han eller hon rymde hemifrån innan man beslutar vilka kort- eller långsiktiga åtgärder som ska vidtas till skydd för barnet (se i detta avseende, kraven i artikel 12 i FN:s barnkonvention). Nära samarbete mellan myndigheterna i båda de fördragsslutande staterna är också extremt viktigt för att t.ex. upptäcka om det tidigare har övervägts åtgärder för att skydda barnet eller om myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist tidigare har ingripit hos familjen.

var flickan befinner sig⁵⁷⁹. På grund av att föräldrarna har mycket begränsad information om var flickan kan tänkas befinna sig går det trögt för centralmyndigheten i fördragsslutande stat A att hitta flickan.

Efter en månad i fördragsslutande stat C får pojkvännen problem med polisen där och myndigheterna får kännedom om flickan. Myndigheterna hör sig för och eftersom de anser att flickan befinner sig i fara vidtar de nödvändiga skyddsåtgärder med stöd av artikel 11 och placerar henne tillfälligt i familjehem. Myndigheterna kontakter centralmyndigheterna i fördragsslutande stat A och underrättar dem om att flickan befinner sig i deras land och vilka skyddsåtgärder de har vidtagit.

Flickan lyckas emellertid fly från familjehemmet och flyttar, tillsammans med pojkvännen, snabbt till fördragsslutande stat D. I enlighet med artikel 36 underrättar myndigheterna i fördragsslutande stat C (efter att ha fastställt att flickan har rest till fördragsslutande stat D) myndigheterna i fördragsslutande stat D om att flickan utsätts för fara och vilka åtgärder de har vidtagit för henne. Dessa åtgärder ska erkännas direkt på grund av lag i fördragsslutande stat D och samtliga övriga fördragsslutande stater. Myndigheterna i fördragsslutande stat C underrättar, i enlighet med god praxis, fördragsslutande stat A om att flickan har lämnat den staten och nu befinner sig i fördragsslutande stat D.

I detta ärende är varje fördragsslutande stat där flickan befinner sig behörig att vidta brådskande och tillfälliga åtgärder för att skydda henne (enligt artiklarna 11 och 12 i konventionen). Eftersom flickan fortfarande har "hemvist" i fördragsslutande stat A är det emellertid endast den staten som får vidta långsiktiga åtgärder för att skydda flickan (artikel 5). I detta exempel får myndigheterna i fördragsslutande stat D antingen erkänna och verkställa den skyddsåtgärd som fördragsslutande stat C har vidtagit, eller, om de anser att så krävs, vidta en annan åtgärd till skydd för barnet enligt artikel 11.

När ett barn "är på rymmen" under lång tid och situationen, med beaktande av de faktiska omständigheterna, utvecklas på ett sätt som gör att barnet inte längre kan sägas ha "hemvist" i ursprungsstaten, får den fördragsslutande stat där barnet befinner sig besluta att den har allmän behörighet att vidta långsiktiga åtgärder till skydd för barnet i enlighet med artikel 6.2 i konventionen. Att fastställa att ett barn inte längre har varaktigt hemvist bör dock inte ske lättvändigt⁵⁸⁰.

Exempel 13 P

En elvaårig flicka har hemvist i fördragsslutande stat E där hon bor tillsammans med sina föräldrar. Utan myndigheterna i denna fördragsslutande stats vetskap skickas barnet av sina föräldrar till fördragsslutande stat F för att under en längre tid bo hos sin faster för att hjälpa henne och för att få en utbildning. Barnet reser dit på ett sexmånaders besöksvisum. Fastern gör inga försök att reglera barnets invandringsstatus och låter henne inte gå i skola – i själva verket befinner sig barnet i en slaveriliknande situation och tvingas utföra arbete i fasterns hem.

Fyra år efter det att barnet kom till fördragsslutande stat F får myndigheterna vetskap om situationen tack vare en granne till fastern. Efter att ha bedömt situationen vidtar de behöriga myndigheterna omedelbart åtgärder för att omhänderta barnet. I avvaktan på ytterligare utredning placerar barnet i ett familjehem. Enligt artikel 5 i 1996 års konvention anser myndigheten att barnet nu har hemvist i fördragsslutande stat F.

⁵⁷⁹

Artikel 31 c.

⁵⁸⁰

Se punkterna **4.16–4.19** ovan och punkterna **13.83–13.87** nedan.

I enlighet med artikel 32 kontakter den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat F, med bistånd av sin centralmyndighet, centralmyndigheten i fördragsslutande stat E för att få upplysningar om barnet och hennes familj. Den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat F vill utreda om återlämnande av barnet till hennes föräldrar i fördragsslutande stat E kan vara en tänkbar långsiktig lösning för barnet (t.ex. om föräldrarna varit helt omedvetna om hennes situation och fastern ljugit för dem). Den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat E meddelar att föräldrarna inte vill att barnet ska återvända till dem. Myndigheten rapporterar dessutom att det inte finns några andra släktingar i fördragsslutande stat E som skulle kunna ta hand om barnet. Till följd av dessa upplysningar kan den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat F börja överväga långsiktiga åtgärder till skydd för barnet.

c) Barn som förs från en stat till en annan efter myndighetsingripanden

13.65 Föräldrar flyttar i allt större utsträckning sina barn till andra länder för att eventuellt undvika barnskyddsfrågor och barnskyddsförfaranden i den stat där barnet har hemvist⁵⁸¹. I detta avsnitt redogörs för hur 1996 års konvention kan vara till hjälp i dessa situationer. Det finns två olika tänkbara scenarier:

13.66 1) Om en skyddsåtgärd redan har vidtagits:

Om en behörig myndighet i en fördragsslutande stat där barnet har hemvist redan har vidtagit en åtgärd till skydd för barnet (t.ex. om det redan finns ett beslut om att barnet ska omhändertas av myndigheterna), och föräldrarna därefter för barnet till en annan fördragsslutande stat, exempelvis för att undvika att rätta sig efter den åtgärden, kan 1996 års konvention vara till stor hjälp för båda de fördragsslutande staterna i deras försök att lösa situationen. För det första kan skyddsåtgärden erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention i den fördragsslutande stat till vilken barnet har förts⁵⁸². Tack vare detta kan barnet snabbt återlämnas till de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist. För att erkännandet och verkställigheten avseende skyddsåtgärder ska ske snabbt och effektivt, och för att de behöriga myndigheterna ska ha tillgång till alla relevanta upplysningar, är även samarbetsbestämmelserna i 1996 års konvention användbara⁵⁸³. I brådskande fall tillhandahåller 1996 års konvention dessutom en behörighetsgrund som gör det möjligt för den fördragsslutande stat till vilken barnet har förts att vidta nödvändiga åtgärder till skydd för barnet medan barnet befinner sig i denna stat (artikel 11)⁵⁸⁴.

Om båda de relevanta staterna är parter i 1980 års Haagkonvention om bortförande av barn och denna konvention har trätt i kraft mellan dem⁵⁸⁵ kan den behöriga myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, eventuellt även begära att

⁵⁸¹ Några exempel på denna företeelse är domen i det engelska målet Tower Hamlets London Borough Council mot MK m.fl. [2012] EWHC 426 (Fam) samt EU-domstolens dom av den 27 november 2007 i mål C-435/06 (ECLI:EU:C:2007:714), och dom av den 2 april 2009 i mål C-523/07 (ECLI:EU:C:2009:225).

Vid specialkommissionens möte (del I) noterade International Social Service (ISS) att en "växande företeelse" är att föräldrar för sina barn över internationella gränser för att undkomma barnskyddsbestämmelser och barnskyddsförfaranden i den stat där barnet har hemvist.

⁵⁸² För tillämpningen av bestämmelserna om erkännande och verkställighet i 1996 års konvention, se **kapitel 10** ovan.

⁵⁸³ I detta avseende, se mer i **kapitel 11** ovan.

⁵⁸⁴ I detta avseende, se mer i **kapitel 6** ovan.

⁵⁸⁵ Se artikel 38 i 1980 års konvention om det förfarande som krävs för att 1980 års konvention ska träda i kraft mellan fördragsslutande stater om en fördragsslutande stat har anslutit sig till konventionen.

barnet ska återlämnas enligt 1980 års konvention om villkoren i den konventionen är uppfyllda.

- 13.67 2) Om barnskyddsfrågor utreds, men ingen skyddsåtgärd ännu har vidtagits och inget förfarande har inletts⁵⁸⁶:

I en sådan situation finns det ingen befintlig skyddsåtgärd som kan erkännas och verkställas enligt 1996 års konvention i den fördragsslutande stat till vilken barnet har förts. Trots att man beroende av omständigheterna i det enskilda fallet och av exakt vilka åtgärder den behöriga myndigheten har vidtagit fram till återlämnandet, och även om båda de relevanta staterna är parter i 1980 års Haagkonvention om bortförande av barn, är det dessutom osannolikt att myndighetens utredning räcker för att ge den en sådan "vårdnadsrätt" (i den självständiga mening som avses i 1980 års konvention) att en ansökan om återlämnande kan göras enligt den konventionen⁵⁸⁷.

- 13.68 I en sådan situation är 1996 års konvention fortfarande mycket viktig och kan vara till stor hjälp för båda de fördragsslutande staterna i deras försök att lösa barnets situation. Till exempel:

- **Bestämmelserna om samarbete**⁵⁸⁸

Enligt artikel 36 i konventionen ska fördragsslutande stater som har vidtagit eller överväger att vidta åtgärder till skydd för ett barn, om de anser att barnet "utsätts för allvarlig fara" och om de får underrättelse om att barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat,⁵⁸⁹ underrätta myndigheterna i den staten om "faran och om vilka åtgärder som vidtagits eller övervägs". Denna bestämmelse innebär vanligtvis en skyldighet för den fördragsslutande stat från vilken barnet fördes att underrätta den stat till vilken barnet fördes om barnets situation. Genom detta uppmärksammas den sistnämnda staten på det eventuella behovet av att ta reda på var barnet befinner sig⁵⁹⁰ och fastställa vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att skydda barnet.

En annan bestämmelse som kan vara till hjälp är artikel 34 i konventionen. Om någon av de berörda fördragsslutande staterna överväger att vidta en åtgärd till skydd för barnet (som i denna situation troligen är nödvändig för att garantera fortsatt skydd för barnet), får de begära att den behöriga myndigheten i den andra fördragsslutande staten ska förse dem med upplysningar som är relevanta för att skydda barnet. Den fördragsslutande stat som barnet har förts till kan exempelvis behöva upplysningar om barnets bakgrund och familjehistorik för att dess myndigheter ska kunna bedöma huruvida det rör sig om ett brådskande fall och huruvida skyddsåtgärder krävs.

På en mer allmän nivå är det mycket viktigt att de relevanta behöriga myndigheterna i varje fördragsslutande stat, i förekommande fall med bistånd av deras centralmyndigheter, har en tydlig och effektiv

⁵⁸⁶ Se **exempel 11 E** ovan.

⁵⁸⁷ Se kommentarerna i avsnittet om analys av rättspraxis ("Case Law Analysis") i Incadat (< www.incadat.com >) beträffande när en myndighet kan sägas ha en sådan "vårdnadsrätt" avseende ett barn enligt 1980 års konvention att den kan ansöka om återlämnande.

⁵⁸⁸ Se i detta avseende punkterna **11.18–11.22** ovan.

⁵⁸⁹ När det gäller artikel 36 behöver detta inte vara en **fördragsslutande** stat i 1996 års konvention: Se punkt **11.18** och följande punkter ovan.

⁵⁹⁰ I enlighet med artikel 31 c kan detta även ske genom en direkt begäran från den andra fördragsslutande staten.

kommunikation mellan sig och samordnar sina åtgärder för att garantera ett oavbrutet skydd för barnet⁵⁹¹.

- **Bestämmelserna om behörighet**

Konventionens behörighetsbestämmelser inbegriper tydliga och enhetliga regler om vilken fördragsslutande stat som har behörighet avseende barnet. I konventionen fastställs att det är myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist som har allmän behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnet⁵⁹². I det faktiska scenario som här beskrivs anses barnet ofta ha hemvist i den fördragsslutande stat från vilken föräldrarna förde bort barnet. Om så är fallet behåller denna fördragsslutande stat behörigheten att vidta långsiktiga åtgärder till skydd för barnet och den staten kan därför vidta sådana skyddsåtgärder (och sådana åtgärder har den fördelen att de enligt konventionen ska erkännas och vara verkställbara i den andra fördragsslutande staten). Om ärendet anses brådskande är den fördragsslutande stat där barnet befinner sig dessutom behörig att vidta nödvändiga interimistiska åtgärder till skydd för barnet. Alla sådana åtgärder upphör att gälla så snart den fördragsslutande stat där barnet har hemvist har agerat – artikel 11.2.

I detta scenario måste båda de fördragsslutande staterna slutligen dessutom ta hänsyn till artikel 7 i 1996 års konvention⁵⁹³.

- **Bestämmelserna om erkännande och verkställighet**

Dessa bestämmelser i 1996 års konvention är fortfarande relevanta eftersom de säkerställer att när skyddsåtgärder vidtas av en fördragsslutande stat så ska dessa erkännas direkt på grund av lag i den andra fördragsslutande staten och kan verkställas där.

13.69 Slutligen bör det påpekas att i dessa fall är det i alla skeden av förfarandet viktigt att båda de fördragsslutande staterna agerar på ett tydligt, effektivt och snabbt sätt för att lösa situationen så snabbt som möjligt och på ett sätt som är till barnets bästa.

Exempel 13 Q

En mamma och pappa bor i fördragsslutande stat A tillsammans med sitt barn. Eftersom de på grund av narkotikamissbruk är oförmögna att ta hand om sitt barn omhändertas barnet och sätts upp för adoption i fördragsslutande stat A.

Två år senare blir mamman gravid med sitt andra barn. Paret hävdar att de har lyckats ta sig ur sitt missbruk och att de vill ta hand om det barn som de väntar. Den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat A utreder situationen men innan ett beslut meddelas föds barnet tidigare än förväntat. Paret befarar att barnet kommer att omhändertas av myndigheterna och flyr direkt till den fördragsslutande grannstaten B.

I enlighet med artikel 36 underrättar omedelbart myndigheterna i fördragsslutande stat A (med bistånd av sin centralmyndighet) de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat B (dit de misstänker att föräldrarna har flytt) om den fara som det nyfödda barnet eventuellt utsätts för och om vilka skyddsåtgärder som myndigheterna i fördragsslutande stat A övervägde. I enlighet med artikel 31 c begär de dessutom att det relevanta

⁵⁹¹ Se artikel 30.1. Direkt kommunikation mellan domstolar kan också spela en viktig roll i detta avseende. Se fotnot 147 ovan.

⁵⁹² Hemvist är ett faktiskt begrepp, se punkt **13.83** och följande punkter nedan.

⁵⁹³ För mer om hur artikel 7 ska tillämpas, se **kapitel 4** ovan, särskilt punkterna **4.20–4.25**.

organet i fördragsslutande stat B (antingen centralmyndigheten eller det organ till vilken denna uppgift har delegerats i denna stat) om hjälp med att ta reda på var familjen befinner sig.

Det nyfödda barnet hittas i fördragsslutande stat B där det bor tillsammans med sina föräldrar på ett vandrarhem. Myndigheterna i fördragsslutande stat B överlämnar dessa upplysningar till myndigheterna i fördragsslutande stat A. Fördragsslutande stat B beslutar att det är nödvändigt att vidta brådsakande åtgärder (enligt artikel 11) till skydd för barnet genom att omhänderta barnet i fördragsslutande stat B. Den informerar fördragsslutande stat A om detta. Fördragsslutande stat A, som håller med fördragsslutande stat B om att barnet fortfarande anses ha hemvist i fördragsslutande stat A, begär (enligt artikel 5) att det ska beslutas att barnet ska omhändertas av myndigheterna i fördragsslutande stat A, i avvaktan på att barnets framtida omvårdnad avgörs. Denna åtgärd erkänns direkt på grund av lag i fördragsslutande stat B och gör det möjligt för myndigheterna i båda de fördragsslutande staterna att samordna överlämnandet av barnet till de behöriga myndigheterna i fördragsslutande stat A (i enlighet med artikel 11.2 upphör därför fördragsslutande stat B:s brådsakande åtgärd att gälla).

G. Barnets egendom

- 13.70** I artikel 1 i konventionen anges att åtgärder till skydd för barnets **egendom** omfattas av konventionens tillämpningsområde. På detta område är ändamålet med konventionen att fastställa "tydliga regler för att utse barnets rättsliga företrädare och dennes befogenhet att förvalta barnets egendom i utlandet"⁵⁹⁴. Detta ansågs vara särskilt viktigt när det är nödvändigt att vidta rättsliga åtgärder avseende egendom som barnet har ärvt.⁵⁹⁵
- 13.71** I artikel 3 g anges att skyddsåtgärder till skydd för barnets egendom i synnerhet kan gälla "förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom". "Denna mycket vaga formulering omfattar alla transaktioner som rör [barnets] egendom, inklusive förvärv, som betraktas som investeringar eller som uppdrag att förfoga över den överlåtna egendomen som vederlag för förvärvet."⁵⁹⁶ Skyddsåtgärder till skydd för barnets egendom får exempelvis omfatta de bemyndiganden eller godkännanden som krävs för att sälja eller köpa barnets egendom.
- 13.72** Det är viktigt att påpeka att konventionen inte inkräktar på egendomsrättsliga system och inte omfattar materiell rätt avseende innehåll i egendomsrätter, som exempelvis tvister angående ägande av/rätt till en egendom⁵⁹⁷. Om en fördragsslutande stat exempelvis har infört krav beträffande försäljning eller köp av mark eller fastigheter som gäller för alla säljare eller köpare av viss mark (t.ex. krav på särskilt tillstånd eller godkännande för försäljning eller köp av mark eller fastigheter med särskild status på grund av deras kulturella eller historiska betydelse, eller som utgör en del av ett reservat för ursprungsbefolkningen, eller för en utlännings försäljning eller köp av mark eller fastigheter) och som inte har

⁵⁹⁴ Den förklarande rapporten, punkt 10.

⁵⁹⁵ Ibidem. Det bör noteras att även om utnämningen av barnets företrädare och omfattningen av dennes befogenhet skulle omfattas av konventionens tillämpningsområde, omfattas själva fördelningen av arvet inte av konventionens tillämpningsområde. Arvsfrågor faller utanför konventionens tillämpningsområde (artikel 4 f). Se **kapitel 3, avsnitt C**, ovan för mer om konventionens materiella tillämpningsområde.

⁵⁹⁶ Den förklarande rapporten, punkt 25.

⁵⁹⁷ Se punkterna **3.30** och **3.31** ovan. I detta sammanhang bör det även påpekas att alla åtgärder som rör truster uttryckligen undantas från konventionens tillämpningsområde. Se artikel 4 f, som diskuterades i punkt **3.43** ovan.

något att göra med att egendomen säljs av en företrädare för ett barn, omfattas beviljandet av dessa tillstånd för att köpa egendom inte av konventionens materiella tillämpningsområde.

- 13.73** Artikel 55 i konventionen gör det möjligt för fördragsslutande stater att göra två förbehåll när det gäller ett barns egendom som befinner sig inom dess territorium. För det första får en fördragsslutande stat enligt artikel 55.1 a förbehålla sina myndigheter behörighet att vidta åtgärder till skydd för ett barns egendom som befinner sig inom dess territorium, **oavsett** var barnet har hemvist. Det bör påpekas att ett sådant förbehåll inte hindrar myndigheterna från en annan medlemsstat från att enligt konventionen vara behöriga att vidta skyddsåtgärder avseende den egendomen. Enligt artikel 55.1 b får en fördragsslutande stat emellertid för det andra även förbehålla sig rätten att inte erkänna föräldraansvar eller en åtgärd som strider mot en åtgärd som dess myndigheter vidtagit med avseende på den egendomen.
- 13.74** Dessa förbehåll får begränsas till vissa kategorier av egendom, varav fast egendom är vanligast.
- 13.75** Varje förbehåll enligt artikel 55 måste ske i enlighet med förfarandet i artikel 60 och ska anmälas till konventionens depositarie. Förbehållen ska föras in i den "statustabell" för 1996 års konvention som publiceras på Haagkonferensens webbplats (< www.hcch.net >, under "Conventions", "Convention 34" och därefter "Status Table").

Exempel 13 R

Ett barn har hemvist i fördragsslutande stat A och äger egendom i fördragsslutande stat B. En förmyndare utses i fördragsslutande stat A för att sköta barnets egendom och får ansvaret för att förvalta lite mark i fördragsslutande stat B för barnets räkning. Beslutet om förordnandet av förmyndaren erkänns direkt på grund av lag i alla fördragsslutande stater. Om fördragsslutande stat A utfärdar ett intyg om rättslig handlingsförmåga (i enlighet med artikel 40 i konventionen) kan det i denna situation vara bra för förmyndaren att skaffa ett sådant intyg⁵⁹⁸.

Exempel 13 S

Ett barn med hemvist i fördragsslutande stat A reser till fördragsslutande stat B på semester. När hon befinner sig i fördragsslutande stat B skadar hon sig i en bilolycka. När hon är återställd återvänder hon till fördragsslutande stat A. En rättegång inleds i fördragsslutande stat B och barnet beviljas ett stort skadestånd för de skador hon ådrog sig i bilolyckan. Den behöriga myndigheten kan emellertid inte hitta någon i fördragsslutande stat B som kan fungera som förmyndare för barnet och ta emot pengarna för hennes räkning. I en situation som denna får den behöriga myndigheten utöva behörighet enligt artikel 12 i konventionen och besluta att en förmyndare ska utses i fördragsslutande stat B för att tillfälligt förvalta pengarna för barnets räkning. Detta beslut upphör att gälla så snart en förmyndare har utsetts av myndigheterna i fördragsslutande stat A. I annat fall kan den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat B med stöd av artikel 9 begära att en behörig myndighet i fördragsslutande stat A ska godta att domstolen i fördragsslutande stat B övertar behörigheten för att utse barnets förmyndare. Om begäran från den behöriga myndigheten i fördragsslutande stat B beviljas kan denna besluta att utse en förmyndare och ge denne i uppdrag att förvalta pengarna för barnets räkning.

⁵⁹⁸

Se punkt **11.31** ovan.

H. Barns representation

- 13.76 Barn måste ofta representeras av andra eftersom de saknar rättslig handlingsförmåga. Ett barns "representation" handlar i regel om att handla för barnets räkning, eller i dess namn, gentemot tredje man. Detta kan bland annat förekomma i rättegångar som rör barnet, samt vid egendomstransaktioner och ekonomiska transaktioner och samtycke till medicinsk behandling.
- 13.77 Beslut om barns representation omfattas helt klart av konventionens tillämpningsområde. I artikel 3 d anges att skyddsåtgärder i synnerhet kan gälla förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska företräda eller bistå barnet. Dessutom syftar användningen av begreppet föräldrars, förmyndares eller andra rättsliga företrädares "befogenheter" i definitionen av föräldraansvar på barns representation⁵⁹⁹.
- 13.78 Det innebär att om myndigheterna i en fördragsslutande stat fattar ett beslut om ett barns representation måste de se till att de enligt konventionen är behöriga att fatta ett sådant beslut. Om myndigheterna inte är behöriga enligt konventionen får de emellertid, om de anser att de i det särskilda fallet är bättre lämpade att bedöma vad som är till barnets bästa, överväga att begära en överföring av behörighet (om kraven i artikel 9 är uppfyllda)⁶⁰⁰. Det kan även finnas situationer där det är lämpligt för den fördragsslutande staten **med** behörighet att överväga möjligheten att överföra behörigheten till en annan fördragsslutande stat, t.ex. om en rättslig företrädare måste utses för ett barn i en rättegång i den andra fördragsslutande staten⁶⁰¹.
- 13.79 Så snart dessa skyddsåtgärder har vidtagits måste de erkännas och verkställas i alla övriga fördragsslutande stater, i enlighet med bestämmelserna i konventionen.
- 13.80 Om "föräldraansvar"⁶⁰² omfattar barnets representation ska bestämmelserna i artiklarna 16 och 17 tillämpas. I artikel 16 i konventionen anges hur man fastställer vem som **innehar** föräldraansvaret⁶⁰³. I artikel 17 föreskrivs att **utövandet** av föräldraansvaret ska bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist. Det innebär att de bestämmelser i barnets hemviststat som rör situationer där barnet företräds av personer med föräldraansvar avgör en sådan representations karaktär, befogenheter och ansvar.

Exempel 13 T

Enligt lagen i stat A har varje förälder som handlar i egenskap av rättslig företrädare rätt att själv väcka talan i ett tvistemål för barnets räkning. Enligt lagen i fördragsslutande stat B måste båda föräldrarna vara överens innan en sådan ansökan lämnas in. Familjen bor i stat A. Mamman och barnet reser till fördragsslutande stat B. Barnet råkar ut för en olycka i fördragsslutande stat B och mamman vill väcka talan där. Mamman kan väcka talan utan pappans samtycke eftersom lagen i stat A inte kräver hans samtycke och stat A är barnets hemviststat.

⁵⁹⁹ Artikel 1.2. Se mer i punkterna **3.18–3.24** ovan.

⁶⁰⁰ Artikel 9. Se mer i **kapitel 5** ovan.

⁶⁰¹ Artikel 8. Ibidem.

⁶⁰² Artikel 1.2.

⁶⁰³ Se diskussionen i **kapitel 9** ovan.

13.81 De olika lagar som berörs kan skapa osäkerhet om karaktären hos eller omfattningen av den handlingsförmåga eller de befogenheter som den person har som ansvarar för att ta hand om barnets person eller egendom. I artikel 40 i konventionen införs därför möjligheten att utfärda ett intyg till den som innehar föräldraansvar eller den person som anförtrotts att skydda barnet, vilket skulle undanröja denna osäkerhet. Detta intyg kan utfärdas av myndigheterna⁶⁰⁴ i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist, eller den fördragsslutande stat där en skyddsåtgärd vidtagits. Av intyget ska framgå i vilken egenskap personen handlar och vilka befogenheter personen har. Denna person ska, om inte annat kan visas, anses handla i den egenskap och ha de befogenheter som anges i intyget⁶⁰⁵.

13.82 Artikel 19 i konventionen ger också visst skydd åt en tredje man som företar rättshandlingar med ett barns lagliga företrädare. Skyddet är utformat för en tredje man som inte kan förväntas känna till att de bestämmelser i den stat där rättshandlingen företas som reglerar vem som kan handla som ett barns lagliga företrädare inte ska tillämpas på ett visst barn till följd av konventionsbestämmelserna om tillämplig lag. Om rättshandlingen uppfyller vissa kriterier kan dess giltighet därför inte bestridas och tredje man kan inte hållas ansvarig enbart på grund av att den andra personen inte hade rätt att handla som barnets lagliga företrädare enligt den lag som anges i konventionen. Följande kriterier måste vara uppfyllda:

- rättshandlingen företogs av en person som enligt lagen i den stat där rättshandlingen företogs är behörig att handla som barnets lagliga företrädare,
- tredje man visste inte eller borde inte ha vetat att föräldraansvaret regleras i den lag som anges i konventionen, och
- rättshandlingen företogs mellan personer som befann sig på samma stats territorium⁶⁰⁶.

Exempel 13 U

I fördragsslutande stat A kan båda föräldrarna handla som barnets lagliga företrädare i alla situationer, såvida inte en behörig myndighet har beslutat annorlunda. I fördragsslutande stat B kan en ogift pappa inte handla som ett barns lagliga företrädare om inte vissa kriterier är uppfyllda.

Barnet föddes av ogifta föräldrar i fördragsslutande stat B. Han bor där tillsammans med sin mamma. Kriterierna för att pappan ska ha rätt att handla som barnets lagliga företrädare enligt lagen i fördragsslutande stat B är inte uppfyllda. Barnets pappa är medborgare i och bor i fördragsslutande stat A och barnet besöker ofta honom där.

Barnets farfar dör och låter barnet ärva sin samling av sällsynta böcker. Pappan ingår ett avtal om att sälja boksamlingen. Avtalet ingås i fördragsslutande stat A med en tredje man som också bor i fördragsslutande stat A.

Förutsatt att det inte fanns någon anledning för denna tredje man att känna till att frågan om föräldraansvaret för barnet reglerades av lagen i fördragsslutande stat B kan giltigheten i avtalen om att sälja samlingen inte ifrågasättas och köparen kan inte hållas ansvarig enbart på grund av att pappan, som handlade som barnets lagliga företrädare, inte hade rätt att göra detta enligt den lag som anges i konventionen.

⁶⁰⁴ I artikel 40.3 anges att fördragsslutande stater som utfärdar ett sådant intyg ska ange vilka myndigheter som är behöriga att utfärda intyget.

⁶⁰⁵ Se diskussionen om artikel 40 i punkt **11.31** ovan.

⁶⁰⁶ Artikel 19.2.

I. Anknytningsfaktorer

a) Hemvist

- 13.83** Hemvist är den främsta anknytningsfaktor och behörighetsgrund som används i 1996 års konvention⁶⁰⁷. Användningen av hemvist som anknytningsfaktor är gemensam för alla Haagkonventioner om skydd av barn⁶⁰⁸. Ingen av dessa konventioner innehåller en definition av begreppet "hemvist" utan denna måste fastställas av de relevanta myndigheterna i varje enskilt fall grundat på de faktiska omständigheterna. Det är ett självständigt begrepp och bör tolkas mot bakgrund av ändamålet med konventionen snarare än enligt begränsningar i nationell lagstiftning.
- 13.84** Fastställandet av hemvist är särskilt viktigt i 1980 års konvention och 1996 års konvention. Lagg märke till att 1996 års konvention använder begreppet hemvist i ett annat sammanhang än 1980 års konvention. I 1980 års konvention är fastställandet av att ett barn har hemvist i den ansökande staten nödvändigt för att de rättsmedel som anges i 1980 års konvention ska kunna utnyttjas, och ingår som en del av en större undersökning om huruvida ett barn olovligen har bortförts eller kvarhållits. Hemvistbegreppets funktion i 1996 års konvention är rent allmänt att bedöma vilken fördragsslutande stats myndigheter som är behöriga att vidta skyddsåtgärder och huruvida deras beslut bör erkännas och verkställas i andra fördragsslutande stater. Eftersom hemvist är ett faktiskt begrepp kan det vara nödvändigt att ta hänsyn till olika överväganden när man fastställer ett barns hemvist inom ramen för 1996 års konvention.
- 13.85** Det finns vissa tendenser i internationell rättspraxis när det gäller begreppet "hemvist". Som påpekades ovan kan dessa vara relevanta för det faktiska fastställandet i antingen 1980 års konvention eller 1996 års konvention. För det första, om det klart framgår att en person har för avsikt att börja ett nytt liv i en annan stat, upphör vanligtvis befintlig hemvist och ny hemvist förvärfvas⁶⁰⁹. För det andra, om en flytt är permanent, eller potentiellt permanent, kan personens hemvist vid tidpunkten för flytten också gå förlorad och en ny förvärfvas relativt snabbt⁶¹⁰. Om flytten däremot är tidsbegränsad har det i många länder godtagits att befintlig hemvist kan behållas under hela vistelsen, även om det rör sig om en lång period⁶¹¹. Detta kan framför allt vara fallet om föräldrarna har ordnat så att barnet tillfälligt kan vistas i ett annat land⁶¹². Bedömningen av andra situationer tenderar att följa någon av dessa strategier. Den strategi som grundas på

⁶⁰⁷ Artikel 5, som diskuteras i punkt 4.4 och följande punkter ovan.

⁶⁰⁸ De övriga konventionerna är 1980 års konvention om bortförande av barn, 1993 års konvention om internationella adoptioner och 2007 års konvention om underhållsskyldighet och dess protokoll. För dessa konventioners fullständiga text, se Haagkonferensens webbplats på < www.hcch.net > under "Conventions".

⁶⁰⁹ Vanligtvis är den relevanta avsikten här samma sak som **föräldrarnas** avsikt. Se, t.ex., *DeHaan mot Gracia* [2004] AJ nr 94 (QL), [2004] ABQD 4 [Incadat-referens: HC/E/CA 576], *Re J. (en minderårig) (bortförande: vårdnadsrätt)* [1990] 2 AC 562 [Incadat-referens: HC/E/UK 2], *Re F. (en minderårig) (bortförande av barn)* [1992] 1 FLR 548, [1992] Fam Law 195 [Incadat-referens: HC/E/UK 40]. Lagg märke till att det i sällsynta fall är möjligt för ett barn att förlora sitt hemvist utan att förvärva ett nytt (då enligt 1996 års konvention artikel 6.2 ska tillämpas). Om det går undviker man emellertid denna typ av fastställanden – se punkterna 4.16–4.19 ovan.

⁶¹⁰ Se *Al Habtoor mot Fotheringham* [2001] EWCA Civ 186 [Incadat-referens: HC/E/UK 875], *Callaghan mot Thomas* [2001] NZFLR 1105 [Incadat-referens: HC/E/UK 413], *Cameron mot Cameron*, 1996 SC 17, 1996 SLT 306, 1996 SCLR 25 [Incadat-referens: HC/E/UK 71], *Moran mot Moran*, 1997 SLT 541 [Incadat-referens: HC/E/UKs 74]; *Karkkainen mot Kovalchuk*, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 2006) [Incadat-referens: HC/E/UK 879],

⁶¹¹ Se *Re H (bortförande: hemvist: samtycke)* [2000] 3 AC 412 [Incadat-referens: HC/E/UK 478], *Morris mot Morris*, 55 F. Supp 2d 1156 (D. Colo., 30 augusti, 1999) [Incadat-referens: HC/E/UK 306], *Mozes mot Mozes*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [Incadat-referens: HC/E/UK 301],

⁶¹² Se *Denmark Ø.L.K.*, 5 april 2002, 16. afdeling, B-409-02 [Incadat-referens: HC/E/UK 520],

"föräldrarnas avsikt" undersöker föräldrarnas gemensamma avsikt i fråga om flyttens karaktär⁶¹³. Den "barncentrerade" strategin betonar i stället hur barnets faktiska liv ser ut⁶¹⁴. Barnets faktiska liv inbegriper komponenter som utbildning, social interaktion, familjeförhållanden och de allmänna aspekter som är centrala i barnets liv. I vissa fall har även en blandning av de två strategierna tillämpats, där man både hänvisat till föräldrarnas avsikt och till barnets faktiska liv⁶¹⁵. När det gäller att välja strategi tar vissa domstolar hänsyn till det berörda barnets ålder. Ju äldre barnet är desto troligare är det att domstolen fäster större vikt vid vad som är centralt för barnet.

13.86 Att barnet på grund av semester, skolgång eller utövandet av rätten till umgänge/kontakt tillfälligt befinner sig på en annan plats än där barnet har hemvist påverkar i princip inte barnets hemvist.

13.87 Begreppet hemvist har diskuterats av Europeiska unionens domstol⁶¹⁶ (nedan kallad *EU-domstolen*) inom ramen för Bryssel IIa-förordningen⁶¹⁷. EU-domstolen har slagit fast att ett barns hemvist måste fastställas med hänsyn tagen till alla faktiska omständigheter i det enskilda fallet. Framför allt ska begreppet "tolkas så, att det motsvarar den plats som avspeglar det förhållande att barnet i viss utsträckning är integrerat i socialt hänseende och i familjehänseende. Härvid ska hänsyn tas till hur varaktig och regelbunden vistelsen [...] är, förhållandena för vistelsen, skälen till vistelsen, förhållandena och skälen till att familjen flyttat till den andra [staten], barnets nationalitet, platsen och förutsättningarna för skolgången, barnets språkkunskaper samt dess familjeförhållanden och sociala band i denna medlemsstat"⁶¹⁸.

⁶¹³ Se *Re B (bortförande av minderåriga)* [1993] 1 FLR 993 [Incadat-referens: HC/E/UK 173], *Mozes mot Mozes*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [Incadat-referens: HC/E/UK 301], *Holder mot Holder*, 392 F.3d 1009, 1014 (9th Cir. 2004) [Incadat-referens: HC/E/UK 777], *Ruiz mot Tenorio*, 392 F.3d 1247, 1253 (11th Cir. 2004) [Incadat-referens: HC/E/UK 780], *Tsarbopoulos mot Tsarbopoulos*, 176 F. Supp.2d 1045 (E.D. Wash. 2001) [Incadat-referens: HC/E/UK 482], *Gitter mot Gitter*, 396 F.3d 124, 129-30 (2d Cir. 2005) [Incadat-referens: HC/E/UK 776], *Koch mot Koch*, 450 F.3d 703 (7th Cir. 2006) [Incadat-referens: HC/E/UK 878]. Det bör påpekas att domstolen (9th Circuit) i målet *Mozes* fann att om ett barn vistas tillräckligt länge i ett nytt land och har goda erfarenheter av sin vistelse där kan barnets liv bli så knutet till det nya landet att det i praktiken har hemvist där, trots att föräldrarnas avsikt sedan länge har varit det motsatta.

⁶¹⁴ *Friedrich mot Friedrich*, 983 F.2d 1396, (6th Cir. 1993) [Incadat-referens: HC/E/UK 142], *Robert mot Tesson* (6th Cir. 2007) [Incadat-referens: HC/E/UK 935], *Re M (bortförande: hemvist)* [1996] 1 FLR 887.

⁶¹⁵ Den viktigaste domen är *Feder mot Evans-Feder*, 63 F.3d 217, 222 (3d Cir. 1995) [Incadat-referens: HC/E/UK 83]. Se även *Karkkainen mot Kovalchuk*, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 1995) [Incadat-referens: HC/E/UK 879]. I detta fall gjordes en åtskillnad mellan situationen för unga barn, där det hävdades att stor vikt skulle fästas vid föräldrarnas gemensamma avsikt, och situationen för äldre barn där föräldrarnas avsikt skulle ha en mer begränsad roll. *Silverman mot Silverman*, 338 F.3d 886 (8th Cir. 2003) [Incadat-referens: HC/E/UK 530].

⁶¹⁶ Före den 1 januari 2011, "Europeiska gemenskapernas domstol".

⁶¹⁷ Dom av den 1 april 2009, A (C-523/07, EU:C:2009:225). Se även EU-domstolens dom av den 22 december 2010, *Barbara Mercredi mot Richard Chaffe* (C-497/10 PPU, C:2010:829), där domstolen ställer sig bakom denna strategi.

⁶¹⁸ Dom av den 2 april 2009, A (C-523/07, EU:C:2009:225), punkterna 37–39. Om de faktorer som anges där pekar ut två eller fler stater som tänkbara stater för barnets hemvist ankommer det i slutändan på den rättsliga eller administrativa myndighet som prövar ärendet att i varje enskilt fall fastställa vilka faktorer som är viktigast.

b) Närvaro

- 13.88 Det finns en mängd tillfällen då den plats där ett barn (eller ett barns egendom) finns används som anknytningsfaktor i 1996 års konvention⁶¹⁹. Begreppet "närvaro" innebär att barnet rent fysiskt finns på den berörda fördragsslutande statens territorium. Begreppet kräver inga bevis på bosättning. Barnets fysiska närvaro på territoriet räcker.

c) Medborgarskap

- 13.89 Detta är inte någon separat anknytningsfaktor i 1996 års konvention, utan är i stället en faktor i den mekanism för överföring av behörighet som anges i artiklarna 8 och 9⁶²⁰. Myndigheterna i en fördragsslutande stat i vilken barnet är medborgare kan begära att behörigheten ska överföras på dem och kan även anmodas att godta en överföring av behörighet. Barnets medborgarskap är i sig inte tillräckligt, och myndigheterna i den fördragsslutande staten måste också anse att de är bäst lämpade att bedöma vad som är till barnets bästa. Många barn är medborgare i fler än ett land. Alla fördragsslutande stater i vilka barnet är medborgare kan omfattas av de villkor för överföring av behörighet som anges i artikel 8.
- 13.90 Artikel 47 rör fördragsslutande stater som består av flera territoriella enheter som tillämpar olika lagstiftning och i artikeln anges att varje hänvisning till den stat i vilken barnet är medborgare ska avse den territoriella enhet som anges i denna stats lagstiftning eller, om relevanta regler saknas, den territoriella enhet till vilken barnet har närmast anknytning.

d) Väsentlig anknytning

- 13.91 Om det finns en "väsentlig anknytning" mellan ett barn och en fördragsslutande stat kan myndigheterna i den fördragsslutande staten antingen begära en överföring av behörighet (för att kunna vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom – artikel 9) eller anmodas att **åta** sig behörighet (artikel 8). Detta gäller om myndigheterna i den fördragsslutande staten är bäst lämpade att bedöma vad som är till det berörda barnets bästa⁶²¹.
- 13.92 Dessutom gör artikel 32 i konventionen det möjligt för centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat till vilken barnet har "väsentlig anknytning" att begära en rapport om barnets situation eller att begära att centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist överväger huruvida skyddsåtgärder ska vidtas⁶²².
- 13.93 Slutligen kan testet med "väsentlig anknytning" även användas inom ramen för 1996 års konvention för att tillämpa en annan lag än den stats lag som ska beaktas enligt artikel 15.2⁶²³.

⁶¹⁹ Se t.ex. artiklarna 6, 11 och 12, som diskuterades i **kapitlen 4, 6 och 7** ovan.

⁶²⁰ Detta diskuterades i punkterna **5.9–5.12** ovan. I 1961 års Haagkonvention om skydd för underåriga används emellertid medborgarskap som en anknytningsfaktor. Enligt artikel 4 får den stat i vilken barnet är medborgare utöva behörighet för att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom, om den anser att detta är till barnets bästa och efter att ha underrättat myndigheterna i den stat där barnet har hemvist.

⁶²¹ Se **kapitel 5** ovan för en utförlig diskussion om bestämmelserna om överföring av behörighet.

⁶²² Detta diskuterades i punkt **11.24** ovan.

⁶²³ Detta diskuterades i punkt **9.2** ovan.

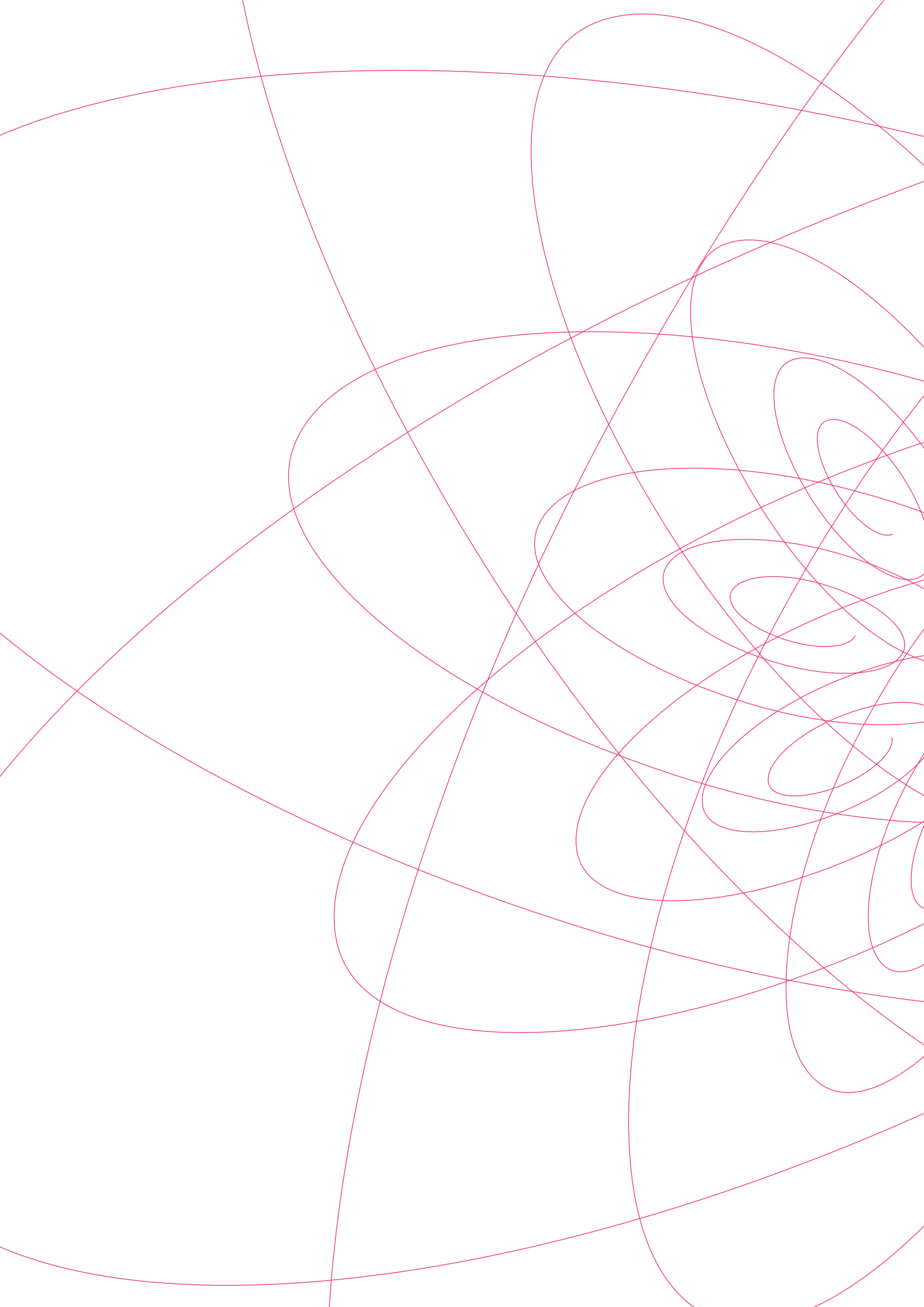
- 13.94 Det finns dock en liten skillnad mellan artikel 15 och artiklarna 8, 9 och 32 när det gäller vilken vikt som läggs vid detta test. I artikel 15 får den fördragsslutande stat som utövar behörighet i undantagsfall tillämpa eller beakta lagen i en annan stat till vilken **situationen** har väsentlig anknytning. I bestämmelserna om överföring av behörighet och i artikel 32 måste den fördragsslutande stat som tar emot/gör en begäran om överföring (artiklarna 8 och 9) eller begär en rapport eller skyddsåtgärder (artikel 32) ha en väsentlig anknytning **till barnet**.
- 13.95 Huruvida ett barn, eller en situation, har en "väsentlig anknytning" till en stat måste bedömas från fall till fall. Exempel på stater som ett barn har en "väsentlig anknytning" till är barnets tidigare hemviststat, den stat i vilken det bor familjemedlemmar till barnet som är villiga att ta hand om honom eller henne, den stat i vilken den förälder som har umgängesrätt eller kontakträtt bor när föräldrarna har separerat, eller den stat i vilken barnet har släktingar som han eller hon regelbundet besöker.

Exempel 13 V

En ansökan om äktenskapsskillnad har ingetts till myndigheterna i stat A. De kriterier som anges i artikel 10 är uppfyllda och myndigheterna är behöriga att vidta åtgärder beträffande skilsmässoparternas barn. Barnen har hemvist i fördragsslutande stat B och man kommer överens om att de ska fortsätta att bo där. I detta fall utgörs hemvistet av en "väsentlig anknytning" och myndigheterna i fördragsslutande stat A kan använda denna för att tillämpa lagen i fördragsslutande stat B på beslutet⁶²⁴.

⁶²⁴

Artikel 15.2, som diskuterades i punkt **9.2** ovan.

BILAGA I

Texten till Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn

34. KONVENTION OM BEHÖRIGHET, TILLÄMPLIG LAG, ERKÄNNANDE, VERKSTÄLLIGHET OCH SAMARBETE I FRÅGOR OM FÖRÄLDRAANSVAR OCH ÅTGÄRDER TILL SKYDD FÖR BARN

(Ingicks den 19 oktober 1996)

De stater som har undertecknat denna konvention, som beaktar behovet att förbättra skyddet för barn i internationella situationer, som önskar undvika konflikter mellan sina rättssystem när det gäller behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet i samband med åtgärder till skydd för barn, som erinrar om vikten av internationellt samarbete till skydd för barn, som bekräftar att barnets bästa ska komma i främsta rummet, som noterar att *konventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga* behöver revideras, som önskar upprätta gemensamma bestämmelser i detta syfte, med beaktande av *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* av den 20 november 1989, har kommit överens om följande bestämmelser.

KAPITEL 1 – KONVENTIONENS TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

1. Ändamålet med denna konvention är:
 - a) Att fastställa den stat vars myndigheter har behörighet att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom.
 - b) Att fastställa vilken lag dessa myndigheter ska tillämpa när de utövar sin behörighet.
 - c) Att fastställa vilken lag som är tillämplig på föräldraansvar.
 - d) Att föreskriva erkännande och verkställighet av sådana skyddsåtgärder i alla fördragsslutande stater.
 - e) Att upprätta sådant samarbete mellan myndigheterna i de fördragsslutande staterna som krävs för att uppnå denna konventions mål.
2. I denna konvention omfattar begreppet "föräldraansvar" vårdnad eller varje liknande förhållande som avgör föräldrars, förmyndares eller andra rättsliga företrädares rättigheter, befogenheter och ansvar i förhållande till barnets person eller egendom.

Artikel 2

Konventionen ska tillämpas på barn från födelsen till dess att de uppnått 18 års ålder.

Artikel 3

De åtgärder som avses i artikel 1 kan i synnerhet gälla

- a) tillerkännande, utövande, upphörande eller begränsande av föräldraansvar liksom delegering av detsamma,
- b) vårdnad, inbegripet de rättigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, och särskilt rätten att bestämma var barnet ska bo, samt umgänge, inbegripet rätten att för en begränsad tid ta med barnet till en annan plats än den där barnet har hemvist,
- c) förmyndarskap, godmanskap och liknande institut,
- d) förordnande av och uppgifter för en person eller ett organ som ska ansvara för barnets person eller egendom, företräda eller bistå barnet,
- e) placering av barnet i familjehem eller på en institution, eller om vård av ett barn genom kafala eller liknande institut,
- f) tillsyn genom en offentlig myndighet av den omvårdnad barnet får av en person som har ansvar för barnet,
- g) förvaltning av, bevarande av eller förfogande över barnets egendom.

Artikel 4

Denna konvention ska inte tillämpas på

- a) fastställande eller bestridande av föräldraskap,
- b) beslut om adoption, åtgärder som utgör förberedelser för adoption, ogiltigförklaring eller upphävande av adoption,
- c) barnets efternamn och förnamn,
- d) myndighetsförklaring,
- e) underhållsskyldighet,
- f) truster och arv,
- g) social trygghet,
- h) offentligrättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa,
- i) åtgärder som vidtas till följd av brottsliga gärningar som har begåtts av barn,
- j) beslut om asylrätt och invandring.

KAPITEL II – BEHÖRIGHET

Artikel 5

1. De rättsliga eller administrativa myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist ska vara behöriga att vidta åtgärder som syftar till skydd för barnets person eller egendom.
2. Med förbehåll för artikel 7 ska, när barnet får ett nytt hemvist i en annan fördragsslutande stat, myndigheterna i den nya hemviststaten vara behöriga.

Artikel 6

1. När det gäller flyktningbarn och barn som på grund av oroligheter i sitt land har fördrivits från detta ska myndigheterna i den fördragsslutande stat dit dessa barn har flytt ha den behörighet som anges i artikel 5.1.
2. Bestämmelserna i punkt 1 ska också tillämpas på barn vars hemvist inte kan fastställas.

Artikel 7

1. Vid fall av olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn ska myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet behålla sin behörighet tills barnet har fått hemvist i en annan stat, och
 - a) varje person, institution eller annat organ som har vårdnad om barnet har godtagit bortförandet eller kvarhållandet, eller
 - b) barnet har varit bosatt i denna andra stat i minst ett år efter det att den person, den institution eller det andra organ som har vårdnad om barnet har fått eller borde ha fått kännedom om var barnet befinner sig, ingen begäran om återlämnande som lämnats in under den perioden väntar på avgörande, och barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö.
2. Ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn ska betraktas som olovligt om det
 - a) strider mot en vårdnad som har anförtrotts en person, en institution eller något annat organ, antingen gemensamt eller för sig, enligt lagen i den stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet, och
 - b) denna rätt verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum.

Vårdnad som avses i a kan i första hand uppkomma direkt på grund av lag eller genom ett rättsligt eller administrativt avgörande, eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den staten.
3. Så länge de myndigheter som avses i punkt 1 har kvar sin behörighet kan myndigheterna i den fördragsslutande stat dit barnet har förts eller där det har hållits kvar endast vidta sådana åtgärder i brådskande fall enligt artikel 11 som är nödvändiga för att skydda barnets person eller egendom.

Artikel 8

1. I undantagsfall kan den myndighet i en fördragsslutande stat som är behörig enligt artikel 5 eller 6, om den anser att myndigheten i en annan fördragsslutande stat i det särskilda fallet är bättre lämpad att bedöma vad som är till barnets bästa, antingen
 - begära, direkt eller med hjälp av centralmyndigheten, att den andra myndigheten ska åta sig behörighet för att vidta sådana skyddsåtgärder som den anser nödvändig, eller
 - låta handläggningen av ärendet vila och ge parterna tillfälle att lämna i en sådan framställning till myndigheten i den andra staten.
2. De fördragsslutande stater till vars myndigheter en framställning i enlighet med punkt 1 kan riktas är
 - a) en stat i vilken barnet är medborgare,
 - b) en stat i vilken egendom som tillhör barnet finns,
 - c) en stat vid vars myndigheter talan har väckts om äktenskapsskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan barnets föräldrar,
 - d) en stat till vilken barnet har en väsentlig anknytning.
3. De berörda myndigheterna får sinsemellan överlägga i frågan.
4. Den myndighet till vilken en framställning har riktats i enlighet med punkt 1 får åta sig behörigheten i stället för den myndighet som är behörig enligt artikel 5 eller 6, om den tillfrågade myndigheten anser att detta är till barnets bästa.

Artikel 9

1. Om myndigheterna i en fördragsslutande stat som avses i artikel 8.2 anser att de i det särskilda fallet är bättre lämpade att bedöma vad som är till barnets bästa får de antingen
 - begära, direkt eller med hjälp av centralmyndigheten, att den behöriga myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist ska bemyndiga dem att utöva behörighet för att vidta de skyddsåtgärder som de anser nödvändiga, eller
 - ge parterna tillfälle att lämna in en sådan framställning till myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist.
2. De berörda myndigheterna får sinsemellan överlägga i frågan.
3. Den myndighet som lämnade framställningen får utöva behörighet i stället för myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist endast om den sistnämnda myndigheten har beviljat framställningen.

Artikel 10

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5–9 får myndigheterna i en fördragsslutande stat där en ansökan är upptagen till prövning om äktenskapsskillnad eller hemskillnad eller om annullering av äktenskap mellan föräldrarna till ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat, om lagen i deras stat så föreskriver, vidta åtgärder avsedda att skydda ett sådant barns person eller egendom om
 - a) en av barnets föräldrar vid den tidpunkt då förfarandet inleds har hemvist i den staten och en av dem har föräldraansvar för barnet, samt
 - b) dessa myndigheters behörighet att vidta sådana åtgärder har godtagits av föräldrarna och av eventuella andra personer som har föräldraansvar för barnet, och detta är till barnets bästa.
2. Den i punkt 1 angivna behörigheten att vidta åtgärder för att skydda barnet upphör så snart beslutet om att bevilja eller avslå ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet har vunnit laga kraft eller förfarandet har avslutats av något annat skäl.

Artikel 11

1. I alla brådskande fall ska myndigheterna i varje fördragsslutande stat på vars territorium barnet eller egendom som tillhör barnet finns ha behörighet att vidta nödvändiga skyddsåtgärder.
2. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn som har hemvist i en fördragsslutande stat ska upphöra att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10 har vidtagit de åtgärder som situationen kräver.
3. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn som har hemvist i en icke-fördragsslutande stat ska upphöra att gälla i varje fördragsslutande stat så snart de åtgärder som situationen kräver och som vidtas av en annan stats myndigheter erkänns i den fördragsslutande staten i fråga.

Artikel 12

1. Med förbehåll för artikel 7 ska myndigheterna i en fördragsslutande stat på vars territorium barnet eller egendom som tillhör barnet finns vara behöriga att vidta tillfälliga åtgärder till skydd för barnets person eller egendom, med territoriell verkan endast i staten i fråga, såvida åtgärderna inte är oförenliga med åtgärder som redan har vidtagits av de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10.

2. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn med hemvist i en fördragsslutande stat ska upphöra att gälla så snart de myndigheter som är behöriga enligt artiklarna 5–10 har fattat beslut i fråga om skyddsåtgärder som situationen kan kräva.
3. De åtgärder som vidtas med stöd av punkt 1 avseende ett barn med hemvist i en icke-fördragsslutande stat ska upphöra att gälla i den fördragsslutande stat där åtgärderna vidtogs, så snart de åtgärder som situationen kräver och som vidtas av en annan stats myndigheter erkänns i den fördragsslutande staten i fråga.

Artikel 13

1. De myndigheter i en fördragsslutande stat som enligt artiklarna 5–10 är behöriga att vidta åtgärder till skydd för barnets person eller egendom ska avstå från att utöva sin behörighet om, vid den tidpunkt då förfarandet inleds, motsvarande åtgärder har begärts och fortfarande övervägs hos myndigheterna i en annan fördragsslutande stat som vid tidpunkten för begäran är behöriga enligt artiklarna 5–10.
2. Bestämmelserna i punkt 1 ska inte tillämpas om de myndigheter till vilka framställningen om åtgärder ursprungligen riktades har avstått från behörighet.

Artikel 14

De åtgärder som vidtas med stöd av artiklarna 5–10 ska gälla enligt sina villkor, även om grunden för behörigheten har upphört genom ändrade förhållanden, så länge de myndigheter som är behöriga enligt konventionen inte har ändrat, ersatt eller upphävt åtgärderna.

KAPITEL III – TILLÄMPLIG LAG

Artikel 15

1. Myndigheterna i de fördragsslutande staterna ska tillämpa sin egen lag vid utövandet av sin behörighet enligt bestämmelserna i kapitel II.
2. Myndigheterna i de fördragsslutande staterna får emellertid, i den mån som skyddet för barnets person eller egendom kräver detta, undantagsvis tillämpa eller beakta lagen i en annan stat till vilken situationen har väsentlig anknytning.
3. Om barnet får ett nytt hemvist i en annan fördragsslutande stat, ska den statens lag från och med tidpunkten för ändringen bestämma villkoren för tillämpningen av de åtgärder som har vidtagits i den stat där barnet tidigare hade hemvist.

Artikel 16

1. Tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar direkt på grund av lag, utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet, ska bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist.
2. Tillerkännande eller upphörande av föräldraansvar genom en överenskommelse eller en ensidig rättshandling utan ingripande av en rättslig eller administrativ myndighet ska bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då överenskommelsen eller den ensidiga rättshandlingen får verkan.

3. Föräldraansvar som föreligger enligt lagen i den stat där barnet har hemvist består efter en ändring av hemvistet till en annan stat.
4. Om barnet får ett nytt hemvist, ska tillerkännande av föräldraansvar direkt på grund av lag till en person som inte redan har föräldraansvar bestämmas av den nya hemviststatens lag.

Artikel 17

Utövandet av föräldraansvaret ska bestämmas av lagen i den stat där barnet har hemvist. Om barnets hemvist ändras, ska utövandet av föräldraansvaret bestämmas av den nya hemviststatens lag.

Artikel 18

Det föräldraansvar som avses i artikel 16 får upphävas eller villkoren för utövandet av föräldraansvaret får ändras genom åtgärder som vidtas enligt denna konvention.

Artikel 19

1. Giltigheten av en rättshandling som företagits mellan tredje man och en annan person som enligt lagen i den stat där rättshandlingen företogs är behörig att handla som barnets lagliga företrädare får inte angripas, och tredje man kan inte hållas ansvarig enbart på grund av att den andra personen inte var behörig att handla som barnets lagliga företrädare enligt den lag som anges i bestämmelserna i detta kapitel, såvida inte tredje man visste eller borde ha vetat att föräldraansvaret regleras i den lagen.
2. Punkt 1 ska tillämpas endast om rättshandlingen företogs mellan personer som befann sig på samma stats territorium.

Artikel 20

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas även om den lag som anvisas genom dessa bestämmelser är en icke-fördragsslutande stats lag.

Artikel 21

1. Med "lag" avses i detta kapitel den gällande lagen i en stat, med undantag för dess lagvalsregler.
2. Om den tillämpliga lagen enligt artikel 16 är en icke-fördragsslutande stats lag och om den statens lagvalsregler anvisar lagen i en annan icke-fördragsslutande stat som skulle tillämpa sin egen lag, ska dock lagen i den staten tillämpas. Om den andra icke-fördragsslutande staten inte skulle tillämpa sin egen lag, ska den lag tillämpas som anvisas genom artikel 16.

Artikel 22

Den lag som anvisas genom bestämmelserna i detta kapitel får åsidosättas endast om tillämpningen är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen (ordre public), med hänsyn tagen till barnets bästa.

KAPITEL IV – ERKÄNNANDE OCH VERKSTÄLLIGHET

Artikel 23

1. De åtgärder som vidtas av en fördragsslutande stats myndigheter ska erkännas direkt på grund av lag i samtliga övriga fördragsslutande stater.
2. Erkännande får dock vägras
 - a) om åtgärden har vidtagits av en myndighet vars behörighet inte grundades på någon av de omständigheter som anges i kapitel II,
 - b) om åtgärden i strid med grundläggande förfaranderegler i den anmodade staten har vidtagits inom ramen för ett rättsligt eller administrativt förfarande utan att barnet har fått möjlighet att komma till tals, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,
 - c) om en person begär det och hävdar att åtgärden hindrar honom eller henne att utöva sitt föräldraansvar, om åtgärden har vidtagits utan att personen i fråga har fått möjlighet att yttra sig, såvida det inte är fråga om ett brådskande fall,
 - d) om ett erkännande uppenbart skulle strida mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i den anmodade staten, med hänsyn tagen till barnets bästa,
 - e) om åtgärden är oförenlig med en senare åtgärd som har vidtagits i den icke-fördragsslutande stat där barnet har hemvist, om den senare åtgärden uppfyller kraven för erkännande i den anmodade staten,
 - f) om förfarandet i artikel 33 inte har följts.

Artikel 24

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 23.1 får varje berörd part begära att de behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat beslutar om erkännande eller icke-erkännande av en åtgärd som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat. Förfarandet ska regleras i den anmodade statens lag.

Artikel 25

Myndigheten i den anmodade staten ska vara bunden av bedömningen av de faktiska omständigheter på vilka myndigheten i den stat där åtgärden vidtogs grundade sin behörighet.

Artikel 26

1. Om åtgärder som vidtas i en fördragsslutande stat och är verkställbara i den staten kräver verkställighet i en annan fördragsslutande stat, ska åtgärderna på begäran av en berörd part förklaras verkställbara eller registreras för verkställighet i den andra fördragsslutande staten i enlighet med det förfarande som anges i den statens lag.
2. Varje fördragsslutande stat ska tillämpa ett enkelt och snabbt förfarande för verkställbarhetsförklaringen eller registreringen.
3. Verkställbarhetsförklaringen eller registreringen får vägras endast på någon av de i artikel 23.2 angivna grunderna.

Artikel 27

Ingen omprövning i sak av den vidtagna åtgärden får äga rum, med förbehåll för den omprövning som är nödvändig för att tillämpa de föregående artiklarna.

Artikel 28

Åtgärder som har vidtagits i en fördragsslutande stat och förklarats verkställbara eller registrerats för verkställighet i en annan fördragsslutande stat, ska verkställas i den senare staten som om de hade vidtagits av myndigheterna där. Verkställigheten ska äga rum enligt den anmodade statens lag med de begränsningar som föreskrivs där, och med hänsyn tagen till barnets bästa.

KAPITEL V – SAMARBETE

Artikel 29

1. Varje fördragsslutande stat ska utse en centralmyndighet som ska ha till uppgift att fullgöra de skyldigheter som åläggs sådana myndigheter enligt denna konvention.
2. Federala stater, stater med mer än ett rättssystem eller stater som har autonoma territoriella enheter får utse fler än en centralmyndighet och ange den territoriella eller den personliga omfattningen av deras befogenheter. Om en stat har utsett fler än en centralmyndighet ska den ange den centralmyndighet till vilken meddelanden kan sändas för vidarebefordran till behörig centralmyndighet inom den staten.

Artikel 30

1. Centralmyndigheterna ska samarbeta med varandra och främja samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i sina stater för att uppnå målen med denna konvention.
2. Centralmyndigheterna ska i samband med tillämpningen av konventionen vidta lämpliga åtgärder i syfte att lämna upplysningar om de lagar och de tjänster som finns i deras stater till skydd för barn.

Artikel 31

Centralmyndigheten i en fördragsslutande stat ska, direkt eller genom myndigheter eller andra organ, vidta alla lämpliga åtgärder för att

- a) underlätta den kommunikation och lämna det stöd som föreskrivs i artiklarna 8 och 9 samt i detta kapitel,
- b) genom medling, förlikning eller liknande åtgärder underlätta samförståndslösningar till skydd för barnets person eller egendom i situationer som omfattas av konventionen,
- c) på begäran av en behörig myndighet i en annan fördragsslutande stat bistå med att ta reda på var ett barn befinner sig, om det kan antas att barnet befinner sig och behöver skydd på den anmodade statens territorium.

Artikel 32

Efter en motiverad begäran från centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat till vilken barnet har väsentlig anknytning får centralmyndigheten i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist och befinner sig, direkt eller genom myndigheter eller andra organ,

- a) rapportera om barnets situation,
- b) begära att den behöriga myndigheten i dess stat överväger huruvida åtgärder måste vidtas till skydd för barnets person eller egendom.

Artikel 33

1. Om en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 överväger att placera barnet i familjehem eller på institution, eller ge vård genom kafala eller liknande institut, och om denna placering eller vård ska äga rum i en annan fördragsslutande stat, ska myndigheten först samråda med centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i denna stat. Den ska i detta syfte överlämna en rapport om barnet tillsammans med motiveringen för den föreslagna placeringen eller vården.
2. Beslut om placering eller om vård får fattas i den ansökande staten endast om centralmyndigheten eller en annan behörig myndighet i den anmodade staten har samtyckt till placeringen eller vården med beaktande av barnets bästa.

Artikel 34

1. När en skyddsåtgärd övervägs får de enligt konventionen behöriga myndigheterna, om detta krävs med hänsyn till barnets situation, begära att varje myndighet i en annan fördragsslutande stat som förfogar över upplysningar som är relevanta för skyddet av barnet överlämnar dessa upplysningar.
2. En fördragsslutande stat får meddela att framställningar enligt punkt 1 till dess myndigheter endast får lämnas via centralmyndigheten.

Artikel 35

1. De behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat får begära att myndigheterna i en annan fördragsslutande stat bistår med genomförandet av skyddsåtgärder som vidtas med stöd av denna konvention, särskilt i fråga om att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt och rätten att upprätthålla regelbundna, direkta kontakter.
2. Myndigheterna i en fördragsslutande stat i vilken barnet inte har hemvist får, på begäran av en förälder som är bosatt i den staten och som önskar få eller behålla umgängesrätt med barnet, samla in upplysningar eller underlag och får uttala sig i frågan om det är lämpligt att denna förälder utövar umgängesrätt och på vilka villkor sådan umgängesrätt skulle kunna utövas. En myndighet som utövar behörighet enligt artiklarna 5–10 i fråga om umgängesrätt med barnet ska beakta sådana upplysningar, underlag och uttalanden när den fattar sitt beslut.
3. En myndighet som enligt artiklarna 5–10 är behörig att besluta om umgängesrätt får låta saken vila i avvaktan på resultatet av en begäran i enlighet med punkt 2, särskilt om den prövar en ansökan om begränsning eller upphävande av umgängesrätt som beviljats i den stat där barnet tidigare hade hemvist.
4. Denna artikel hindrar inte att en myndighet som är behörig enligt artiklarna 5–10 har rätt att vidta interimistiska åtgärder i avvaktan på att en begäran enligt punkt 2 besvaras.

Artikel 36

I det fall barnet utsätts för allvarlig fara ska de behöriga myndigheterna i den fördragsslutande stat där åtgärder till skydd för barnet har vidtagits eller övervägs – om de får underrättelse om att barnet har bytt hemvist till eller befinner sig i en annan stat – underrätta myndigheterna i den staten om faran och om vilka åtgärder som vidtagits eller övervägs.

Artikel 37

En myndighet får inte begära eller överlämna upplysningar enligt detta kapitel om det, enligt myndighetens uppfattning, skulle kunna medföra fara för barnets person eller egendom eller innebära att friheten eller livet för en medlem av barnets familj allvarligt hotas.

Artikel 38

1. Utan att det påverkar möjligheten att ta ut skäliga avgifter för tjänster ska centralmyndigheter och andra myndigheter i fördragsslutande stater bära sina egna kostnader för tillämpningen av bestämmelserna i detta kapitel.
2. Varje fördragsslutande stat får träffa överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater om fördelningen av avgifter.

Artikel 39

Varje fördragsslutande stat får träffa överenskommelser med en eller flera andra fördragsslutande stater för att sinsemellan förbättra tillämpningen av detta kapitel. Stater som har ingått en sådan överenskommelse ska överlämna en kopia till konventionens depositarie.

KAPITEL VI - ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 40

1. Myndigheterna i den fördragsslutande stat där barnet har hemvist eller i den fördragsslutande stat där en skyddsåtgärd vidtagits får, på begäran av den person som har föräldraansvaret eller den person som ska skydda barnets person eller egendom, för denna person, utfärda ett intyg om i vilken egenskap personen handlar och vilka befogenheter personen har.
2. Denna person ska, om inte annat kan visas, anses handla i den egenskap och ha de befogenheter som anges i intyget.
3. Varje fördragsslutande stat ska ange vilka myndigheter som är behöriga att utfärda intyget.

Artikel 41

Personuppgifter som samlats in eller överlämnats enligt konventionen får endast användas i de syften för vilka de samlats in eller överlämnats.

Artikel 42

De myndigheter till vilka upplysningar överlämnats ska sörja för att de omfattas av sekretess i enlighet med lagstiftningen i denna stat.

Artikel 43

Ingen legalisering eller annat liknande förfarande får krävas i fråga om handlingar som översänds eller överlämnas enligt denna konvention.

Artikel 44

Varje fördragsslutande stat får utse myndigheter till vilka framställningar enligt artiklarna 8, 9 och 33 ska göras.

Artikel 45

1. Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå ska underrättas om de myndigheter som utses enligt artiklarna 29 och 44.
2. Förklaringar enligt artikel 34.2 ska ställas till konventionens depositarie.

Artikel 46

En fördragsslutande stat som i fråga om skydd av barn och deras egendom har olika rättssystem eller regelverk ska inte vara förpliktad att tillämpa denna konvention på konflikter uteslutande mellan sådana olika system eller regelverk.

Artikel 47

I förhållande till en stat som i fråga om denna konvention har två eller flera rättssystem eller regelverk som är tillämpliga inom olika territoriella enheter ska

1. varje hänvisning till hemvist i denna stat avse hemvist inom en territoriell enhet,
2. varje hänvisning till att barn befinner sig i denna stat avse att barn befinner sig inom en territoriell enhet,
3. varje hänvisning till att egendom som tillhör barnet finns i denna stat avse att egendom som tillhör barnet finns inom en territoriell enhet,
4. varje hänvisning till den stat i vilken barnet är medborgare avse den territoriella enhet som anges i denna stats lagstiftning eller, om relevanta regler saknas, den territoriella enhet till vilken barnet har närmast anknytning,
5. varje hänvisning till den stat till vars myndigheter det har inlämnats en ansökan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad för barnets föräldrar, eller om annullering av deras äktenskap, avse den territoriella enhet till vars myndigheter det har inlämnats en sådan ansökan,
6. varje hänvisning till den stat till vilken barnet har väsentlig anknytning avse den territoriella enhet till vilken barnet har sådan anknytning,
7. varje hänvisning till den stat till vilken barnet bortförts eller i vilken barnet kvarhållits avse den relevanta territoriella enhet till vilken barnet bortförts eller i vilken barnet kvarhållits,
8. varje hänvisning till den statens organ eller myndigheter, utom centralmyndigheter, avse de organ eller myndigheter som är bemyndigade att vidta åtgärder inom den relevanta territoriella enheten,

9. varje hänvisning till lag eller förfarande eller myndighet i den stat i vilken en åtgärd vidtagits avse lag eller förfarande eller myndighet inom den territoriella enhet i vilken en sådan åtgärd vidtagits,
10. varje hänvisning till den anmodade statens lag eller förfarande eller myndighet avse lag eller förfarande eller myndighet inom den territoriella enhet i vilken erkännande eller verkställighet begärts.

Artikel 48

Vid fastställande av tillämplig lag enligt kapitel III med avseende på en stat som omfattar två eller flera territoriella enheter vilka var för sig har sitt eget rättssystem eller regelverk på det område som denna konvention omfattar ska följande regler tillämpas:

- a) Om det finns regler i kraft i en sådan stat där det fastställs vilken territoriell enhets lag som är tillämplig, ska lagen i denna enhet tillämpas.
- b) Om det inte finns några sådana regler ska lagen i den relevanta territoriella enheten enligt artikel 47 tillämpas.

Artikel 49

Vid fastställande av tillämplig lag enligt kapitel III med avseende på en stat som har två eller flera rättssystem eller regelverk som är tillämpliga på olika kategorier av personer på det område som omfattas av denna konvention ska följande regler tillämpas:

- a) Om det i en sådan stat finns gällande regler om vilken av dessa lagar som är tillämplig, ska den lagen tillämpas.
- b) Om det inte finns några sådana regler ska det rättssystem eller det regelverk tillämpas till vilket barnet har närmast anknytning.

Artikel 50

Denna konvention ska inte påverka tillämpningen av *konventionen av den 25 oktober 1980 om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn* i förbindelser mellan parter i båda konventionerna. Det föreligger dock inget hinder för att bestämmelser i denna konvention åberopas för återförande av ett barn som olovligt bortförts eller kvarhållits eller för ordnande av umgängesrätt.

Artikel 51

I förbindelserna mellan de fördragsslutande staterna ska denna konvention ersätta *konventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga* och *konventionen rörande förmynderskap för minderåriga* som undertecknades i Haag den 12 juni 1902, utan att det påverkar erkännandet av åtgärder som vidtas enligt ovannämnda konvention av den 5 oktober 1961.

Artikel 52

1. Denna konvention inverkar inte på något internationellt instrument som de fördragsslutande staterna är parter i och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i konventionen, såvida inte en motsatt förklaring avges av de stater som är parter i ett sådant instrument.
2. Denna konvention inverkar inte på möjligheten för en eller flera fördragsslutande stater att ingå överenskommelser som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i denna konvention med avseende på barn som har hemvist i någon av de

- stater som är parter i sådana överenskommelser.
3. Överenskommelser som kan komma att ingås av en eller flera fördragsslutande stater om frågor som omfattas av denna konventions tillämpningsområde inverkar inte på tillämpningen av bestämmelserna i denna konvention i förhållandet mellan dessa stater och andra fördragsslutande stater.
 4. De föregående punkterna ska även vara tillämpliga på enhetliga lagar som är grundade på särskilda förbindelser av regional eller annan karaktär mellan berörda stater.

Artikel 53

1. Konventionen ska vara tillämplig på åtgärder endast om de vidtas i en stat efter det att konventionen har trätt i kraft för den staten.
2. Konventionen ska vara tillämplig på erkännande och verkställighet av åtgärder som vidtas efter det att den har trätt i kraft mellan den stat där åtgärderna har vidtagits och den anmodade staten.

Artikel 54

1. Varje meddelande som sänds till centralmyndigheten eller till en annan myndighet i en fördragsslutande stat ska vara avfattat på originalspråket och åtföljas av en översättning till det officiella språket eller ett av de officiella språken i den andra staten eller, om det är svårt att få till stånd en sådan översättning, en översättning till franska eller engelska.
2. En fördragsslutande stat får genom reservation i enlighet med artikel 60 dock motsätta sig användningen av antingen franska eller engelska, dock inte båda.

Artikel 55

1. En fördragsslutande stat får i enlighet med artikel 60
 - a) förbehålla sina myndigheter behörighet att vidta åtgärder till skydd för ett barns egendom som befinner sig inom dess territorium,
 - b) förbehålla sig rätten att inte erkänna föräldraansvar eller en åtgärd som strider mot en åtgärd som dess myndigheter vidtagit med avseende på den egendomen.
2. Reservationen får begränsas till vissa kategorier av egendom.

Artikel 56

Generalsekreteraren för Haagkonferensen för internationell privaträtt ska med jämna mellanrum sammankalla en specialkommission för att granska den praktiska tillämpningen av denna konvention.

KAPITEL VII – SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 57

1. Konventionen ska vara öppen för undertecknande av de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session.

2. Den ska ratificeras, godtas eller godkännas och ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten deponeras hos utrikesministeriet i Konungariket Nederländerna, som är depositarie för konventionen.

Artikel 58

1. Varje annan stat får ansluta sig till konventionen efter det att den har trätt i kraft i enlighet med artikel 61.1.
2. Anslutningsinstrumentet ska deponeras hos depositarien.
3. Anslutningen får verkan endast i förhållandet mellan den anslutande staten och de fördragsslutande stater som inte har gjort någon invändning mot anslutningen inom sex månader efter det att underrättelsen i artikel 63 b har mottagits. Stater kan göra en sådan invändning även när de efter en anslutning ratificerar, godtar eller godkänner konventionen. Depositarien ska underrättas om varje sådan invändning.

Artikel 59

1. En fördragsslutande stat som består av två eller flera territoriella enheter med olika rättssystem i frågor som regleras i denna konvention får vid undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning förklara att konventionen ska omfatta alla dess enheter eller endast till en eller flera av dem och får när som helst ändra sin förklaring genom att avge en ny förklaring.
2. Depositarien ska underrättas om varje sådan förklaring och i förklaringen ska uttryckligen anges för vilka territoriella enheter konventionen ska tillämpas.
3. Om en stat inte avger någon förklaring enligt denna artikel, ska konventionen omfatta alla dess territoriella enheter.

Artikel 60

1. Varje stat får senast vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning eller då en förklaring i enlighet med artikel 59 avges anmäla en av eller båda de reservationer som avses i artikel 54.2 och artikel 55. Ingen annan reservation ska vara tillåten.
2. Varje stat får när som helst återta en reservation som den har anmält. Depositarien ska underrättas om ett sådant återtagande.
3. Reservationen ska upphöra att gälla den första dagen i den tredje kalendermånaden efter det att den underrättelse som avses i föregående punkt har lämnats.

Artikel 61

1. Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att det tredje ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument som avses i artikel 57 har deponerats.
2. Därefter träder konventionen i kraft
 - a) i förhållande till varje stat som senare ratificerar, godtar eller godkänner den, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument har deponerats,
 - b) i förhållande till varje anslutande stat, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter utgången av den period på sex månader som avses i artikel 58.3,

- c) i förhållande till en territoriell enhet som konventionen har utsträckts till i enlighet med artikel 59, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter den underrättelse som avses i den artikeln.

Artikel 62

1. En stat som är part i konventionen får säga upp den genom en skriftlig underrättelse ställd till depositarien. Uppsägningen får begränsas till vissa territoriella enheter på vilka konventionen är tillämplig.
2. Uppsägningen får verkan den första dagen i den månad som följer efter utgången av tolv månader efter det att depositarien har mottagit underrättelsen. När en längre uppsägningstid anges i underrättelsen, får uppsägningen verkan efter utgången av en sådan längre period.

Artikel 63

Depositarien ska underrätta de stater som är medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt och de stater som har anslutit sig i enlighet med artikel 58 om

- a) de undertecknanden, ratifikationer, godtaganden och godkännanden som avses i artikel 57,
- b) de anslutningar och de invändningar som gjorts mot anslutningar som avses i artikel 58,
- c) dagen för konventionens ikraftträdande enligt artikel 61,
- d) de förklaringar som avses i artikel 34.2 och artikel 59,
- e) de överenskommelser som avses i artikel 39,
- f) de reservationer som avses i artikel 54.2 och artikel 55 samt de återtåganden som avses i artikel 60.2,
- g) de uppsägningar som avses i artikel 62.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Utfärdad i Haag den 19 oktober 1996, på engelska och franska språken, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Kungariket Nederländernas regerings arkiv, och av vilken en bestyrkt kopia på diplomatisk väg ska tillställas varje stat som är medlem i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session.

BILAGA II
Införlivandechecklista

Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn

INFÖRLIVANDECHECKLISTA

Inledning

"Checklista" med frågor som kan behöva behandlas vid införlivande av konventionen

Syftet med denna checklista är att lyfta fram frågor som staterna kan behöva överväga när de införlivar konventionen.

Checklistan föreskriver inte hur konventionen ska införlivas i de fördragsslutande staterna. Den tar snarare upp vissa frågor som kan tänkas uppstå före eller vid införlivandet av konventionen. Förteckningen är inte uttömmande och det finns säkert andra frågor som enskilda stater kan behöva överväga.

Checklistan innehåller "inledande punkter" som bör övervägas. Dessa rör det allmänna införlivandet av konventionen. När det gäller vissa särskilda aspekter av konventionen kan en stat även få hjälp i avsnittet "Särskilda införlivandeåtgärder" och i bilagorna till checklistan. Bilagorna tar upp följande ämnen:

Bilaga I

En sammanfattning av vilka bestämmelser i konventionen som eventuellt kräver införlivandeåtgärder innan konventionen träder i kraft, t.ex. lagändringar.

Bilaga II

En sammanfattning av vilka uppgifter som ska överlämnas till depositarien (Konungariket Nederländernas utrikesministerium) och Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå.

Bilaga III

En sammanfattning av centralmyndigheters, behöriga myndigheters och andra myndigheters uppgifter enligt konventionen.

Bilaga IV

Förteckning över tillgängliga resurser från stater som kan vara till hjälp för andra stater.

Inledande punkter

1. Funderingar på att bli part i konventionen

- ☐ Samråd med Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå och andra fördragsslutande stater om fördelarna med konventionen.
- ☐ Identifiera och samråd med olika intressenter och experter i din stat, exempelvis statliga och icke-statliga organ, domstolar, barnskyddstjänster och jurister för att
 - fastställa vad det innebär att bli part i konventionen,
 - avgöra om staten ska bli part i konventionen,
 - identifiera de bästa metoderna för att införliva konventionen, och
 - utarbeta en plan för att införliva och tillämpa konventionen.

2. Införlivandemetoder

- ☐ Fundera över vilken metod som ska användas för att införliva konventionen i din stat:
 - I din stats rättssystem, inkorporeras konventionen automatiskt i nationell rätt så snart den träder i kraft?
Eller:
 - I din stats rättssystem, är det nödvändigt att inkorporera eller transformera konventionen till nationell rätt? Om så är fallet, hur sker detta?

Oavsett om inkorporering eller transformering krävs enligt rättssystemet i din stat behöver vissa införlivandeåtgärder vidtas för att konventionen på ett effektivt sätt ska kunna införlivas och tillämpas i din stats rätts- och förvaltningssystem.
- ☐ Genomför en omfattande granskning av nationella lagar, regler, förordningar, domstolsbeslut, politiska riktlinjer och praxis för att säkerställa att befintliga bestämmelser inte strider mot konventionen.
- ☐ Om det finns befintliga bestämmelser som hindrar ett effektivt införlivande och en effektiv tillämpning av konventionen, vilka ändringar måste göras? (Se nedan under "Särskilda införlivandeåtgärder" och i bilaga I.)
- ☐ Fundera över vilka frågor som i din stats rättssystem ska hanteras
 - genom administrativa rättsakter (t.ex. att utse en centralmyndighet¹),
 - i lagstiftning (t.ex. regler för vem som är behöriga att vidta skyddsåtgärder inklusive bestämmelser om att överföra eller åta sig behörighet²),
 - i regler, förordningar eller domstolsbeslut (t.ex. domstolsregler om att godta och behandla bevisning från en annan fördragsslutande stat i mål om umgängesrätt³).

3. Att bli part i konventionen – undertecknande och ratificering eller anslutning

Alla stater kan bli parter i konventionen. En stat kan dock bli part i konventionen på olika sätt. Fundera på vilket av följande sätt som är tillämpligt:

- **Undertecknande följt av ratificering:** En stat som var medlem av Haagkonferensen den 19 oktober 1996 får **underteckna och ratificera** konventionen.⁴ Genom att **underteckna** konventionen ger en stat i princip

¹ Artikel 29.

² Artiklarna 8 och 9.

³ Artikel 35.

⁴ Artikel 57.1: Konventionen ska vara öppen för undertecknande av de stater som var medlemmar i Haagkonferensen för internationell privaträtt vid tidpunkten för dess artonde session (den 19 oktober 1996).

uttryck för sin avsikt att bli part i konventionen. Undertecknandet innebär dock inte att en stat är skyldig att ratificera konventionen.⁵ Staten måste sedan **ratificera** konventionen för att den ska träda i kraft. Konventionen träder i kraft tre månader efter ratificeringen.⁶

- **Anslutning:** Andra stater som vill bli parter i konventionen kan **ansluta** sig.⁷ För en stat som ansluter sig till konventionen träder konventionen i kraft nio månader efter dagen för anslutningen.⁸ Under de första sex månaderna av denna niomånadersperiod kan andra stater invända mot anslutningen. Konventionen träder inte i kraft mellan den anslutande staten och den staten som har gjort invändningen förrän invändningen återtogs. Konventionen träder dock ändå i kraft mellan den anslutande staten och alla övriga fördragsslutande stater som inte har gjort någon invändning.⁹

För ratificering eller anslutning till konventionen krävs att en stat deponerar de lämpliga instrumenten hos depositarien.¹⁰ Bilaga II innehåller en översikt över vilka andra uppgifter som ska överlämnas till depositarien och/eller Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå före, eller vid, ratificeringen eller anslutningen.

4. Utarbeta en tidtabell

Fastställ vilket datum konventionen skulle kunna träda i kraft för din stat. Kom ihåg detta datum när du utarbetar en tidtabell för att införliva konventionen och vidta åtgärder för att:

- ☐ Se till att alla nödvändiga instrument och uppgifter deponeras hos depositarien och överlämnas till den permanenta byrån (se bilaga II).
- ☐ Se till att lämpliga införlivandeåtgärder har vidtagits, eller antagits och är i kraft, när konventionen träder i kraft i din stat.
- ☐ Förvissa dig om att alla intressenter (t.ex. ministerier, barnavårdsmyndigheter, domstolar, polisen, jurister) informeras om när konventionen kommer att träda i kraft, om eventuella lagändringar och ändrade förfaranden och, i förekommande fall, om sina respektive roller inom ramen för konventionen.
- ☐ Se till att de personer som ska införliva konventionen (t.ex. ministerier, barnavårdsmyndigheter, domstolar, polisen) får lämplig utbildning.
- ☐ Sprid information om konventionen till allmänheten.

5. Förordnanden, förklaringar och reservationer

Det finns vissa obligatoriska förordnanden som måste göras enligt konventionen, samt frivilliga förklaringar och reservationer som medlemsstaterna får göra om de anser att det behövs.

⁵ Enligt artikel 18 i *Wienkonventionen om traktaträtt* är stater, när de har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av traktaten, förpliktade att avhålla sig från handlingar som skulle omintetgöra en traktats ändamål och syfte före dess ikraftträdande.

⁶ Artikel 61.2 a: Konventionen träder i kraft i förhållande till varje stat som senare **ratificerar, godtar** eller **godkänner** den, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter det att dess ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument har deponerats.

⁷ Artikel 58.1: Varje annan stat får ansluta sig till konventionen efter det att den har trätt i kraft.

⁸ Artikel 61.2 b: Konventionen träder i kraft i förhållande till varje **anslutande** stat, den första dagen i den månad som följer efter utgången av tre månader efter utgången av [perioden] på sex månader.

⁹ Artikel 58.3: Lagg märke till att stater kan göra en invändning mot en tidigare anslutning när de **ratificerar, godtar** eller **godkänner** konventionen.

¹⁰ Artikel 57.2, Artikel 58.2.

En sammanfattning av de uppgifter som ska överlämnas till depositarien och/eller Haagkonferensens permanenta byrå återges i bilaga II, men tänk särskilt på följande:

- ☐ Se till att en centralmyndighet, eller centralmyndigheter, har utsetts vid tidpunkten för ratificeringen/anslutningen (eller åtminstone innan konventionen träder i kraft).¹¹
- ☐ Se till, och prioritera, att varje centralmyndighets kontaktuppgifter och uppgifter om på vilket eller vilka språk kommunikationen kan ske meddelas den permanenta byrån och hålls uppdaterade.
- ☐ Fördragsslutande stater får utse myndigheter till vilka framställningar enligt artiklarna 8 och 9 (överföring av behörighet) och artikel 33 (framställningar om att placera ett barn i familjehem eller på institution eller ge annan vård) får göras.¹² Se till, och prioritera, att förordnandet och myndigheternas kontaktuppgifter utan dröjsmål meddelas den permanenta byrån (tillsammans med uppgifter om på vilket eller vilka språk kommunikationen med myndigheterna kan ske).
- ☐ Fundera på om det behövs en förklaring enligt artikel 34.2 (om en skyddsåtgärd övervägs får upplysningar som är relevanta för att skydda barnet endast överlämnas till myndigheterna i den staten genom centralmyndigheten).¹³
- ☐ Fundera på om det behövs reservationer enligt artikel 54 (språkanvändning) och artikel 55 (egendom).¹⁴
- ☐ Fundera på om det behövs en förklaring enligt artikel 59 (tillämpning av konventionen på territoriella enheter).¹⁵

6. Kontinuerliga införlivandeprocesser

- ☐ Utarbeta och använd mekanismer för att övervaka och utvärdera konventionens tillämpning och funktionssätt, exempelvis samråd med domstolar och andra myndigheter med ansvar enligt konventionen. Regelbunden utvärdering gör det lättare att upptäcka och åtgärda eventuella problem som dyker upp i samband med införlivandet.
- ☐ Se till att framtida ändringar av centralmyndigheters och förordnade myndigheters kontaktuppgifter meddelas den permanenta byrån.
- ☐ Använd följande hjälpmedel:
 - Haagkonferensen för internationell privaträtts webbplats < www.hcch.net >.
 - P. Lagarde, "Explanatory Report on the Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children", *Proceedings of the Eighteenth Session, Tome II, Protection of children*, Haag, SDU, 1998, tillgänglig på < www.hcch.net > under "Publications" och därefter "Explanatory Reports".
 - *The Judges' Newsletter on International Child Protection* – tillgänglig på Haagkonferensens webbplats under "Publications" och därefter "Judges' Newsletter".
 - Förteckning över tillgängliga resurser från stater som kan vara till hjälp för andra stater (se bilaga IV).

¹¹ Artikel 29 och artikel 45. Om en centralmyndighet inte har utsetts vid tidpunkten för ratificeringen eller anslutningen finns det risk för att detta kan få andra fördragsslutande stater att överväga huruvida de ska göra en invändning mot anslutningen.

¹² Artikel 44 och artikel 45.

¹³ Artikel 45 och artikel 60. Se även den förklarande rapporten, punkt 144.

¹⁴ Artikel 60. Se även den förklarande rapporten, punkt 181.

¹⁵ Artikel 60.

Särskilda införlivandeåtgärder

Kapitel I – Tillämpningsområde

- ☐ Identifiera vilka skyddsåtgärder som redan är tillgängliga i nationell rätt och hur de förhåller sig till konventionen. Förteckningen över åtgärder i artikel 3 är inte uttömmande och det kan finnas andra tillgängliga skyddsåtgärder i din stat.¹⁶
- ☐ Fundera på vilka rättigheter och skyldigheter enligt nationell rätt som speglar begreppet "föräldraansvar" (se artikel 1.2).

Kapitel II – Behörighet

- ☐ Fundera på om det behövs lagändringar för att rättsliga och administrativa myndigheter ska vara behöriga att vidta skyddsåtgärder grundat på ett barns "hemvist" (artikel 5).
- ☐ Myndigheter måste också kunna vidta vissa åtgärder till skydd för ett barn som **finns** i en stat men som inte har **hemvist** där (artiklarna 6, 11 och 12).
- ☐ Lägg märke till att konventionen tillåter en stats myndigheter att vidta åtgärder till skydd för ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat i samband med en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av föräldrarnas äktenskap. Det rör sig dock om ett mycket begränsat antal situationer, och får endast ske om det är tillåtet enligt lagen i den staten (artikel 10).
- ☐ Identifiera vilka rättsliga eller administrativa myndigheter som kommer att vara behöriga att utöva behörighet enligt konventionen och se till att de underrättas om varje ändring av lagstiftning, politiska riktlinjer eller praxis.
- ☐ Fundera på vilka införlivandeåtgärder som kan behövas för att underlätta överföringen av behörighet enligt artiklarna 8 och 9, exempelvis
 - ändringar av lagstiftning eller regler för att göra det möjligt för behöriga myndigheter att överföra eller åta sig behörighet (myndigheterna bör vara medvetna om på vilka villkor överföringen får ske, att den måste vara till barnets bästa och att båda de behöriga myndigheterna måste vara överens i frågan (se artiklarna 8 och 9)),
 - genomförandet av interna förfaranden som t.ex.:
 - mekanismer för att överföra eller åta sig behörighet (myndigheterna bör kunna godkänna framställningar om att överföra eller åta sig behörighet i lämpliga fall). Överväg
 - hur ansökan om skyddsåtgärder ska riktas till en myndighet som har åtagit sig behörighet, och
 - , om behörigheten har överförts, hur man ska se till att ärendet inte längre prövas av myndigheterna i din stat.
 - förfaranden för att göra och ta emot framställningar om överföring av behörighet och centralmyndighetens eventuella roll (stater bör fundera på hur deras myndigheter ska kommunicera med andra myndigheter i andra fördragsslutande stater, exempelvis direkt mellan de behöriga myndigheter som berörs av förfarandet eller genom centralmyndigheterna), de bör även fundera på huruvida det behövs en förklaring enligt artikel 44 (dvs. förordnande av de myndigheter till vilka framställningar enligt artiklarna 8 och 9 ska göras),
 - förfaranden för parter i ett ärende (som inte är centralmyndigheter eller behöriga myndigheter) som uppmanas att begära överföring av behörighet. Kom ihåg att en av parterna kan befinna sig i en annan fördragsslutande stat.

¹⁶

Däremot är förteckningen i artikel 4 över i vilka fall konventionen inte ska tillämpas en uttömmande förteckning. Se den förklarande rapporten, punkterna 26–36.

Kapitel III – Tillämplig lag

- ☐ Fundera på om det behövs några ändringar av befintlig lagstiftning för att göra det möjligt
 - att erkänna föräldraansvar som har tillerkänts eller upphört enligt lagen i barnets hemviststat, dvs. lagen i en annan stat (artikel 16),
 - för myndigheter att **undantagsvis** tillämpa eller beakta lagen i en annan stat till vilken barnet har "väsentlig anknytning" (artikel 15.2).

Kapitel IV – Erkännande och verkställighet

- ☐ Fundera på om det behöver vidtas några införlivandeåtgärder för att ändra befintlig lagstiftning eller befintliga förfaranden som strider mot följande bestämmelser:
 - Åtgärder som vidtagits av en fördragsslutande stat ska erkännas "**direkt på grund av lag**" (artikel 23.1).
 - Erkännande av en skyddsåtgärd som vidtagits i en annan fördragsslutande stat får endast vägras på de grunder som anges i artikel 23.2.
 - Varje "**berörd part**" får begära att de behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat beslutar om erkännande eller icke-erkännande av en åtgärd som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat (artikel 24). Den berörda personen kanske befinner sig utanför den anmodade staten.
 - Förfarandet för verkställbarhetsförklaring eller registrering av åtgärder ska vara "**enkelt och snabbt**" (artikel 26).
 - Verkställigheten av skyddsåtgärder ska äga rum enligt den anmodade statens lag med de begränsningar som föreskrivs där, och med hänsyn tagen till barnets bästa (artikel 28).
- ☐ Undersök befintliga nationella lagar utanför konventionen som är tillämpliga på erkännande, verkställbarhetsförklaring eller registrering av utländska skyddsåtgärder som vidtagits av en annan stat och fundera på hur dessa lagar förhåller sig till konventionen.

Kapitel V – Samarbete

a) Centralmyndigheter

Centralmyndigheter spelar en viktig roll för en effektiv tillämpning av konventionen. Centralmyndigheter ska helst inrättas och fungera som en kontaktpunkt och komplettera befintliga nationella och gränsöverskridande system.

- ☐ När inrättandet av en centralmyndighet planeras bör du fundera på
 - vilken myndighet som är bäst lämpad att fullgöra en centralmyndighets uppgifter, (Detta är troligen en myndighet vars ansvarsområde ligger nära föremålet för konventionen. Centralmyndigheten ska även kunna främja samarbete mellan de nationella myndigheter som ansvarar för de olika aspekterna av skydd för barn, samt samarbete med andra centralmyndigheter i fördragsslutande stater. Centralmyndigheten kan exempelvis vara en statlig myndighet som t.ex. justitieministeriet eller ministeriet för barn- och familjefrågor. Alternativt kan en icke-statlig organisation med ett liknande ansvarsområde när det gäller barn utses.)
 - vilka uppgifter som centralmyndigheterna ska fullgöra och de uppgifter som andra myndigheter ska fullgöra (se bilaga III),
 - vilka åtgärder som behövs för att se till att varje myndighet har de befogenheter och resurser som krävs för att på ett effektivt sätt fullgöra sina uppgifter enligt konventionen,
 - huruvida interna förfaranden behövs för att se till att framställningar snabbt översänds och behandlas. Till exempel
 - kommunikation mellan centralmyndigheter, behöriga myndigheter och andra myndigheter **inom** din stat,
 - kommunikation med myndigheter i andra stater,

- hur medling, förlikning eller liknande metoder kan användas för samförståndslösningar i form av skyddsåtgärder (artikel 31.b) (identifiera vilka tjänster som är tillgängliga för att göra det möjligt för, och bistå, parterna att nå samförståndslösningar),
 - huruvida "skäliga avgifter" kan tas ut för vissa tjänster, trots att centralmyndigheter och andra myndigheter i fördragsslutande stater ska bära sina egna kostnader vid fullgörandet av sina skyldigheter enligt konventionen (artikel 38).¹⁷
- ☐ Om din stat är part i 1980 års konvention om bortförande av barn, fundera på om samma centralmyndigheter ska utses för båda konventionerna.
- Om samma centralmyndighet inte ska utses, se till att centralmyndigheterna kan samråda i ärenden som rör olovligt bortförande eller kvarhållande av ett barn,¹⁸ eller ärenden som rör rätten till kontakt/umgänge.

b) Umgängesrätt – Artikel 35

- ☐ Fundera på om det behöver vidtas några införlivandeåtgärder eller ändringar av befintlig lagstiftning för att
- bistå med att "säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt" för en förälder som bor i en annan fördragsslutande stat (identifiera vilka myndigheter som ska översända och ta emot framställningar om bistånd),
 - göra det möjligt för myndigheter till vilken en begäran om umgängesrätt riktats att beakta upplysningar från en annan fördragsslutande stat om det lämpliga i att en förälder som bor i den staten utövar umgängesrätt.
- ☐ Identifiera vilket rättsligt bistånd och annan rådgivning som kan vara tillgängligt för utländska föräldrar som begär skyddsåtgärder i samband med umgängesrätt beträffande ett barn som har hemvist i din stat.

För fler råd beträffande denna aspekt av konventionen, se *Transfrontier Contact Concerning Children – General Principles and Guide to Good Practice* (2008), tillgänglig på < www.hcch.net > under "Child Abduction Section" och därefter "Guides to Good Practice".

c) Gränsöverskridande placering av barn – Artikel 33

- ☐ Fundera på om det behöver vidtas införlivandeåtgärder eller ändringar av befintlig lagstiftning när det gäller gränsöverskridande placering av ett barn i familjehem eller på institution eller för att ge vård genom *kafala* eller liknande institut.
- ☐ Fundera på vilka myndigheter som är bäst lämpade att
- samråda om föreslagna placeringar,
 - utarbeta rapporter om barnet,
 - ta emot och översända framställningar från en annan fördragsslutande stat.
- ☐ Fundera på vilka skyddsåtgärder och standarder som ska tillämpas innan centralmyndigheten eller någon annan behörig myndighet ger sitt samtycke till gränsöverskridande placering eller vård.
- ☐ Ett förordnande enligt artikel 44 kan krävas (fördragsslutande stater får utse de myndigheter till vilka framställningar enligt artikel 33 ska göras).
- ☐ Se till att kommunikationsrutinerna tillämpas inom staten och med andra fördragsslutande stater, så att placeringar utan den mottagande statens samtycke undviks.

¹⁷ Se den förklarande rapporten, punkt 152.

¹⁸ Se artikel 7.

d) Domstolskommunikation

Det internationella domarnätverket *International Hague Network of Judges* underlättar direkt domstolskommunikation och informationsutbyte mellan domare i olika länder.

- ☐ Om din stat är representerad i detta nätverk kan du fundera på om den utsedda domaren även bör kunna lämna uppgifter som rör konventionen. Fundera på om det vore bra att utse ytterligare en domare med intresse av eller sakkunskap om konventionen.
- ☐ Om din stat inte är representerad i nätverket, fundera på om det finns någon domare i din stat som är särskilt intresserad av tillämpningen av konventionen och som skulle vara villig att delta. Mer information om nätverket kan fås av Haagkonferensens permanenta byrå.
- ☐ Fundera på vilken roll direkt domstolskommunikation skulle kunna få för tillämpningen av artiklarna 8 och 9 i din stat.
- ☐ Fundera på om det behöver vidtas några andra införlivandeåtgärder för att skapa en rättslig grund för direkt domstolskommunikation.

Sekretess (artiklarna 41–42)

- ☐ Fundera på om befintlig nationell lagstiftning räcker för att garantera att de upplysningar som samlas in och överlämnas enligt konventionen omfattas av sekretess.
- ☐ Om det finns befintliga begränsningar i din stat i fråga om vilken typ av information som kan lämnas till tredje man, fundera på om undantag kan göras för ett utbyte av information som är förenligt med konventionen, exempelvis om ett barn är i akut behov av skydd.

Förhållandet mellan konventionen och andra instrument

- ☐ Identifiera varje annat instrument som din stat är part i och som rör skydd av barn och fundera på deras förhållande till konventionen. Fundera i förekommande fall, tillsammans med andra parter i instrumenten, på om det behövs någon förklaring om att de är förenliga med konventionen (artikel 52).

Mars 2009

BILAGA I

Checklista med bestämmelser i 1996 års konvention som kan kräva ändringar av nationella lagar eller förfaranden

Följande tabell ger en översikt över bestämmelser där det kan bli nödvändigt att ändra lagar eller förfaranden för att konventionen ska kunna införlivas och tillämpas på ett effektivt sätt. Behovet av sådana ändringar är naturligtvis mindre för de länder där konventionsbestämmelserna automatiskt inkorporeras i rättssystemet.

Artikel	Bestämmelse	Fråga
Artikel 5	Den stat där barnet har "hemvist" är behörig att vidta skyddsåtgärder.	Är myndigheter behöriga att vidta åtgärder grundat på barnets "hemvist"?
Artiklarna 6, 11 och 12	Fördragsslutande stater får vidta vissa åtgärder till skydd för ett barn som inte har hemvist i staten men som befinner sig där.	Är myndigheter behöriga att vidta skyddsåtgärder när ett barn befinner sig i staten men inte har hemvist där? Kan myndigheter vidta skyddsåtgärder enligt artikel 12 som är tillfälliga och har begränsad territoriell verkan?
Artikel 7	Vid bortföranden av barn behåller myndigheterna i den stat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet sin behörighet att vidta skyddsåtgärder tills ett antal villkor är uppfyllda.	Finns det mekanismer på plats för att säkerställa att de behöriga myndigheterna är medvetna om att ärendet handlar om ett internationellt bortförande av barn? Har myndigheterna i den stat där barnet befinner sig begränsad behörighet och får de därför endast vidta brådskande åtgärder?
Artiklarna 8 och 9	Behörighet får överföras mellan myndigheter i fördragsslutande stater så snart vissa villkor är uppfyllda.	Kan myndigheter åta sig behörighet eller överföra behörighet i enlighet med konventionen? Finns det förfaranden för att underlätta överföringen av behörighet.
Artikel 10	Om vissa villkor är uppfyllda får myndigheter vidta åtgärder till skydd för ett barn som har hemvist i en annan fördragsslutande stat om åtgärder vidtas som ett led i en ansökan om äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av föräldrarnas äktenskap.	Om myndigheter i din stat kan vidta skyddsåtgärder som ett led i en ansökan om äktenskapsskillnad eller hemskillnad mellan föräldrarna, se till att de endast gör detta om villkoren i artikel 10.1 a och 10.1 b är uppfyllda.

Artiklarna 1, 3 och 16–18	Konventionen definierar föräldraansvar i artikel 1.2. Skyddsåtgärder omfattar tillerkännande, utövande, delegering och upphörande eller begränsande av föräldraansvar.	Används begreppet "föräldraansvar" i din stats rättssystem. Vilka rättigheter och skyldigheter i din stat speglar begreppet föräldraansvar? Erkänns föräldraansvar som har tillerkänts eller upphört enligt lagen i barnets hemviststat, dvs. lagen i en annan stat?
Artikel 23	Skyddsåtgärder ska erkännas i alla fördragsslutande stater "direkt på grund av lag".	Erkänns skyddsåtgärder som vidtas i en annan fördragsslutande stat direkt och på grund av lag i din stat, dvs. erkänns en åtgärd utan att något särskilt förfarande behöver inledas?
Artikel 24	Varje "berörd part" får begära att de behöriga myndigheterna i en fördragsslutande stat beslutar om erkännande eller icke-erkännande av en åtgärd som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat.	Kan en berörd part ansöka om erkännande eller icke-erkännande av en skyddsåtgärd? Den berörda personen kanske befinner sig i en annan fördragsslutande stat.
Artikel 26	Förfarandet för verkställbarhetsförklaring eller registrering av skyddsåtgärder ska vara "enkelt och snabbt".	Är förfarandet för registrering av skyddsåtgärder "enkelt och snabbt"?
Artiklarna 30–39	Samarbete enligt konventionen.	Har varje myndighet de befogenheter och resurser som krävs för att på ett effektivt sätt fullgöra sina uppgifter enligt konventionen?

BILAGA II

Uppgifter som ska meddelas depositarien eller permanenta byrån av stater som är parter i 1996 års konvention

Förordnanden som fördragsslutande stater ska anmäla direkt till Haagkonferensen för internationell privaträtts permanenta byrå (artikel 45.1)

Artikel 29	Fördragsslutande stater ska utse en centralmyndighet som ska ha till uppgift att fullgöra de skyldigheter som åläggs sådana myndigheter enligt denna konvention. Centralmyndigheters kontaktuppgifter och uppgifter om på vilket eller vilka språk kommunikation kan ske bör meddelas den permanenta byrån så snart som möjligt. Federala stater, stater med mer än ett rättssystem eller stater som har autonoma territoriella enheter får utse fler än en centralmyndighet. Om fler än en centralmyndighet har utsetts ska staten anvisa till vilken centralmyndighet meddelanden kan sändas för vidarebefordran till behörig centralmyndighet inom den staten.
Artikel 44	Fördragsslutande stater får utse myndigheter till vilka framställningar enligt artiklarna 8, 9 och 33 ska göras.

Det rekommenderas att följande uppgifter meddelas den permanenta byrån:

Artikel 40	Varje fördragsslutande stat ska utse myndigheter med behörighet att utfärda intyg enligt artikel 40. Kontaktuppgifterna och uppgifter om på vilket eller vilka språk kommunikation kan ske bör meddelas den permanenta byrån.
-------------------	---

Underrättelser som ska lämnas till depositarien¹⁹

Artikel 57	Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrument.
Artikel 58	Anslutningsinstrument. Invändningar mot anslutning. Fördragsslutande stater får invända mot en anslutande stats anslutning inom sex månader från det att en underrättelse om anslutning har mottagits.²⁰
Artikel 62	En stat som är part i konventionen får säga upp konventionen genom en skriftlig underrättelse ställd till depositarien.

¹⁹ Utrikesministeriet i Konungariket Nederländerna.

²⁰ Lägg märke till att stater kan göra en invändning mot en tidigare anslutning när de *ratificerar*, *godtar* eller *godkänner* konventionen.

Förklaringar som får göras och som ska lämnas till depositarien

Artikel 45	En stat får förklara att en begäran om upplysningar enligt artikel 34.2 endast får meddelas genom dess centralmyndighet.
Artikel 52	Konventionen inverkar inte på något internationellt instrument som de fördragsslutande staterna är parter i och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras i konventionen, såvida inte en motsatt förklaring avges av de stater som är parter i ett sådant instrument.
Artikel 59	En fördragsslutande stat som består av två eller flera territoriella enheter med olika rättssystem får förklara att konventionen ska omfatta alla dess enheter eller endast en eller flera av dem (vilka måste identifieras). Förklaringen kan modifieras.

Uppgifter som ska lämnas till depositarien om överenskommelser mellan fördragsslutande stater

Artikel 39	Fördragsslutande stater får träffa överenskommelser med andra fördragsslutande stater för att förbättra tillämpningen av konventionen. En kopia av sådana överenskommelser ska överlämnas till depositarien.
-------------------	--

Reservationer som får göras och som ska lämnas till depositarien

Artikel 54.2	Stater får genom reservation motsätta sig användningen av antingen franska eller engelska, dock inte båda.
Artikel 55	En fördragsslutande stat får förbehålla sina myndigheter behörighet att vidta åtgärder till skydd för ett barns egendom som befinner sig inom dess territorium, och förbehålla sig rätten att inte erkänna föräldraansvar eller en åtgärd som strider mot en åtgärd som dess myndigheter vidtagit med avseende på den egendomen.
Artikel 60.2	Återtagande av reservationer.

BILAGA III

Centralmyndigheternas och andra myndigheters uppgifter enligt 1996 års konvention

Centralmyndigheters direkta skyldigheter

Artikel 30.1	Centralmyndigheterna ska samarbeta med varandra och främja samarbetet mellan de behöriga myndigheterna i sina stater.
Artikel 30.2	Centralmyndigheterna ska vidta lämpliga åtgärder i syfte att lämna upplysningar om de lagar och de tjänster som finns i deras stater till skydd för barn.

Uppgifter för fördragsslutande stater att utse särskilda myndigheter till vilka framställningar får göras (artikel 44)

Artikel 8.1	Framställningar om överföring av behörighet: En behörig myndighet i en fördragsslutande stat kan begära, eller be parterna begära, att en myndighet i en annan fördragsslutande stat ska åta sig behörighet i ett visst ärende.
Artikel 9.1	Framställningar om att åta sig behörighet: En myndighet i en fördragsslutande stat som inte är behörig kan begära, eller be parterna begära, att en myndighet i hemviststaten ska överföra behörighet i ett visst ärende.
Artikel 33	Framställningar om gränsöverskridande placeringar: Centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i en fördragsslutande stat ska samråda med centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i en annan fördragsslutande stat om att i den andra staten placera ett barn i familjehem eller på institution eller ge vård genom <i>kafala</i> eller liknande institut. Den ansökande staten ska överlämna en rapport tillsammans med motiveringen för placeringen. Den anmodade staten ska meddela sitt beslut om den föreslagna placeringen.

Andra uppgifter som centralmyndigheter, behöriga myndigheter eller andra myndigheter får fullgöra enligt den fördragsslutande staten²¹

Artiklarna 23 och 24	Ta emot och översända framställningar om erkännande och icke-erkännande av åtgärder.
Artikel 26	Verkställbarhetsförklaring eller registrering för verkställighet av skyddsåtgärder som har vidtagits i en annan fördragsslutande stat.
Artikel 28	Verkställighet av skyddsåtgärder.
Artikel 31 a	Myndigheter ska underlätta kommunikation och erbjuda bistånd enligt artiklarna 8 och 9 och kapitel V.
Artikel 31 b	Underlätta samförståndslösningar för skyddsåtgärder som konventionen är tillämplig på.
Artikel 31 c	På begäran av behöriga myndigheter bistå med att ta reda på var saknade barn i behov av skydd befinner sig.
Artikel 32 a	Rapportera om barnets situation i hemviststaten.
Artikel 32 b	Begära att en behörig myndighet överväger åtgärder till skydd för ett barn .
Artikel 34.1	Ta emot eller översända framställningar om upplysningar som är relevanta för skyddet av ett barn. Stater får meddela att framställningar enligt artikel 34.1 endast får lämnas via centralmyndigheten.
Artikel 35.1	Bistå med att säkerställa det faktiska utövandet av umgängesrätt.
Artikel 35.2	Myndigheterna i en fördragsslutande stat i vilken en förälder som inte har vårdnaden om barnet är bosatt får, på begäran, samla in upplysningar och uttala sig i frågan om det är lämpligt att denna förälder utövar umgängesrätt. Myndigheterna i en fördragsslutande stat som behandlar en begäran från en utländsk förälder om rätt till umgänge med ett barn ska godta och beakta upplysningar som samlats in, eller uttalanden som gjorts, av myndigheterna i den fördragsslutande stat där föräldrarna är bosatta.
Artikel 36	Om barnet har bytt hemvist och utsätts för allvarlig fara ska de behöriga myndigheterna vid vilka talan väckts underrätta den stat där barnet befinner sig om faran (trots vad som sägs i artikel 37).
Artikel 40	Ett intyg får utfärdas enligt artikel 40 till en person som har föräldraansvaret eller som ska skydda barnets person eller egendom. Av intyget bör det framgå i vilken egenskap personen handlar.

21

Till exempel statliga organ, allmänna domstolar, administrativa myndigheter/förvaltningsdomstolar, barnavårdsmyndigheter, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänster, rådgivningstjänster, domstolstjänster, polisen, medlare. Stater bör se till att varje myndighet har de befogenheter och resurser som krävs för att på ett effektivt sätt fullgöra sina uppgifter enligt konventionen. Det kan också vara nödvändigt att se till att myndigheter är medvetna om de skyldigheter och uppgifter som fullgörs av andra statliga myndigheter.

BILAGA IV

Tillgängliga resurser från stater som kan vara till hjälp för andra stater

HAAGKONFERENSEN FÖR INTERNATIONELL PRIVATRÄTT

< www.hcch.net >

AUSTRALIEN (engelska)

Family Law (Child Protection) Regulations 2003 (Cth)

<http://www.comlaw.gov.au/comlaw/legislation/LegislativeInstrument1.nsf/0/71EB7B19DB0B4659CA256F700080E993?OpenDocument>

Family Law Act 1975 (Cth) – Division 4

<http://www.comlaw.gov.au/ComLaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/current/bytitle/59D7F763D13627B5CA2573B5001A451B?OpenDocument&mostrecent=1>

Child Protection (International Measures) Act 2003 (Qld)

<https://www.legislation.qld.gov.au/LEGISLTN/CURRENT/C/ChildProtInMA03.pdf>

Child Protection (International Measures) Act 2006 (NSW)

[http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20\(International%20Measures\)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y](http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20(International%20Measures)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y)

Child Protection (International Measures) Act 2003 (Tas)

http://www.thelaw.tas.gov.au/tocview/index.w3p;cond=;doc_id=23%2B%2B2003%2BAT%40EN%2B20080731230000;histon=;prompt=;rec=;term

EUROPEISKA UNIONEN (engelska, franska, svenska)

Rådets beslut av den 5 juni 2008 om bemyndigande för vissa medlemsstater att i Europeiska gemenskapens intresse ratificera eller ansluta sig till 1996 års konvention

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF)

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:SV:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:SV:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:SV:PDF)

DANMARK (danska)

Lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Lag om 1996 års konvention

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31721>

FRANKRIKE (franska)

Enfance : responsabilité parentale et protection des enfants (convention de La Haye)

http://www.assemblee-nationale.fr/13/dossiers/lahaye_responsabilite_parentale.asp

IRLAND (engelska)

Protection of Children (Hague Convention) Act, 2000

<http://www.irishstatutebook.ie/2000/en/act/pub/0037/index.html>

NEDERLÄNDERNA (nederländska)

Uitvoeringswet internationale kinderbescherming

Genomförandelag om internationellt skydd för barn av den 16 februari 2006.

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0019574/>

SCHWEIZ (franska, tyska, italienska)

Tillkännagivande och dokument – Mot ett effektivare skydd för barn vid internationella bortföranden, den 28 februari 2007

Vers une protection plus efficace des enfants en cas d'enlèvement international

Entführte Kinder werden besser geschützt

Migliore protezione dei minori rapiti

http://www.bj.admin.ch/bj/fr/home/dokumentation/medieninformationen/2007/ref_2007-02-281.html

Haagkonferensen för internationell privaträtt
Permanent byrå

Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nederländerna

Tfn: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 360 4867
E-post: secretariat@hcch.net
Webbplats: www.hcch.net

DOI 10.2838/201761